

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

**ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ - ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
(Δ.Π.Μ.Σ.) "ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ"**

**Η ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΣΤΟ ΝΕΟ ΔΗΜΟ ΜΕΤΣΟΒΟΥ**

Μαρία Πανωραία Καχριμάνη

Μεταπτυχιακή Εργασία η οποία υποβάλλεται
για μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων
για το Διεπιστημονικό - Διατμηματικό
Δίπλωμα Ειδίκευσης
του Δ.Π.Μ.Σ. του Ε.Μ.Πολυτεχνείου
"Περιβάλλον και Ανάπτυξη Ορεινών Περιοχών"

Αθήνα, Νοέμβριος 2011

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια Ε. Δημοπούλου

Επιτροπή Παρακολούθησης:

Επ. Καθηγήτρια Ε. Δημοπούλου

Ομ. Καθηγητής Δ. Ρόκος

Καθηγητής Δ. Καλιαμπάκος

Περιβάλλον

και

Ανάπτυξη

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη του Καλλικρατικού Δήμου Μετσόβου. Μία ανάπτυξη ταυτόχρονα στο χώρο και στο χρόνο, οικονομική, κοινωνική, πολιτική, πολιτισμική και τεχνική / τεχνολογική, η οποία θα πρέπει να τελείται πάντα σε διαλεκτική αρμονία και με σεβασμό στον άνθρωπο και το φυσικό και πολιτισμικό του περιβάλλον, μέσα στο οποίο αυτός εντάσσεται ειρηνικά και δημιουργικά, ως οργανικό και αναπόσπαστο μέρος του και όχι ως κυρίαρχος, ιδιοκτήτης ή εκμεταλλευτής του (Ρόκος,1980,1998, 2000, 2001, 2003). Σκοπός της εργασίας είναι η δημιουργία αναπτυξιακών σεναρίων και η επιλογή του βέλτιστου, ύστερα από αξιολόγηση.

Για τη δημιουργία των σεναρίων βασίστηκα στην καταγραφή των στοιχείων που συγκροτούν την κατάσταση στο νέο Δήμο Μετσόβου σύμφωνα με τη θεωρία των ολοκληρωμένων αποδόσεων, τα μεγέθη και την ποιότητα της φυσικής και κοινωνικοοικονομικής πραγματικότητας καθώς και τις πολυδιάστατες σχέσεις αλληλεξάρτησης και αλληλοεπίδρασης της πραγματικότητας και των τάσεων μεταβολών διαμέσου του χρόνου. Για μία Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη στο Δήμο Μετσόβου, σημαντική δυνατότητα αποτελεί η γεωγραφική θέση του, το έντονο πολιτισμικό και ιστορικό του στοιχείο, ο πλούτος των φυσικών πόρων και τα φημισμένα προϊόντα ποιότητας. Παρ' όλα αυτά, ο Δήμος έρχεται αντιμέτωπος με προβλήματα εξαιτίας της ένωσης των παλιών Καποδιστριακών Δήμων Μετσόβου, Εγνατίας και κοινότητα Μηλιάς εξαιτίας των ενδοδημοτικών ανισοτήτων, της αλλοίωσης του παραδοσιακού χαρακτήρα και της οικονομικής κρίσης.

Το πρώτο εναλλακτικό αναπτυξιακό σενάριο που προτείνουμε έχει σαφή προσανατολισμό προς την ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού, την ενίσχυση του αγροτικού τομέα και της μεταποίησης και την ανάπτυξη μικρής κλίμακας ΑΠΕ. Το δεύτερο εναλλακτικό αναπτυξιακό σενάριο δίνει έμφαση στην ανάδειξη πολιτισμικών στοιχείων, στην αναπτυξιακή πολιτική και στο ριζωμα των νέων στο Δήμο Μετσόβου. Το τρίτο εναλλακτικό αναπτυξιακό σενάριο βασίζεται στην αναπτυξιακή εξομάλυνση των αναπτυξιακών ανισοτήτων που υπάρχουν στον Δήμο και το τέταρτο στηρίζεται στην ανάπτυξη των τριών τομέων οικονομίας και στη διαχείριση του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος. Βάση αυτού του εναλλακτικού σεναρίου, ανακαλύπτεται

το «αναπτυξιακό» δυναμικό του Δήμου Μετσόβου και επιχειρείται η «αξιοποίησή» του.

Το τελευταίο βήμα της εργασίας αποτέλεσε η αξιολόγηση των σεναρίων. Ως βέλτιστο αποφασίστηκε το σενάριο που βασίζεται στην αναπτυξιακή πολιτική που στηρίζεται στην ενίσχυση της κοινωνικής συνείδησης και αξιοποιεί το υπάρχον δυναμικό και στους τρεις τομείς της οικονομίας αλλά και τα τεχνολογικά και επιστημονικά μέσα, προτείνω ένα νέο πρότυπο ανάπτυξης του Δήμου προς όφελος του τόπου και των κατοίκων. Το εν λόγω σενάριο έχει πλουραλιστικό χαρακτήρα αφού εκλαμβάνει το σύνολο της φυσικής, οικονομικής, κοινωνικής, πολιτισμικής γεωγραφίας του Δήμου Μετσόβου. Ως εκ τούτου μπορεί να θεωρηθεί ότι θα αμβλυνθούν οι πιέσεις για μονοδιάστατου τύπου ανάπτυξη από πλευράς των κατοίκων του Δήμου πετυχαίνοντας την ευρύτερη δυνατή κοινωνική συναίνεση στις αρχές της Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης.

ABSTRACT

The object of this paper is the Integrated Development of the Kallikratikous municipality of Metsovo. Development both in space and time, economic, social, political, cultural and technical/technological sectors, which should be always performed in dialectical harmony, respect for natural and cultural environment, in which human is part in a peaceful and creative way as an organic and integral part of it and not as a sovereign, owner or exploiter. (Rokos 1980,1998, 2000, 2001, 2003) The aim is the creation of alternative developmental scenarios and the choice of the best, after evaluation.

For the creation of these scenarios we were based on the recording of elements that compose the situation according to the theory of integrated surveys, the sizes and qualities of the natural and social-economic reality as well as the multidimensional relations of interdependence and interaction of the reality and its tendencies of changes through the years. For an Integrated Development in the municipality of Metsovo, significant potential is its especial geographic location, the intense culture that is present, the wealth of natural resources and the renowned quality products. Nevertheless, the city faces problems because of the union of the old Kapodistrian municipalities of Metsovo, Egnatia and the municipality of the Milea due to the endomunicipal inequalities, the deterioration of traditional character and the economic crisis.

The first alternative developmental scenario that is proposed has explicit orientation to the development of soft tourism, with priority to the aid of the agricultural sector and the manufacturing sector, as well as the development of small-scales RES. The second alternative developmental scenario emphasizes the emergence of cultural elements, the development policy and the rhizome of young people in the municipality of Metsovo. The third alternative developmental scenario is mainly based on the developmental normalization of the developmental disparities that exist in the municipality and the fourth is based on the development of three economic sectors and the management of natural and cultural environment. Due to this alternative scenario, the "developmental" potential of municipality of Metsovo is discovered and its "exploitation" is attempted.

The last step of this paper was the evaluation of the scenarios. The scenario that was decided as the most optimal was the one that is based on the developmental policy, based on greater social consciousness and utilization of the existing potential in all three sectors of the economy and the technological and scientific resources. I suggest a new model of development of the municipality for the profit of the region and the inhabitants. The scenario in question has a pluralistic character since it considers all the natural, economic, social, cultural geography of the municipality. Consequently it can be considered that the pressures for monodimensional type of development will be blunted from the point of view of the habitants of the municipality, achieving the wider possible social consent in accordance to the principles of Integrated Development.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	2
ABSTRACT	4
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	13
ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	13
1.1 ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ	13
1.1.1 Στοιχεία γεωγραφίας.....	13
1.1.2 Ορογραφία	14
1.1.3 Υδρογραφικό δίκτυο	14
1.1.4 Πεδινές εκτάσεις.....	16
1.1.5 Κλίμα.....	18
1.2 ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	21
1.3 ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ.....	23
1.3.1 Κάτοικοι του Δήμου.....	25
1.3.2 Παραδοσιακή και σύγχρονη αρχιτεκτονική στο Μέτσοβο	25
1.3.3.Μνημεία πολιτιστικά.....	26
1.3.4 Μουσική παράδοση	31
1.3.5 Παραδοσιακά προϊόντα.....	32
1.4 ΓΕΩΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ	35
1.4.1 Γεωτεκτονική δομή.....	35
1.4.2 Κατολισθητικά φαινόμενα.....	38
1.5 ΦΥΣΙΚΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ.....	42

1.5.1 Χλωρίδα – Πανίδα	42
1.5.2 Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ).....	48
1.6 ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ.....	53
1.6.1 Καθορισμός χρήσεων	53
1.6.2 Όροι προστασίας του περιβάλλοντος.....	55
1.6.3 Κύριες χρήσεις αγροτικής γης	59
1.6.4 Οικιστικές και άλλες χρήσεις.....	65
1.7 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	67
1.7.1 Πληθυσμιακή εξέλιξη	67
1.7.2 Δημογραφικές τάσεις δημοτικής ενότητας Μετσόβου.....	69
1.7.3 Κοινωνικά χαρακτηριστικά πληθυσμού Καποδιστριακού Δήμου Μετσόβου	79
1.7.4 Πραγματικός και μόνιμος πληθυσμός πρώην δήμου Εγνατίας και κοινότητας Μηλιάς	87
1.8 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	88
1.8.1 Πρωτογενής Τομέας	88
1.8.2 Ο δευτερογενής τομέας	99
1.8.3 Ο τριτογενής τομέας.....	102
1.9 ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΔΗΜΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ.....	107
1.9.1 Υποδομές στις μεταφορές-μετακινήσεις.....	107
1.9.2 Υδραυλικά έργα.....	109
1.9.3 Έργα διαχείρισης απορριμμάτων.....	116
1.9.4 Υποδομές Υγείας.....	116
1.9.5 Ενεργειακή υποδομή.....	116
1.9.6 Τηλεπικοινωνίες	117
1.9.7 Υποδομές για τον αθλητισμό	117

1.9.8 Υποδομές στην εκπαίδευση.....	119
1.9.9 Υποδομές πρόνοιας	122
1.9.10 Υποδομές υποστήριξης κοινωνικά ευπαθών ομάδων	123
1.9.11 Υποδομές για την ενημέρωση του κοινού.....	123
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	124
2.1 ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ.....	124
2.1.1 Γενικό Πλαίσιο	124
2.1.2 Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΓΠΑ).....	124
2.1.3 Στρατηγικοί στόχοι του ΕΣΓΠΑ	126
2.1.4 Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΓΠΑ.....	127
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	129
ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ – ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ – ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ – ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ	129
3.1 ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ	129
3.1.1.Ο Δήμος είναι πλούσιος σε πόρους πολιτιστικής κληρονομιάς.....	129
3.1.2 Τόνωση του δευτερογενούς τομέα	130
3.1.3 Πρόκληση των νέων της περιοχής.....	130
3.1.4 Η περιοχή παράγει πολλά παραδοσιακά - τοπικά προϊόντα.....	130
3.1.5 Η επένδυση σε νέες τεχνολογίες (π.χ τηλεϊατρική).....	130
3.1.6 Πρόσβαση των δημοτικών διαμερισμάτων σε υποδομές	130
3.1.7 Το Μ.Ε.Κ.Δ.Ε ενισχύει τις ορεινές περιοχές της χώρας μας.....	131
3.1.8 Η προσβασιμότητα του Δήμου Μετσόβου.....	131
3.1.9 Ισόρροπη ανάπτυξη του Δήμου.....	131
3.1.10 Η αποκεντρωμένη παραγωγή ενέργειας με χρήση ΑΠΕ.....	131
3.1.11 Η ανάπτυξη ποιοτικών φυτικών προϊόντων.....	132

3.2 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ.....	132
3.2.1 Ανισσόροπη ανάπτυξη.....	132
3.2.2 Αλλοίωση παραδοσιακού χαρακτήρα.....	132
3.2.3 Γεωμορφολογικές ιδιομορφίες.....	132
3.2.4 Χαμηλή ποιότητα υπηρεσιών.....	133
3.2.5 Εξορθολογισμός της πτηνοτροφίας.....	133
3.2.6 Έλλειψη μέτρων προστασίας.....	133
3.2.7 Επίπεδο εκπαίδευσης.....	133
3.3 ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ.....	133
3.3.1 Αλλαγή των προτύπων τουρισμού στις ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού με επίκεντρο το περιβάλλον.....	133
3.3.2 Ύπαρξη και διατήρηση των Εθνικών πάρκων και των φορέων διαχείρισης.....	134
3.3.3 Συνεχή τάση βελτίωσης του μορφωτικού και εκπαιδευτικού επιπέδου των πολιτών.....	134
3.3.4 Η βελτίωση της προσβασιμότητας και η αύξηση μεταφορικού φόρτου δίνει ευκαιρίες ανάπτυξης σε σημαντικούς κλάδους της οικονομίας.....	135
3.4 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ.....	135
3.4.1 Κυκλοφοριακό πρόβλημα στο Μέτσοβο.....	135
3.4.2 Αλλοίωση παραδοσιακού χαρακτήρα.....	135
3.4.3 Κάτοικοι των χωριών ηλικιωμένοι.....	135
3.4.4 Εγκατάλειψη των ορεινών περιοχών.....	136
3.4.5 Ελλιπής υγειονομική περίθαλψη.....	136
3.4.6 Αναπτυξιακά προγράμματα.....	136
3.4.7 Προστασία άγριας πανίδας.....	137

3.4.8 Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου	137
3.4.9 Κατολισθητικά φαινόμενα στο Μέτσοβο	138
3.4.10 Υποβάθμιση περιβάλλοντος λόγω Εγνατίας Οδού.....	138
3.4.11 Παράνομη υλοτομία.....	138
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	139
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ.....	139
4.1 ΠΡΩΤΟ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ:.....	139
<i>ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΗΠΙΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ, ΜΙΚΡΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΑΠΕ</i>	139
Άξονας 1: Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού	139
Άξονας 2 : Αναδιάρθρωση στον πρωτογενή τομέα.....	143
Άξονας 3: Αναδιάρθρωση-ενίσχυση στον δευτερογενή τομέα	145
Άξονας 4 : Αξιοποίηση δυναμικού ΑΠΕ στο Δήμο	147
4.1.5 Αξιολόγηση του πρώτου εναλλακτικού αναπτυξιακού σεναρίου..	149
4.1.6 Συμπεράσματα.....	150
4.2 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ:	150
<i>ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ, ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ, ΡΙΖΩΜΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΠΟ ΤΟΥΣ</i>	151
Άξονας 1: Αναπτυξιακά κίνητρα	151
Άξονας 2: Αναπτυξιακή πολιτική του Δήμου	154
Άξονας 3: Ρίζωμα της νέας γενιάς στον τόπο τους.....	156
4.2.4 Αξιολόγηση του δεύτερου αναπτυξιακού εναλλακτικού σεναρίου	158
4.2.5 Συμπεράσματα.....	159
4.3 ΤΡΙΤΟ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ:	159
<i>Η ΕΞΟΜΑΛΥΝΣΗ ΤΩΝ ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ</i>	159

Άξονας 1: Στήριξη και στην ανάπτυξη στους τομείς της οικονομίας	160
Άξονας 2: Βελτίωση των υποδομών	161
Άξονας 3: Φιλική προς το περιβάλλον ενέργεια	162
<i>4.3.4 Αξιολόγηση του τρίτου εναλλακτικού αναπτυξιακού σεναρίου ...</i>	<i>164</i>
<i>4.3.5 Συμπεράσματα.....</i>	<i>164</i>
4.4 Τέταρτο εναλλακτικό αναπτυξιακό σενάριο:	164
<i>Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ «ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ» ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ.....</i>	<i>164</i>
Άξονας 1: Εκσυγχρονισμός του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα με στόχο την προώθηση των δυνατοτήτων της τοπικής κοινωνίας	164
Άξονας 2: Ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος	166
Άξονας 3: Τομεακή στρατηγική για μια ήπια τουριστική ανάπτυξη	167
Άξονας 4: Τομεακή στρατηγική για την ενδυνάμωση της κοινωνικής συμμετοχής στη διαμόρφωση και λήψη αποφάσεων	170
Άξονας 5: Εκσυγχρονισμός υπαρχουσών και δημιουργία νέων υποδομών	174
<i>4.4.4 Αξιολόγηση του τετάρτου εναλλακτικού αναπτυξιακού σεναρίου</i>	<i>175</i>
<i>4.4.5 Συμπεράσματα.....</i>	<i>175</i>
ΤΕΛΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	176
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	179

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η προσπάθεια μιας προσέγγισης του Δήμου Μετσόβου με στόχο την Ολοκληρωμένη του Ανάπτυξη. Η Αξιοβίωτη Ολοκληρωμένη ανάπτυξη μπορεί να επιτευχθεί μόνο όταν οι ανθρώπινες κοινωνίες αποκτήσουν την πεποίθηση και διαμορφώσουν τις κατάλληλες προϋποθέσεις ατομικής και συλλογικής μόρφωσης, βούλησης και δράσης όλων των πολιτών τους, να αξιοποιήσουν την επιστημονική και διεπιστημονική μεθοδολογία, την τεχνολογική πρόοδο, την εργασία, τη δημιουργικότητα και τη φαντασία τους, με βάση τις πανανθρώπινες αξίες της ειρήνης, της δικαιοσύνης, της αλληλεγγύης, της πολιτικής οικονομικής και κοινωνικής δημοκρατίας και ηθικής, της δημιουργικής άμιλλας, του μέτρου και του σεβασμού στη φύση και τους πολιτισμούς των ανθρώπων, για μια καλύτερη ζωή σ' έναν καλύτερο κόσμο. Μιας ανάπτυξης δηλαδή που δεν θα καθορίζεται από τον ανταγωνισμό των αγορών, του πολυεθνικού χρηματοπιστωτικού και χρηματιστηριακού κεφαλαίου, των κρατών, των λαών, των υπερεθνικών επιθετικών και «αμυντικών» συμφώνων και των οικονομικών και νομισματικών ενώσεων, αλλά και των ανθρώπων ως επιστημόνων, εργαζομένων, δημιουργών, παραγωγών και επιχειρηματιών, δεν θα αναγνωρίζει ως υπέρτατη αξία την αντί πάσης θυσίας μεγιστοποίηση του άμεσου κέρδους.

Για την επίτευξη του σκοπού αυτού έγινε λεπτομερής καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης του Δήμου. Θέτοντας ως βάση για την επίτευξη ολοκληρωμένων αναπτυξιακών δράσεων την ανάλυση των αποτελεσμάτων της υφιστάμενης κατάστασης κατέληξα στις γενικές τάσεις που επικρατούν στο Δήμο. Οι τάσεις αυτές προέκυψαν ύστερα από έρευνα στους εξής τομείς: ιστορικό υπόβαθρο του Δήμου, φυσική γεωγραφία, δημογραφικά χαρακτηριστικά, γεωλογικά χαρακτηριστικά, φυσικά διαθέσιμα, χρήσεις γης, κοινωνικά χαρακτηριστικά, οικονομική πραγματικότητα, πολιτισμική γεωγραφία, δίκτυα και υποδομές.

Αξιοποιώντας τις πληροφορίες που συλλέχθηκαν από τους επιμέρους τομείς, διέκρινα τα προβλήματα, τις δυνατότητες, τους περιορισμούς και τις ευκαιρίες τα οποία αποτέλεσαν οδηγό για τη διατύπωση εναλλακτικών αναπτυξιακών σεναρίων με

απώτερο σκοπό την επιλογή ενός βέλτιστου ολοκληρωμένου σεναρίου βασιζόμενο σε κριτήρια τα οποία έγκεινται σε κοινωνική, οικονομική και φυσική πραγματικότητα.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε σύμφωνα με τη θεωρία της Αξιοβίωτης Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης είναι η εξής:

- Επικέντρωση στο σκοπό μελέτης.
- Υλοποίηση μελετών Ολοκληρωμένων Αποδόσεων του Δήμου Μετσόβου και Διαμόρφωση εναλλακτικών αναπτυξιακών σεναρίων Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης με συνειδητοποίηση των δυνατοτήτων και των περιορισμών του κάθε σεναρίου.
- Προ-αποτίμηση του ισοζυγίου θετικών και αρνητικών στοιχείων κάθε σεναρίου με βάση τις εκτιμώμενες συνέπειες όλων των διαστάσεων που τυχόν θα εφαρμοστούν.
- Επιλογή και εφαρμογή του προ-εκτιμώμενου ως βέλτιστου σεναρίου για την Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη του Δήμου Μετσόβου.

Παραλείπεται σκοπίμως το τελευταίο βήμα εφαρμογής του βέλτιστου σεναρίου καθώς η εργασία τίθεται στα πλαίσια του μαθήματος και όχι σε πραγματική βάση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

1.1 ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ

1.1.1 Στοιχεία γεωγραφίας

Ο νέος Καλλικρατικός Δήμος Μετσόβου έχει έδρα τον ομώνυμο οικισμό προέκυψε με την εφαρμογή του Νόμου 3852/2010 (ΦΕΚ87(Α')/07-6-2010) από τη συνένωση των Δήμων Μετσόβου και Εγνατίας, καθώς και της κοινότητας Μηλέας. Πιο συγκεκριμένα, ο νέος Καλλικρατικός Δήμος περιλαμβάνει τη δημοτική κοινότητα Μετσόβου και τις τοπικές κοινότητες Αηλίου, Ανθοχωρίου, Βοτονοσίου (820 μ.), Μικρής Γότιστας (840 μ.) και Μεγάλης Γότιστας (900μ.), Μικρού Περιστερίου (990 μ.) και Μεγάλου Περιστερίου (900μ.), Σίτσαινων (880 μ.), Χρυσοβίτσας (920 μ.) και

Μηλέας. Ο Δήμος ανήκει διοικητικά στην Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων και την Περιφέρεια Ηπείρου. Βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα της ενότητας Ιωαννίνων και γειτνιάζει ανατολικά με την Περιφερειακή Ενότητα Τρικάλων (Περιφέρεια Θεσσαλίας) από τα όρη Ζυγό και Ψήλωμα, βορειοανατολικά με την Περιφερειακή Ενότητα Γρεβενών (Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας) από το όρος Μαυροβούνι, δυτικά με την περιοχή Ζαγορίου με τον ποταμό Αώο και νότια με τα Τζουμέρκα ορίζεται από το όρος Λάκμος και το διευρυμένο Δήμο Ιωαννίνων.

Πίνακας 1 Έκταση του Δήμου Μετσόβου (σε χιλ. στρ.)

Δήμος Μετσόβου	357,038
Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων	4.990,4
Περιφέρεια Ηπείρου	9.203,2
Σύνολο Χώρας	131.957,4

1.1.2 Ορογραφία

Σαν κύριο γεωγραφικό χαρακτηριστικό του Δήμου είναι η παρουσία της οροσειράς της Πίνδου. Όλες οι κορυφογραμμές αποτελούν τμήματα της οροσειράς της Πίνδου. Τα σπουδαιότερα όρη είναι το Περιστέρι ή Λάκμος (2.295μ.) και το Μαυροβούνι (2.159μ.). Υπάρχουν και άλλα όρη, των οποίων το ύψος κυμαίνεται από 1.400μ. μέχρι 1.800μ. , με κυριότερο από αυτά το όρος Ζυγός ή Κατάρρα (1.705μ.). Η περιοχή του Δήμου Μετσόβου χαρακτηρίζεται ορεινή.

Η περιοχή παρουσιάζει έντονες κλίσεις και έχει πλούσιο υδάτινο δυναμικό. Μεταξύ των ορεινών όγκων και των λοφώδη εξάρσεων παρεμβάλλονται μερικές εδαφικές λεκάνες ως επίπεδες εκτάσεις, που έχουν σχηματιστεί κυρίως από αποθέσεις. Η ορεινή περιοχή καλύπτεται από πλούσια χλωρίδα, όπου κυριαρχούν δάση δρυός, ελάτης, θαμνότοποι, βοσκότοποι κ.τ.λ..

1.1.3 Υδρογραφικό δίκτυο

Η ευρύτερη περιοχή του Μετσόβου χαρακτηρίζεται από ένα πολυσχιδές ανάγλυφο, που αποτυπώνεται όχι μόνο στο πυκνό, αλλά κυρίως στο βαθιά χαραγμένο υδρογραφικό δίκτυο. Στην περιοχή του Μετσόβου συναντώνται οι πέντε σημαντικότερες υδρολογικές λεκάνες της Ελλάδας: του Αράχθου, του Αχελώου, του Πηνειού, του Αλιάκμονα και του Αώου. Κύριο υδρογραφικό χαρακτηριστικό της περιοχής είναι ο ποταμός Μετσοβίτικος με διεύθυνση $A - BA / \Delta - N\Delta$, ο οποίος έχει μόνιμη ροή σε όλη τη διάρκεια του έτους, χαρακτηρίζεται από την κατά βάθος διάβρωση και παρουσιάζει σχετικά απότομες κλίσεις κλιτύων. Ο Μετσοβίτικος ποταμός αποστραγγίζει την ευρύτερη περιοχή και η γενική κατεύθυνση των επιφανειακών απορροών, αλλά και βαθύτερα των υπογείων υδάτων είναι προς αυτόν, ενώ σε μικρή απόσταση πηγάζουν ο Αχελώος, ο Αώος και παραπόταμοι του Πηνειού και του Αλιάκμονα. Έτσι, μεταφορικά αλλά χωρίς υπερβολή, μπορούμε να πούμε ότι η περιοχή του Δήμου Μετσόβου αποτελεί την υδρολογική καρδιά της Ελλάδας, από όπου ξεκινούν οι σημαντικότερες υδρολογικές αρτηρίες της.

Εκτός του ανωτέρω κύριου ποταμού, η γύρω περιοχή τέμνεται σχεδόν κάθετα από ένα πλήθος χειμάρρων και ρεμάτων, με γενικά απότομες κλίσεις κλιτύων και στενές κοίτες, τόσο στους πρωτεύοντες όσο και στους δευτερεύοντες κλάδους.

Στα βορειοδυτικά της περιοχής υπάρχει η Τεχνητή Λίμνη Πηγών Αώου. Η κατασκευή του έργου άρχισε το 1981 και ολοκληρώθηκε το 1991. Δημιουργήθηκε με την κατασκευή ενός κυρίως φράγματος (στην θέση «Πολιτισιές»), πέντε αυχενικών φραγμάτων και ενός βοηθητικού. Η λίμνη που σχηματίστηκε καλύπτει στο μεγαλύτερο μέρος της περιοχής στην τοπική κοινότητα Μετσόβου και στην τοπική κοινότητα Χρυσοβίτσας, ενώ καλύπτει και εκτάσεις της τοπικής κοινότητας Γρεβενιτίου (Δήμος Ζαγορίου). Έχει επιφάνεια 11.500 στρ. και χωρητικότητα 260x106 κ.μ. , από τα οποία ωφέλιμα είναι τα 214x106 κ.μ. Η παραγωγή ενέργειας γίνεται σε υπόγειο Υδροηλεκτρικό Σταθμό της Χρυσοβίτσας.

Από την προαναφερόμενη Τεχνητή Λίμνη πηγάζει ο Ποταμός Αώος με κατεύθυνση απορροής $N-BA / B - B\Delta$. Ο ποταμός Αώος στη διαδρομή του στο Ελληνικό έδαφος έχει μήκος 70 km και εκβάλλει στην Αδριατική θάλασσα στην Αλβανία. Η συνολική λεκάνη τροφοδοσίας του στο Ελληνικό έδαφος είναι 2150 km².

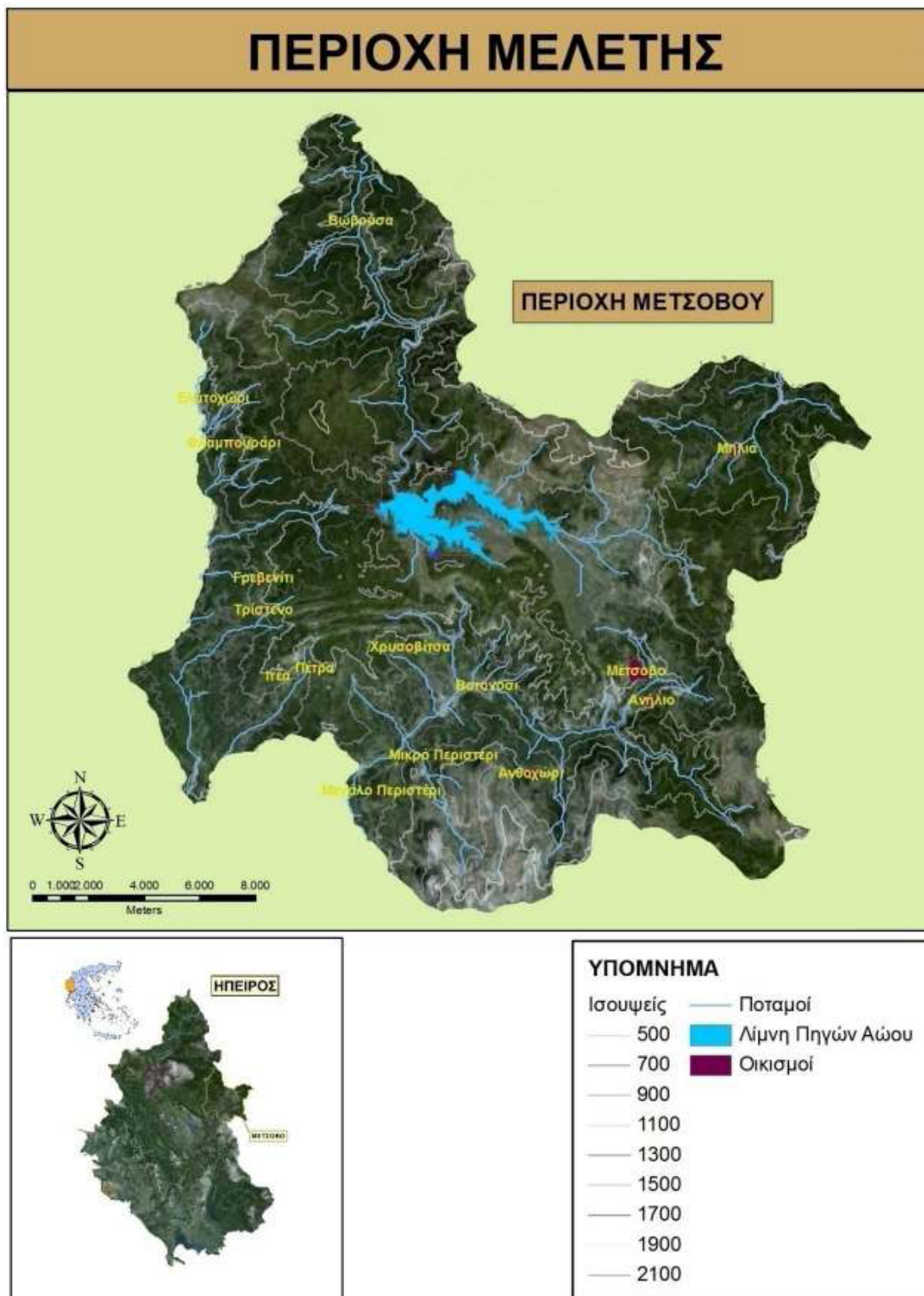
Η ευρύτερη υδρολογική λεκάνη του Αώου περιλαμβάνει τις τρεις υπολεκάνες των ποταμών Σαρανταπόρου, Αώου και Βοϊδομάτη. Οι τρεις ποταμοί, αφού ακολουθήσουν ξεχωριστές διαδρομές, στο μεγαλύτερο τμήμα τους, συμβάλλουν στην πεδιάδα Κόνιτσας - Μελισσόπετρας στον κυρίως Αώο ποταμό, ο οποίος αμέσως μετά συνεχίζει την πορεία του μέσα στην Αλβανία. Η μέση ετήσια υπολογισμένη παροχή σε m³/s του Ποταμού Αώου είναι 3,53 m³/s στις πηγές και 26,61 m³/s στην Κόνιτσα.

Το κύριο υδρογραφικό δίκτυο της περιοχής παρουσιάζει βαθιές χαραδρώσεις με σχετικά απότομες κλίσεις και χαρακτηρίζεται από την διάβρωση σε βάθος αλλά και σε πλάτος. Παρουσιάζουν ροή κατά την μεγαλύτερη διάρκεια του έτους, με χαρακτηριστική μείωση την ξηρά περίοδο, ενώ τους χειμερινούς μήνες παρουσιάζουν κατά θέσεις χειμαρρώδη ροή και μεγάλη παροχή φερτών υλικών.

Το μεγαλύτερο μέρος των ατμοσφαιρικών κατακρημνισμάτων χάνεται μέσω του φαινομένου της εξατμισοδιαπνοής. Ένα μέρος κατεισδύει, σχετικά με το βαθμό υδροπερατότητάς τους, στα πετρώματα και κινείται υπόγεια και το υπόλοιπο συγκεντρώνεται και ρέει επιφανειακά σχηματίζοντας υδρορέματα με μόνιμη ή περιοδική μορφή. Με δεδομένη την έντονη βροχόπτωση είναι φανερό ότι η επιφανειακή ροή θα είναι μεγάλη και θα εμφανίζονται υδρορέματα, ενώ η ποσότητα του νερού εξαρτάται άμεσα από το μέσο ετήσιο ύψος βροχής. Τα παραπάνω υδρορέματα καταλήγουν στους ποταμούς Μετσοβίτικο και Αώο ή στους παραπόταμούς τους.

1.1.4 Πεδινές εκτάσεις

Οι γεωργικές εκτάσεις στον Δήμο είναι ελάχιστες και βρίσκονται εκατέρωθεν του ποταμού Μετσοβίτη, γύρω από τους οικισμούς και στο οροπέδιο Πολιτσών όπου καλλιεργούνται οι πατάτες Χρυσοβίτσας. Οι καλλιέργειες που συναντώνται είναι κυρίως αμπέλια, κτηνοτροφικά φυτά (μηδική και χορτολίβαδα), καρυδιές, μηλιές, αμυγδαλιές, πατάτες, αρωματικά φυτά κ.λ.π.

Χάρτης 1. Ο Δήμος Μετσόβου σε σχέση με την Ήπειρο και τον ελλαδικό χώρο
 (ΠΗΓΗ Μπαλαμπέκος Σ., Καλιαμπάκος Δ.«Το ενεργειακό αποτύπωμα των ορεινών περιοχών: η περίπτωση του Μετσόβου,»

1.1.5 Κλίμα

Το κλίμα της περιοχής χαρακτηρίζεται ορεινό. Το κλίμα αυτό πλησιάζει προς το Μεσευρωπαϊκό, αλλά διατηρεί σε αρκετό βαθμό τα χαρακτηριστικά του Μεσογειακού. Χαρακτηρίζεται από τραχύ χειμώνα με άφθονες βροχές και χιονοπτώσεις. Το θέρος είναι δροσερό με αρκετές τοπικές βροχές. Η νέφωση είναι υψηλή και οι παγετοί συνήθεις από τον Οκτώβριο μέχρι το Μάιο. Συχνά σημειώνονται και ολικοί παγετοί. Οι χιονοπτώσεις είναι άφθονες και η χιονοκάλυψη παρατεταμένη. Το ετήσιο θερμοκρασιακό εύρος είναι υψηλό. Τα κύρια χαρακτηριστικά του ορεινού κλίματος συνδέονται με το μεγάλο υψόμετρο, το οποίο δημιουργεί κλιματικές αλλοιώσεις, όμοιες με αυτές που προκαλεί η αύξηση του γεωγραφικού πλάτους.

Τα κύρια χαρακτηριστικά του κλίματος της περιοχής με βάση τις μετρήσεις που γίνονται στον μετεωρολογικό σταθμό είναι:

- Μέση ετήσια θερμοκρασία αέρος 10,5 °C.
- Μέσο μηνιαίο ελάχιστο παρατηρείται τον Ιανουάριο 1,2 °C και μέσο μηνιαίο μέγιστο τον Ιούλιο 20,3 °C. Ετήσιο θερμοκρασιακό εύρος 19,1 °C.
- Το φθινόπωρο είναι θερμότερο από την άνοιξη, με μέση εποχιακή θερμοκρασία 11,5 °C έναντι 8,9 °C αντίστοιχα.
- Απόλυτα μέγιστη θερμοκρασία 33,5 °C (26/7/1965). Απόλυτα ελάχιστη θερμοκρασία -15,4 °C (14/1/1968).
- Μέσο ετήσιο ύψος βροχής 1.485,8 mm, με βροχερότερους μήνες το Νοέμβριο (194,9 mm) και Δεκέμβριο (190,1 mm) και ξηρότερους τον Ιούλιο (44,7 mm) και Αύγουστο (43,2 mm). Περίοδος απόλυτης ξηρασίας είναι ανύπαρκτη.
- Το μέγιστο ετήσιο ύψος βροχής παρατηρήθηκε το 1962 με 2221,8 mm, ενώ το ελάχιστο ετήσιο ύψος βροχής παρατηρήθηκε το 1953 με 655,6 mm.
- Μέγιστο μηνιαίο ύψος βροχής 388,6 mm (11/65).

- Μέγιστο ύψος βροχής 24ώρου (ραγδαιότητας) 70,0 mm (13/12/56).
- Μέσος αριθμός ημερών βροχής 87.
- Μέσος ετήσιος αριθμός ημερών χιονιού 28,4 ο πλέον χιονοβόλος μήνας είναι ο Ιανουάριος (6,8 ημ.) και ακολουθεί ο Φεβρουάριος (6,2 ημ.) και ο Μάρτιος (6,0 ημ), ενώ και ο Δεκέμβριος παρουσιάζει μεγάλη χιονόπτωση (5,1 ημ.).
- Αριθμός ημερών μερικού παγετού 47,5. Αριθμός ημερών ολικού παγετού 10,1.
- Μέση σχετική υγρασία του αέρα 77 %.
- Η ηλιοφάνεια είναι μικρή.
- Μέση ετήσια νέφωση 4,0 όγδοα (μεγάλη και συχνή από Οκτώβριο μέχρι και Απρίλιο).

Τα στοιχεία αναφέρονται για την περίοδο 1961-1980, εκτός της βροχής που καλύπτουν την περίοδο 1951-1990 και είναι από το Μετεωρολογικό σταθμό του Μετσόβου.

Στο Δήμο είναι εγκατεστημένοι δύο μετεωρολογικοί σταθμοί, ο Εθνικός Μετεωρολογικός Σταθμός του Μετσόβου και μετεωρολογικός σταθμός στις εγκαταστάσεις του Ε.Μ.Π. (ΜΕ.Κ.Δ.Ε) όπου λειτουργεί τα τελευταία χρόνια. Ο Εθνικός μετεωρολογικός του Μετσόβου δίνει τα παρακάτω χαρακτηριστικά.

Πίνακας 2 Χαρακτηριστικά μετεωρολογικού σταθμού Μετσόβου

Μ.Σ.	Εγκατεστημένα Όργανα	Φορέας	Συντεταγμένες	Υψόμετρο	Περίοδος παρατήρησης
Μέτσοβο	Βμ-Βγ-Χγ-Θα- Θε-Υα-Εξ-Αγ	Υ.Γ.	N 21°11 ' E 39°46 '	1.156μ.	1961-1990
Σημείωση: Βμ: Βροχόμετρο, Βγ: Βροχογράφος, Χγ: Χιονογράφος, Θα: Θερμόμετρο αέρα, Θε: Θερμόμετρο εδάφους, Υα: Υγρασιόμετρο, Εξ: Εξατμισήμετρο, Αγ: Ανεμογράφος					

Τα χορηγηθέντα στοιχεία των παρατηρήσεων του Μετεωρολογικού σταθμού Μετσόβου αντιστοιχούν σε χρονική περίοδο 29 ετών (από το 1961 έως το 1990) και αφορούν διεύθυνση και ένταση ανέμων, θερμοκρασία – σχετική υγρασία – ύψος βροχής καθώς και ημέρες με συννεφιά – βροχή – χιόνι – καταιγίδα – χαλάζι – ομίχλη – δρόσο – παγετό.

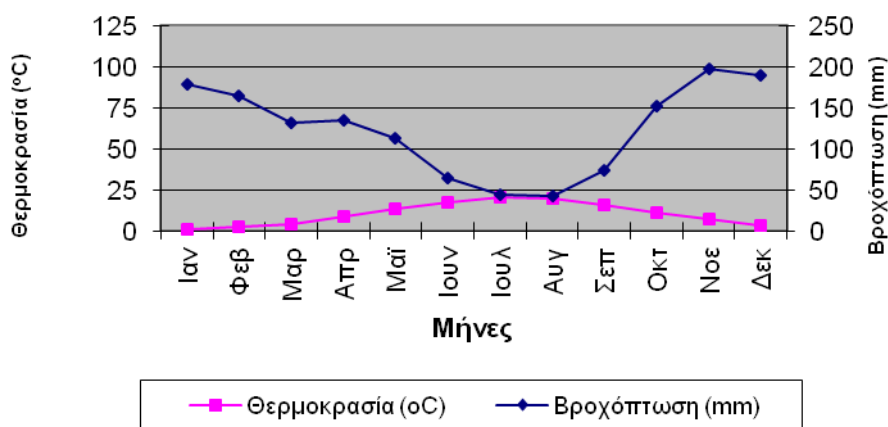
Το κλίμα της περιοχής ταξινομείται κατά Köppen ως C.b.f.: κλίμα εύκρατο βροχερό με μέση θερμοκρασία του θερμότερου μήνα του έτους μεταξύ 10 και 22 οC και του ψυχρότερου μεταξύ 18 και -38 οC πλέον των 4 μηνών. Στην ξηρή περίοδο μετά το θερινό ηλιοστάσιο, ο ξηρότερος μήνας δέχεται βροχόπτωση μεγαλύτερη των 40 mm.

Το κλίμα της περιοχής ταξινομείται κατά Thornthwaite ως B'4·r·B'1·b'4: Κλίμα πολύ υγρό με μικρό έλλειμμα υγρασίας κατά το θέρος και ετήσια εξατμισοδιαπνοή 570 – 700 mm, από την οποία το 50% σχεδόν εκδηλώνεται στους τρεις μήνες του θέρους.

Τέλος, το κλίμα της περιοχής μπορεί να χαρακτηριστεί με βάση τα ομβροθερμικά διαγράμματα κατά Gaussen. Τα διαγράμματα αυτά φέρουν δύο καμπύλες, μία θερμική που εμφανίζει τις μέσες μηνιαίες θερμοκρασίες και μία ομβρομετρική για τα μέσα μηνιαία ύψη βροχής και μας δίνουν κατά προσέγγιση τον αριθμό των βιολογικά ξηρών ημερών μιας περιόδου ξηρασίας (ακολουθεί το ομβροθερμικό διάγραμμα).

Στην περίπτωση μας δεν υπάρχουν βιολογικά ξηρές ημέρες και το κλίμα χαρακτηρίζεται Υπομεσογειακό.

ΟΜΒΡΟΘΕΡΜΙΚΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ GAUSSEN
(Στοιχεία Μετεωρολογικού Σταθμού Μετσόβου περιόδου 1951-1990)

Σχήμα 1 Διάγραμμα Βροχόπτωση – Θερμοκρασία

1.2 ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Ακριβείς πληροφορίες που να μαρτυρούν το ιστορικό ξεκίνημα της περιοχής δεν υπάρχουν. Ωστόσο είναι βέβαιο ότι η περιοχή κατοικούνταν από τους αρχαίους χρόνους εξαιτίας των συνόλων των ιστοριογραφικών πληροφοριών και των αρχαιολογικών ευρημάτων της επαρχίας Μετσόβου που ενισχύει την άποψη ότι πρόκειται για μια περιοχή που κατοικήθηκε διαρκώς από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.

Μετά την κατάληψη της Ηπείρου το 168 πΧ από τον Αιμίλιο Παύλο, οι Ρωμαίοι, θέλοντας να εξασφαλίσουν την επικοινωνία με την Θεσσαλία, εγκατέστησαν στην περιοχή μόνιμες φρουρές. Μετά το 395 μΧ η Ελλάδα αποτέλεσε τμήμα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Τα μεσαιωνικά χρόνια που ακολουθούν είναι μια μακρότατη περίοδος έντονων δημογραφικών και εθνογραφικών αναστατώσεων της Ηπείρου και της περιοχής του Μετσόβου ειδικότερα, μιας και σημειώθηκαν πολλές επιδρομές από ξένους εισβολείς, τις οποίες ακολουθούν εγκαταστάσεις βαρβαρικών φύλων και αλλοίωση της σύνθεσης του πληθυσμού.

Τον 6ο αιώνα, γίνεται η μεγάλη εισβολή των Σλάβων. Από τον 10ο αιώνα και ως τα τέλη του 18ου αιώνα, το Μέτσοβο τελεί υπό προνομιακό καθεστώς. Ο Κων/νος

Πορφυρογέννητος τον 10ο αιώνα , ο Ανδρόνικος Γ' τον 14ο αιώνα, ο Σουλτάνος Μουράτ Β' το 1430 και ο Σουλτάνος Μεχμέτ Δ' το 1659, παραχωρούν διαδοχικά στο Μέτσοβο και στα γειτονικά χωριά προνόμια, με τα οποία τους παρέχονται οικονομικές ευκολίες, πολιτικές ελευθερίες καθώς και διοικητική και εκκλησιαστική αυτονομία. Από τότε αρχίζει και η μεγάλη ακμή της περιοχής, στην οποία πρωτοστάτησε το Μέτσοβο.

Στόχος τους είναι η εξασφάλιση της συνεργασίας των κατοίκων στον έλεγχο της ορεινής διάβασης του Ζυγού ή της Κατάρρας, μέσω της οποίας επικοινωνεί η Ήπειρος με τη Θεσσαλία και τη Δυτική Μακεδονία. Το Μέτσοβο, χάρη στα ιδιαίτερα αυτά προνόμια σημείωσε σημαντική εμπορική, οικονομική, πνευματική και πολιτιστική πρόοδο. Ακόμη, λόγω της γεωγραφικής του θέσης αποτέλεσε συγκοινωνιακό κόμβο ιδιαίτερης σημασίας και σημείο στάσης απόλυτα αναγκαίας για τον ανεφοδιασμό και την ανάπαυση των караβανιών και των οδοιπόρων.

Έτσι, στα τέλη του 19ου αιώνα το Μέτσοβο μαζί με το Ανήλιο αριθμούσε 830 «οίκους» και περίπου 7.000 κατοίκους, ενώ το 1888 στο Μέτσοβο υπήρχαν τέσσερις φούρνοι, επτά πανδοχεία, επτά σφαγεία, έντεκα παντοπωλεία, ένα ελληνικό σχολείο, δύο παρθεναγωγεία και δύο νηπιαγωγεία.

Μεγάλη καταστροφή υπέστη το Μέτσοβο στις 27 Μαρτίου 1854 από τα τουρκικά στρατεύματα του Αβδή Πασά μετά τον ξεσηκωμό των Μετσοβιτών, με οπλαρχηγό τον Θεοδωράκη Γρίβα , που κράτησε τρεις μέρες. Μετά τη μάχη το Μέτσοβο λεηλατείται και πολλά σπίτια καίγονται. Η πρόοδος που σημειώθηκε στο Μέτσοβο μετά την καταστροφή του Γρίβα οφείλεται στους πολλούς ευεργέτες που ανέδειξε η πόλη, οι οποίοι με τα πλούσια κληροδοτήματα που άφησαν, το στήριξαν οικονομικά. Το Μέτσοβο απελευθερώθηκε από τον τουρκικό ζυγό στις 31 Οκτωβρίου του 1912 από δυνάμεις του τακτικού ελληνικού στρατού, των Κρητών και Ηπειρωτών εθελοντών. Η νέα διοικητική οργάνωση του Ελληνικού κράτους και η απώλεια εισοδημάτων λόγω των δύο Παγκόσμιων Πολέμων προξένησαν τάσεις μααρασμού, όμως η κοινωνική και οικονομική βάση της περιοχής διασώθηκε χάρη στους ευεργέτες του Μετσόβου. Αποφασιστικής σημασίας γεγονός για τη σύγχρονη οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη του Μετσόβου αποτέλεσε το Ίδρυμα Βαρόνου Μιχαήλ Τοσίτσα, που δημιουργήθηκε το 1948 από τον ίδιο τον ευεργέτη. Στους μεγάλους άνδρες του Μετσόβου συγκαταλέγονται ο Μετσοβίτης νεομάρτυρας

Νικόλαος, οι Διδάσκαλοι του Γένους Νικόλαος Τζαρτζούλης, Παρθένιος Κατζιούλης, Δημήτριος Βαρδάκας, Τρύφων ο Ιερομόναχος και Αδάμ Τσαπέκος. Αρκετοί είναι και οι εθνικοί ευεργέτες, όπως οι Γεώργιος Αβέρωφ, Νικόλαος Στουρνάρας, Μιχαήλ Τοσίτσας, Τριαντάφυλλος Τσουμάγκας, Κυριάκος Φλόκας και ο Βαρόνος Μιχαήλ Τοσίτσας. Τέλος, σημαντικοί ήταν και οι εθνικοί αγωνιστές Δημήτριος Ίπατρος, Αναστάσιος Μανάκης, Ιωάννης Γκαδέλος, Αποστόλης Χατζής, Δημήτριος Ζαμάνης καθώς και ο πολιτικός και ευεργέτης Ευάγγελος Αβέρωφ Τοσίτσας.¹

Εικόνα 1 Το Μέτσοβο, τον χειμώνα

(ΠΗΓΗ: www.arkametsovo.gr)

1.3 ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ

Η μεγάλη συνέχεια της διατήρησης της παράδοσης του Μετσόβου από την περίοδο της Τουρκοκρατίας το 15ο αιώνα ως τις αρχές του 20ου αιώνα, οδήγησε στην απόκτηση ιδιαιτερότητας στη μορφή του ως τοπικού ορεινού πολιτισμού. Τομείς της τοπικής δημιουργίας συνδέονται με την ιστορία του ορεινού κόσμου της κτηνοτροφίας - τυροκομίας - υφαντικής τέχνης της ξυλογλυπτικής τέχνης (οι γνωστοί

¹ Δήμος Μετσόβου

Ταλιαδούροι , της τέχνης των κτιστών – μαραγκών - τσαγκάρηδων -ραφτάδων – Χρυσικών - οργανοπαικτών, τη δράση των κिरατζήδων και άλλων κοινωνικών ομάδων.

Η ορεινή κτηνοτροφία αποτελεί εδώ και αιώνες στην ευρύτερη περιοχή ένα βασικό παράγοντα ανάπτυξης, αλλά και τρόπο ζωής. Ήδη από το 1719 λειτουργούσε στο Μέτσοβο κεντρική αποθήκη εξαγωγής δερμάτων αιγοπροβάτων με προορισμό τη Γαλλία. Η μεταποίηση ξυλείας αποτελεί σήμερα το σημαντικότερο πλουτοπαραγωγικό πόρο και, ίσως, την κυριότερη πηγή εισοδήματος, μαζί με τον τουρισμό. Στο Μέτσοβο, στη Μηλιά και στο Ανήλιο η λαϊκή τέχνη αποτελεί μια από τις σημαντικότερες ασχολίες των κατοίκων. Η υφαντουργία έχει μακρά παράδοση. Η τοπική υφαντική δημιούργησε περίτεχνα υφαντά, κελίμια, στρωσίδια, μποχαροσκούτια, φλοκάτες κ.ά., με μεθόδους και τακτικές που ανάγονται πολλές γενιές πίσω.

Η τυροκομία αποτελεί ένα άλλο πόλο ανάπτυξης. Στο Μέτσοβο λειτουργεί από το 1958 το τυροκομείο του ιδρύματος Τοσίτσα, που απορροφά ολόκληρη σχεδόν την παραγωγή γάλακτος της περιοχής. Μακρά παράδοση υπάρχει και στην οινοποιία. Από το 1732 η ετήσια παραγωγή κρασιού ξεπερνούσε τις 500.000 μπουκάλες. Μετά από πολλά χρόνια αγρανάπαυσης τ' αμπέλια του Μετσόβου ζωντάνεψαν ξανά, χάρη στην ιδέα του Ευάγγελου Αβέρωφ Τοσίτσα να δημιουργήσει το οινοποιείο «Κατώγι». Η πλούσια παράδοσή του διατηρείται αρκετά ζωντανή σε όλες τις κοινωνικές εκδηλώσεις παρά το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια και σ' αυτήν την απόμερη γωνιά έχει ραγδαία διεισδύσει ο σύγχρονος τρόπος ζωής.

Το Μέτσοβο και τα χωριά που το περιβάλλουν, δημιούργησαν μια ιδιότυπη κοινωνία, επηρεασμένη από τον τρόπο ζωής στα βουνά της Πίνδου, που μέσα από τις γιορτές και τα πανηγύρια διαδόθηκε ως τις μέρες μας. Έτσι, η μουσική παράδοση του Μετσόβου παρουσιάζεται αισθητά διαφοροποιημένη από τις αντίστοιχες άλλων περιοχών. Στο Μέτσοβο υπάρχουν τρία είδη χορών, ο κυκλικός, ο συγκαθιστός και ο χορός των γυναικών. Κοινό δομικό στοιχείο όλων αυτών αποτελεί ο αυτοσχεδιασμός και ο συναισθηματισμός. Στα πανηγύρια οι πιο πολλοί κάτοικοι, ντυμένοι με παραδοσιακές στολές, χορεύουν τους τρεις χορούς του Μετσόβου και γλεντούν .

1.3.1 Κάτοικοι του Δήμου

Διοικητικά στην επαρχία Μετσόβου ανήκουν και άλλα χωριά, όμως πολιτισμικά υπάγονται σ' αυτήν την ενότητα μόνο τα βλαχόφωνα χωριά Ανήλιο, Μηλιά (Αμέρου) και Βοτονόσι.

Στα υπόλοιπα χωριά εξαιτίας μετακινήσεων σε μεγάλες αποστάσεις στο παρελθόν – των κτηνοτρόφων με τα κοπάδια τους συνέβαλε στη μεταφορά κοινωνικών και πολιτιστικών επιρροών από άλλες περιοχές γεγονός που είναι ευδιάκριτο στις παραδόσεις τους. Ειδικά όσον αφορά τα τραγούδια υπάρχει μια χαρακτηριστική ομοιότητα με εκείνα της περιοχής των Τζουμέρκων αλλά και γενικά των Σαρακατσάνων της Ηπείρου.

1.3.2 Παραδοσιακή και σύγχρονη αρχιτεκτονική στο Μέτσοβο

Τα υλικά δόμησης και οι κατασκευαστικές τεχνικές στο Μέτσοβο, εμφανίζουν τα γενικά χαρακτηριστικά της Ηπειρώτικης αρχιτεκτονικής, με τοπικές ιδιαιτερότητες. Τα κύρια υλικά δόμησης είναι τα φυσικά υλικά της περιοχής: η γκριζοκαφετιά ή γκριζοπράσινη πέτρα για τις τοιχοποιίες, οι γκριζοπράσινες σχιστολιθικές πλάκες για τις επικαλύψεις και δαπεδοστρώσεις και το ξύλο της οξιάς, του ρόμπολου και της πεύκης για τις ξυλοκατασκευές. Στο Μέτσοβο απαντούμε δύο τύπους σπιτιών, το τρίχωρο πλατυμέτωπο - λαϊκό, και το τετράχωρο – αρχοντικό, πέρα από τη μονόχωρη καλύβα που χρησιμοποιείται ως χώρος διαμονής στους τόπους σταβλισμού των κοπαδιών. Οι καλύβες σε σχήμα ορθογώνιο, στέγη δίρριχτη ή τετράρριχτη και τζάκι-εστία στο κέντρο, κατασκευάζονταν από σκελετό με βέργες οξιάς και καλύπτονταν με άχυρα. Πέρα από τους δύο τύπους του τρίχωρου και τετράχωρου, βιβλιογραφικά αναφέρεται και ο τύπος του δίχωρου στενομέτωπου, του οποίου δεν είναι γνωστή η λειτουργική διάρθρωση, αλλά ήταν λίθινο με στέγη από χόρτα ή πιθανότατα πλακοσκεπή τετράρριχτη. Ο τύπος του τρίχωρου σπιτιού είναι διώροφος με χώρους διαμονής στον όροφο και βοηθητικά στο υπόγειο, όπως στάβλο, κελάρι και άλλα (Χαρίσης, 1995). Το ισχύον Προεδρικό διάταγμα προστασίας του οικισμού του Μετσόβου, με τους όρους και περιορισμούς που θέτει ως προς τη δόμηση, αυξάνει το κόστος κατασκευής κατοικίας στο Μέτσοβο, σε σύγκριση με το κόστος του συμβατικού τύπου εξαιτίας δύο βασικών και απαραίτητων νομοθετικά υλικών,

της πέτρας και του ξύλου, της έλλειψης επιδοτήσεων καθώς και της πρόσβασης στο οδικό δίκτυο.

1.3.3.Μνημεία πολιτιστικά

Ο Δήμος είναι πλούσιος σε πόρους πολιτιστικής κληρονομιάς, οι οποίοι αποτελούν πόλο τουριστικής έλξης, τόσο από μόνοι τους όσο και σε συνδυασμό με τους υπόλοιπους τουριστικούς πόρους. Διαθέτει πλούσια πολιτιστική παράδοση και έχει να επιδείξει από μνημεία αρχαιότητας και βυζαντινά μνημεία, έως και νεώτερα μνημεία, αναπαλαιωμένα γεφύρια, μύλους κ.α. Τα μνημεία αυτά αποτελούν πόρους τοπικής σημασίας, καθώς και οι πολιτιστικές εκδηλώσεις που διοργανώνονται στην περιοχή και αποτελούν στοιχεία προσέλκυσης επισκεπτών.

- Πινακοθήκη Ευαγγέλου Αβέρωφ

Κτίστηκε το 1985 και περιέχει πίνακες και γλυπτά Ελλήνων καλλιτεχνών του 19ου και 20ου αιώνα.

- Μουσείο Λαϊκής Τέχνης

Στεγάζεται στο ανακαινισμένο από το 1955 Αρχοντικό Τοσίτσα και περιέχει μεγάλο αριθμό παλαιών αντικειμένων μεγάλης αξίας και αποτελεί δείγμα οργάνωσης και λειτουργίας παλαιού Μετσοβίτικου Αρχοντικού.

- Μουσείο Υδροκίνησης Ανθοχωρίου

Το Πάρκο Υδροκίνησης δημιουργήθηκε στα ερείπια εγκαταλελειμμένου νερόμυλου ο οποίος εξυπηρετούσε παλιότερα τις ανάγκες των κατοίκων και σήμερα λειτουργεί ξανά αναπαλαιωμένος σε αυστηρά παραδοσιακό ρυθμό.

- Αβερώνφειος Κήπος

Πάρκο 10 περίπου στρεμμάτων που περιέχει όλα τα είδη δέντρων της Πίνδου. Επίσης περιλαμβάνει τον Ι. Ν. Αγίου Γεωργίου και παιδική χαρά.

- Οινοπείο Κατώγι Αβέρωφ

Στο Κατώγι Αβέρωφ η παραγωγή κρασιού δεν είναι μια απομονωμένη διαδικασία. Οι αμπελώνες, τα κρασιά, τα έργα τέχνης και η φιλοξενία αποτελούν μέρος των δραστηριοτήτων. Κατεβαίνοντας τις σκάλες που οδηγούν στα κελάρια του

οινοποιείου η επισκέψιμη διαδρομή ξεκινά και το βλέμμα συναντά εικόνες από την παραγωγή του κρασιού και την ιστορία του Κατώγι Αβέρωφ.

- Νερόμυλο του Γκίνα.

Αυτός βρίσκεται στις όχθες του ποταμού Άραχθου και είναι ένας από τους γνωστότερους νερόμυλους της περιοχής ενώ η σύνδεσή του με το Μέτσοβο και με το παρακείμενο μοναστήρι της κοιμήσεως της Θεοτόκου γίνεται με ένα γραφικό λιθόστρωτο καλντερίμι. Ο συγκεκριμένος μύλος για πολλές δεκαετίες χρησιμοποιούσε τη δύναμη των άφθονων νερών του ποταμού μετατρέποντάς της σε μηχανική ενέργεια για το άλεσμα των δημητριακών της ευρύτερης περιοχής. Έχει χαρακτηριστεί ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο .

- Τεχνητή Λίμνη Πηγών Αώου

Κατασκευάστηκε το 1987 με σκοπό την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από το εργοστάσιο που τροφοδοτεί με νερό, αλλά εξελίχθηκε σε σημαντικό βιότοπο και χώρο αναψυχής όπου οι επισκέπτες μπορούν να ασκήσουν ερασιτεχνική αλιεία, και να θαυμάσουν το μοναδικό τοπίο.

- Βρύσες του Μετσόβου

Υπάρχουν περίπου 20 παραδοσιακές βρύσες πλούσιες σε νερά πηγών χτισμένες τον 18ο και 19ο αιώνα στο Μέτσοβο

- Ορειβατικό καταφύγιο

Στο όρος Μαυροβούνι στην περιφέρεια του Εθνικού Δρυμού χτίστηκε το έτος 1997 Ορειβατικό καταφύγιο 30 ατόμων όπου μπορεί κανείς να διανυκτερεύσει.

- Νερόμυλος στην Μεγάλη Γότιστα

Ο νερόμυλος βρίσκεται ένα περίπου χιλιόμετρο πριν το χωριό της Μεγάλης Γότιστας και δίπλα ακριβώς στο δρόμο. Έχει χαρακτηριστεί ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο το συγκρότημα (Νερόμυλος - Νεροτριβή - Μαντάνια) και ανήκει στην ιδιοκτησία στον Ιερό Ναό Αγίων Αποστόλων, γιατί είναι σημαντικό για τη μελέτη της ιστορίας της τοπικής Αρχιτεκτονικής.

- Νερόμυλος στο Μεγάλο Περιστέρι.

Βρίσκεται κάτω από την κεντρική πλατεία του Μεγάλου Περιστερίου και έχει χαρακτηριστεί διατηρητέος σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν 1469/1950, το νερόμυλο, ιδιοκτησία της Εκκλησίας, διότι αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα λαϊκής αρχιτεκτονικής και είναι συνδεδεμένος με τη συλλογική μνήμη των κατοίκων της περιοχής."

- Νερόμυλος στο Παλαιοχώρι του Μικρού Περιστερίου.

Χαρακτηρίστηκε ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο το συγκρότημα ιδιοκτησίας του Μοναστηρίου της Ιεράς Κοίμησης Θεοτόκου, γιατί αποτελεί αξιόλογο δείγμα λαϊκής αρχιτεκτονικής της περιοχής σημαντικό για τη μελέτη της ιστορίας της αρχιτεκτονικής. Ακόμη ορίστηκε επίσης ζώνη προστασίας 100 μ. περιμετρικά του συγκροτήματος".

- Κάστρο του Γραδετσίου.

Είναι πάνω από το Δ.Δ Μικρή Γότιστα και σε υψόμετρο 830μ. Το κάστρο ήταν τμήμα του οχυρωμένου οικισμού των Μολοσσών. Ολόκληρη η κορυφή περικλείεται από τείχος, το οποίο ακολουθεί τις άκρες του βράχου.(ΥΑ 15794/19-12-1961 - ΦΕΚ 35/Β/2-2-1962)

- Καστρί Βοτονοσίου

Χώρος αρχαιολογικού ενδιαφέροντος στο δημοτικό διαμέρισμα Βοτονοσίου.

1.3.3.1 Γεφύρια Περιοχής

- Γεφύρι της Μπαλντούμας ή της Κυράς. Είναι τρίτοξο και χρονολογείται από το 1762. Την γέφυρα της "Μπαλντούμας ή της Κυράς" την έχτισε η μάνα του Πασά των Ιωαννίνων. Από την ιδιότητα της δωρήτριας ενδεχομένως προήλθε η δεύτερη ονομασία "της Κυράς".
- Γεφύρι της Βίγλας στο Ανθοχώρι ή γεφύρι του Μπαλκάνη. Είναι μονότοξο γεφύρι του 1707, υψόμετρο 698μ.
- Γεφύρι της Γκούρας στο Ανθοχώρι. Μονότοξο γεφύρι, σε κακή κατάσταση (έχει καταρρεύσει ένα τμήμα), υψόμετρο 937μ.

- Γεφύρι του Μπαμπά στο Ανθοχώρι. Είναι μονότοξο γεφύρι σε καλή κατάσταση, Υψόμετρο 759μ. Ακριβής Τοποθεσία: Θέση Κάμπος ή Μπαμπά. Η περιοχή λέγεται "του Μπαμπά" από το όνομα του Τούρκου τσιφλικά στον οποίο ανήκε ο μικρός "κάμπος", που βρίσκεται εκεί.
- Γεφύρι του Μύλου στο Ανθοχώρι. Μονότοξο γεφύρι σε καλή κατάσταση, Υψόμετρο 972 μ.

Εικόνα 2 Πέτρινο γεφύρι στην Μπαλντούμα

(ΠΗΓΗ: <http://www.petrinagefiria.uoi.gr>)

1.3.3.2 Εκκλησίες και μοναστήρια

Η εκκλησία της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, γνωστή και ως «Μονή Χρυσοβίτσας» βρίσκεται στην τοπική κοινότητα της Χρυσοβίτσας. Στο σημείο που βρίσκεται η μονή βρέθηκε η εικόνα της Παναγίας και αμέσως μετά ξεκίνησε η ανέγερση του ναού, το 1486. Σήμερα είναι ενοριακός ναός τρισυπόστατος, ρυθμού τρίκλιτης βασιλικής. Η Μονή ιδρύθηκε σύμφωνα με πληροφορίες στα 1486 και ανανεώθηκε το 1781. Η παράδοση αναφέρει ότι στο ναό υπάρχει παλιά εικόνα της Παναγίας, έργο του Ευαγγελιστή Λουκά, για την οποία μας γράφει σχετικά ο Μητροπολίτης Παραμυθίας και Βουθρωτού Παΐσιος. Κατά την διάρκεια εργασιών για την αναστήλωση των κελιών της μονής που ξεκίνησαν το 1999, αποκαλύφθηκε σε πέτρα των παλιών κελιών (η οποία στη συνέχεια τοποθετήθηκε σε ένα από τα παράθυρα του νότιου εξωτερικού τοίχου τους) η χρονολογία 1253. Τα ξυλόγλυπτα αντικείμενα του ναού είναι

εξαιρετικής τέχνης και τοποθετούνται χρονολογικά στο 1781.² (ΥΑ 103615/4354/24-12-1957 - ΦΕΚ 21/Β/24-1-1958)

Ο Ιερός Ναός Αγίου Αθανασίου βρίσκεται στο Μικρό Περιστέρι και είναι χτισμένος πιθανότατα μεταξύ 15ου και 16ου αιώνα, αφού κάτω από τις τοιχογραφίες, οι οποίες υπάρχουν σήμερα και χρονολογούνται, σύμφωνα με επιγραφή, το 1680 μ.Χ., διακρίνεται άλλο στρώμα με τοιχογραφίες παλαιότερες. Το τέμπλο του ναού διατηρείται σε αρκετά καλή κατάσταση και τοποθετείται χρονολογικά στην ίδια περίοδο.³

Το Μοναστήρι Ζωοδόχου Πηγής ή Κόκκινου Λιθариού Ανθοχωρίου βρίσκεται στους πρόποδες του όρους Περιστέρι σε απόσταση 10χλμ. από το Μέτσοβο και 5 χλμ. από το Ανθοχώρι. Περιέχει τοιχογραφίες εικόνες και τέμπλο του 18ου και 19ου αιώνων, βυζαντινού ρυθμού, αγιορείτικου τύπου. Οφείλει την ονομασία του στο βράχο με κόκκινα πετρώματα που βρίσκεται ανατολικά του μοναστηριού, όπου κατά την παράδοση υπάρχει "ακοίμητη κανδήλα". (ΥΑ 15904/24-11-1962 - ΦΕΚ 473/Β/17-12-1962)

Η Ιερά Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου βρίσκεται στην περιφέρεια Μετσόβου δίπλα στον Άραχθο ποταμό. Περιέχει τοιχογραφίες, τέμπλο, και εικόνες του 17ου αιώνα.

Ο Ιερός Ναός Αγίας Παρασκευής βρίσκεται στο κέντρο της πόλης κτίστηκε τον 15ο αιώνα και ανακαινίστηκε από τότε πολλές φορές . Διαθέτει μοναδικό ξυλόγλυπτο τέμπλο , ιερά σκεύη και κειμήλια.

Η Ιερά Μονή Αγίου Νικολάου βρίσκεται νοτιοδυτικά του Μετσόβου και συγκεκριμένα στην όχθη του Μετσοβίτικου, παραπόταμου του Αράχθου. Σε βυζαντινές πηγές αναφέρεται ο Ησαΐας ως ηγούμενος του Μετσόβου και πιθανόν της

²<http://cultureportalweb.uoi.gr/cultureportalweb/>,
<http://listedmonuments.culture.gr/fek.php?ID FEKYA=11504&v17=>

³ <http://cultureportalweb.uoi.gr/cultureportalweb/>

Μονής Αγ. Νικολάου το 1380. Το μοναστήρι ανακαινίστηκε για πρώτη φορά το 1700, καθώς επίσης και το 1960 από το Ίδρυμα Βαρόνου Μιχαήλ Τσιτίσα.

Η Ιερά Μονή Βουτσάς είναι αφιερωμένη στη Θεοτόκο Μαρία και γιορτάζει στις 8 Σεπτεμβρίου. Ιδρυτής της Μονής Βουτσά φέρεται ο Βυζαντινός Αυτοκράτορας Κωνσταντίνος Δ΄ ο Πρωγνάτος. Η Μονή καταστράφηκε ολοσχερώς από τους Τούρκους το 15ο αιώνα και χτίστηκε ξανά το 1680 (σχετική κτητορική επιγραφή). Οι Γερμανοί την έκαψαν το 1943 κατά τη διάρκεια της κατοχής και σώθηκε μόνο η εκκλησία. Το 1950 ξαναχτίστηκαν οι χώροι. Το εσωτερικό του ναού, με καμάρες και σταυροθόλιο, είναι τοιχογραφημένο από τον ιερέα Αθανάσιο και τους μοναχούς Αντώνιο και Νικόδημο (1680 - 1769).

1.3.4 Μουσική παράδοση

Τα μουσικά όργανα που κι από παλαιότερα χρησιμοποιούν οι οργανοπαίχτες στο Μέτσοβο είναι: το κλαρίνο, το λαγούτο, το βιολί, το ντέφι και το νταούλι. Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας έχοντας εξασφαλισμένα οι κάτοικοι του Μετσόβου τα προς το ζην λόγω της συγκοινωνιακής και προνομιακής θέσης του, επεδίωκαν την δημιουργία ευκαιριών ψυχαγωγίας (Αρραβώνες, Γάμοι, Βαφτίσια, Ονομαστικές εορτές) Οι χοροί, δεν έλειπαν χειμώνα, καλοκαίρι γίνονταν σχεδόν όλες τις Κυριακές, εορτές και επίσημες ημέρες, σε κατάλληλα μέρη αναλόγως εποχής και έτους.

Τους χειμωνιάτικους μήνες προτιμούσαν μέρη ηλιόλουστα στον κάτω μαχαλά όπως στον περίβολο της εκκλησίας του Αγίου Δημητρίου, Αγίου Χαραλάμπους, Αγίων Πάντων κλπ. Στο κέντρο της πόλης χοροί δεν γινόταν για να μην προσφέρουν θέαμα στους Τούρκους, οι οποίοι κρυφά κοιτάζανε τους χορούς διότι τους απαγορευόταν, αλλά και γιατί οι Μετσοβίτες θεωρούσαν προσβολή να τους βλέπουν οι Τούρκοι, και έτσι διέλυαν τον χορό.

Μεγάλοι και μεγαλοπρεπείς χοροί γινόταν κάθε Κυριακή στην Αγία Τριάδα στη θέση, αρκετά μακριά από τα βλέμματα των Τούρκων. Τα παιδιά συνήθως χόρευαν συγκαθιστούς χορούς. Στους συγκαθιστούς χορούς τα ζευγάρια ήταν αυστηρά του ιδίου συγγενικού περιβάλλοντος. Στην συνέχεια άρχιζε ο μεγάλος χορός τον οποίο άνοιγαν οι Άρχοντες κατά ηλικία και κοινωνική θέση. Οι γύρω συγγενείς και φίλοι του επικεφαλής του χορού, καλούσαν

τους οργανοπαίχτες να τιμήσουν τον χορευτή με κόλλημα στο μέτωπο, γρόσιου, πεντογρόσιου. Μερικοί κολλούσαν μέχρι και λίρα για να επιδειχθούν , με προφορική συμφωνία να κρατήσουν ελάχιστα απ' αυτά. Ο χορός κράταγε ώσπου ο ήλιος έγερνε και έριχνε την σκιά του σ' όλο το Μέτσοβο. Έτσι γίνονταν οι χοροί την Περίοδο εκείνη όπου η μόνη ψυχαγωγία των Μετσοβιτών ήταν οι ομαδικοί πανηγυρικοί χοροί.

Οι ομαδικοί πανηγυρικοί χοροί μειώθηκαν και δεν γίνονται κάθε Κυριακή όπως και παλαιότερα. Ο άγων του χορού είναι κάποιο τιμώμενο πρόσωπο όπως Δήμαρχος, Πρόεδρος, Παππούς, Πατέρας. Διαπιστώνουμε επίσης ότι οι άρχοντες χορεύουν κυρίως αργούς ρυθμούς, οι δε κατώτερη τάξη χορεύει πιο εύθυμους και γρήγορους ρυθμικούς χορούς. Οι πανηγυρικοί χοροί ευρείας συμμετοχής γίνονται σήμερα, στην κεντρική πλατεία του Μετσόβου, ή στο κουλτούκι (προαύλιο της Αγίας Παρασκευής).

α) Κυκλικοί χοροί: Οι γυναίκες βρίσκονται στο εσωτερικό μέρος πάντοτε του χορού και οι άνδρες στο εξωτερικό μέρος (διπλοκάγκελο).

β) Συγκαθιστός χορός: Κοινό στοιχείο αυτής της αλυσίδας των χορών, είναι η συγκαθιστή κίνηση των χορευτών.

Τα τραγούδια του Μετσόβου διακρίνονται σε:

- Κλέφτικα–Ιστορικά
- Της αγάπης
- Της Τάβλας
- Της ξενιτιάς
- Του Γάμου
- Κοινωνικά

1.3.5 Παραδοσιακά προϊόντα

1.3.5.1 Λαϊκή τέχνη

Στο Μέτσοβο η λαϊκή τέχνη βρίσκεται σε πολύ μεγάλη ανάπτυξη και αποτελεί μια απ' τις πιο σημαντικές ασχολίες των κατοίκων. Απ' τα διάφορα είδη της λαϊκής τέχνης μεγαλύτερη ανάπτυξη έχουν η ξυλογλυπτική και η υφαντουργική.

Από το Μέτσοβο ξεκινούσαν οι περίφημοι ταλιαδούροι, που αναλάμβαναν σε ολόκληρη τη Βαλκανική την κατασκευή διαφόρων ξυλόγλυπτων ειδών. Στο Μέτσοβο σήμερα συνεχίζεται η λαμπρή αυτή παράδοση. Συγκεκριμένα οι σύγχρονοι Μετσοβίτες ξυλογλύπτες κατασκευάζουν τέμπλα, Δεσποτικούς Θρόνους, άμβωνες, παγκάρια, ξυλόγλυπτα ταβάνια, επιταφίους κ.τ.λ.

Άξια ιδιαίτερης αναφοράς είναι και η ποιμενική ξυλογλυπτική, που είναι κυρίως τέχνη των βοσκών, οι οποίοι γεμίζουν τις ώρες της αναγκαστικής τους μοναξιάς σκαλίζοντας μικροαντικείμενα. Βασικά όμως η ποιμενική ξυλογλυπτική παραμένει μια τέχνη μη επαγγελματική. Κύρια χαρακτηριστικά γνωρίσματα αυτών των έργων είναι οι μικρές τους διαστάσεις και η λεπτουργική τεχνική τους. Γκλίτσες, ρόκες κουτάλια, πιρούνια και σφραγιστερά είναι τα κυριότερα έργα αυτού του είδους της ξυλογλυπτικής.

Εκείνα όμως που είναι μοναδικά στο είδος τους είναι τα Μετσοβίτικα υφαντά. Διακρίνονται για την ποικιλία, την πυκνότητα των μοτίβων και τη σταθερότητα των χρωμάτων. Το Μέτσοβο έχει πολύ μεγάλη και παλιά παράδοση στην υφαντουργία. Αντιπροσωπευτικά είδη της υφαντουργικής του Μετσόβου είναι τα περίφημα χαλίμια, τα κελίμια, τα μαξιλάρια, τα στρωσίδια, τα μπαχαροσκούτια, τα χαλιά, τα ντιβανοσκεπάσματα, οι στενόμακροι διάδρομοι, οι φλοκάτες και άλλες ποικιλίες ειδών και σχεδίων εξαιρετικής τέχνης.

Πέρα από το σχέδιο, σημαντικός παράγοντας ομορφιάς στα Μετσοβίτικα υφαντά είναι το χρώμα με τις ζωηρές αντιθέσεις των τόνων, τον διάλογο θερμών και ψυχρών και το δέσιμο σχεδίου και χρώματος. Τα διάφορα διακοσμητικά θέματα δημιουργούνται πάνω σε ομοιόμορφο φόντο κόκκινο ζωηρό, σκουρογάλαζο, καφέ-μαύρο και σπανιότερα άσπρο. Το χρώμα του φόντου δεν επηρεάζει μονάχα τη χρωματική σύνθεση των διακοσμητικών θεμάτων, αλλά και την πυκνότητά τους. Μοναδική ύλη βαφής των νημάτων είναι τα φυσικά χρώματα, που μένουν αναλλοίωτα από το ηλιακό φως και το πλύσιμο, και δίνουν ωραίους και λαμπερούς χρωματισμούς.

Επίσης και η χρυσοκεντητική συνεχίζεται με μεγάλη επιτυχία στο Μέτσοβο, ιδίως από τους χρυσορραφτάδες, που κατασκευάζουν τις θαυμάσιες Μετσοβίτικες στολές, καθώς και τις διάφορες εθνικές για τους χορευτικούς ομίλους της χώρας.

Άλλες μορφές λαϊκής τέχνης, που ανθίζουν στο Μέτσοβο, είναι η χρυσοχοϊκή, η ασημουργική και η ξυλοτεχνία με σπουδαιότερες εκφράσεις της τη βαρελοποιία και την κυψελοποιία.

Τα διάφορα είδη της Μετσοβίτικης λαϊκής τέχνης πωλούνται τόσο από το Πρατήριο του Ιδρύματος Τοσίτσα, όσο και από τα πολυάριθμα καταστήματα λαϊκής τέχνης, που βρίσκονται στις δύο πλευρές του κεντρικού δρόμου, ο οποίος οδηγεί στην κεντρική πλατεία.

1.3.5.2 Τυροκομικά προϊόντα

Εκτός απ' τη λαϊκή τέχνη το Μέτσοβο φημίζεται και για τα υπέροχα τυροκομικά του προϊόντα. Μεγάλη ώθηση στην παραγωγή τυροκομικών προϊόντων έδωσε η δημιουργία του τυροκομείου του Ιδρύματος Τοσίτσα, που έγινε το 1958. Σκοπός της δημιουργίας του τυροκομείου είναι η διατήρηση της κτηνοτροφίας του Μετσόβου και της γύρω περιοχής. Γι' αυτό αντικαταστάθηκαν οι παλιές ντόπιες αγελάδες με βελτιωμένες Ελβετικές, που αντέχουν στο υψόμετρο του Μετσόβου. Επιπλέον το Ίδρυμα Τοσίτσα ενισχύει τους παραγωγούς με μεγαλύτερες τιμές απ' την εκάστοτε τιμή ασφαλείας που δίνει το κράτος.

Στο Τυροκομείο του Ιδρύματος Τοσίτσα παρασκευάζονται τυριά ειδικού τύπου, που δεν γίνονται σε άλλα μέρη της Ελλάδας. Τα είδη των τυριών αυτών είναι: Μετσοβόνε (καπνιστό), Μετσοβέλλα, Γραβιέρα, Παρμεζάνα και το Μετσοβίσιο (τύπου γαλλικού σέβρ) από ολόπαχο γίδινο γάλα.

Τόσο στο Μέτσοβο όσο και στη γύρω περιφέρεια παρασκευάζεται το κεφαλοτύρι, η κεφαλογραβιέρα και η φέτα στις κτηνοτροφικές στάνες. Τα τυροκομικά προϊόντα Μετσόβου πωλούνται στα πολυάριθμα καταστήματα τυροκομικών προϊόντων που υπάρχουν στο Μέτσοβο, καθώς και σε ανάλογα καταστήματα των Ιωαννίνων, των Τρικάλων και των Αθηνών.

1.3.5.3 Οινοποιία Μετσόβου

Στο Μέτσοβο ο επισκέπτης μπορεί να ζητήσει το περίφημο κρασί «Κατώγι», που παράγεται από γαλλικά κλήματα της περιοχής Μπορντώ, τα οποία φυτρώνουν στις περιοχές «Γινιέτσι» και «Μποϊάνου» του Μετσόβου. Η οινοποίηση, η ωρίμανση, και η εμφιάλωσή του γίνονται στο νεόδμητο ειδικό οινοποιείο, που αποτελεί

αποκλειστική ιδιοκτησία του Ευάγγελου Αβέρωφ – Τοσίτσα. Το κρασί «Κατώγι», που προσφέρθηκε στο επίσημο γεύμα το οποίο παρατέθηκε για την είσοδο της Ελλάδας στην ΕΟΚ και έγινε αντικείμενο πολλών συζητήσεων και επαίνων βγήκε έβδομο στο διαγωνισμό της «Ολυμπιάδος του κρασιού», που έγινε το 1974 στη Γαλλία και στον οποίο διαγωνισμό πήραν μέρος 330 κρασιά, που προέρχονταν από τριάντα τρεις χώρες.

1.4 ΓΕΩΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ

1.4.1 Γεωτεκτονική δομή

Στη γεωτεκτονική δομή του δήμου συμμετέχουν τρεις ζώνες:

- Η Ιόνιος ζώνη, η οποία καταλαμβάνει το μεγαλύτερο τμήμα της Ηπείρου.
- Η ζώνη της Πίνδου.
- Το οφιολιθικό σύμπλεγμα (στο βόρειο και ανατολικό τμήμα της λεκάνης Αώου).

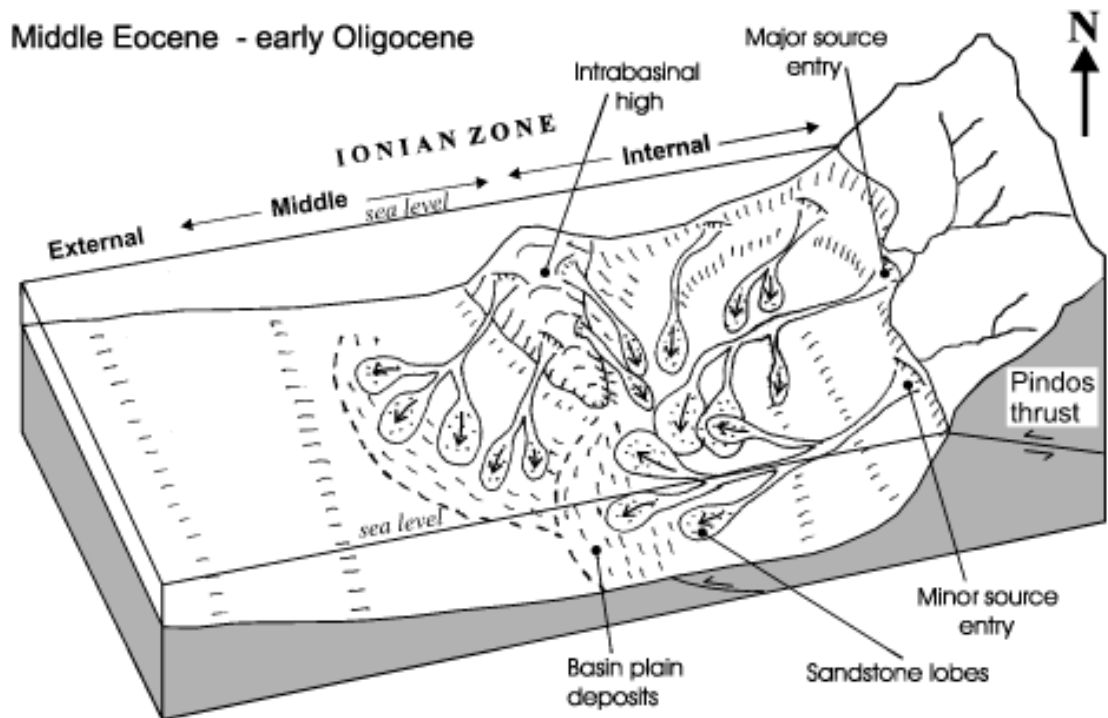
1.4.1.1. Η ζώνη Ωλονού- Πίνδου

Η ζώνη Ωλονού-Πίνδου, εμφανίζεται στις ανατολικές περιοχές της Ηπείρου (Αθαμανικά όρη, Λάκμος) και χαρακτηρίζεται ως βαθιά αύλακα που αναπτύσσεται μεταξύ των υβωμάτων των ζωνών Πελαγονικής και Γαβρόβου, Παρουσιάζει μεγάλες εναλλαγές στην ιζηματογένεση (ανθρακική, πυριτική, κλαστική). Διακρίνεται παλαιογεωγραφικά σε τρεις υποζώνες:

- την υπερπινδική (ανατολική),
- την αξονική (ενδιάμεση),
- και την εξωτερική (δυτική).

Από τεκτονική άποψη η ζώνη Ωλονού – Πίνδου εμφανίζεται ως τεκτονικό κάλυμμα επωθημένο πάνω στην Ιόνια ζώνη (εικ. 3). Τα τεκτονικά λείπια επωθούνται το ένα στο άλλο με κατεύθυνση από ανατολικά προς δυτικά με άξονες διεύθυνσης Β-

Ν ως ΒΒΔ-ΝΝΑ. Χαρακτηριστικές τεκτονικές δομές είναι οι ορεινοί όγκοι των Τζουμέρκων και το Περιστέρι.

Εικόνα 3 Μοντέλο στο οποίο απεικονίζεται η ζώνη της Πίνδου επωθημένη στην Αδριατικοϊόνιο ζώνη. Απεικονίζονται επίσης υποθαλάσσια ριπίδια σχηματισθέντα μεταξύ Ηωκαίνου και Ολιγοκαίνου.⁴

Η στρωματογραφική διάθρωση της ζώνης Ωλονού- Πίνδου είναι:

1. Κλαστικοί τριαδικοί σχηματισμοί.
2. Εναλλαγές ανθρακικών – πυριτικών σχηματισμών (Αν. Τριαδικό – Σενώνιο).
3. Μεταβατικά στρώματα Μαιστριχτίου – Παλαιοκαίνου
4. Φλύσχης Αν. Ηωκαίνου

⁴ http://www.ntua.gr/MIRC/db/epirus_db/GEOLOGIA_HPEIROU/Geologia_Hpeirou.htm

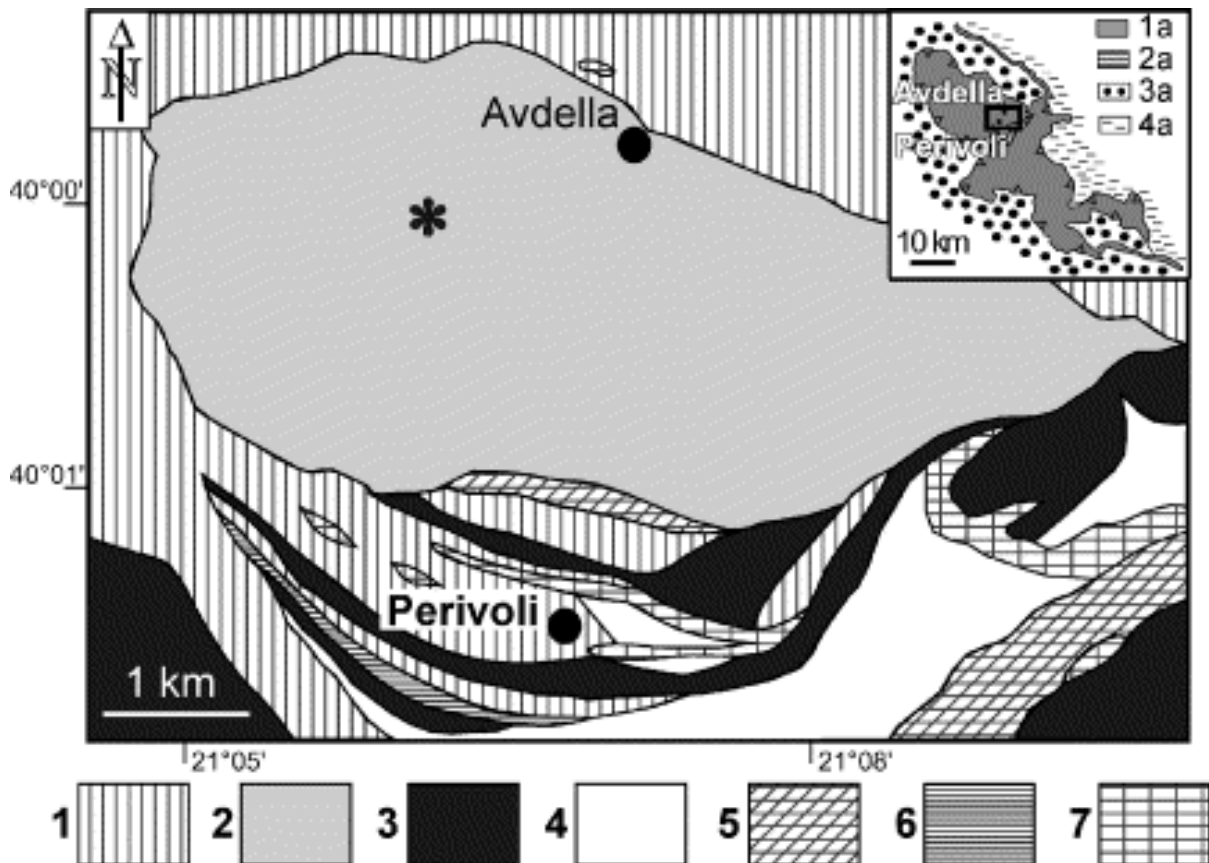

Εικόνα 4 Σχηματισμοί φλύσχη στη λίμνη Αώου

(ΠΗΓΗ http://www.ntua.gr/MIRC/db/epirus_db/GEOLOGIA_HPEIROY/Geologia_Hpeirou.htm)

1.4.1.2 Το οφιολιθικό σύμπλεγμα

Οι οφιόλιθοι καταλαμβάνουν τον κύριο όγκο του Μαυροβουνίου, του Σμόλικα και του Γράμμου και εμφανίζονται επωθημένοι πάνω στα τεκτονικά καλύμματα της Πίνδου, είναι πιθανώς Ιουρασικής ηλικίας με υπερβασικό τον κύριο χαρακτήρα τους (Εικ.5).

Εικόνα 5 Οι οφιόλιθοι της Πίνδου και το ευρύτερο περιβάλλον τους. (1. Δολερίτες, 2. Γαββροι, 3. Περιδοτίτες, 4. Φλύσχης Πίνδου, 5. Ημιμεταμορφωμένοι ασβεστόλιθοι και σχιστόλιθοι, 6. Ραδιολαρίτες, 7. Μεσοζωικοί ασβεστόλιθοι. Στο ένθετο: 1a. Οφιόλιθοι, 2 a. Βασικά μεταμορφωμένα πετρώματα, 3 a. Φλύσχης Παλαιογενούς, 4 a. Φλύσχης Νεογενούς)⁵

1.4.2 Κατολισθητικά φαινόμενα

Ο φλύσχης της περιοχής Μετσόβου ανήκει σε δύο γεωτεκτονικές ενότητες (Πίνδου και Ιονίου), δομείται από εναλλασσόμενα στρώματα ψαμμιτών με αργίλους – μάργες και ιλυολίθους. Σε πολλές ζώνες της επικρατούν τα λεπτόκοκκα υλικά των αργίλων, των μαργών και ιλυολίθων, τα οποία είναι ιδιαίτερα ευαίσθητα στις κατολισθήσεις.

⁵ http://www.ntua.gr/MIRC/db/epirus_db/GEOLOGIA_HPEIROY/Geologia_Hpeirou.htm

Η τεκτονική καταπόνηση των στρωμάτων του φλύσχη είναι έντονη. Έχουν πτυχωθεί και προσβληθεί από πολλά ρήγματα, υπάρχουν εσωτερικές εφίππευσεις και λεπιώσεις και έχουν δεχθεί τεράστια φορτία από επώθηση πάνω τους των μεγάλων όγκων των οφιολιθικών σερπεντινωμένων πετρωμάτων που βρίσκονται σήμερα βόρεια και ανατολικά (Μαυροβούνι, Κατάρρα). Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι ο κατατεμαχισμός του φλύσχη, η παρουσία εντός αυτού κατά θέσεις χαοτικής δομής, με έμμεση συνέπεια την έντονη αποσάθρωση και εξαλλοίωσή του.

Υπ' αυτές τις συνθήκες ο φλύσχος είναι ιδιαίτερα επιρρεπής σε κατολισθήσεις, τόσο τον αυτόν όσο και τα υλικά αποσάθρωσης και τα πλευρικά κορήματα που κάθονται πάνω στις φλυσχικές ζώνες, όπως επίσης τα γεωυλικά των προγενέστερων κατολισθήσεων.

Η κατάσταση επιτείνεται λόγω των έντονων μορφολογικών κλίσεων αφ' ενός και αφ' ετέρου της περαιτέρω μείωσης των φυσικομηχανικών ιδιοτήτων του φλύσχη λόγω των πολλών νερών, επιφανειακών και υπογείων και της μετατροπής τους ενίοτε σε πάγο κατά τον χειμώνα.

Οι κυριότερες αφορμές, οι λόγοι δηλαδή που δίδουν το έναυσμα για να εκδηλωθούν οι κατολισθήσεις στο Μέτσοβο είναι οι εξής:

- (α) Οι δράσεις των επιφανειακών και κυρίως των υπόγειων νερών,
- (β) Η αύξηση της κλίσης και του ύψους των φυσικών κλιτύων,
- (γ) Η αύξηση των φορτίων που δέχονται οι διάφορες περιοχές.

Πιο συγκεκριμένα:

1. Τα επιφανειακά νερά προκαλούν διαβρώσεις των πετρωμάτων, μεταφορά των υλικών διάβρωσης και απόθεσης τους σε χαμηλότερες υψομετρικά θέσεις. Αποτέλεσμα των διεργασιών αυτών είναι αφ' ενός να αυξάνονται τα φορτία στις θέσεις που γίνεται η απόθεση των υλικών διάβρωσης και αφ' ετέρου να πραγματοποιείται εκβάθυνση των υδρορεμάτων, με συνέπεια την αύξηση του ύψους και των κλίσεων των κλιτύων. Τα ανωτέρω προκαλούν δυνητικές αφορμές για την εκδήλωση κατολισθήσεων.

2. Τα υπόγεια νερά με τον μερικό ή πλήρη κορεσμό που προκαλούν στα πετρώματα του υπεδάφους, αλλοιώνουν τα χαρακτηριστικά και την συμπεριφορά

τους. Μειώνονται: η συνοχή, η γωνία εσωτερικής τριβής, η διατμητική αντοχή, η αντοχή σε εφελκυσμό και θλίψη, η φέρουσα ικανότητα, ενώ αυξάνεται το βάρος τους και η πίεση του νερού των πόρων. Επίσης πλαστικοποιούνται, διογκώνονται και αυξάνεται το βάρος τους. Όλα αυτά μπορούν να αποτελέσουν αφορμή για την εκδήλωση κατολίσθησης.

3. Η άνοδος της στάθμης των υπόγειων νερών επεκτείνει προς τα πάνω την ζώνη κορεσμού, με συνέπεια η προαναφερθείσες αλλοιώσεις των χαρακτηριστικών των πετρωμάτων να προσβάλουν μεγαλύτερο όγκο αυτών.

4. Ανάλογα με την σύσταση των γεωυλικών του υπεδάφους η παρουσία υπόγειων νερών σε συνδυασμό με στατικές ή δυναμικές φορτίσεις, μπορεί να προκαλέσει ρευστοποιήσεις αυτών και μετακίνησή τους προς τα κατάντη ή και ερπυστικές κινήσεις.

5. Η πλούσια παρουσία νερού στην περιοχή του Μετσόβου, λόγω των πολύ υψηλών βροχοπτώσεων (μέση ετήσια βροχόπτωση περιόδου 1925-2000 ίση με 1472,6 mm) και των συχνών χιονοπτώσεων, γίνεται έντονα αισθητή, τόσο ως επιφανειακή απορροή, όσο και ως προς τη διαθεσιμότητα του για κατείσδυση και διήθηση προς κορεσμό του εδάφους και υπεδάφους και συνεχή τροφοδοσία των υδροφόρων στρωμάτων. Λαμβάνοντας υπ' όψη ότι η πραγματική εξατμισοδιαπνοή είναι 470 – 475mm (Μ. Μιμίκου, 2007), προκύπτει ότι οι μέσες ετήσιες διαθέσιμες ποσότητες νερού για κατείσδυση και επιφανειακή απορροή είναι της τάξης των 1000mm, δηλαδή ότι μεγαλύτερο μπορεί να υπάρχει στην Ελλάδα.

6. Η υπόγεια υδροφορία στην πόλη του Μετσόβου εκδηλώνεται με επτά (7) πηγές στο φλύσχη εκ των οποίων 4 αναβλύζουν από παλαιότερα μετακινημένες εδαφικές μάζες (Κυρούσης – Φυτρολάκης, 1998) καθώς και πηγάδια. Από ένα τέτοιο πηγάδι, δίπλα στο καμπαναριό της Αγίας Παρασκευής, υδρευόταν παλαιότερα το Μέτσοβο (προφορική πληροφορία κατοίκου). Το νερό σε όλες τις μορφές του αποτελεί την κυριότερη αφορμή για εκδήλωση των κατολισθήσεων.

7. Πέραν των ανωτέρω σχετικά με τα επιφανειακά και υπόγεια φυσικά νερά, πρέπει να συνεκτιμηθούν οι πρόσθετες αναμενόμενες μεγάλες ποσότητες νερών από τις διαρροές των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης όμβριων και λυμάτων. Τα δίκτυα αυτά είναι υπόγεια, παλαιά και οι όποιες διαρροές τους δεν γίνονται συνήθως

αντιληπτές. Το εσωτερικό υδρευτικό δίκτυο εξυπηρετεί έκταση πόλης 881 στρ. Αν οι διαρροές του είναι 15% οι ποσότητες που απορροφούνται από ο υπέδαφος του Μετσόβου είναι της τάξης των 150m³ ημερησίως. (Τ.Υ.Δ.Κ.Ιωαννίνων). Συνήθως οι διαρροές στις πόλεις είναι μεγαλύτερες του 25%.Αντίστοιχες είναι οι διαρροές και από τα δίκτυα αποχέτευσης.

8. Πρέπει να επισημανθεί επίσης σε σχέση με τα νερά της επιφανειακής απορροής, ότι σε πολλές θέσεις εμποδίζεται η ελεύθερη ροή τους προς τα ρέματα που αποτελούσαν τους φυσικούς αποδέκτες των, με συνέπεια τη διευκόλυνση και αύξηση της διήθησης τους στο υπέδαφος ή/και στην εκδήλωση πλημμυρικών τοπικών φαινομένων και διαβρώσεων.

9. Η αύξηση της κλίσης και του ύψους των φυσικών κλιτύων προκαλείται (πέραν από τις προαναφερθείσες φυσικές διεργασίες) και από τεχνητές ανθρώπινες παρεμβάσεις, και μάλιστα με ρυθμούς πολύ γρηγορότερους. Οι κυριότερες από τις παρεμβάσεις αυτές είναι οι διανοίξεις νέων και διαπλατύνσεις παλαιών δρόμων και οι διαμορφώσεις ζωνών θεμελίωσης οικοδομών. Οι προσπάθειες αντιμετώπισης των κατολισθήσεων σε αυτές τις περιπτώσεις, οδηγούν είτε σε καλά και ταυτόχρονα πολύ δαπανηρά έργα, όπως αυτά της Εγνατίας οδού, είτε σε άλλα φθηνότερα έργα αμφίβολης όμως αποτελεσματικότητας. Έργα της δεύτερης κατηγορίας, κυρίως τοίχους αντιστήριξης, έχουν προσβάλει οι πρόσφατες κατολισθήσεις στο Μέτσοβο και το Ανήλιο. Αρκετοί τέτοιοι τοίχοι έχουν υποστεί θραύσεις, μετακινήσεις και ανατροπές. Στους περισσότερους υπάρχοντες τοίχους αντιστήριξης δεν υφίστανται ή δεν λειτουργούν στραγγιστήριες οπές για να εκρέουν τα πίσω από αυτούς συρρέοντα νερά. Η μη λειτουργία τέτοιων στραγγιστηρίων οπών όπου υπάρχουν, πρέπει να οφείλεται στη μη τοποθέτηση κατά την κατασκευή τους, φιλτροχάλικου πίσω από τον τοίχο αντιστήριξης.

10. Σε ότι αφορά την αύξηση των φορτίων που δέχονται οι διάφορες περιοχές (πέραν από αυτές που προκαλούνται από τις φυσικές διεργασίες που προαναφέρθηκαν) μια από τις σημαντικότερες αφορμές για την εκδήλωση των κατολισθήσεων αποτελεί η πολύ πυκνή δόμηση, τα μεγάλα κτήρια με τους πολλούς

ορόφους, τα πολλές εκατοντάδες αυτοκίνητα (μικρά και μεγάλα) που σταθμεύουν και διακινούνται στο Μέτσοβο, καθώς και τα μεγάλα επιχώματα.⁶

1.5 ΦΥΣΙΚΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ

1.5.1 Χλωρίδα – Πανίδα

Η φυσική βλάστηση είναι το αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης διαφόρων παραγόντων όπως το κλίμα, το μορφολογικό ανάγλυφο, η γεωλογική σύσταση του εδάφους καθώς και οι ανθρώπινες δραστηριότητες που ασκήθηκαν και συνεχίζουν να ασκούνται κατά την ιστορική εξέλιξη της περιοχής από το παρελθόν μέχρι και σήμερα. Τα φυσικά οικοσυστήματα της ευρύτερης περιοχής μελέτης περιλαμβάνουν χερσαία οικοσυστήματα καθώς και παραποτάμια οικοσυστήματα.

Όπως είναι φυσικό, η μορφή και η σύνθεση της βλάστησης μπορεί να διαφέρει ως ένα βαθμό από τόπο σε τόπο, καθώς εξαρτάται και από άλλους επιμέρους παράγοντες όπως είναι ο προσανατολισμός, το έδαφος και τα νερά, αλλά και η ανθρώπινη δραστηριότητα.

Η χλωρίδα της περιοχής περιλαμβάνει περισσότερα από 1800 είδη φυτών, μερικά από τα οποία είναι πολύ σπάνια ή βρίσκονται μόνον στην περιοχή και πουθενά αλλού στον κόσμο. Συναντάται υψηλή βιοποικιλότητα που γίνεται αντιληπτή από την παρουσία ιδιαίτερων σχηματισμών βλάστησης και υψηλού αριθμού, σπάνιων ή ενδημικών ειδών χλωρίδας και πανίδας. Ειδικότερα, στην χλωρίδα της περιοχής μελέτης έχουν καταγραφεί στοιχεία:

- της Μεσευρωπαϊκής χλωρίδας όπως QUERCUS SESSILIFLORA, ACER PLATANOIDES, ACER PSEUDOPLATANUS, ULMUS MONTANA, PINUS NIGRA από τα δενδρώδη είδη και ERICA CARNEA, VACINIUM MYRTILLUS από τα θαμνώδη.

⁶ www.ntua.gr/MIRC/docs/seminario-katolisthiseis_metsovou-koumantakis.pdf

- της χλωρίδας της νότιας και νοτιοανατολικής Ευρώπης όπως QUERCUS PUBESCENS, QUERCOUS CONFERTA, QUERCUS CERRIS, OSTRYA CARPINIFOLIA, FRAXINUS ORNUS.
- ενδημικά των Βαλκανίων όπως PINUS LEUCODERMIS, ABIES BORISII REGIS καθώς και σπάνια είδη όπως LILIUM HELDREICHII.

Η μικρού μεγέθους γεωργική γη, όπου αυτή συναντάται, περιλαμβάνει κυρίως αροτριάεις καλλιέργειες. Οι αροτριάεις καλλιέργειες αφορούν κυρίως στα κτηνοτροφικά φυτά για σανό (κοφτολίβαδα για σανό, τριφύλλι, κριθάρι και βρώμη). Οι υπόλοιπες, πλην της γεωργικής γης, εκτάσεις μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

Στο Μέσο- και Υπερ- Μεσογειακό όροφο βλάστησης (λοφώδης, ημιορεινή και ορεινή ζώνη) περιλαμβάνονται από τη μια τα υποηπειρωτικά θερμόφυλλα φυλλοβόλα δάση δρυών (Quercion frainetto) με κυρίαρχα δενδρώδη είδη την πλατύφυλλη δρυ (Quercus frainetto), τη χνοώδη δρυ (Quercus pubescens), την ευθύφυλλο δρυ (Quercus cerris) και από την άλλη τα μικτά δάση φυλλοβόλων πλατύφυλλων με γαύρο τον ανατολικό (Carpinus orientalis), οστρυά (Ostrya carpinifolia), φράξο (Fraxinus ornus) καθώς και τύποι αείφυλλης σκληρόφυλλης και ψευδομακκίας βλάστησης (Quercion ilicis, Ostryo-Carpinion) με θαμνώνες όπου το πουρνάρι ή/και ο κέδρος ο οξύκεδρος αποτελούν τα διαγνωστικά είδη και ταυτόχρονα τα κυρίαρχα από φυσιογνωμική άποψη, είτε μικτής σύνθεσης θαμνώνες πουρναριού και γαύρου (Coccigero-Carpinetum).

Οι φυτοκοινωνίες κλίμακας του Ορεινού – Μεσογειακού ορόφου βλάστησης εντάσσονται στη ζώνη των αμιγών δασών οξυάς (Fagus sylvatica), των μικτών δασών οξυάς – υβριδογενούς ελάτης (Abies borisii-regis) και της μαύρης Πεύκης (Pinus nigra subsp. Pallasiana), ενώ πάνω από τα δασόρια εντάσσονται στην εξωδασική ζώνη των υψηλών ορέων με τα στεπόμορφα βραχώδη λιβάδια (Eryngio Bromion, Astragalo-Seslerion) και τα χλοερά χιονόφιλα λιβάδια (Trifolion parnassi), με τους αραιούς σχηματισμούς υψηλής ανάπτυξης με άρκευθο τη δυσσομότατη (Juniperus foetidissima) και με τα κάθετα ή μεγάλης κλίσης ασβεστολιθικά βράχια με βραχόφιλη βλάστηση της Κεντρικής Ελλάδας (Silenion auriculatae).

Οι φυτοκοινωνίες κλίμακας του Ορο-Μεσογειακού ορόφου βλάστησης εντάσσονται στις συνενώσεις της βραχόφιλης-χασμοφυτικής βλάστησης (*Silenion auriculatae*), των στεππόμορφων βραχώδων λιβαδιών (*Stripo-Morinion*, *Eryngio Bromion*, *Astragalo-Seslerion*), των σαρών (*Silerion caesia*), των χλοερών ξυρισμένων και χιονόφιλων λιβαδιών (*Trifolion parnassi*).

Εάν θέλουμε να εξειδικεύσουμε την ανάλυσή μας ακόμη περισσότερο, σε επίπεδο ζωνών βλάστησης αναφέρουμε ότι οι ζώνες βλάστησης της περιοχής του Δήμου Μετσόβου αλλά και της ευρύτερης περιοχής, που περιλαμβάνουν και τον ευρύτερο ορεινό χώρο διακρίνονται στις εξής:

- Ευμεσογειακή ζώνη: Εμφανίζεται σε νησίδες στις ασβεστολιθικές πλαγιές της χαράδρας του Μετσοβίτικου
- Παραμεσογειακή ζώνη: Αναπτύσσεται στα υψόμετρα των οικισμών και ως εκ τούτου έχει δεχτεί τις μεγαλύτερες ανθρωπογενείς πιέσεις, εμφανίζοντας έντονα σημάδια υποβάθμισης.
- Παραμεσογειακή ζώνη – υποζώνη ξηρόφιλων φυλλοβόλων δασών: Διαδέχεται σε μεγαλύτερο υψόμετρο τα προηγούμενα. Αναπτύσσονται πέντε είδη φυλλοβόλων δρυοδασών. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα οικοσυστήματα της μακεδονικής δρυός που στην Ελλάδα έχουν πολύ μικρή εξάπλωση και λόγω των έντονων και ανθρωπογενών πιέσεων έχουν υποβαθμιστεί σημαντικά.
- Ζώνη Fagetalia – Δάση οξιάς και ελάτης: Εμφανίζεται στις ορεινές περιοχές του βόρειου τμήματος της Πίνδου. Τα δάση οξιάς εμφανίζονται κατά νησίδες σε βόρειες εκθέσεις και σχεδόν αποκλειστικά σε πυριτικά υποστρώματα. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα μικτά δάση οξιάς και σφενδάμου. Η υβριδογενής ελάτη δημιουργεί εκτεταμένα δάση στην κεντρική και Βόρεια Πίνδο και μικρές συστάδες συνήθως σε μίξη με οξιά, μαύρη πεύκη και δρυ στην Βόρεια Πίνδο. Βρίσκονται σε φάση ανάκαμψης λόγω μείωσης της έντασης της βοσκής.
- Ζώνη Fagetalia – δάση κεφαλληνιακής ελάτης.

- Δάση μαύρης πεύκης: Τα δάση μαύρης πεύκης σχηματίζουν εκτεταμένα δάση και αποτελούν κυρίαρχο ορεινό τύπο βλάστησης. Γενικότερα τα δάση μαύρης πεύκης βρίσκονται σε φάση ανάκαμψης (μείωση βόσκησης, πυρκαγιών, κ.ά.)
- Ζώνη ψυχρόβιων κωνοφόρων: Συναντώνται κυρίως στη περιοχή και χρήζουν ιδιαίτερης προστασίας.
- Αζωνική βλάστηση: Εμφανίζεται σε υγρές θέσεις, στις όχθες ποταμών ή λιμνών. Περιλαμβάνει πλατάνια, σκλήθρα, ιπιές, κ.ά. Έχουν ιδιαίτερη θέση τόσο ως βιότοποι ειδών της πανίδας, όσο και ως διάδρομοι μετακίνησης των ειδών.
- Εξωδασική ζώνη υψηλών ορέων: Χαρακτηρίζονται από θαμνώδη και ποώδη βλάστηση με έντονη υποβάθμιση του εδάφους και διάβρωση ως συνέπεια της υπερβόσκησης.

Σε ό,τι αφορά την πανίδα της περιοχής, η γεωγραφική θέση της περιοχής μελέτης (οροσειρά της Πίνδου), σε συνδυασμό με τη μεγάλη ποικιλία ενδιαιτημάτων σε μικρή υψομετρική διαβάθμιση (ποτάμια, παραποτάμιες υγρόφιλες διαπλάσεις, πλατύφυλλα, έλατα, λιβάδια, θαμνώνες, καλλιεργημένες εκτάσεις) δημιουργούν συνθήκες που ευνοούν την παρουσία αρκετά πλούσιας πανίδας.

Τα σημαντικότερα ασπόνδυλα που απαντούν στην περιοχή είναι τα είδη που προστατεύονται από το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981. Η παρουσία των συγκεκριμένων ειδών θεωρείται δείκτης της υγείας των δασικών οικοσυστημάτων και της περιορισμένης ανθρωπογενούς ενόχλησης.

Ανάμεσα στα ερπετά που απαντώνται στην περιοχή συγκαταλέγονται οι σαύρες που προστατεύονται από τη Συνθήκη της Βέρνης καθώς και η οχιά των λιβαδιών που περιλαμβάνεται στο Παράρτημα II της Κοινοτικής Οδηγίας 92/43 αλλά και στο Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Σπονδυλοζώων της Ελλάδας με το χαρακτηρισμό "Σπάνιο". Η οχιά των λιβαδιών είναι είδος των ανώτερων υψομέτρων, με έντονα διακεκομμένη περιοχή εξάπλωσης που απαντάται στη βόρεια και κεντρική Ελλάδα, κυρίως στην οροσειρά της Πίνδου. Άλλα είδη που απαντώνται στην περιοχή, είναι οι χελώνες

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα είδη θηλαστικών που έχουν καταγραφεί στην περιοχή αφού ανάμεσα τους συγκαταλέγονται η αρκούδα, ο λύκος, το ζαρκάδι και το κουνάβι που περιλαμβάνονται στα παραρτήματα της Συνθήκης της Βέρνης. Άλλα είδη θηλαστικών που απαντώνται στην περιοχή είναι ο σκαντζόχοιρος, ο τυφλοπόντικας, ο σκίουρος, ο ασβός, το αγριογούρουνο και η αλεπού.

Θέλοντας να κάνουμε μια αριθμητική αναφορά αναφέρουμε ότι:

- Έχουν αναφερθεί 10 είδη αμφιβίων με πιο αξιόλογο τον Αλπικό Τρίτωνα (*Triturus alpestris*), που απαντάται στις υπαλπικές υδατοσυλλογές.
- Τα ερπετά αριθμούν 20 είδη, με χαρακτηριστικό είδος τη Σαύρα της Πίνδου (*Algyroides nigropunctatus*), που απαντάται σε βραχώδεις τοποθεσίες, ακόμα και σε οικισμούς, κατά μήκος μιας στενής ζώνης στα Δυτικά Βαλκάνια.

Όσον αφορά τα θηλαστικά, απαντώνται περισσότερα από 25 είδη με χαρακτηριστική την παρουσία μεγάλων θηλαστικών όπως, το Αγριόγιδο (*Rupicapra rupicapra*), η Βίδρα (*Icterus luteus*), η Αρκούδα (*Ursus arctos*), ο Λύκος (*Canis Lupus*), το ζαρκάδι κ.α.

Από τα 105 είδη πτηνών που έχουν παρατηρηθεί στην περιοχή, τα 13 περιλαμβάνονται στο Κόκκινο Βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας. Ενδεικτικά αναφέρουμε τον Γυπαετό (*Gypaetus barbatus*), το Χρυσαιτό (*Aquila chrysaetos*), το Όρνιο (*Gyps fulvus*), κ.α. Σχετικά με την орνιθοπανίδα, γίνεται φανερό ότι οι βοσκότοποι και τα μικτά οικοσυστήματα φυλλοβόλων και κωνοφόρων φιλοξενούν τους μεγαλύτερους αριθμούς ειδών στην περιοχή μελέτης. Οι βοσκότοποι καταλαμβάνουν την πρώτη θέση στην αξιολόγηση των ενδιαιτημάτων από άποψη σπανιότητας ειδών και τα δρυοδάση με τους θαμνώνες την τελευταία. Μπορούμε λοιπόν να πούμε ότι τα λιβαδικά οικοσυστήματα της περιοχής μελέτης (ημιορεινοί και ορεινοί βοσκότοποι) αποτελούν τα πλέον αξιόλογα ενδιαιτήματα από ορνιθολογική άποψη, τόσο από άποψη αριθμού ειδών όσο και από άποψη σπανιότητας ειδών.

Η ανάλυση της κατανομής των σπάνιων, απειλούμενων και προστατευόμενων ειδών πτηνών της Ευρώπης που απαντούν στην Βόρεια Πίνδο δείχνει ότι τα περισσότερα είδη φωλιάζουν σε δάση κωνοφόρα, δάση φυλλοβόλα, λιβάδια και σε

βραχώδεις σχηματισμούς. Τα δάση και τα βράχια προσφέρουν ασφαλείς θέσεις για φώλιασμα για πολλά είδη επειδή έχουν μεγάλη μορφολογική ποικιλότητα στην δομή τους. Στα λιβάδια φωλιάζουν αρκετά είδη που έχουν μειωθεί στην Ευρώπη άλλα αρκετά από αυτά είναι σχετικά κοινά στην Ελλάδα (π.χ. Κατσουλιέρης, Σταρήθρα, Δενδροσταρήθρα κ.α.). Σε εθνικό επίπεδο είναι πιο σημαντικά τα βράχια και δάση σαν τόποι φωλιάσματος για τα σπανιότερα και πιο απειλούμενα πουλιά της Πίνδου. Εκεί φωλιάζουν τα πιο σπάνια αρπακτικά και ορισμένα πολύ εξειδικευμένα είδη με περιορισμένη κατανομή στην Ελλάδα.

Ως ενδιαίτηματα διατροφής η ανάλυση δείχνει ότι οι "ανοιχτοί οικότοποι" (λιβάδια, θαμνότοποι, ανοιχτές καλλιέργειες) είναι οι σημαντικότεροι οικότοποι διατροφής για τα περισσότερα είδη σπάνιων, απειλούμενων και προστατευόμενων ειδών πουλιών. Όντως πολλά αρπακτικά έχουν απόλυτη ανάγκη τα ανοιχτά μέρη όπου βρίσκουν την λεία τους. Ακόμη πολλά εντομοφάγα είδη τρέφονται σε λιβάδια ή στους θαμνώνες και σε καλλιέργειες. Συνολικά 48 είδη (δηλ. πάνω από 80% των σπάνιων ή προστατευόμενων ειδών) χρησιμοποιούν τα βοσκημένα λιβάδια για να τρέφονται. Αυτό τονίζει την σημασία της παραδοσιακής κτηνοτροφίας που συντηρεί τα λιβάδια ως βοσκότοπους στην περιοχή. Η κτηνοτροφία είναι σημαντικός παράγοντας που αυξάνει την βιοποικιλότητα στην περιοχή διότι διατηρεί ανοιχτές εκτάσεις και θαμνώνες όπου τρέφονται πολλά είδη αρπακτικών, εντομοφάγων και φυτοφάγων ειδών πουλιών που είναι σπάνια, απειλούμενα ή προστατευόμενα σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Τονίζουμε όμως ότι η υπερβόσκηση είναι δυνατόν να υποβαθμίσει την βιολογική παραγωγικότητα θαμνότοπων και λιβαδιών και σε αυτήν την ανάλυση δεν υπολογίζεται η ποιότητα των βοσκημένων εκτάσεων. Άλλοι ανθρωπογενείς οικότοποι όπως είναι τα περιβόλια (καλλιέργειες με δέντρα) επίσης ελκύουν πολλά είδη σπάνιων ή απειλούμενων ειδών.⁷

Υπενθυμίζουμε εδώ ότι η χρήση φυτοφαρμάκων μπορεί να υποβαθμίσει αυτούς τους οικότοπους ως τόπους διατροφής και φωλιάσματος για πολλά σπάνια είδη.

⁷ Επιχειρησιακό Σχέδιο Ανάπτυξης Δήμου Μετσόβου

1.5.2 Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ)

Το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής χρήζει απαραίτητο την ελάττωση της χρήσης συμβατικών καυσίμων για την παραγωγή ενέργειας. Οι ορεινές περιοχές διαθέτουν αξιόλογο δυναμικό σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, το οποίο σε γενικές γραμμές παραμένει ανεκμετάλλευτο.

Οι ορεινές περιοχές χαρακτηρίζονται ως σημαντικές αποθήκες ενεργειακών πόρων (Price, 2002). Η περιοχή του Δήμου Μετσόβου, σε ότι αφορά την δυναμικότητα σε ΑΠΕ καταδεικνύει τη σημαντική διαθεσιμότητα ανανεώσιμων ενεργειακών πόρων των ορεινών περιοχών.

1.5.2.1 Αιολικό Δυναμικό

Η περιοχή του Δήμου Μετσόβου δεν έχει ιδιαίτερο πλούσιο αιολικό δυναμικό. Μεγαλύτερη ένταση στις ταχύτητες του ανέμου παρουσιάζουν κυρίως οι κορυφογραμμές των ορεινών όγκων της περιοχής. Για τον Δήμο Μετσόβου, προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

- Έκταση κατάλληλων για εγκατάσταση ανεμογεννητριών περιοχών: 3430 στρέμματα
- Αριθμός τυπικών ανεμογεννητριών που μπορούν να εγκατασταθούν: 3
- Αιολική ενέργεια που δεσμεύουν οι τυπικές ανεμογεννήτριες: 38.609.298 kWh / yr
- Παραγόμενη σε ετήσια βάση ηλεκτρική ενέργεια: 8.609.873 kWh⁸

1.5.2.2. Δυναμικό Βιομάζας

Η ενεργειακά εκμεταλλεύσιμη βιομάζα προέρχεται κατά βάση από τρεις πηγές: το δάσος, τη γεωργία και την κτηνοτροφία.

Δασική βιομάζα

⁸ Ν. Κατσουλάκος, Δ. Καλιαμπάκος, «Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και Ορεινές Περιοχές»

Ο Δήμος Μετσόβου αποτελείται από πλούσια δάση. Σύμφωνα με τη διαχειριστική μελέτη του δημόσιου δάσους Βοβούσας – Φλαμπουραρίου – Μετσόβου, η συνολική δασοσκεπής έκταση, που υπάγεται στο δασαρχείο Μετσόβου, ανέρχεται σε 28.044 στρέμματα και η μερικώς δασοσκεπής έκταση σε 14.194 στρέμματα. Τα κυριότερα δασικά είδη της περιοχής είναι η μαύρη πεύκη, η ελάτη, η λευκόδερμη πεύκη και η οξιά.

Αξιοποιώντας τα στοιχεία του Δασαρχείου Μετσόβου για τη δασική παραγωγή στην περιοχή ευθύνης του, η παραγωγή τεχνικής ξυλείας και καυσόξυλων αποτυπώνεται στο ακόλουθο διάγραμμα.

Σχήμα 2 Δασική παραγωγή στην περιοχή του Μετσόβου κατά τα έτη 1988 – 2008 (ΠΗΓΗ Ν.ΚΑΤΣΟΥΛΑΚΟΣ Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και Ορεινές Περιοχές)

Ο υπολογισμός του θερμικού περιεχομένου της δασικής βιομάζας γίνεται για δύο σενάρια αξιοποίησης:

- Αξιοποίηση των υπολειμμάτων από την παραγωγή τεχνικής ξυλείας και πλήρης αξιοποίηση των καυσόξυλων για ενεργειακή παραγωγή. Στην περίπτωση αυτή, προκύπτει δυναμικό θερμικής ενέργειας σε ετήσια βάση: 21.866.466 kWh

- Αξιοποίηση των υπολειμμάτων από την παραγωγή τεχνικής ξυλείας και κατά 50% αξιοποίηση των καυσόξυλων για ενεργειακή παραγωγή. Στην περίπτωση αυτή προκύπτει δυναμικό θερμικής ενέργειας σε ετήσια βάση: 12.013.739 kWh⁹

Αγροτικά υπολείμματα

Στην περιοχή του Μετσόβου διατηρείται μία σημαντικής κλίμακας αγροτική παραγωγή για τα δεδομένα της ορεινής Ελλάδας. Κύρια προϊόντα της περιοχής είναι το κρασί, τα σταφύλια, οι πατάτες και τα καρύδια.

Το ενεργειακό περιεχόμενο των αγροτικών υπολειμμάτων στο δήμο Μετσόβου είναι: 1.223.535 kWh.¹⁰

Κτηνοτροφικά υπολείμματα

Το Μέτσοβο, κατά το παρελθόν, αποτελούσε μείζον κτηνοτροφικό κέντρο. Όμως, η κτηνοτροφική δραστηριότητα στην περιοχή φθίνει, όπως και στο σύνολο της ορεινής Ελλάδας, λόγω της στροφής προς τον τριτογενή τομέα και ιδιαίτερα στον τουρισμό.

Το θερμικό περιεχόμενο του δυνητικά παραγόμενου βιοαερίου από τα κτηνοτροφικά υπολείμματα είναι στο δήμο Μετσόβου: 2.565.059 kWh.

Με βάση τα παραπάνω στην περιοχή του Μετσόβου, το συνολικά αξιοποιήσιμο ενεργειακό δυναμικό της βιομάζας είναι:

- Με πλήρη αξιοποίηση των καυσόξυλων: 25.655.060 kWh.
- Με αξιοποίηση των καυσόξυλων κατά 50%: 15.802.333 kWh.

Είναι αξιοσημείωτο ότι και στις δύο περιπτώσεις η δυνητικά αξιοποιήσιμη θερμική ενέργεια προέρχεται σε ποσοστό 76 – 85% από τη δασική βιομάζα.¹¹

⁹ Ν. Κατσουλάκος, Δ. Καλιαμπάκος, «Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και Ορεινές Περιοχές»

¹⁰ Ν. Κατσουλάκος, Δ. Καλιαμπάκος, «Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και Ορεινές Περιοχές»

1.5.2.3 Δυναμικό Ηλιακής Ακτινοβολίας

Μία εκτίμηση της ηλιακής ακτινοβολίας στην περιοχή του Μετσόβου μπορεί να γίνει με βάση τα στοιχεία από το ερευνητικό πρόγραμμα Photovoltaic Geographical Information System (PVGIS). Για το νομό Ιωαννίνων συνολικά, από το συγκεκριμένο πρόγραμμα προκύπτουν τα ακόλουθα δεδομένα:

Πίνακας 3 Ετήσια προσπίπτουσα ηλιακή ακτινοβολία και παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια από φωτοβολταϊκά συστήματα στο νομό Ιωαννίνων

Ετήσια ηλιακή ακτινοβολία (kWh/m²)			
	Ελάχιστη	Μέση	Μέγιστη
οριζόντιο επίπεδο	1449	1474	1541
επίπεδο βέλτιστης κλίσης	1596	1634	1733
Παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια (kWh/kW_p)			
	Ελάχιστη	Μέση	Μέγιστη
οριζόντιο επίπεδο	1056	1093	1157
επίπεδο βέλτιστης κλίσης	1165	1206	1293

¹¹ Ν. Κατσουλάκος, Δ. Καλιαμπάκος, «Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και Ορεινές Περιοχές»

Ειδικότερα, για την περιοχή του Μετσόβου υπάρχει έλλειψη μακροχρόνιων δεδομένων ηλιακής ακτινοβολίας, οπότε ο παραπάνω πίνακας αποτελεί τον κύριο οδηγό για την εκτίμηση του δυναμικού ηλιακής ακτινοβολίας στην περιοχή.

Πρέπει να τονιστεί, ότι οι ανωτέρω τιμές ηλιακής ακτινοβολίας και δυνητικά παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας, είναι σημαντικές, αν και σαφώς μικρότερες από τις αντίστοιχες στα νησιωτικά. Η προσπίπτουσα ηλιακή ακτινοβολία κατά το μεγαλύτερο βαθμό εξαρτάται από το γεωγραφικό πλάτος, η γεωγραφική θέση της Ελλάδας είναι τέτοια, που ακόμη και στις ορεινές περιοχές, η αξιοποιήσιμη ηλιακή ενέργεια κάθε άλλο παρά αμελητέα είναι.

Σύμφωνα με την ΚΥΑ 19500/2004, κατόπιν έγκρισης της αρμόδιας επιτροπής αρχιτεκτονικού ελέγχου (ΕΠΑΕ) επιτρέπεται η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων σε οικίες εντός παραδοσιακών οικισμών άρα και στο Μέτσοβο, το οποίο είναι χαρακτηρισμένος παραδοσιακός οικισμός, μέσω του κατάλληλου σχεδιασμού είναι δυνατόν να αξιοποιηθούν τα φωτοβολταϊκά συστήματα στον οικιακό τομέα.

1.5.2.4 Υδατικό δυναμικό/Δυναμικό Υδατοπτώσεων

Η ευρύτερη περιοχή του Μετσόβου έχει χαρακτηριστεί ως η «υδρολογική καρδιά της Ελλάδας». Οι βροχοπτώσεις και η απορροή κυμαίνονται στα υψηλότερα επίπεδα που συναντώνται στην Ελλάδα και είναι συγκρίσιμες ακόμη και με τροπικές περιοχές. Πέντε μεγάλοι ποταμοί πηγάζουν από την περιοχή - Αλιάκμονας, Άραχθος, Αχελώος, Αώος, Πηνειός. (Κουτσογιάννης, Μαμάσης, 1998)

Οι κατοικημένες περιοχές του Δήμου Μετσόβου, κατά βάση, υπάγονται στη λεκάνη απορροής του ποταμού Μετσοβίτικου, ενός από τους κύριους τροφοδότες του Αράχθου και συγκεκριμένα στη λεκάνη του Άνω Μετσοβίτικου. Η λεκάνη του Άνω Αώου περιλαμβάνεται στην εδαφική επικράτεια του Δήμου και σε αυτήν έχει δημιουργηθεί η τεχνητή λίμνη Πηγών Αώου, που χρησιμοποιείται ως ταμιευτήρας για τον υδροηλεκτρικό σταθμό Αώου, ισχύος 2x120MW.

Ο ακριβής υπολογισμός του διαθέσιμου δυναμικού υδατοπτώσεων είναι μία πολύπλοκη διαδικασία. Χρειάζεται να γίνει προσδιορισμός της λεγόμενης καμπύλης διάρκειας της παροχής με χρήση υδρολογικών μοντέλων, σε συνδυασμό με μία ελάχιστη σειρά μετρήσεων παροχής, στα σημεία που παρουσιάζουν ενδιαφέρον και

από πλευράς παροχής και από πλευράς εδαφικής κλίσης. Στο σύνολό της η ανωτέρω διαδικασία πραγματοποιείται συνήθως στις περιπτώσεις εγκατάστασης ενός υδροηλεκτρικού έργου, ενώ τα διαθέσιμα στοιχεία είναι ιδιαίτερα φτωχά. Συνεπώς, στην παρούσα εργασία, δεν είναι δυνατόν να γίνει αναλυτικός υπολογισμός του δυναμικού υδατοπτώσεων στην περιοχή του Μετσόβου, παρά μόνον μία ρεαλιστική εκτίμηση.

Σύμφωνα με στοιχεία από το Εθνικό Πληροφοριακό Σύστημα για την Ενέργεια, στην περιοχή Μετσόβου:

- Πέραν του κυρίως ρου του Άνω Μετσοβίτικου υπάρχουν τέσσερα υδατορρέυματα με μέση ετήσια παροχή μεταξύ 0,15 και 3,15 m³/sec.
- Υπάρχουν τουλάχιστον είκοσι μικρά υδατορρέυματα με μέση ετήσια παροχή κάτω των 0,15 m³/sec.
- Στην πλειονότητα των υδατορρευμάτων συναντώνται κλίσεις εδάφους άνω των 5^ο.¹²

1.6 ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ

1.6.1 Καθορισμός χρήσεων

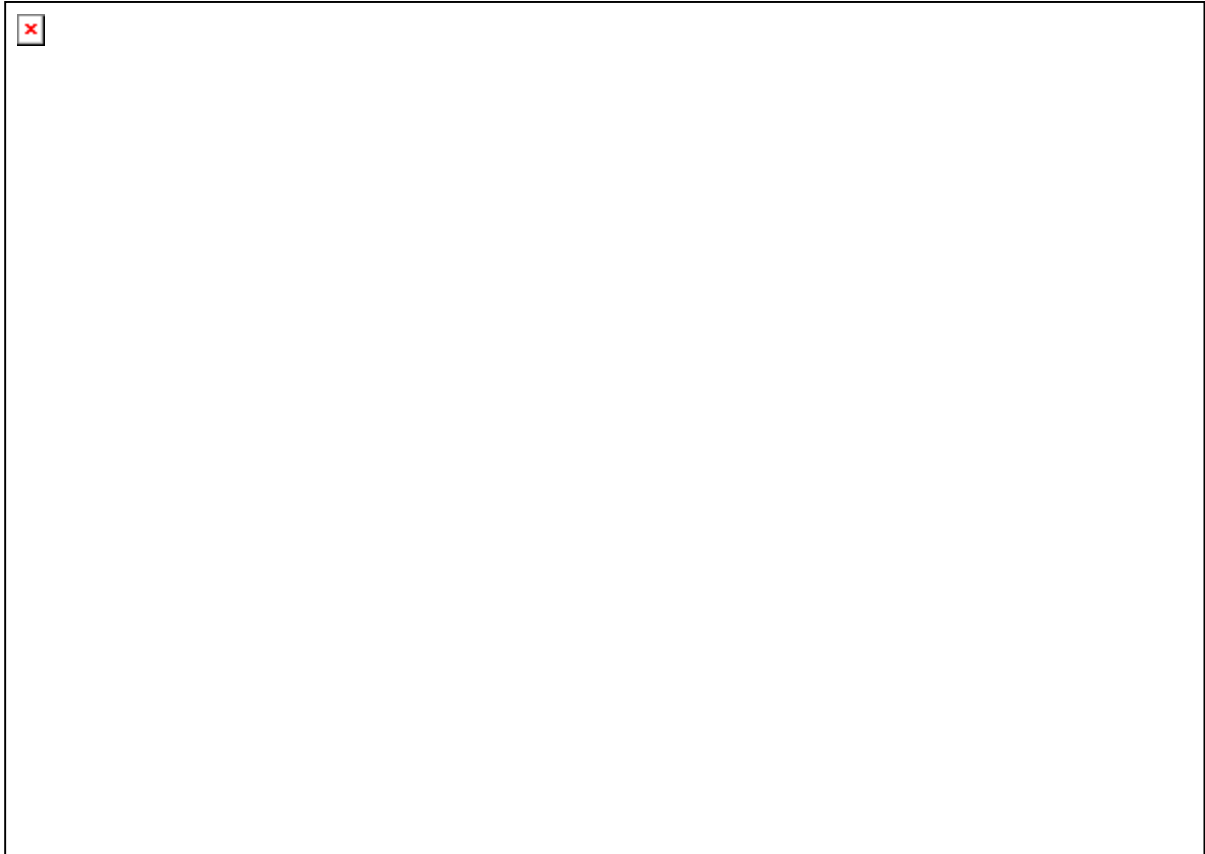
Η περιοχή του Δήμου Μετσόβου, εκτείνεται κατά το μεγαλύτερο μέρος της σε ορεινές περιοχές. Στην περιοχή μελέτης τη μεγαλύτερη έκταση καταλαμβάνουν οι βοσκότοποι. Υπάρχουν κυρίως σε μεγάλα υψόμετρα, στις κορυφές των βουνών, πάνω από τα δασόρια και στο οροπέδιο της Τεχνητή Λίμνης Πηγών Αώου και αποτελούνται από θαμνώδη και ποώδη βλάστηση. Σε αυτές τις περιοχές φιλοξενούνται κυρίως κτηνοτρόφοι τους καλοκαιρινούς μήνες, γεγονός που δείχνει ότι, στον πρωτογενή τομέα η τοπική οικονομία στηρίζεται στην ανάπτυξη και παραγωγή κτηνοτροφικών μονάδων και λιγότερο στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

¹² Ν. Κατσουλάκος, Δ. Καλιαμπάκος, «Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και Ορεινές Περιοχές»

Στους ορεινούς όγκους, υπάρχουν δάση κωνοφόρων, κυρίως μαύρης πεύκης και οξιάς (χάρτης 2). Τα περισσότερα από αυτά τα δάση είναι παραγωγικά. Οι δασικές εκτάσεις βρίσκονται στη δικαιοδοσία του δασαρχείου της περιοχής, ενώ στο πλαίσιο προστασίας και ανάδειξης αυτών, έχουν εκπονηθεί αρκετές διαχειριστικές μελέτες τα τελευταία χρόνια.

Τα ποσοστά των καλλιεργούμενων εκτάσεων και των οικιστικών εκτάσεων είναι χαμηλότερα από τα αντίστοιχα του Νομού, εξαιτίας της ορεινής γεωμορφολογίας της περιοχής. Το μεγαλύτερο μέρος των καλλιεργούμενων εκτάσεων αξιοποιείται για παραγωγή πατάτας, για κτηνοτροφικές δραστηριότητες, καθώς επίσης ένα μέρος τους χρησιμοποιείται και ως αμπελοκαλλιέργειες, από τις οποίες παράγονται τα ονομαστά κρασιά της περιοχής. Οι γεωργικές εκτάσεις βρίσκονται εκατέρωθεν του ποταμού Μετσοβίτη και γύρω από τους οικισμούς. Οι καλλιέργειες που συναντώνται είναι κυρίως πατάτες, αμπέλια, κτηνοτροφικά φυτά (μηδική και χορτολίβαδα), καρυδιές, μηλιές, αμυγδαλιές, πατάτες, αρωματικά φυτά κλπ.

Οι κύριες χρήσεις γης στην περιοχή είναι η δασοπονία και η κτηνοτροφία. Δευτερεύουσες χρήσεις γης και δραστηριότητες είναι η θήρα, η γεωργία, η αλιεία και η δασική αναψυχή. Η δασική εκμετάλλευση πραγματοποιείται στην περιοχή, κυρίως στις δημόσιες δασικές εκτάσεις.

Χάρτης 2 Δασοπονικός χάρτης της ευρύτερης περιοχής του Μετσόβου

(ΠΗΓΗ Επιχειρησιακό Σχέδιο Ανάπτυξης Δήμου Μετσόβου)

1.6.2 Όροι προστασίας του περιβάλλοντος

Σχετικά με τους όρους προστασίας του περιβάλλοντος, η περιοχή μελέτης χαρακτηρίζεται από πληθώρα βιοτόπων και προστατευόμενων περιοχών, με ποικιλίες ενδημικών φυτών και ζώων. Αναλυτικότερα οι προστατευόμενες περιοχές στο Δήμο Μετσόβου παρατηρούνται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 4 Περιοχές Natura 2000.

Όνομα Περιοχής	Κωδικός Περιοχής	Δήμος, Κοινότητα	Καθεστώς Προστασίας	
			Ε & Π	Δ
Περιοχή Μετσόβου (Ανήλιο–Κατάρρα)	GR2130006	Μετσόβου, Μηλιάς	-	-
Όρος Λάκμος	GR2130007	Εγνατίας, Μετσόβου, Τζουμέρκων, Καλαρρυτών, Βαθυπέδου Συρράκου	ΚΘ	-
Εθνικός Δρυμός Πίνδου (Βάλια Κάλντα, Ευρύτερη Περιοχή)	GR1310003	Μετσόβου, Α. Ζαγορίου, Μηλιάς	ΠΕΔ, ΠΖΕΔ, ΚΘ	ΒΑ, ΣΠΠ
<p>Ε & Π: Εθνικό και Περιφερειακό Επίπεδο Δ: Διεθνές Επίπεδο ΚΘ: Καταφύγιο Θηραμάτων ΠΕΔ: Πυρήνας Εθνικού Δρυμού</p> <p>ΠΖΕΔ: Περιφερειακή Ζώνη Εθνικού Δρυμού ΣΠΠ: Σημαντική Περιοχή για τα Πουλιά ΒΑ: Βιογενετικό Απόθεμα ΔΜΦ: Διατηρητέο Μνημείο της Φύσης</p>				

(Πηγή: Επιχειρησιακό Σχέδιο Ανάπτυξης Δήμου Μετσόβου)

Αναλυτικότερα, στην ευρύτερη περιοχή απαντώνται τρεις περιοχές που είναι ενταγμένες στο δίκτυο Natura 2000 (Χάρτης 3).

1. Ο Εθνικός Δρυμός Πίνδου (Βάλια Κάλντα) (GR1310003) αποτελεί αντιπροσωπευτικό τμήμα της οροσειράς της Πίνδου. Κηρύχθηκε Εθνικός Δρυμός το 1966 και χαρακτηρίζεται από πυκνά δάση Μαύρης Πεύκης (*Pinus nigra*) και Οξιάς (*Fagus Sylvatica*), βραχώδεις κορυφογραμμές, ψηλές κορυφές, χείμαρρους, πολλές πηγές και ορεινές λίμνες. Η ζώνη του πυρήνα περιλαμβάνει το μεγαλύτερο τμήμα της κοιλάδας της Βάλια Κάλντα και τις πλαγιές των γύρω κορυφών. Από την κοιλάδα αρχίζουν δύο μικρά ορεινά ρέματα, της Σαλατούρας και το Ζεστό ρέμα, (Βάλια Κάλντα) τα οποία συναντούν ένα μεγαλύτερο, το Αρκουδόρεμα.

Το δάσος της Μαύρης Πεύκης είναι ο τύπος βλάστησης που επικρατεί στην περιοχή, αρχίζοντας από το Αρκουδόρεμα στα 1300m και φτάνοντας μέχρι τα 1700 μ. Το δάσος της Οξιάς καλύπτει τις βόρειες πλαγιές μέχρι τα 1800m. Πολύ σημαντική είναι η παρουσία της Λευκόδερμης Πεύκης (*Pinus heldreichii*), η οποία αναπτύσσεται από τα 1500m μέχρι τις κορυφές.

2. Η Περιοχή Μετσόβου (Ανήλιο – Κατάρρα) (GR2130006). Η περιοχή αποτελεί το φυσικό όριο μεταξύ της βόρειας και νότιας Πίνδου αλλά και το κυριότερο πέρασμα από την Ήπειρο στη Θεσσαλία. Εκτός από το Μέτσοβο και το Ανήλιο, στην περιοχή περιλαμβάνονται και δύο κορυφές του όρους Ζυγός (ΝΑ του Μετσόβου), οι Βούλγαρης (υψ. 1821m) και Θανασάκης (υψ. 1820m), καθώς κι ένα τμήμα της λεκάνης απορροής του ποταμού Αώου. Στην περιοχή απαντώνται ορεινά και μεσογειακά χέρσα εδάφη με ακανθώδεις θάμνους, ψηλοί θαμνώνες, λιθώνες βαλκανικής χερσονήσου, δάση οξιάς, δάση ορεινών κωνοφόρων με πευκοδάση Μαύρης Πεύκης και μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου.

3. Το Όρος Λάκμος ή Περιστέρι (GR2130007). Ο Λάκμος είναι ένα μεγάλο βουνό που βρίσκεται νότια του Μετσόβου στα σύνορα των Περιφερειακών ενότητων Ιωαννίνων, Άρτας και Τρικάλων και ανήκει στη νότια Πίνδο. Η ψηλότερη κορυφή του είναι το Περιστέρι, με υψόμετρο 2295μ. Ο Λάκμος είναι ένα γυμνό βουνό με αλπικά και υποαλπικά λιβάδια, βραχώδεις και πετρώδεις πλαγιές, απόκρημνες πλευρές, ορεινά ρυάκια και πηγές. Από την περιοχή αυτή πηγάζουν ο ποταμός Αχελώος καθώς επίσης και οι παραπόταμοι του Άραχθου, Καλαρρύτεκος και Μετσοβίτικος. Η δασική ζώνη είναι πολύ περιορισμένη και παρουσιάζεται, κυρίως, με τη μορφή συστάδων, όπως στην περίπτωση της Ελάτης (*Abies borisii-regis*), η οποία σχηματίζει εκτεταμένες

συστάδες στο βόρειο και στο βορειοανατολικό τμήμα του βουνού. Στις ανατολικές πλαγιές, στα χαμηλότερα υψόμετρα, το δάσος της Ελάτης αναμιγνύεται με διάσπαρτα άτομα δρυός και άλλων φυλλοβόλων δέντρων ενώ διακόπτεται από βοσκότοπους. Στις δυτικές και βόρειες πλαγιές, σε υψόμετρο 600-800m έχει γίνει περιορισμένη αναδάσωση με Μαύρη Πεύκη.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- Λίμνη Πηγών Αΰου
Τόποι Κοινοτικής Σημασίας
- Βάλια Κάλντα
- Περιοχή Μετσόβου (Ανήλιο-Κατάρα)
Ζώνες Ειδικής Προστασίας
- Όρος Λάκμος

Χάρτης 3 Οι προστατευόμενες περιοχές του Δήμου Μετσόβου

(ΠΗΓΗ Επιχειρησιακό Σχέδιο Ανάπτυξης Καποδιστριακού Δήμου Μετσόβου)

1.6.2.1 Τοπία ιδιαίτερης σημασίας

Το μεγαλύτερο μέρος του ανατολικού τμήματος του νομού Ιωαννίνων, συμπεριλαμβάνεται στο Προεδρικό Διάταγμα για το χαρακτηρισμό των ορεινών όγκων της Β. Πίνδου, ως Εθνικού Πάρκου, με σκοπό τη προστασία, διατήρηση και διαχείριση της φύσης και του τοπίου, ως φυσικής κληρονομιάς και πολύτιμου εθνικού φυσικού πόρου, με ιδιαίτερη έμφαση στη διατήρηση και διαχείριση των σπάνιων οικοτόπων και ειδών χλωρίδας και πανίδας που απαντώνται στην συγκεκριμένη περιοχή.

Το Πάρκο Β. Πίνδου ανήκει στο τμήμα Τυμφαία (Βόρεια Πίνδος), καταλαμβάνει έκταση 2.453.000 στρεμμάτων. Διοικητικά ανήκει στους Νομούς Γρεβενών και Ιωαννίνων, καταλαμβάνοντας το ΝΔ τμήμα του Νομού Γρεβενών και το Β-ΒΑ τμήμα του Νομού Ιωαννίνων.

Επιπλέον, η περιοχή εντός των ορίων του Δήμου Μετσόβου, έχει χαρακτηριστεί ως Καταφύγια Θηραμάτων (Καταφύγια Άγριας Ζωής): Μαυροβούνι–Μουτσιάρα (Μέτσοβο–Χρυσοβίτσα– Γρεβενίτι).

Τέλος, ως Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους στην περιοχή του Δήμου Μετσόβου, έχουν χαρακτηριστεί τα παρακάτω:

- Τεχνητή Λίμνη Πηγών Αώου.
- Οικισμός Μετσόβου¹³.

1.6.3 Κύριες χρήσεις αγροτικής γης

Σχετικά με τις φυτικές καλλιέργειες, το μεγαλύτερο μέρος των εκτάσεων το καταλαμβάνουν οι αροτραίες, οι οποίες αποτελούν τον κύριο όγκο της φυτικής παραγωγής. Σημαντικότερο είδος των αροτραίων καλλιεργειών ως προς την παραγόμενη ποσότητα, είναι τα μπιστανικά/πατάτες, ενώ ακολουθούν τα κτηνοτροφικά φυτά. Την τελευταία δεκαετία οι καλλιεργούμενες εκτάσεις της

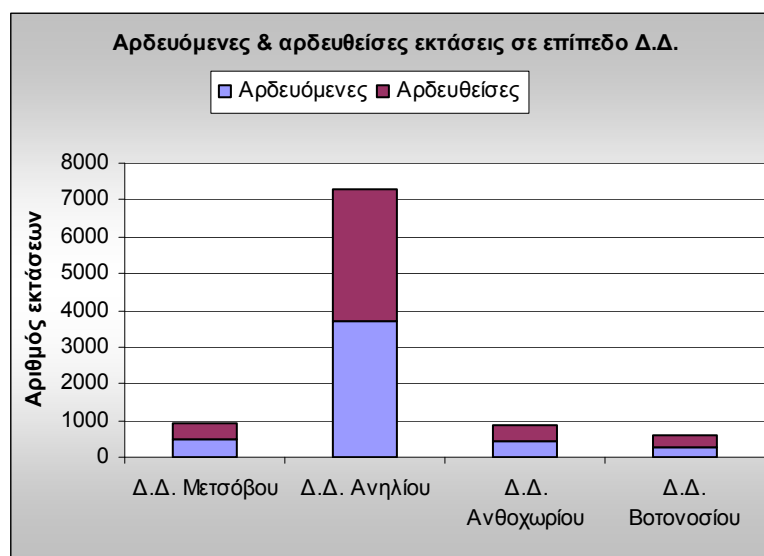
¹³ Επιχειρησιακό Σχέδιο Δήμου Μετσόβου, Α' Στάδιο

περιοχής, ετήσιες και δενδρώδεις καλλιέργειες, καθώς και αμπέλια, παρουσιάζουν πτωτικές τάσεις.

Επιπλέον σημαντικό ρόλο στην οικονομική κατάσταση της περιοχής παίζουν και οι δασικές δραστηριότητες. Το ποσοστό των δασικών εκτάσεων, περίπου 38% του συνόλου της αγροτικής γης, δείχνει τη μεγάλη σημασία της υλοτομίας στην περιοχή, που συνδέεται με την ανάπτυξη της μεταποιητικής βιοτεχνίας (επεξεργασία ξύλου). Γενικά το σύνολο των δασών είναι μέσης παραγωγικότητας. Ενώ για πολλά χρόνια τα δάση εξελίσσονταν κυρίως φυσικά, σήμερα αρκετά από αυτά αποτελούν αντικείμενο διαχείρισης, συμβάλλοντας σημαντικά στην παραγωγή εμπορεύσιμου ξύλου σε επίπεδο Νομού.

1.6.3.1 Φυτική παραγωγή

Σύμφωνα με στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε., το 1991 ο τότε Δήμος Μετσόβου κατείχε περίπου 1.696 στρέμματα αρδευόμενων εκτάσεων, δηλαδή σημείωσε μέσα σε μια δεκαετία άνοδο των αρδευόμενων εκτάσεων κατά 99%.

Σχήμα 3 Αρδευόμενες και αρδευθείσες εκτάσεις στο Καποδιστριακό Δήμο (Ε.Σ.Υ.Ε., 1991).

Σε επίπεδο δημοτικών διαμερισμάτων, όπως φαίνεται και στο παραπάνω διάγραμμα, το μεγαλύτερο μέρος των αρδευόμενων εκτάσεων συναντάται στο Δ.Δ. Ανηλίου, ενώ στο σύνολό τους τα υπόλοιπα διαμερίσματα παρουσιάζουν χαμηλό

δείκτη αρδευόμενης έκτασης. Οι φυσικές συνθήκες έχουν συμβάλλει καθοριστικά στη διαμόρφωση αυτής της κατάστασης. Επιπλέον φαίνεται ότι, το αρδευτικό δίκτυο στο Δ.Δ. Ανηλίου είναι αρκετά αναβαθμισμένο, ενώ τα σημαντικά ποσοστά συμμετοχής της περιοχής στην γεωργική δραστηριότητα του Δήμου, αποδεικνύουν την σπουδαιότητα της λειτουργίας του δικτύου.

Αριθμητικά, οι αρδευόμενες εκτάσεις που καλύπτουν τα υπόλοιπα δημοτικά διαμερίσματα είναι πολύ μικρές, αποδεικνύοντας ότι το μεγαλύτερο μέρος αυτών, αφορούν οικογενειακές εκμεταλλεύσεις, που δεν επηρεάζουν το παραγόμενο γεωργικό προϊόν της περιοχής μελέτης.

Τέλος, όσον αφορά την ιδιοκτησία, το σύνολο των καλλιεργούμενων εκτάσεων του Δήμου Μετσόβου, ανήκουν σε φυσικά πρόσωπα, πρόκειται δηλαδή για ατομικές επιχειρήσεις.

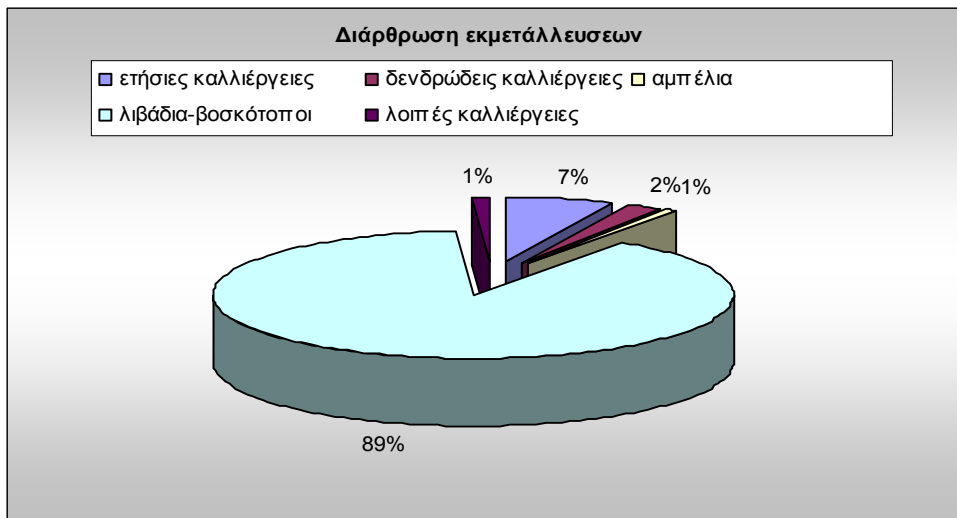
Για το έτος 2001, στοιχεία που προέκυψαν από την Απογραφή του 2001, η καλλιεργούμενη έκταση στο Δήμο ήταν 26428,10 στρέμματα, συνολική έκταση που αντιστοιχεί στο 6% της καλλιεργούμενης έκτασης σε επίπεδο Περιφερειακής ενότητας Ιωαννίνων¹⁴.

Αναλυτικότερα, τα βασικότερα είδη καλλιέργειας που συναντώνται στο Δήμο Μετσόβου, αφορούν ετήσιες καλλιέργειες που καλύπτουν 1.791,4 στρέμματα της συνολικής καλλιεργούμενης γεωργικής γης, αλλά κυρίως βοσκότοπους καλλιεργούμενης έκτασης 23643,5 στρεμμάτων¹⁵, που αντιστοιχούν στο 7% και 89% αντίστοιχα της συνολικής καλλιεργούμενης γης σε επίπεδο Δήμου, όπως φαίνεται και στο σχήμα που ακολουθεί (σχήμα 5). Οι εκτάσεις αυτές αντιπροσωπεύουν περίπου το 1% και 9% της συνολικής καλλιεργούμενης έκτασης του Νομού για τα αντίστοιχα καλλιεργούμενα είδη (ετήσιες καλλιέργειες και βοσκοτόπια). Το υπόλοιπο των καλλιεργούμενων εκτάσεων για τον Δήμο, καλύπτεται από δένδρως καλλιέργειες (2% ή 577,5 στρέμματα) και αμπέλια (1% ή 231 στρέμματα). Οι υπόλοιπες

¹⁴ Επιχειρησιακό Σχέδιο Δήμου Μετσόβου, Α' Στάδιο

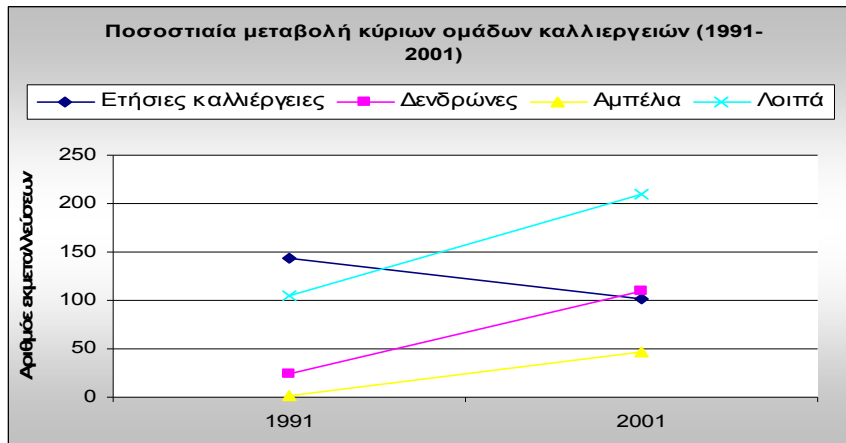
¹⁵ Επιχειρησιακό Σχέδιο Δήμου Μετσόβου, Α' Στάδιο

εκμεταλλεύσεις αφορούν κυρίως τους οικογενειακούς λαχανόκηπους και αγραναπαύσεις, το ποσοστό συμμετοχής των οποίων είναι πολύ μικρό.

Σχήμα 4 Διάρθρωση εκμεταλλεύσεων του Δήμου Μετσόβου (ΕΣΥΕ, 2001)

Η ποσοστιαία μεταβολή των αναφερόμενων εκμεταλλεύσεων, για την περίοδο 1991-2001, παρουσιάζει ανοδικές τάσεις στα περισσότερα είδη. Αναλυτικότερα όπως φαίνεται και στο διάγραμμα που ακολουθεί, τη μεγαλύτερη αύξηση σημείωσαν η καλλιέργεια αμπελιών, όπου εμφανίζεται αύξηση της καλλιεργούμενης γης κατά 80% περίπου, όπως και οι δενδρώδεις καλλιέργειες. Εξαίρεση αποτελούν οι ετήσιες καλλιέργειες, που σημείωσαν μείωση του αριθμού εκμεταλλεύσεων κατά 41%. Συνολικά την δεκαετία 1991-2001, οι εκμεταλλεύσεις με καλλιεργήσιμη γη αυξήθηκαν σε 191 και η έκτασή τους σε 1024,6 στρέμματα (ΕΣΥΕ, 2001).

Σχήμα 5 Ποσοστιαία μεταβολή κύριων ομάδων καλλιεργειών, 1991-2001 (ΕΣΥΕ, 2001).

1.6.3.2 Κτηνοτροφική παραγωγή

Όπως έχει προαναφερθεί, η κτηνοτροφία στο Δήμο Μετσόβου είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένη, εξαιτίας των ορεινών εκτάσεων και της φυτικής παραγωγής που περιλαμβάνει κυρίως κτηνοτροφικά φυτά.

Η κτηνοτροφική δραστηριότητα του Δήμου συγκεντρώνεται κυρίως στον κλάδο της αιγο-προβατοτροφίας και πουλερικών.

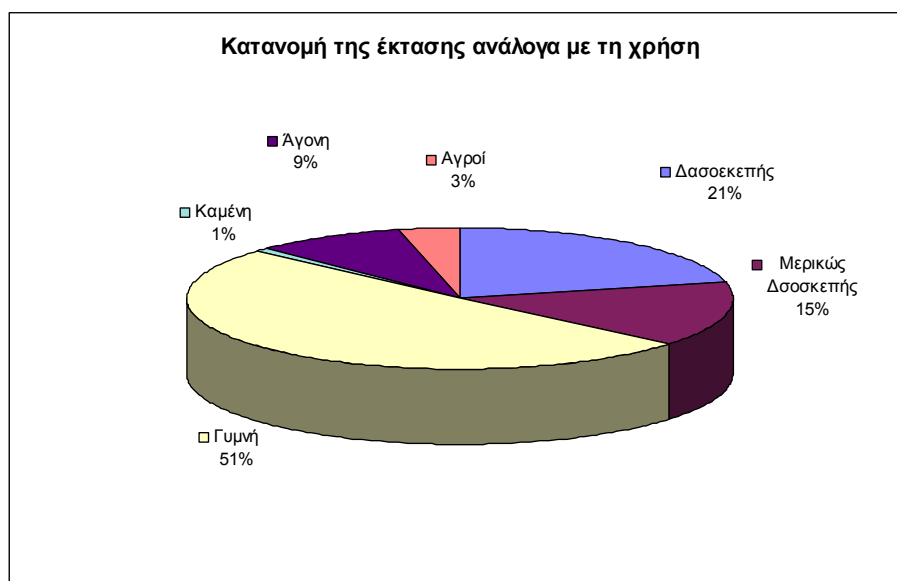
Η αιγο-προβατοτροφική δραστηριότητα, εξασφαλίζει προϊόντα υψηλής ποιότητας (γάλα και κρέας), που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή προϊόντων τοπικής προέλευσης. Επιπλέον πολλές από τις αιγο-προβατοτροφικές μονάδες, χρησιμοποιούν ιδιοπαραγώμενες ζωοτροφές, καλύπτοντας ένα σημαντικό μέρος των αναγκών του ζωικού κεφαλαίου. Σημαντικό πλεονέκτημα της περιοχής μελέτης είναι η ύπαρξη μεγάλου αριθμού βοσκότοπων.

Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι, στην εξέλιξη των κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων, τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο, συνέβαλλε η νέα αναμόρφωση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, προσανατολίζοντας τις αγροτικές δραστηριότητες κυρίως προς την ζωική παραγωγή, η οποία μπορεί να αναπτυχθεί σε ορεινές και ημιορεινές περιοχές, εξαιτίας της γεωμορφολογίας του εδάφους.

1.6.3.3 Δασοπονία – Συμβολή στην τοπική κοινωνία

Ο Δήμος Μετσόβου, όπως έχει αναφερθεί καλύπτεται σε μεγάλο ποσοστό της έκτασης του από δάση. Ο παραγόμενος όγκος ξύλου ανέρχεται σε 4,3 εκατομμύρια κυβικά μέτρα εμπορεύσιμου όγκου και 2,4 για πρίση. Το σύνολο των δασών σήμερα είναι χαμηλής και μέσης παραγωγικότητας.

Οι διαχειριστικές μελέτες που έχουν εκπονηθεί από το Δήμο Μετσόβου, έχουν οριοθετήσει τις περιοχές προς ξύλευση και η εκμετάλλευσή τους πραγματοποιείται από δασικούς συνεταιρισμούς, όπως τον δασικό συνεταιρισμό Αηγίου. Το καθεστώς διαχείρισης των δασών είναι δημοτικό, ενώ τα προϊόντα που παράγονται είναι στρογγυλή ξυλεία από έλατο, πεύκο, οξιά και καυσόξυλα¹⁶. Στο σχήμα που ακολουθεί, δίνονται στοιχεία για το Δήμο από τη διαχειριστική μελέτη δάσους Μετσόβου (έτους 2006).

Σχήμα 6 Κατανομή της έκτασης ανάλογα με τη χρήση (Διαχειριστική μελέτη δάσους Μετσόβου, έτους 2006).

Η ζώνη της δασοσκεπής (21% και μερικώς δασοσκεπής, 15%), αποτελεί βιότοπο για πολλά από τα άγρια ζώα, της χώρας μας και όχι μόνο, τα οποία είναι

¹⁶ Διαχειριστική μελέτη δάσους Μετσόβου (έτους 2006)

καταγεγραμμένα στο Παράρτημα ΙΙ της οδηγίας 92/43/ ΕΕC. Η τοπογραφική διαμόρφωση και η ποικίλη σύνθεση της βλάστησης, δημιουργούν στην περιοχή έναν σημαντικό αριθμό βιοτόπων για τη διαβίωση πολλών ειδών πανίδας¹⁷.

Σημαντικό είναι και το γεγονός ότι, απαντώνται στην περιοχή πολλά ποώδη φυτά. Εκτός των εντυπωσιακών λουλουδιών τους, τα φυτά αυτά αποτελούν εθνική κληρονομιά, αφού πολλά από αυτά είναι ενδημικά, κάποια είδη σπάνια, ενώ όλα μαζί αποτελούν πλούσιο γενετικό υλικό για την αύξηση της βιοποικιλότητας, σε υποβαθμισμένα οικοσυστήματα, όπως για παράδειγμα εκτάσεις που έχουν καεί ή υπερβόσκονται και έχουν υποβαθμιστεί.

1.6.4 Οικιστικές και άλλες χρήσεις

Στον οικισμό του Μετσόβου, ο οποίος έχει χαρακτηριστεί ως παραδοσιακός, ισχύει το Ειδικό Διάταγμα Προστασίας οικισμού Μετσόβου (Π.Δ. 19-9-75, ΦΕΚ 214 Δ/1975).

Η τοπική κοινότητα του Βοτονοσίου, έχει χαρακτηριστεί ως παραδοσιακός και ισχύει υπό μορφή Ζ.Ο.Ε. (Ζώνη Οικιστικού Έλεγχου), το νομοθετικό πλαίσιο για τη διατήρηση της πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς των οικισμών του Ζαγορίου, δηλαδή το 26.9.1979 Π. Δ/γμα (ΦΕΚ 615/Δ/1.11.79) "Περί χαρακτηρισμού ως παραδοσιακών των υφιστάμενων προ του έτους 1923 οικισμών της ευρύτερης περιοχής Ζαγορίου και καθορισμού ειδικών όρων και περιορισμών δομήσεων των οικοπέδων αυτού". Το Π. Δ/γμα αυτό, γνωστό ως "Διάταγμα Ζαγορίου", καθορίζει τους όρους και τους περιορισμούς δόμησης κατά ομάδες οικισμών. Συγκεκριμένα ανήκει στην ομάδα Β.

Η τοπική κοινότητα Μηλιάς χαρακτηρίστηκε παραδοσιακός. Με το Π.Δ. 26-9-79 που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 615/Δ/1-11-79 και τροποποιήθηκε με το Π.Δ. 15-6-95 που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 423/Δ/20-6-95 η Μηλιά χαρακτηρίστηκε ως παραδοσιακός οικισμός και καθορίστηκαν ειδικοί όροι και περιορισμοί δόμησης (ΖΟΕ).

¹⁷ Επιχειρησιακό Σχέδιο Δήμου Μετσόβου, Α' Στάδιο

Ενδιαφέρον παρουσιάζει μόνο η περίπτωση του οικισμού του Μετσόβου. Η πολεοδομική διάρθρωση του οικισμού έχει μονοκεντρικό χαρακτήρα γύρω από την κεντρική πλατεία, που βρίσκεται σε υψόμετρο 1.150 μ. και αποτελεί το κέντρο. Από εκεί περνάει και ο κεντρικός δρόμος που κατεβαίνει προς το ποτάμι, ξεκινώντας από την είσοδο του οικισμού και ενώνοντας το πάνω με το κάτω τμήμα του, που το καθένα χωρίζεται σε συνοικίες.

Είναι χαρακτηριστική η χρήση τόσο των φυσικών στοιχείων του τοπίου (προσανατολισμοί, κλίσεις, φυτεύσεις κ.λπ.), όσο και των αρχιτεκτονικών στοιχείων του οικισμού (μαντρότοιχοι, μονοπάτια, τοίχοι σπιτιών, ανοίγματα κ.λπ.), που σε συνδυασμό με τις κοινωνικές και οικονομικές παραμέτρους, δημιουργούν έναν πολύπλοκο πολεοδομικό ιστό, όπου οι χώροι ιεραρχούνται από τους πιο δημόσιους ως τους πιο ιδιωτικούς, εξασφαλίζοντας συγχρόνως τις καλύτερες δυνατές συνθήκες θερμικής και οπτικής άνεσης¹⁸.

Δυτικά και βόρεια του Μετσόβου, στις περιοχές Καρακόλι και Προφήτης Ηλίας και πάνω στην Εθνική Οδό Ιωαννίνων-Τρικάλων, βρίσκονται δύο χιονοδρομικά κέντρα, ενώ ένα τρίτο ετοιμάζεται να λειτουργήσει στο Ανήλιο. Σε όλη την έκταση του Δήμου υπάρχουν διάσπαρτα αρκετά εκκλησάκια ή μονές, με σημαντικότερες τον ναό της Παναγίας στην Χρυσοβίτσα, την Μονή της Κοιμήσεως Θεοτόκου στο Μέτσοβο, την Μονή του Αγίου Νικολάου και τη Μονή της Ζωοδόχου Πηγής Ανθοχώρι. Άλλες ιδιαίτερες χρήσεις είναι: ο βιολογικός καθαρισμός και τα δημοτικά σφαγεία νότια του Μετσόβου, ένα λατομείο εξόρυξης σχιστολιθικών πλακών βορειοανατολικά του Μετσόβου, τρεις εκχιονιστικοί σταθμοί και τα νεκροταφεία των οικισμών.

Στον εξωαστικό χώρο υπάρχουν ελάχιστες βιοτεχνίες, οι οποίες ασχολούνται με την επεξεργασία του ξύλου και την κατασκευή βαρελιών, κυψελών κλπ.

Στην περιοχή μελέτης δεν υπάρχει θεσμοθετημένη ΒΕΠΕ ούτε θεσμοθετημένη ΖΟΕ. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, οι παραγωγικές δραστηριότητες είναι ελάχιστες και χωροθετούνται εντός και περιμετρικά των οικισμών Μετσόβου, Ανήλιου, Μηλιάς

¹⁸ Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Δήμου Μετσόβου, Α Στάδιο

και Χρυσοβίτσας. Οι κυριότερες μονάδες είναι μονάδες επεξεργασίας και εμπορίας ξυλείας, το οινοποιείο και το τυροκομείο ιδρύματος Τοσίτσα και μια βιοτεχνία παραγωγής αλλαντικών¹⁹.

1.7 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.7.1 Πληθυσμιακή εξέλιξη

Ο πληθυσμός της περιοχής Μετσόβου ιστορικά δεν έμεινε σταθερός, αλλά οι διακυμάνσεις του δεν είναι ιδιαίτερα έντονες. Επίσης, σε αντίθεση με το συντριπτικό ποσοστό των ορεινών περιοχών, ο πληθυσμός της περιοχής στο διάστημα 1928 - 2001 αυξήθηκε.

Η πληθυσμιακή εξέλιξη (πραγματικός πληθυσμός) του δήμου Μετσόβου φαίνεται από τον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 5 Πληθυσμιακή εξέλιξη του Δ. Μετσόβου

	1928	1940	1951	1961	1971	1981	1991	2001
Δήμος Μετσόβου	3.222	4.343	4.035	4.257	3.941	3.998	4.125	4.417

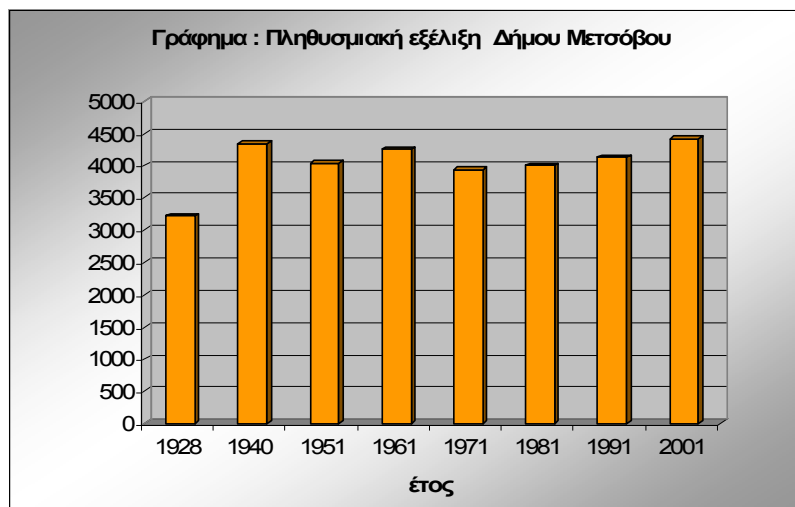
(Πηγή: ΕΣΥΕ & Ιδία Επεξεργασία)

Όπως φαίνεται στο γράφημα που ακολουθεί, στην απογραφή του 1940 ο πληθυσμός της περιοχής είναι εμφανώς αυξημένος, γεγονός το οποίο οφείλεται στην κάποια καλύτερευση των συνθηκών διαβίωσης (μεταπολεμικά), αλλά κυρίως οφείλεται στην πολιτογράφηση των Σαρακατσαναίων το 1939, ως δημοτών πλέον της περιοχής. Το 1940 έχουμε την μεγαλύτερη τιμή του πληθυσμού για την περίοδο 1928 - 2001.

¹⁹ Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Δήμου Μετσόβου, Α Στάδιο

Η σχετικά μικρή (σε σχέση με άλλες ορεινές περιοχές) μείωση του πληθυσμού η οποία σημειώνεται την δεκαετία 1940 -1950 οφείλεται στην αναγκαστική εγκατάλειψη των χωριών εξαιτίας των δυσμενών ιστορικών συνθηκών που ίσχυαν (Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, εμφύλιος πόλεμος). Έπειτα (1951 - 1961) παρατηρείται μια κάποια επιστροφή των κατοίκων στους τόπους καταγωγής τους , με αποτέλεσμα την αύξηση του πληθυσμού της περιοχής, όπως φαίνεται και στην απογραφή του 1961.

Εδώ να σημειώσουμε ότι κατά την περίοδο 1940 - 1961 η δημογραφική εξέλιξη και οι πληθυσμιακές μετακινήσεις στο εσωτερικό του αγροτικού χώρου επηρεάστηκαν από την σημαντική πληθυσμιακή αύξηση των κωμοπόλεων (όπως και η κωμόπολη του Μετσόβου) η οποία οφείλεται στην οριστική εγκατάσταση πολλών οικογενειών από τους μικρότερους αγροτικούς οικισμούς τους. Αυτές οι οικογένειες βρίσκοντας καταφύγιο στις κωμοπόλεις κατά την διάρκεια του εμφυλίου πολέμου, οι ίδιες ή κάποια από τα μέλη τους προτίμησαν με το τέλος του να μην ξαναγυρίσουν στα κατεστραμμένα χωριά και νοικοκυριά τους.

Σχήμα 7 Πληθυσμιακή Εξέλιξη δήμου Μετσόβου

Η περίοδος που ακολουθεί (1961-1971) χαρακτηρίζεται από το έντονο μεταναστευτικό ρεύμα (προς τις χώρες του εξωτερικού, όσο και προς τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας) που επικράτησε σε ολόκληρη τη χώρα και ιδιαίτερα στις ορεινές περιοχές. Οι φυσικές δυσκολίες των ορεινών περιοχών, οι παραγωγικές δομές στον πρωτογενή τομέα, καθώς και οι κρατικές πολιτικές αξιοποίησης ζωνών, που

εστιάστηκαν στις κοιλάδες και τις πεδινές περιοχές, οδήγησαν στην μεγάλη αγροτική έξοδο προς το εξωτερικό και τα αστικά κέντρα. Έτσι για την περίοδο αυτή έχουμε μείωση του πληθυσμού της περιοχής Μετσόβου.

Το 1981 ο πληθυσμός της περιοχής εμφανίζεται σχεδόν σταθερός, με μια πολύ μικρή μείωση, ενώ από εκεί και έπειτα μέχρι και σήμερα ο πληθυσμός αυξάνεται, διατηρώντας μάλιστα και τις αυξητικές αυτές τάσεις. Αυτό οφείλεται στην καλή οικονομία της περιοχής (και ειδικά του οικισμού του Μετσόβου) και στην ορθή δομή του παραγωγικού συστήματος, με ανεπτυγμένους όλους τους τομείς, δημιουργώντας απασχόληση και δυναμικές για περαιτέρω ανάπτυξη της περιοχής.

Επίσης, το Μέτσοβο ως κωμόπολη διαθέτει, όπως και άλλες μικρές πόλεις αυτού του μεγέθους, ένα σημαντικό αριθμό υπηρεσιών, τραπεζικά υποκαταστήματα, εμπορικές και βιοτεχνικές επιχειρήσεις, υποδομές κάθε είδους, το σύνολο των οποίων δημιουργεί ένα οικονομικό δίκτυο του οποίου η ποικιλία και η πυκνότητα εκπλήσσουν. Επίσης, η ακτίνα ζώνης επιρροής της κωμόπολης του Μετσόβου, που εξαρτάται ως ένα βαθμό και από τις δυνατότητες ανταγωνισμού που μπορεί να ασκηθεί στο εσωτερικό της από άλλα αστικά κέντρα μεγαλύτερου μεγέθους, είναι πολύ μεγάλη, μιας και το κοντινότερο αστικό κέντρο είναι τα Ιωάννινα σε απόσταση 60 χιλιομέτρων.

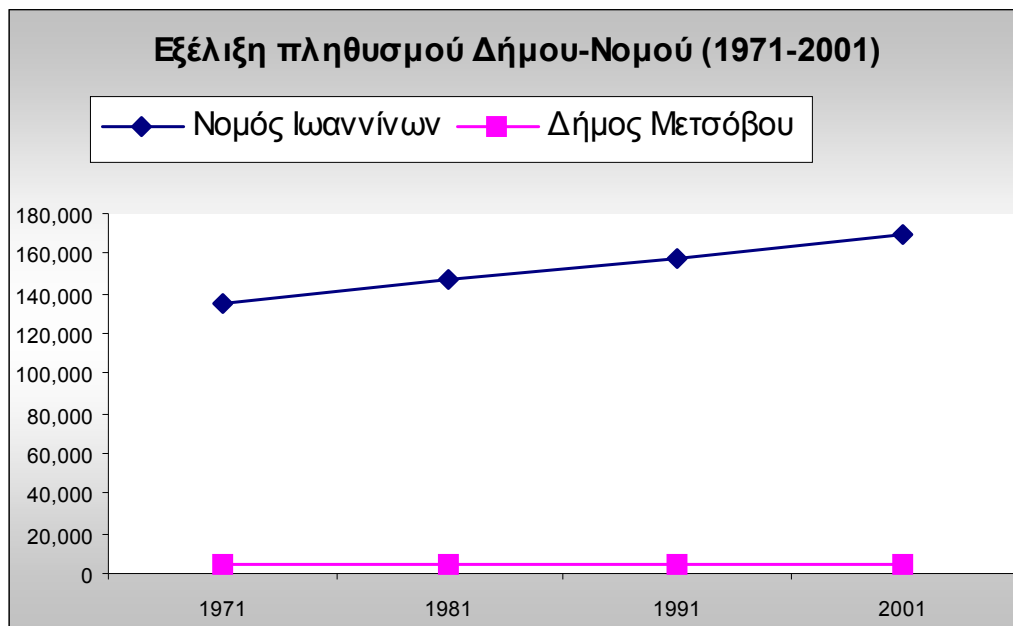
Συγκριτικά με την πληθυσμιακή πυκνότητα του Δήμου σε σχέση με αυτή που παρουσιάζεται σε επίπεδο Νομού και Περιφέρειας, αλλά και Χώρας, ο Δήμος Μετσόβου φαίνεται πιο αραιοκατοικημένος.

1.7.2 Δημογραφικές τάσεις δημοτικής ενότητας Μετσόβου

1.7.2.1 Επίπεδο και εξέλιξη πληθυσμού Καποδιστριακού Δήμου Μετσόβου

Ο πραγματικός πληθυσμός του Δήμου Μετσόβου, σύμφωνα με την απογραφή της ΕΣΥΕ το 2001, ανέρχεται στους 4.417 κατοίκους, όταν ο νόμιμος πληθυσμός ανέρχεται στους 4.079 κατοίκους αντιστοιχώντας μόλις στο 3% περίπου του συνολικού πληθυσμού του Νομού Ιωαννίνων. Ερμηνεύοντας τις δημογραφικές εξελίξεις που συνέβησαν στην Περιοχή Μελέτης, σε σύγκριση με το σύνολο του νομού Ιωαννίνων για την περίοδο 1971 – 2001, με βάση τα στοιχεία της ΕΣΥΕ, προκύπτει ότι οι πληθυσμιακές μεταβολές που σημειώνονται στον Δήμο Μετσόβου,

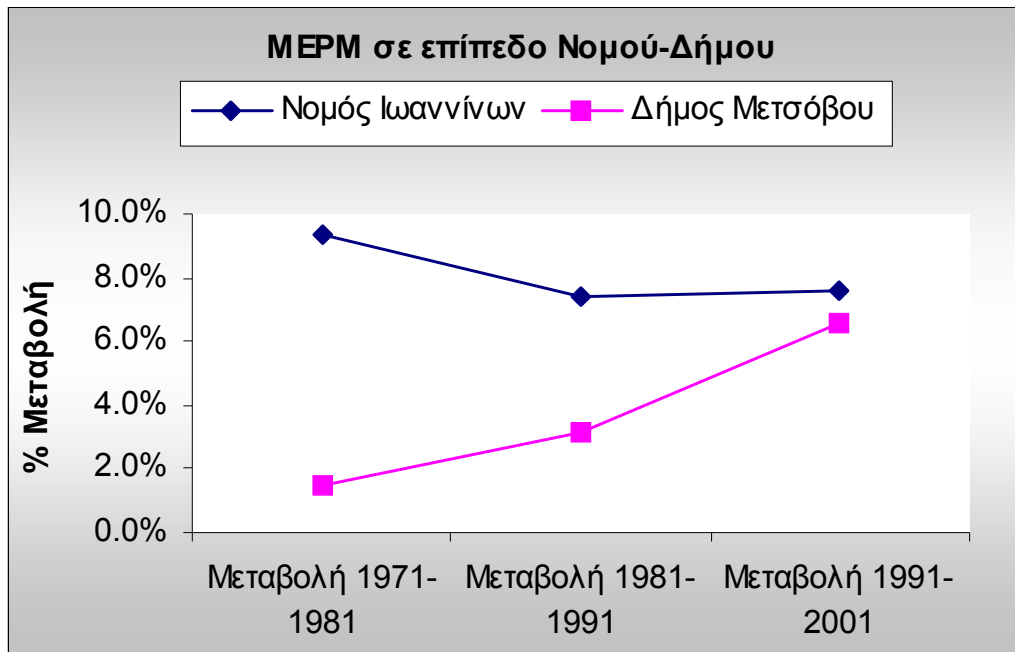
ακολουθούν στο σύνολό τους τη μικρή πληθυσμιακή αύξηση του Νομού, όπως διακρίνεται και στα διαγράμματα που ακολουθούν. Έτσι παρατηρώντας το διάγραμμα με τους Μέσους Ετήσιους Ρυθμούς Μεταβολής (ΜΕΡΜ) πρέπει να σταθούμε στη σημαντική πληθυσμιακή ενδυνάμωση του Δήμου κατά την διάρκεια της τριακονταετίας, τάση που επικρατεί, με πιο έντονους μάλιστα ρυθμούς, στο σύνολο του Ν. Ιωαννίνων.

Σχήμα 8 Συγκριτική παρουσίαση της πληθυσμιακής εξέλιξης του Δήμου Μετσόβου και του Ν. Ιωαννίνων

Αναλυτικότερα για την περίοδο 1971-1981 ο πληθυσμός σε επίπεδο Δήμου σημειώνει μία αύξηση της τάξεως του 1,4% όταν την ίδια χρονική περίοδο ο πληθυσμός του Νομού αυξάνεται με ταχύτερους ρυθμούς (9,4%), ενώ την περίοδο 1981-1991 οι ρυθμοί αύξησης είναι συγκριτικά μεγαλύτεροι σε επίπεδο Δήμου (3,2%), ενώ σε επίπεδο Νομού σημειώνεται σημαντική πτώση (7,4%). Είναι αξιοσημείωτο ότι η χωρική κατανομή των Δημοτικών Διαμερισμάτων όπου σημειώνεται πληθυσμιακή μείωση λαμβάνει χώρα στους απομακρυσμένους οικισμούς του Δήμου, δηλαδή των Δ.Δ. Ανθοχωρίου και Βοτονοσίου. Η μείωση του πληθυσμού για την περίοδο αυτή κυμαίνεται στο 32,8% και 7,5% αντίστοιχα, ενώ τα υπόλοιπα Δ.Δ. του Δήμου εμφανίζουν σημαντική άνοδο που αγγίζει το 7,3% για το Δ.Δ.

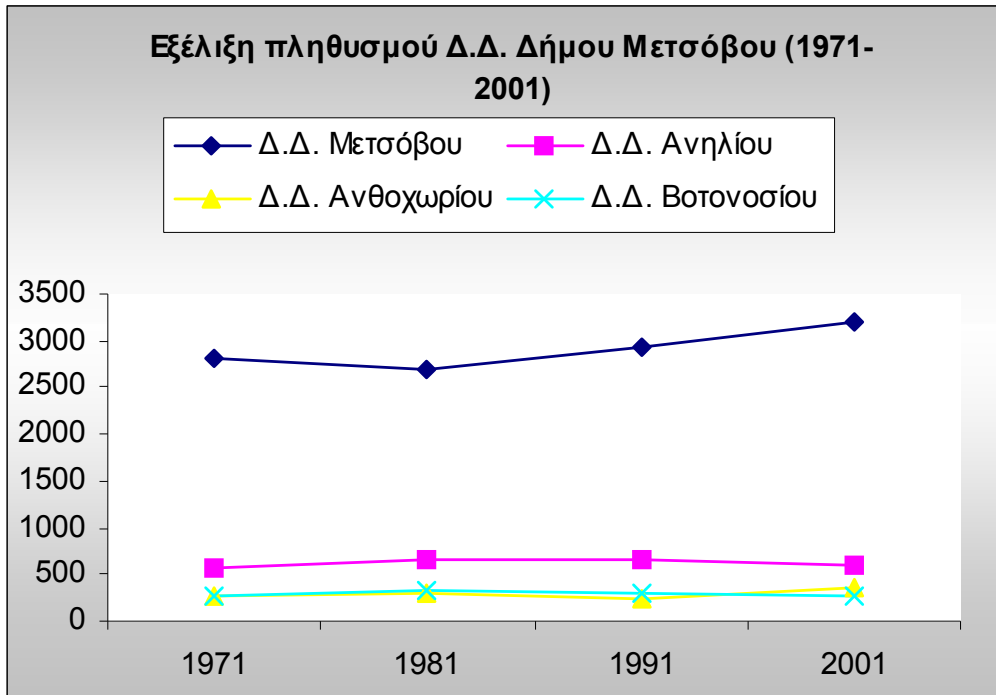
Μετσόβου. Η εικόνα παραμένει ίδια για την περίοδο 1991-2001, όπου παρατηρείται ακόμα μεγαλύτερη αύξηση του πληθυσμού του Δήμου (6,6%), όταν σε επίπεδο Νομού υπάρχει μικρή πληθυσμιακή αύξηση (περίπου 2%), από την προηγούμενη δεκαετία.

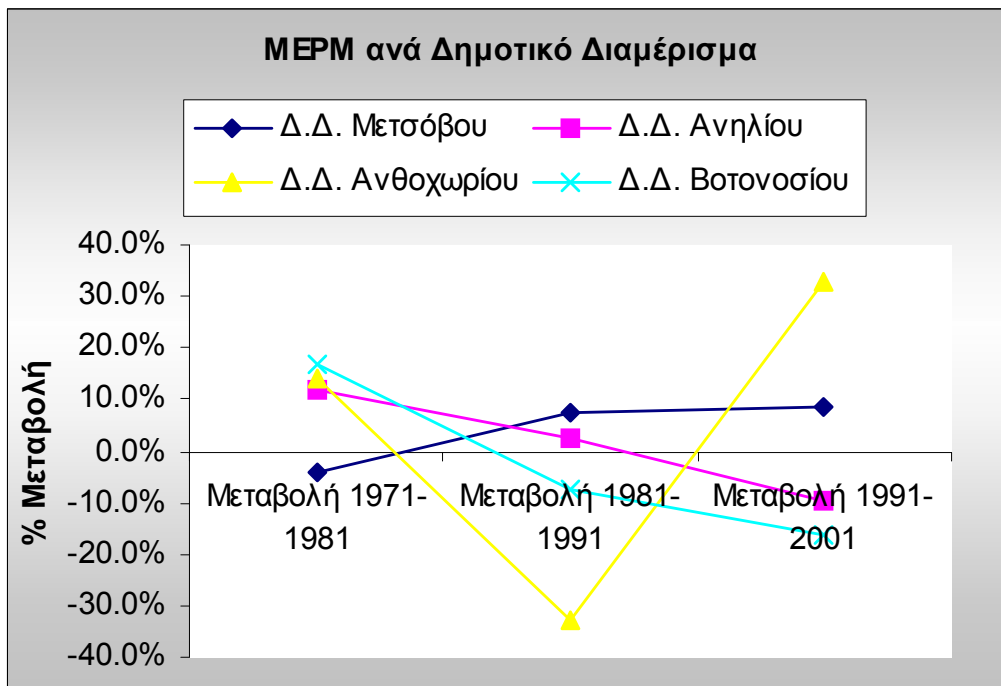
Σχήμα 9 Μέσοι Ετήσιοι Ρυθμοί Μεταβολής (ΜΕΡΜ) του πληθυσμού Δήμου Μετσόβου και Ν. Ιωαννίνων

Στο σύνολο των δημοτικών διαμερισμάτων, οι πληθυσμιακές μεταβολές είναι αρκετά ανοδικές για την περίοδο 1971-1981, εκτός από το Δ.Δ. Μετσόβου που παρουσιάζει αισθητή μείωση του πληθυσμού. Η εικόνα αλλάζει την χρονική περίοδο 1981-1991, όπου οι πιο απομακρυσμένοι οικισμοί του δήμου, το Ανθοχώρι και Βοτονόσι παρουσιάζουν πτωτικές τάσεις, όταν την ίδια περίοδο το Μέτσοβο παρουσιάζει την μεγαλύτερη άνοδο.

Η τάση αυτή συνεχίζεται, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή του 2001, με μόνη εξαίρεση το Δ.Δ. Ανθοχωρίου όπου παρουσιάζει μια αύξηση 32,9%, εξισορροπώντας τις αρνητικές πληθυσμιακές μεταβολές των υπολοίπων.

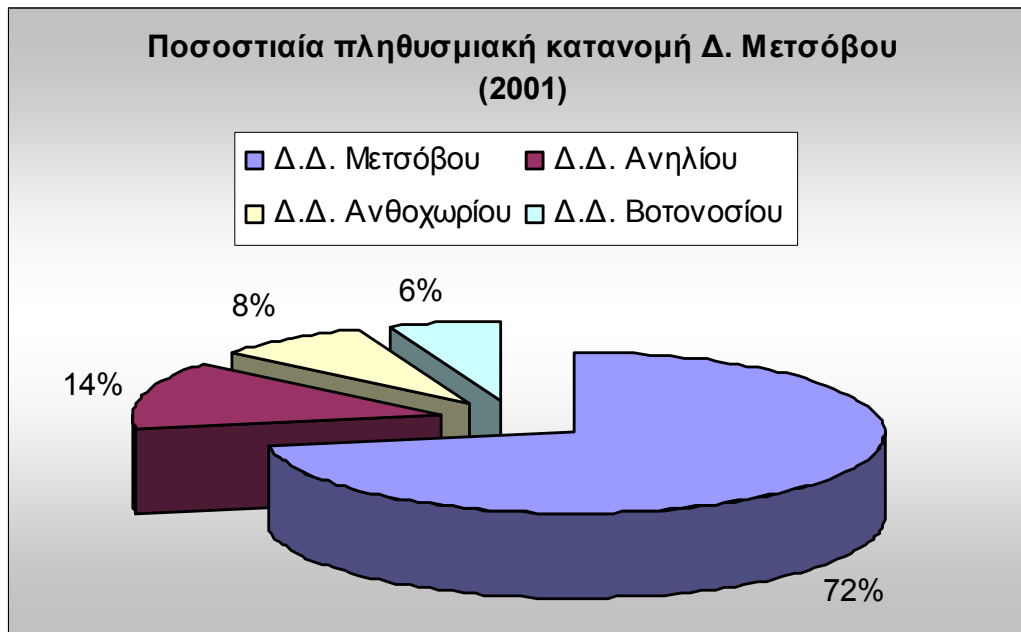
Σχήμα 10 Εξέλιξη πληθυσμού στο Καποδιστριακό Δήμο Μετσόβου

Σχήμα 11 Μέσοι Ετήσιοι Ρυθμοί Μεταβολής (ΜΕΡΜ) του πληθυσμού Καποδιστριακό Δήμο

Όπως φαίνεται και στο διάγραμμα που ακολουθεί τα Δ.Δ. Μετσόβου και Ανηλίου συγκεντρώνουν το 86% του πληθυσμού του Δήμου Μετσόβου το έτος 2001. Σε πληθυσμιακά μεγέθη ακολουθούν τα Δ.Δ. Ανθοχωρίου με μία σημαντική άνοδο για

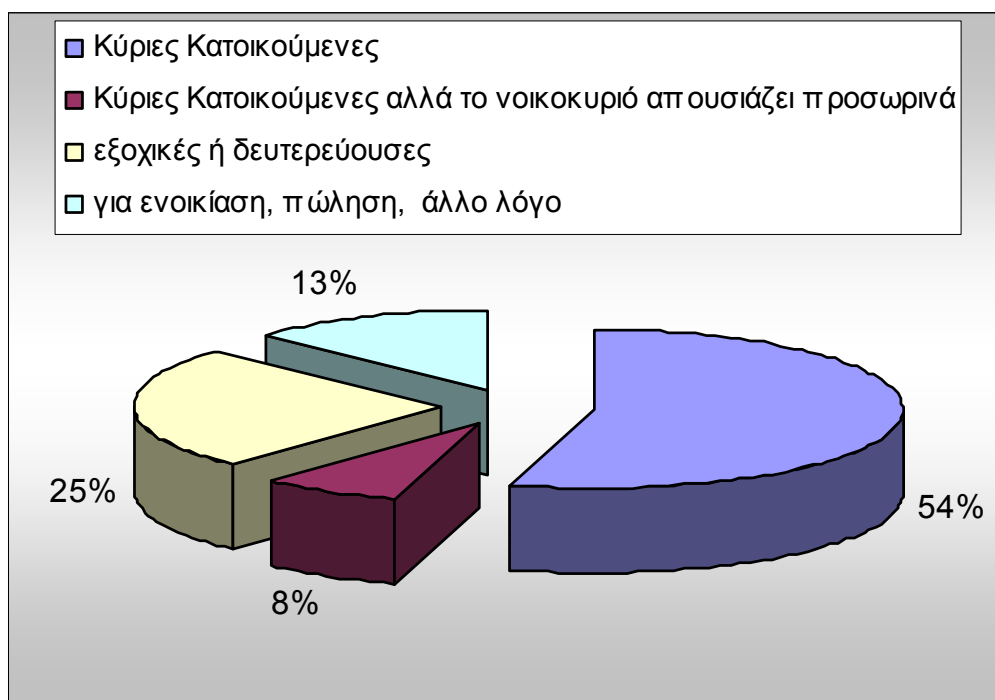
την ίδια χρονική περίοδο και το Δ.Δ. Βοτονοσίου, που εμφανίζει σταθερή πτωτική τάση.

Σχήμα 12 Ποσοστιαία πληθυσμιακή κατανομή στο Καποδιστριακό Δήμο Μετσόβου

1.7.2.2 Μετανάστευση

Λόγω της έλλειψης στοιχείων του μεταναστευτικού ρεύματος σε επίπεδο Δήμου, ένας τρόπος ενδεικτικού υπολογισμού του τελευταίου είναι η κατανομή των υφιστάμενων κατοικιών σε κύριες και δευτερεύουσες. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. για το 2001 το 62% στο σύνολο των κατοικιών στο Δήμο Μετσόβου είναι κύριες κατοικίες, ενώ μόλις το 25% είναι δευτερεύουσες, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα που ακολουθεί.

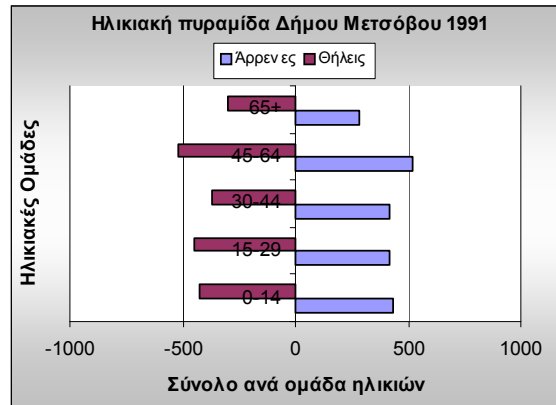
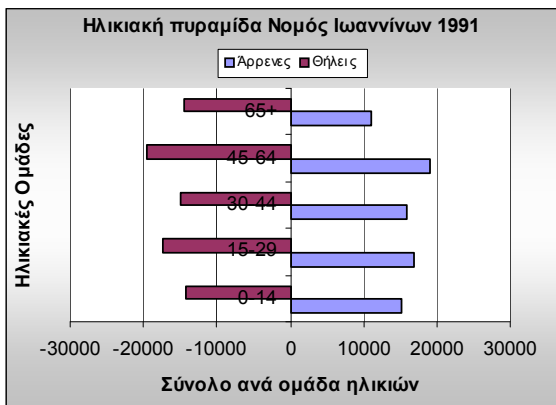

Σχήμα 13 Κατανομή χαρακτήρα κατοικιών

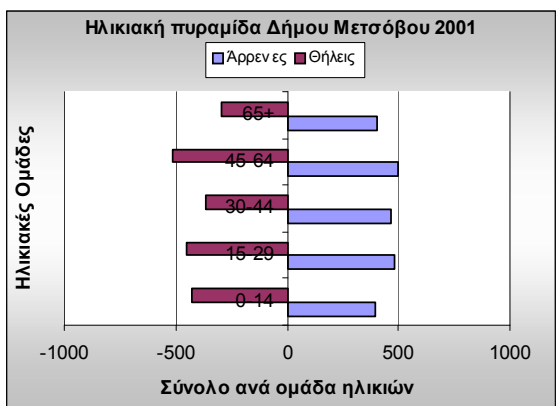
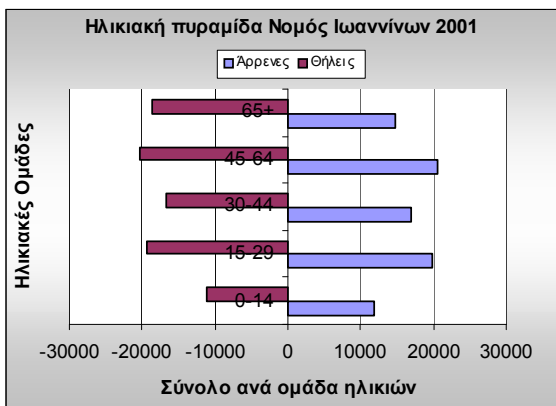
Η εικόνα στα Δ.Δ. Μετσόβου και Ανηλίου είναι περίπου ίδια, γεγονός που φανερώνει τους σχετικά μικρούς ρυθμούς μεταναστευτικής κίνησης από και προς τα μεγάλα αστικά κέντρα. Πρέπει να σημειωθεί ότι τα αναφερθέντα διαμερίσματα και κυρίως το Δ.Δ. Μετσόβου, συγκεντρώνουν τις περισσότερες δραστηριότητες στην περιοχή μελέτης (όπως τουριστικοί τόποι, κτηνοτροφία, γεωργία κλπ.), ενώ η διαμόρφωση και βελτίωση του κύριου οδικού δικτύου έχουν καταστήσει τις περιοχές προσβάσιμες. Αντιθέτως τα Δ.Δ. Ανθοχωρίου και Βοτονοσίου εμφανίζουν υψηλά ποσοστά δεύτερης κατοικίας (65% και 36% αντίστοιχα στο σύνολο των κατοικιών), γεγονός που υποστηρίζεται από τις πληθυσμιακές αυξομειώσεις των οικισμών σύμφωνα με τα αναφερόμενα.

1.7.2.3 Ηλικιακή Διάρθρωση Πληθυσμού

Η ηλικιακή διάρθρωση του πληθυσμού του Δήμου και του Νομού Ιωαννίνων για τις χρονικές περιόδους 1991 και 2001 στα διαγράμματα που ακολουθούν, όπου ο δήμος παρουσιάζει σταθερά υψηλότερα ποσοστά από τα αντίστοιχα του Νομού για τις ηλικιακές ομάδες 0-14 (17% έναντι 19%) και 45-64 (25% έναντι 24%) το έτος 2001.

Σχήμα 14 Συγκριτική παρουσίαση ηλικιακών πυραμίδων Ν. Ιωαννίνων και Καποδιστριακού Δήμου Μετσόβου το έτος 1991

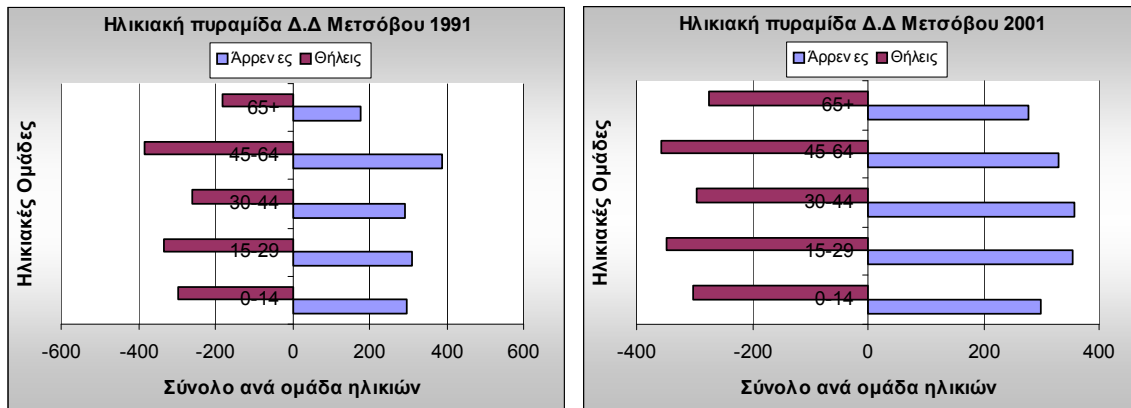

Σχήμα 15 Συγκριτική παρουσίαση ηλικιακών πυραμίδων Ν. Ιωαννίνων και Καποδιστριακού Δήμου Μετσόβου το έτος 2001

Σε αντιδιαστολή με τα προηγούμενα, τα ποσοστά της παραγωγικής ηλικίας, 15-29 και 30-44, είναι χαμηλότερα για το Δήμο έναντι του Νομού (41% και 43% αντίστοιχα) γεγονός που εκφράζει την πληθυσμιακή εισροή προς την πόλη των Ιωαννίνων ως διοικητικό, οικονομικό και πολιτιστικό κέντρο. Ωστόσο πρέπει να αναφερθεί ότι εμφανίζεται μία αισθητή αύξηση της παραγωγικής ηλικίας από το 1991, που αγγίζει μόλις το 1%. Όσον αφορά τις ηλικίες άνω των 65 δεν συναντώνται σε μεγάλο βαθμό, συγκριτικά και με τις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες, αν και τα αντίστοιχα νούμερα σε επίπεδο Νομού μειονεκτούν έναντι αυτών του Δήμου (20% και 18% αντίστοιχα).

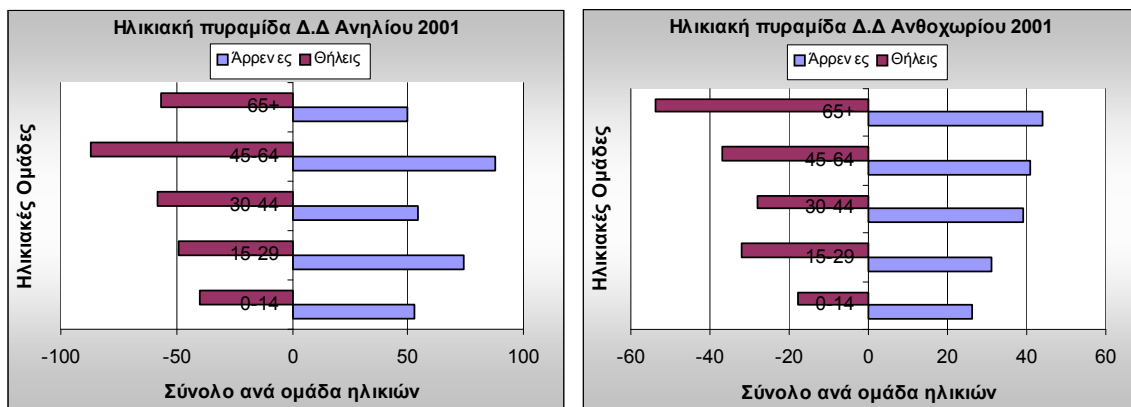
Αναλυτικότερα σε επίπεδο δημοτικών διαμερισμάτων, το Μέτσοβο, εμφανίζει την καλύτερη εικόνα όσον αφορά την ηλικιακή διάρθρωση στην παιδική ηλικία, παρουσιάζοντας αύξηση την δεκαετία 1991-2001. Επιπλέον οι παραγωγικές ηλικίες

από 30-44 παρουσιάζουν ανοδική τάση για την ίδια περίοδο, ενώ αύξηση παρουσιάζουν και τα ποσοστά γήρανσης όπως φαίνεται στις πυραμίδες που ακολουθούν.

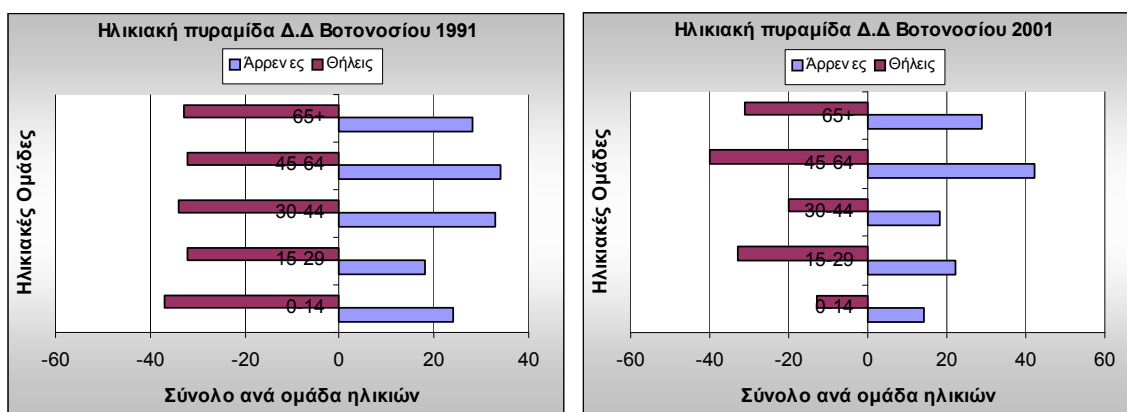

Σχήμα 16 Ηλικιακή πυραμίδα Κ.Δ. Μετσόβου τα έτη 1991 (α) και 2001(β)

Για τα λοιπά δημοτικά διαμερίσματα της περιοχής μελέτης η ηλικιακή διάρθρωση τις χρονικές περιόδους 1991 και 2001 δεν διαφοροποιείται, εκτός από τις ηλικιακές ομάδες από 0-14 και 65+ όπου τα αποτελέσματα είναι ανησυχητικά. Αναλυτικότερα στο Δ.Δ. Ανηλίου παρατηρείται σημαντική μείωση των ηλικιών από 0-14, ενώ οι παραγωγικές ηλικίες από 30-45 παρουσιάζουν ανοδική πορεία, ενώ αύξηση παρατηρείται και στις ηλικίες των 65 ετών και άνω. Την ίδια εικόνα παρουσιάζει και το Δ.Δ. Ανθοχωρίου.

Σχήμα 17 Ηλικιακή πυραμίδα Δ.Δ. Ανθοχωρίου τα έτη 1991 (α) και 2001(β)

Σχήμα 18 Ηλικιακή πυραμίδα Δ.Δ. Βοτονοσίου τα έτη 1991 (α) και 2001(β)

Το δ.δ. Βοτονοσίου παρουσιάζει φθίνουσα πορεία στις περισσότερες ομάδες ηλικιών από το 1991 έως και το 2001, όπως φαίνεται στα διαγράμματα που ακολουθούν, γεγονός που τον καθιστά, οικονομικά και κοινωνικά, τον πιο υποανάπτυκτο οικισμό του δήμου.

Πρέπει να σημειωθεί, ότι τα αναφερόμενα διαμερίσματα παρουσιάζουν χαμηλότερα ποσοστά στην παιδική ηλικία και μεγαλύτερα ποσοστά γερασμένου πληθυσμού συγκριτικά με το Δ.Δ. Μετσόβου, γεγονός που εκφράζει τη δυναμική του τελευταίου.

Τέλος, όσον αφορά την κατανομή του πληθυσμού ανά φύλο, τα βασικότερα συμπεράσματα που προκύπτουν είναι τα εξής:

- Ο συνολικός πληθυσμός της περιοχής μελέτης αφορά 52% άνδρες και 48% γυναίκες.
- Στους άνδρες το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού συγκεντρώνεται στην ηλικιακή ομάδα 30-45, ενώ στις γυναίκες στην ομάδα 45-65+.

1.7.2.4 Δείκτες Γήρανσης και Εξάρτησης

Παρόμοια εικόνα παρουσιάζουν και οι δείκτες εξάρτησης και γήρανσης για τα έτη 1991 και 2001, όπου παρατηρείται μια σημαντική αύξηση των τελευταίων για τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, έναντι μιας πτωτικής πορείας των πρώτων, τόσο σε επίπεδο Νομού, όσο και σε επίπεδο Δήμου. Το 1991 ο δείκτης εξάρτησης για τον Δήμο Μετσόβου ήταν υψηλότερος από τον αντίστοιχο του Νομού (54% έναντι 53%),

γεγονός που αποδεικνύει ότι η εξάρτηση οφείλεται εξίσου στον αριθμό νέων ατόμων και ηλικιωμένων, λόγω επίσης του υψηλού δείκτη γήρανσης. Με την απογραφή του 2001, όπου ο δείκτης εξάρτησης σε επίπεδο δήμου αυξάνεται μόλις κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ ραγδαία είναι η αύξηση των δεικτών γήρανσης, τόσο σε επίπεδο δήμου όσο και σε επίπεδο Νομού, γεγονός που αποδεικνύει ότι η εξάρτηση οφείλεται αποκλειστικά και μόνο, στον αυξημένο αριθμό των ηλικιωμένων.

Πίνακας 6 Δείκτες εξάρτησης / γήρανσης

ΝΟΜΟΣ/ ΔΗΜΟΣ/ ΟΙΚΙΣΜΟΙ	1991		2001	
	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΓΗΡΑΝΣΗΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΓΗΡΑΝΣΗΣ
Νομός Ιωαννίνων	53%	87%	50%	145%
Δήμος Μετσόβου	54%	67%	56%	107%
Δ.Δ. Μετσόβου	49%	60%	57%	92%
Δ.Δ. Ανηλίου	64%	57%	49%	115%
Δ.Δ. Ανθοχωρίου	81%	169%	68%	223%
Δ.Δ. Βοτονοσίου	67%	100%	50%	222%

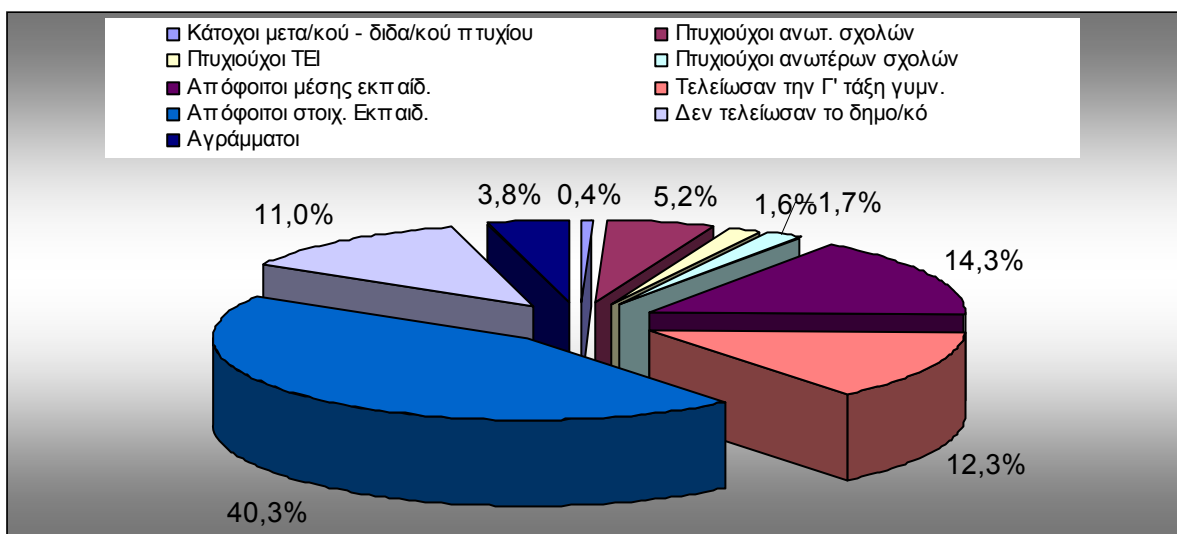
Σε επίπεδο Δ.Δ. φαίνεται ότι σε δυσμενέστερη θέση βρίσκονται το Ανθοχώρι και το Βοτονόσι, λόγω της απομακρυσμένης θέσης τους, τα οποία παρουσιάζουν

τους μεγαλύτερους δείκτες γήρανσης, 223 και 222, που σημαίνει ότι σε 100 άτομα από 0-14, αναλογούν 223 και 222 αντίστοιχα άτομα ηλικίας άνω των 65. Αντιθέτως το Μετσόβιο και το Ανήλιο παρουσιάζουν καλύτερη ηλικιακή δομή με ευνοϊκότερους κυρίως δείκτες εξάρτησης.

1.7.3 Κοινωνικά χαρακτηριστικά πληθυσμού Καποδιστριακού Δήμου Μετσόβου

1.7.3.1 Επίπεδο Εκπαίδευσης

Σύμφωνα με τα στοιχεία απογραφής του 2001, το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού του Δήμου κατέχει τη στοιχειώδη εκπαίδευση (γυμνάσιο – λύκειο), ενώ πολύ μικρό είναι το ποσοστό των ατόμων που έχουν τελειώσει ανώτατες ή ανώτερες σχολές. Αναλυτικά η ποσοστιαία διάρθρωση του εκπαιδευτικού επιπέδου του Δήμου φαίνεται στο διάγραμμα που ακολουθεί.

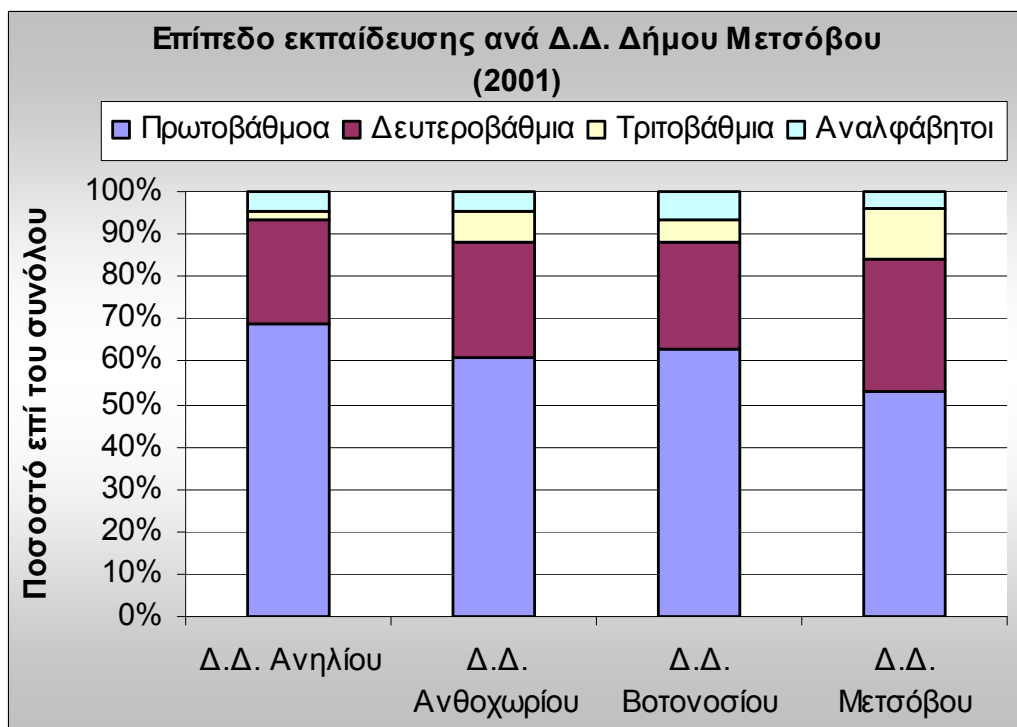
Σχήμα 19 Επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού του Μετσόβου

Συγκριτικά με το Νομό το σύνολο των κατοίκων της Περιοχής Μελέτης που δεν γνωρίζει γραφή και ανάγνωση, ανέρχεται σε 4%, ποσοστό χαμηλότερο του αντίστοιχου του νομού Ιωαννίνων (8%), ενώ το ίδιο περίπου ποσοστό παρουσιάζει ο Δήμος στον πληθυσμό που δεν τελείωσε το δημοτικό, 11% έναντι του αντίστοιχου του Νομού (11,81%). Το μεγαλύτερο ποσοστό, στο εκπαιδευτικό επίπεδο του πληθυσμού της περιοχής μελέτης, κατέχουν οι απόφοιτοι στοιχειώδους εκπαίδευσης

(40,03%), ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για το νομό Ιωαννίνων είναι 44,6%. Όσον αφορά τους απόφοιτους του γυμνασίου, το ποσοστό στην περιοχή μελέτης είναι ίσο με 12,3%, ενώ για το νομό είναι ίσο με 9,63%.

Για τις λοιπές εκπαιδευτικές κατηγορίες φαίνεται ότι τα ποσοστά συμμετοχής του Δήμου δεν αποκλίνουν σημαντικά από τα αντίστοιχα του Νομού, γεγονός που αποδεικνύει την ομοιομορφία μεταξύ των οικιστικών συνόλων, με σημείο αναφοράς την εκπαίδευση.

Σε επίπεδο δημοτικών διαμερισμάτων, το Μετσόβο συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό πτυχιούχων ανώτατων και ανωτέρων σχολών, αλλά και το μικρότερο ποσοστό αναλφάβητων συγκριτικά με τους υπόλοιπους οικισμούς, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα που ακολουθεί.

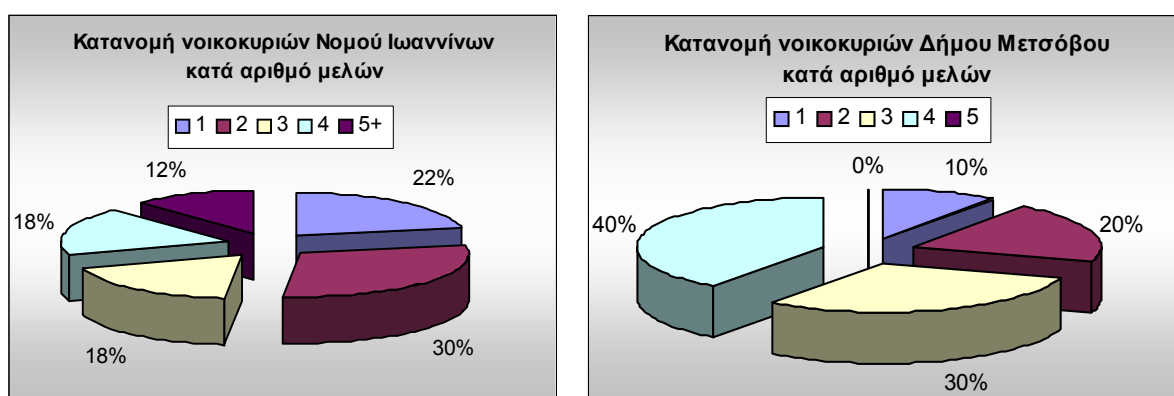
Σχήμα 20 Επίπεδο εκπαίδευσης

Στους υπόλοιπους οικισμούς το μεγαλύτερο ποσοστό συγκεντρώνουν οι απόφοιτοι πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ αξιοσημείωτη είναι και η συμμετοχή του Δ.Δ. Ανθοχωρίου στον συνολικό αριθμό αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

1.7.3.2 Αριθμός Νοικοκυριών

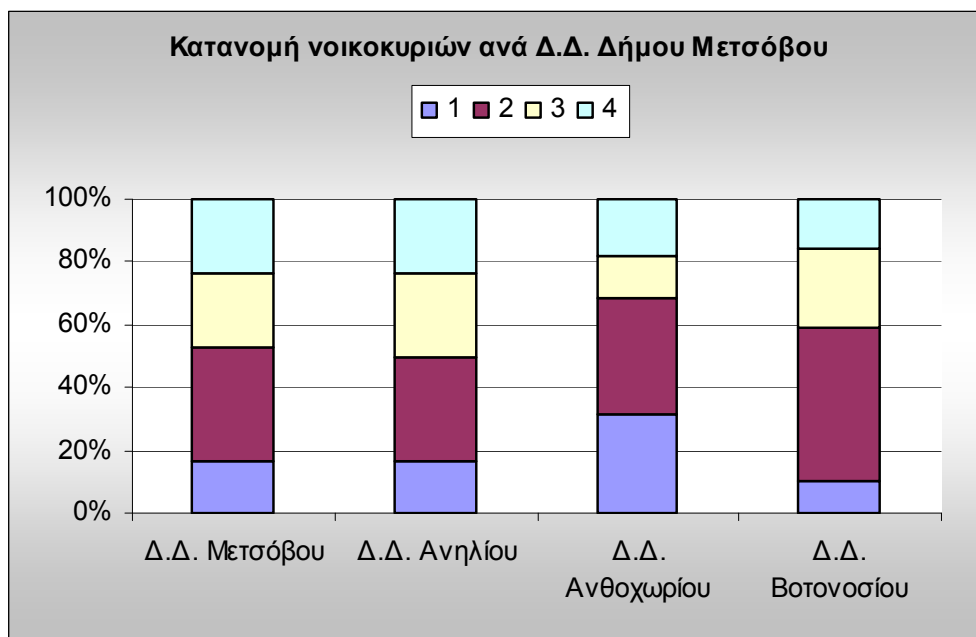
Σύμφωνα με την απογραφή του 2001, στην περιοχή μελέτης καταγράφηκαν 1297 νοικοκυριά (πραγματικός πληθυσμός) αντιστοιχώντας στο 2% των νοικοκυριών του νομού Ιωαννίνων (49.328 νοικοκυριά), ποσοστό που εναρμονίζεται πλήρως με το ποσοστό του πληθυσμού του Δήμου στο σύνολο του Νομού, κατά την απογραφή 2001, όπως έχει αναφερθεί στις παραπάνω παραγράφους.

Το σύνολο των μελών των νοικοκυριών στον Δήμο ανέρχεται στα 3923 μέλη για το 2001, όπου κυριαρχούν τα νοικοκυριά με 2 μέλη, γεγονός που αποδεικνύει και τις εσωτερικές κινήσεις προς τα μεγάλα οικιστικά κέντρα, κυρίως των παραγωγικών ομάδων. Ωστόσο είναι χαρακτηριστικό ότι ο Δήμος παρουσιάζει μεγαλύτερα ποσοστά νοικοκυριών με αριθμό μελών 4 σε σύγκριση με τα αντίστοιχα του Νομού, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα που ακολουθεί, ενώ αξιοσημείωτο είναι ότι δεν έχουν καταγραφεί στην περιοχή νοικοκυριά με 5 μέλη και άνω.

Σχήμα 21 Συγκριτική παρουσίαση κατανομής νοικοκυριών στο Ν. Ιωαννίνων και το Δ. Μετσόβου ως προς τον αριθμό μελών

Σε επίπεδο Δ.Δ. οι οικισμοί Ανθοχωρίου και Βοτονοσίου περιλαμβάνουν μεγαλύτερο αριθμό διμελών νοικοκυριών, ενώ το ποσοστό νοικοκυριών με τέσσερα μέλη είναι υψηλότερο για τα Δ.Δ. Μετσόβου και Ανηλίου, γεγονός που υποδηλώνει μια σχετικά καλύτερη δημογραφική μακροχρόνια τάση για αυτές τις περιοχές, συγκριτικά με τα αντίστοιχα ποσοστά των συν-εξεταζόμενων γεωγραφικών διαμερισμάτων.

Σχήμα 22 Κατανομή νοικοκυριών στο Καποδιστριακό Δήμο Μετσόβου ως προς τον αριθμό μελών

Ως προς τις ανέσεις των νοικοκυριών της περιοχής μελέτης (για τις χρονικές περιόδους 1991 και 2001), το σύνολο σχεδόν των νοικοκυριών διαθέτει ηλεκτρικό, ενώ μικρότερο είναι το ποσοστό των νοικοκυριών που διαθέτει κεντρική θέρμανση, κυρίως στους πιο απομακρυσμένους οικισμούς. Εν τούτοις το ποσοστό των νοικοκυριών που απέκτησαν κεντρική θέρμανση από το 1991 μέχρι και το 2001, αυξήθηκε ενώ μόνο το 6% των νοικοκυριών διαθέτει αποχέτευση. Σημειώνεται ότι η αποχέτευση αφορά σε σηπτικούς και απορροφητικούς βόθρους.

1.7.3.3 Βαθμός Ιδιοκατοίκησης

Ακριβή στοιχεία για το βαθμό ιδιοκατοίκησης σε επίπεδο Δήμου, δεν υπάρχουν, ωστόσο κάποια χρήσιμα συμπεράσματα μπορούν να διεξαχθούν από την ανάλυση και επεξεργασία των διαθέσιμων στοιχείων που αφορούν το ιδιοκτησιακό καθεστώς του συνόλου των κανονικών κατοικιών στην περιοχή μελέτης. Επιπλέον ενδιαφέρον παρουσιάζει και το ποσοστό των κατοικιών που χρησιμοποιούνται προς ενοικίαση, από ιδιώτες.

Αναλυτικότερα, από τα στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. για την χρονική περίοδο 1991-2001, που παραθέτονται στον πίνακα που ακολουθεί, προκύπτει ότι οι φορείς ιδιοκτησίας του 99% των κανονικών κατοικιών του Δήμου είναι ιδιώτες ή νομικά

πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, όταν μόλις το 0,4% των κατοικιών ανήκουν στο δημόσιο ή σε πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

Πίνακας 7 Τύπος ιδιοκτησία κατοικιών

ΔΗΜΟΙ-Δ.Δ.	Απογραφή 1991			Απογραφή 2001			% μεταβολή	
	Σύνολο Κανονικών Κατοικιών	Φορείς Ιδιοκτησίας		Σύνολο Κανονικών Κατοικιών	Φορείς Ιδιοκτησίας			
		Ιδιώτες & ΝΠΙΔ	Δημόσιο ή ΝΠΔΔ		Ιδιώτες & ΝΠΙΔ	Δημόσιο ή ΝΠΔΔ	Ιδιώτες & ΝΠΙΔ	Δημόσιο ή ΝΠΔΔ
Δήμος Μετσόβου	1,938	1,931	7	2,303	2,285	18	15%	61%
Δ.Δ. Μετσόβου	1,421	1,414	7	1,756	1,738	18	19%	61%
Δ.Δ. Ανηλίου	240	240	0	245	245	0	2%	0
Δ.Δ. Ανθοχωρίου	169	169	0	183	183	0	8%	0
Δ.Δ. Βοτονοσίου	108	108	0	119	119	0	9%	0

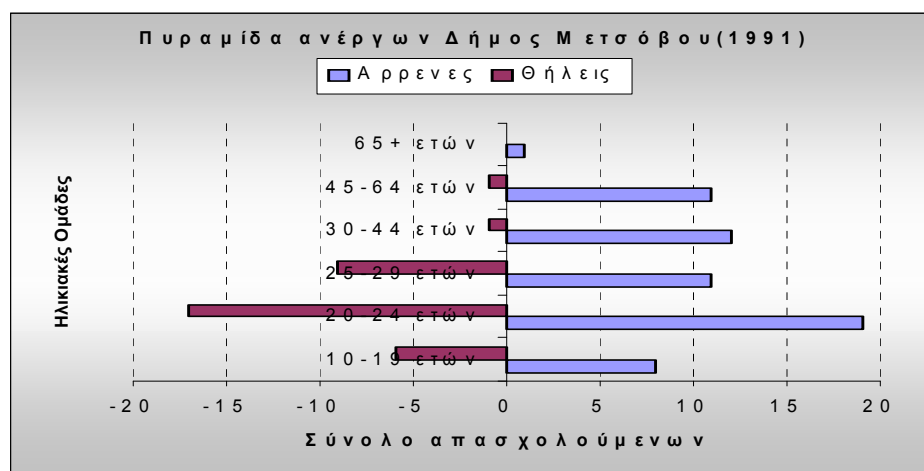
Ωστόσο, η κατηγοριοποίηση του συνόλου των κατοικιών σε κύριες, δευτερεύουσες, κατοικίες προς ενοικίαση κλπ., δείχνει ότι, περίπου το 13% του συνόλου των κανονικών κατοικιών χρησιμοποιούνται για ενοικίαση, σύμφωνα με την απογραφή του 2001. Ποσοστό που έχει αυξηθεί εντυπωσιακά από το αντίστοιχο του 1991, εφόσον η εσωτερική μεταναστευτική κίνηση προς το Δήμο την τελευταία δεκαετία είχε ανοδικές τάσεις, κυρίως λόγω των μεγάλων έργων που εκτελούνται στην ευρύτερη περιοχή μελέτης.

Επιπλέον λαμβανομένου υπόψη το γεγονός, ότι ο δήμος παρουσιάζει μια σημαντική ανανέωση του συνολικού οικιστικού οικοδομικού αποθέματος την τελευταία δεκαετία, κυρίως μέσα από την ανέγερση νέων κατοικιών, προκύπτει ότι ο βαθμός ιδιοκατοίκησης ξεπερνάει το 90% του συνόλου των κανονικών κατοικιών. Πρέπει να σημειωθεί ωστόσο, σύμφωνα και με τα στοιχεία που παραθέτονται παραπάνω, ότι ο βαθμός ιδιοκατοίκησης είναι σαφώς πολύ μεγαλύτερος στα δ.δ. Ανθοχωρίου και Βοτονοσίου, μιας και ένας πολύ μικρός αριθμός κατοικιών χρησιμοποιούνται προς ενοικίαση, ενώ ταυτόχρονα δεν υπάρχουν κατοικίες που να υπόκεινται σε πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

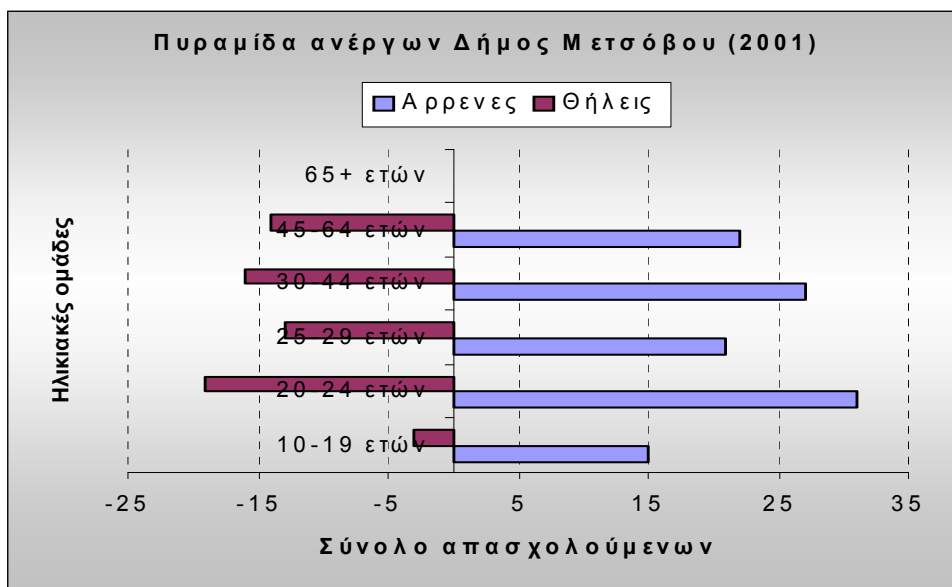
1.7.3.4 Εξέλιξη Ανεργίας - Προσέγγιση επιπέδου υποαπασχόλησης

Σύμφωνα με τα στοιχεία Απογραφής Πληθυσμού της ΕΣΥΕ για το έτος 2001, οι άνεργοι στον Δήμο Μετσόβου ανέρχονται στους 2643, εκ των οποίων 2462(???) καταγράφηκαν ως οικονομικά μη άνεργοι, παρουσιάζοντας μια αύξηση της τάξεως του 13% συγκριτικά με το 1991, έναντι 20% για τον Νομό. Από τους οικονομικά μη άνεργους το μεγαλύτερο ποσοστό κατέχουν οι γυναίκες, το οποίο παρουσιάζει σχετική μείωση συγκριτικά με τα στοιχεία του 1991.

Η καταγραφή του ποσοστού ανεργίας κατά ομάδες ηλικιών δείχνει ότι η ανεργία πλήττει κυρίως τους νέους σε ηλικίες μέχρι 39 ετών, πολλοί από τους οποίους είναι μακροχρόνια άνεργοι, ενώ όπως φαίνεται και στα διαγράμματα που ακολουθούν την περίοδο 1991-2001, τα ποσοστά ανεργίας των γυναικών αυξήθηκαν σημαντικά, κυρίως οι ηλικίες από 30 έως 60 ετών.

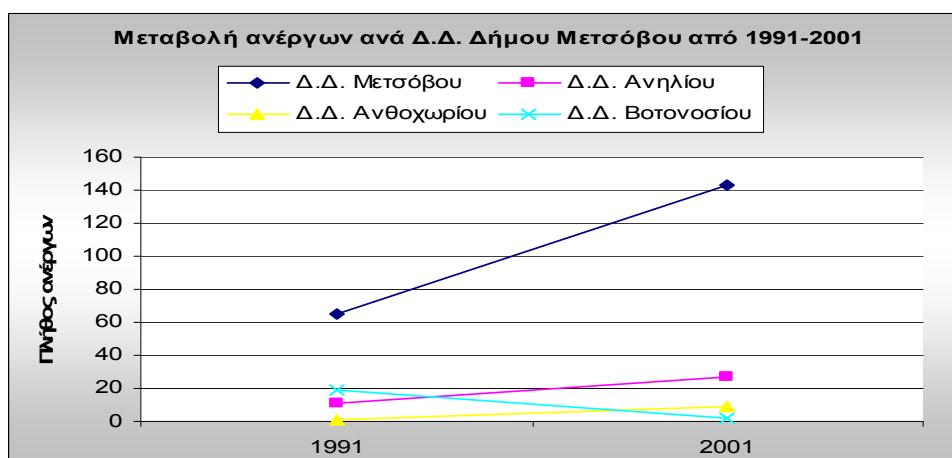

Σχήμα 23 Πυραμίδα ανέργων Δ. Μετσόβου το έτος 1991

Σχήμα 24 Πυραμίδα ανέργων Καποδιστριακό Δήμο Μετσόβου το έτος 2001

Σε επίπεδο Δ.Δ. ο μεγαλύτερος αριθμός ανέργων συγκεντρώνεται στα Δ.Δ. Μετσόβου και Ανηλίου, τάσεις φυσιολογικές εφόσον στα συγκεκριμένα διαμερίσματα συγκεντρώνεται και το μεγαλύτερο μέρος του εργατικού δυναμικού σε επίπεδο δήμου. Έτσι συνολικά για την περίοδο 1991-2001, οι μεταβολές που σημειώθηκαν στη συμμετοχή των ανέργων στον οικονομικά ενεργό πληθυσμού του δήμου, ήταν θετικές για τα περισσότερα δημοτικά διαμερίσματα, εκτός από το Δ.Δ. Βοτονοσίου το οποίο σημείωσε αρνητική μεταβολή, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα που ακολουθεί.

Σχήμα 25 Μεταβολή ανέργων στο Καποδιστριακό Δήμο Μετσόβου το διάστημα 1991-2001

Είναι εμφανές, όπως προκύπτει από την παραπάνω ανάλυση ότι οι θέσεις απασχόλησης στο Δήμο αυξάνονται με ρυθμούς πολύ μικρότερους σε σχέση με το εργατικό δυναμικό. Οι υψηλές τιμές ανεργίας που παρουσιάζονται διαχρονικά δικαιολογούνται από τη διάρθρωση και την εξέλιξη της οικονομίας και της απασχόλησης στον Δήμο, όπου συρρικνώνεται ο Πρωτογενής τομέας και μεταστρέφεται η οικονομία προς τον Τριτογενή τομέα.

Έτσι, η κατανομή των απασχολούμενων στα τέσσερα δημοτικά διαμερίσματα του Δήμου Μετσόβου, κατατάσσονται σε δύο κατηγορίες με εντελώς διαφορετική παραγωγική βάση. Η πρώτη ομάδα περιλαμβάνει το Δ.Δ. Μετσόβου η παραγωγική βάση του οποίου στηρίζεται στο μεγαλύτερο ποσοστό στον τριτογενή τομέα και η δεύτερη ομάδα περιλαμβάνει το Ανήλιο, το Βοτονόσι και το Ανθοχώρι να έχουν προσανατολισμένη την παραγωγική τους βάση πιο πολύ προς τον δευτερογενή και πρωτογενή τομέα.

Τέλος, ιδιαίτερη αναφορά θα πρέπει να γίνει στο μεγάλο ποσοστό των καταγεγραμμένων ως οικονομικά μη ενεργοί, το μεγαλύτερο ποσοστό των οποίων αφορά τις γυναίκες. Θα πρέπει να τονιστεί ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην περιοχή μελέτης, αγροτικού, εμπορικού ή τουριστικού χαρακτήρα, χαρακτηρίζονται ως οικογενειακές επιχειρήσεις, όπου οι κύριοι απασχολούμενοι είναι τα μέλη της οικογένειας. Ακόμα περισσότερο, στο σύνολο των οικονομικά ενεργών ατόμων, καταγράφηκε με την απογραφή του 2001, ένα μεγάλο ποσοστό συμβοηθούντων με ή χωρίς αμοιβή κυρίως στις αγροτικές και μεταποιητικές δραστηριότητες.

Προσεγγίζοντας λοιπόν το βαθμό υποαπασχόλησης στην περιοχή μελέτης, λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω χαρακτηριστικά, προκύπτει ότι ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού του Δήμου, απασχολείται μερικώς, είτε σε ίδιες οικογενειακές επιχειρήσεις, είτε σε άλλες δραστηριότητες, λαμβάνοντας έτσι ένα συμπληρωματικό δευτερεύον εισόδημα. Τα ποσοστά είναι σαφώς μεγαλύτερα για τις γυναίκες, όπου τα τελευταία χρόνια διείσδυσαν στην αγορά εργασίας.

1.7.4 Πραγματικός και μόνιμος πληθυσμός πρώην δήμου Εγνατίας και κοινότητας Μηλιάς

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται ο πραγματικός και ο μόνιμος πληθυσμός του τέως Δήμου Εγνατίας και των δημοτικών διαμερισμάτων, όπως προέκυψε από την απογραφή του 2001 (Ε.Σ.Υ.Ε.). Όπως παρουσιάζεται, ο πραγματικός πληθυσμός του Δήμου Εγνατίας είναι 2.800 κάτοικοι και ο μόνιμος πληθυσμός 2.469 κάτοικοι, δηλαδή περίπου το 1,6% του πληθυσμού του Νομού Ιωαννίνων.

Πίνακας 8 Πραγματικός και μόνιμος πληθυσμός πρώην Δήμου Εγνατίας

Πληθυσμός	Πραγματικός	Μόνιμος
Σύνολο Χώρας	10.964.020	10.934.097
Νομός Ιωαννίνων	170.239	161.027
Δήμος Εγνατίας	2.800	2.469
Δ.Δ.Μικρού Περιστερίου	261	223
Δ.Δ.Μεγάλης Γότιστας	403	348
Δ.Δ.Μεγάλου Περιστερίου	693	569
Δ.Δ.Μικράς Γότιστας	249	239
Δ.Δ.Σίτσαίνα	201	143
Δ.Δ.Χρυσοβίτσης	993	947

(Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή 2001)

Ως προς την ηλικιακή κατανομή του πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού των οικισμών της δημοτικής ενότητας, σημειώνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του μόνιμου πληθυσμού ανήκει στις ηλικίες 65-79 (26%) και ακολουθούν οι ηλικίες 40-54 ετών (17%).

Σε ότι αφορά τη κοινότητα Μηλιάς, που μέχρι πρότινος αποτελούσε ξεχωριστή κοινότητα, ο πληθυσμός της σύμφωνα με την απογραφή του 2001 είναι 616 κάτοικοι (πραγματικός 618 κάτοικοι).

Αξίζει να αναφερθεί πως από την Ελληνική Στατιστική Αρχή όπου διενήργησε απογραφή του πληθυσμού τον Μάιο του 2011 τα αποτελέσματα για τα δημογραφικά, οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού θα είναι διαθέσιμα το δεύτερο εξάμηνο του 2012.

Παρακάτω διατίθενται προσωρινά αποτελέσματα από την απογραφή του πληθυσμού του 2011 σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική υπηρεσία και γίνεται σύγκριση με την απογραφή του 2001, ύστερα από την ένωση των Δήμων Μετσόβου, Εγνατίας και κοινότητας Μηλιάς.

Πίνακας 9 Σύγκριση πληθυσμών του 2001 με του 2011

<i>Δήμος</i>	<i>Σύνολο</i>	<i>Χρονιά απογραφής</i>
Μετσόβου, Εγνατίας, Μηλιάς	7.835	2001
Μετσόβου	6.240	2011

(ΠΗΓΗ ΕΣΥΕ)

Σύμφωνα με τον πίνακα 9 όπου γίνεται η σύγκριση παρατηρείται μείωση του πληθυσμού(1.595 κατοίκους), ωστόσο δεν μπορούν να βγουν κάποια ασφαλή συμπεράσματα γιατί δεν είναι γνωστό σε ποια δημοτικά διαμερίσματα παρατηρούνται οι αυξομειώσεις του πληθυσμού.

1.8 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

1.8.1 Πρωτογενής Τομέας

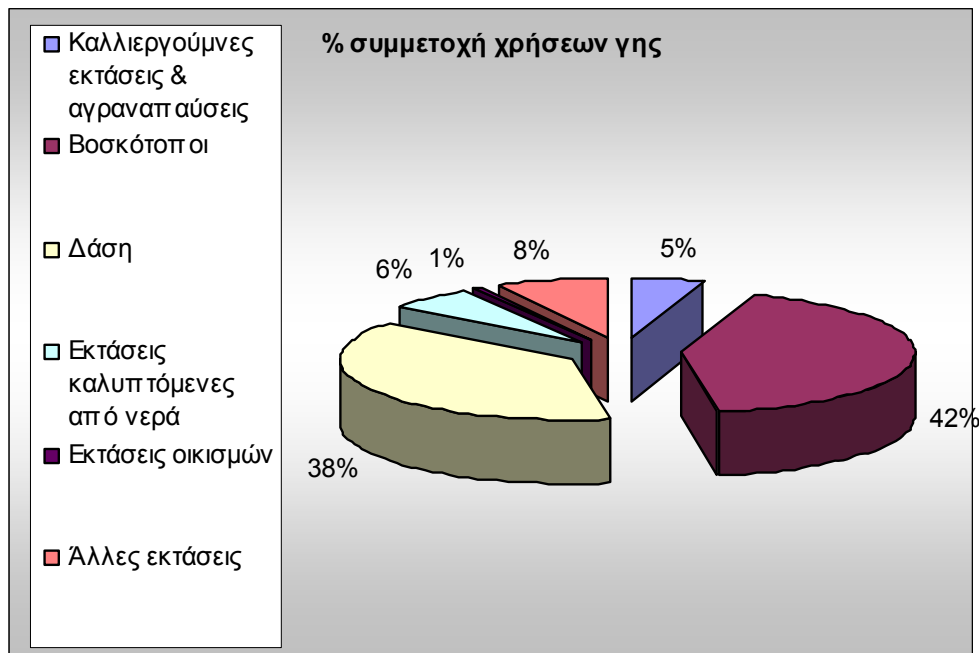
Ο πρωτογενής τομέας είναι ο τρίτος σε μέγεθος παραγωγικός τομέας στον Δήμο Μετσόβου, συμμετέχοντας κατά 13% στην συνολική παραγωγή της περιοχής μελέτης.

Ωστόσο παρά το μικρό ποσοστό συμμετοχής, ο γεωργικός τομέας στο σύνολό του συνεισφέρει σημαντικά στην ανάπτυξη της υπό μελέτη περιοχής, καθώς συνδέεται άμεσα με την ανάπτυξη των δύο άλλων παραγωγικών τομέων, δηλαδή, την εξέλιξη της μεταποιητικής βιοτεχνίας και την ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού.

Δυναμικό ρόλο στην τοπική οικονομία του Δήμου διαδραματίζει ο κλάδος της κτηνοτροφίας, ο οποίος συμμετέχει κατά μεγάλο ποσοστό και στο ακαθάριστο γεωργικό προϊόν. Τα κύρια εκτρεφόμενα είδη είναι τα αιγοπρόβατα, με κύρια παραγωγική κατεύθυνση την γαλακτοπαραγωγή, τα βοοειδή και πουλερικά. Σημαντικό πλεονέκτημα για την εξέλιξη της κτηνοτροφίας είναι το πλήθος βοσκοτόπων που διαθέτει η περιοχή μελέτης, καταλαμβάνοντας το 42% της συνολικής αγροτικής γης.

1.8.1.1 Γεωργικός Τομέας

Σχετικά με τις φυτικές καλλιέργειες το μεγαλύτερο μέρος των εκτάσεων το καταλαμβάνουν οι αροτραίες, η παραγωγή των οποίων αποτελεί τον κύριο όγκο της φυτικής παραγωγής. Σημαντικότερο είδος των αροτραίων καλλιεργειών ως προς την παραγόμενη ποσότητα είναι τα μπιστανικά/πατάτες, ενώ ακολουθούν τα κτηνοτροφικά φυτά. Την τελευταία δεκαετία οι καλλιεργούμενες εκτάσεις της περιοχής, επί το πλείστον ετήσιες και δενδρώδεις καλλιέργειες, καθώς και αμπέλια, παρουσιάζουν πτωτικές τάσεις, ενώ σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία, κατέχουν το 5% της συνολικής αγροτικής γης του δήμου, ποσοστό πολύ χαμηλότερο σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό σε επίπεδο Περιφερειακής ενότητας Ιωαννίνων.

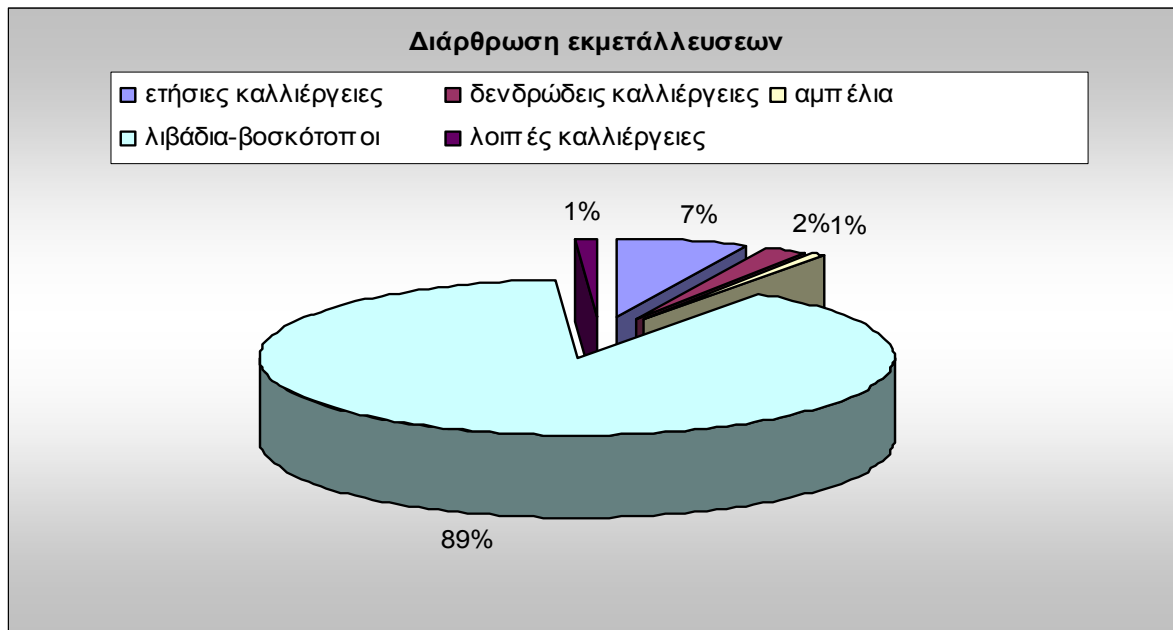
Σχήμα 26 Χρήσεις γης

Επιπλέον σημαντικό ρόλο στην οικονομική φυσιογνωμία της περιοχής παίζουν και οι δασικές δραστηριότητες. Το ποσοστό των δασικών εκτάσεων, περίπου 38% του συνόλου της αγροτικής γης, υποδηλώνει την μεγάλη σημασία της υλοτομίας στην περιοχή, δραστηριότητα που συνδέεται με την ανάπτυξη της μεταποιητικής βιοτεχνίας (επεξεργασία ξύλου). Γενικά το σύνολο των δασών είναι μέσης παραγωγικότητας. Ωστόσο, ενώ για πολλά χρόνια τα δάση εξελίσσονταν κατά κύριο λόγο φυσικά, σήμερα αρκετά από αυτά αποτελούν αντικείμενο διαχείρισης, συμβάλλοντας σημαντικά στην παραγωγή εμπορεύσιμου ξύλου σε επίπεδο Περιφερειακής ενότητας Ιωαννίνων. Τέλος όσον αφορά το ιδιοκτησιακό καθεστώς, οι καλλιεργούμενες εκτάσεις στο Δήμο Μετσόβου, στο σύνολό τους, ανήκουν σε φυσικά πρόσωπα, πρόκειται δηλαδή για ατομικές επιχειρήσεις.

Για το έτος 2001, στοιχεία που προέκυψαν από την Απογραφή 2001, η καλλιεργούμενη έκταση στον Καποδιστριακό Δήμο ήταν 26428,10 στρέμματα, συνολική έκταση που αντιστοιχεί στο 6% της καλλιεργούμενης έκτασης σε επίπεδο Περιφερειακής ενότητας Ιωαννίνων.

Αναλυτικότερα τα βασικότερα είδη καλλιέργειας που συναντώνται στο Δήμο Μετσόβου αφορούν ετήσιες καλλιέργειες που καλύπτουν 1.791,4 στρέμματα της συνολικής καλλιεργούμενης γεωργικής γης, αλλά κυρίως βοσκοτόπους

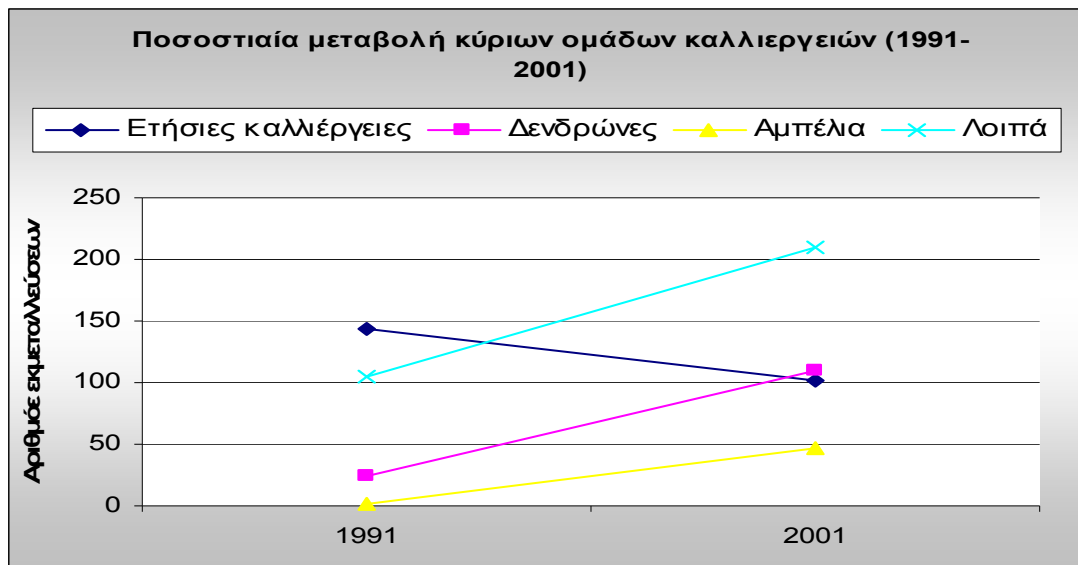
καλλιεργούμενης έκτασης 23643,5 στρεμμάτων, που αντιστοιχούν στο 7% και 89% αντίστοιχα της συνολικής καλλιεργούμενης γης σε επίπεδο Δήμου, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα που ακολουθεί. Οι εκτάσεις αυτές αντιπροσωπεύουν περίπου το 1% και 9% της συνολικής καλλιεργούμενης έκτασης του Νομού για τα αντίστοιχα καλλιεργούμενα είδη (ετήσιες καλλιέργειες και βοσκοτόπια).

Σχήμα 27 Διάρθρωση γεωργικών εκμεταλλεύσεων

Το υπόλοιπο των καλλιεργούμενων εκτάσεων για το Δήμο, καλύπτεται από δενδρώδεις καλλιέργειες (2% ή 577,5 στρέμματα) και αμπέλια (1% ή 231 στρέμματα). Οι υπόλοιπες εκμεταλλεύσεις αφορούν κυρίως τους οικογενειακούς λαχανόκηπους και αγραναπαύσεις το ποσοστό συμμετοχής των οποίων είναι πολύ μικρό.

Η ποσοστιαία μεταβολή των αναφερόμενων εκμεταλλεύσεων, για την περίοδο 1991-2001, παρουσιάζει ανοδικές τάσεις στα περισσότερα είδη. Αναλυτικότερα όπως φαίνεται και στο διάγραμμα που ακολουθεί, την μεγαλύτερη αύξηση σημείωσαν η καλλιέργεια αμπελιών, όπου εμφανίζεται αύξηση της καλλιεργούμενης γης κατά 80% περίπου, όπως και οι δενδρώδεις καλλιέργειες. Μοναδική εξαίρεση αποτελούν οι ετήσιες καλλιέργειες που σημείωσαν μείωση του αριθμού εκμεταλλεύσεων κατά 41%. Συνολικά την δεκαετία 1991-2001, οι εκμεταλλεύσεις με καλλιεργήσιμη γη αυξήθηκαν σε 191 και η έκτασή τους σε 1024,6 στρέμματα.

Σχήμα 29 Η μεταβολή των ομάδων καλλιεργειών

Τέλος πρέπει να αναφερθεί ότι το μεγαλύτερο μέρος της καλλιεργούμενης γεωργικής γης είναι κυρίως ιδιόκτητο.

Το εργατικό δυναμικό που απασχολείται στη γεωργία χαρακτηρίζεται από χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης. Από διαθέσιμα στοιχεία (2001) προκύπτει ότι το μεγαλύτερο μέρος του εργατικού δυναμικού στο σύνολο των εκμεταλλεύσεων στην περιοχή μελέτης, απασχολούνται αποκλειστικά στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, με την μορφή της οικογενειακής εκμετάλλευσης, ενώ πολύ μικρότερο είναι το ποσοστό των απασχολούμενων ως μισθωτοί σε ξένες εκμεταλλεύσεις.

Οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις στο σύνολό τους εξυπηρετούν την κτηνοτροφία, ενώ η μόνη αξιόλογη μη κτηνοτροφική καλλιέργεια είναι οι καλοκαιρινές πατάτες.

Αναλυτικά, όσον αφορά τις ετήσιες καλλιέργειες τα προϊόντα που επικρατούν είναι τα κτηνοτροφικά φυτά (μηδική και χορτολίβαδα), που συμμετέχουν με ποσοστό 51,8% στην συνολική αγροτική παραγωγή του δήμου, οι πατάτες, με ποσοστό 19% και ακολουθούν τα κηπευτικά, κυρίως όσπρια, και σιτηρά με ποσοστά συμμετοχής 15,7% και 13,5% αντίστοιχα.

Όσον αφορά τις δενδρώδεις καλλιέργειες επικρατούν οι καρυδιές, μηλιές και αμυγδαλιές. Όσον αφορά τα υπόλοιπα είδη καλλιεργειών, αμπελώνες καλλιεργούνται στα περισσότερα δημοτικά διαμερίσματα, με τις μεγαλύτερες εκτάσεις να συγκεντρώνονται στα Δ.Δ. Μετσόβου και Αηγιού. Σημειώνεται ότι η βασικότερη

ποικιλία που καλλιεργείται στην περιοχή είναι η «Ντεμπίνα», λευκή ποικιλία συνιστώμενη για την περιοχή, που δίνει λευκά κρασιά με ιδιαίτερα οργανοληπτικά χαρακτηριστικά, ενώ ευρέως καλλιεργούνται και οι ποικιλίες Cabernet sauvignon, Merlot κ.α.

Τέλος αξίζει να αναφερθεί ένα καλλιεργήσιμο είδος που δεν έχει καταγραφεί σε μία από τις παραπάνω κατηγορίες, αλλά παρουσιάζει παραγωγικά αυξημένο ενδιαφέρον. Πρόκειται για την καλλιέργεια και συλλογή αρωματικών φυτών, τα οποία ευδοκιμούν στην περιοχή μελέτης. Επεξεργάζονται κυρίως από το γυναικείο εργατικό δυναμικό της περιοχής και διατίθενται στην τοπική αγορά, συμβάλλοντας έτσι, όχι τόσο στην αύξηση του ακαθάριστου γεωργικού προϊόντος του Δήμου, αλλά στην ενίσχυση του εισοδήματος των κατοίκων.

Η κηπευτική γη αφορά κυρίως την παραγωγή λαχανοκομικών προϊόντων (υπαίθριων και υπό κάλυψη), η παραγωγή των οποίων καλύπτει τις τοπικές διατροφικές ανάγκες του πληθυσμού.

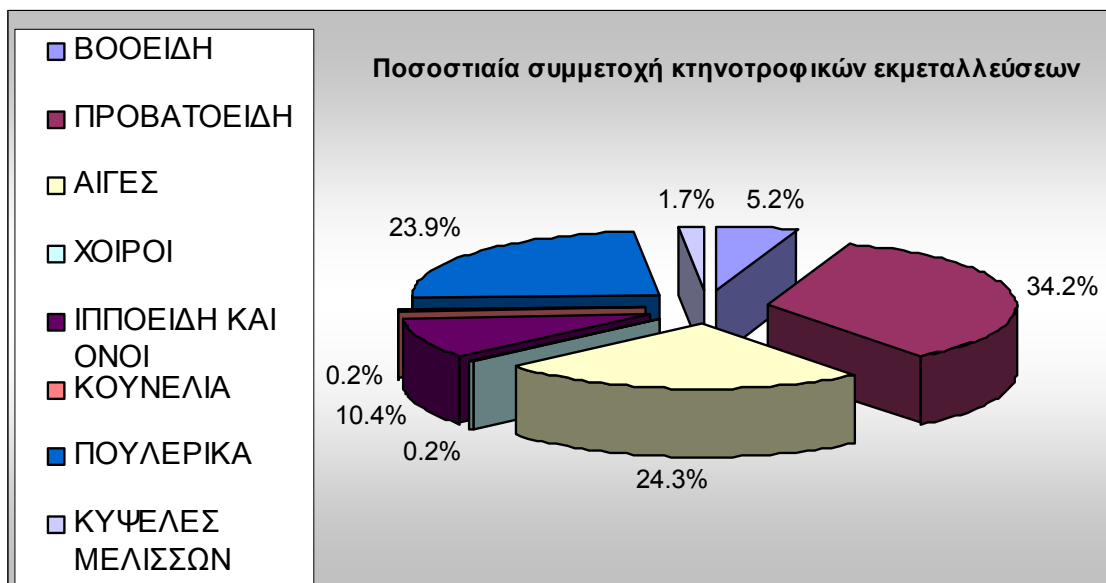
Η καλλιέργεια πατάτας, συμμετέχει ενεργά στο παραγόμενο αγροτικό προϊόν της περιοχής, αφού τα προϊόντα βρίσκουν κανονική διέξοδο στην αγορά και απορροφούνται στο σύνολό τους από την τοπική αγορά της πόλης των Ιωαννίνων.

Το μεγαλύτερο εμπορικό ενδιαφέρον ωστόσο, παρουσιάζει η παραγωγή οίνου. Συγκεκριμένα στο Μέτσοβο, δραστηριοποιείται σύγχρονη οινοποιητική μονάδα, η οποία απορροφά και τον κυριότερο όγκο της παραγόμενης ποσότητας σταφυλιού, όχι μόνο του Δήμου αλλά και την ευρύτερης περιοχής. Τα προϊόντα διακινούνται τόσο στο εσωτερικό της χώρας όσο και σε χώρες του εξωτερικού, και μάλιστα ως ονομαστά τοπικά προϊόντα.

1.8.1.2 Κτηνοτροφικός Τομέας

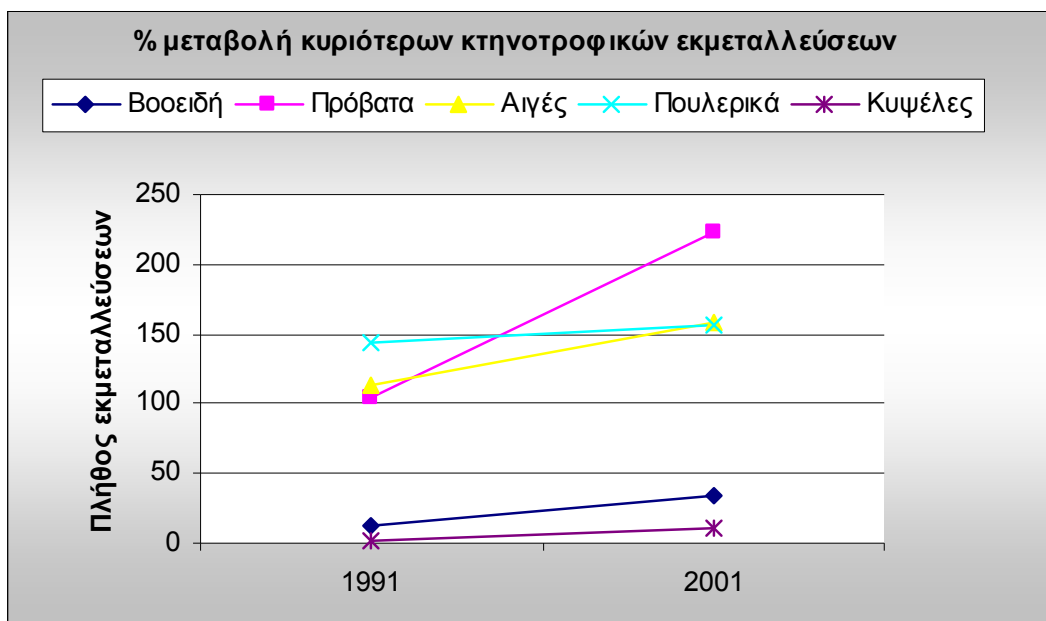
Όπως έχει προαναφερθεί η κτηνοτροφία στον Δήμο Μετσόβου είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένη καθώς ευνοείται από την ύπαρξη ορεινών εκτάσεων, όπως χαρακτηρίζονται τα περισσότερα Δημοτικά Διαμερίσματα στον Δήμο και ταυτόχρονα υποστηρίζεται από την φυτική παραγωγή που προσανατολίζεται κυρίως στα κτηνοτροφικά φυτά.

Οι εκμεταλλεύσεις και ο αριθμός ζώων κατά κατηγορία, σε επίπεδο Χώρας, Περιφέρειας, Νομού, Δήμου αλλά και Δημοτικών Διαμερισμάτων παρουσιάζεται στον πίνακα του παραρτήματος, όπου όπως φαίνεται η κτηνοτροφική δραστηριότητα του Δήμου συγκεντρώνεται κυρίως στον κλάδο της αιγο – προβατοτροφίας και πουλερικών (στοιχεία Απογραφής 2001). Από τους υπόλοιπους κλάδους ξεχωρίζει ο κλάδος των ιπποειδών και όνων και ακολουθούν οι υπόλοιποι σε πολύ μικρότερα ποσοστά συμμετοχής.

Σχήμα 30 Ποσοστιαία συμμετοχή κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων

Την περίοδο 1991-2001, οι κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, στο σύνολό τους, παρουσιάζουν ανοδικές τάσεις, ενώ κατά τη διάρκεια της δεκαετίας κάνουν την εμφάνισή τους νέα κτηνοτροφικά είδη για την περιοχή μελέτης, όπως είναι ο κλάδος των ιπποειδών, αλλά και οι χοίροι. Αναλυτικότερα όπως φαίνεται και στο διάγραμμα που ακολουθεί, την μεγαλύτερη αύξηση σημείωσαν οι κλάδοι της αιγο – προβατοτροφίας και βοοειδών που σημείωσαν άνοδο 43% και 65% αντίστοιχα. Σημαντική όμως είναι η άνοδο του κλάδου της πτηνοτροφίας, όπου σημείωσε για την ίδια περίοδο, μεγάλη άνοδο, όχι τόσο στο σύνολο των εκμεταλλεύσεων, αλλά στο ζωικό κεφάλαιο. Τέλος, αξιοσημείωτη είναι και η ανάπτυξη της μελισσοκομίας, όπου ενώ το 1991 υπήρχαν στην περιοχή δύο εκμεταλλεύσεις, το 2001 καταγράφηκαν 11 στο σύνολο.

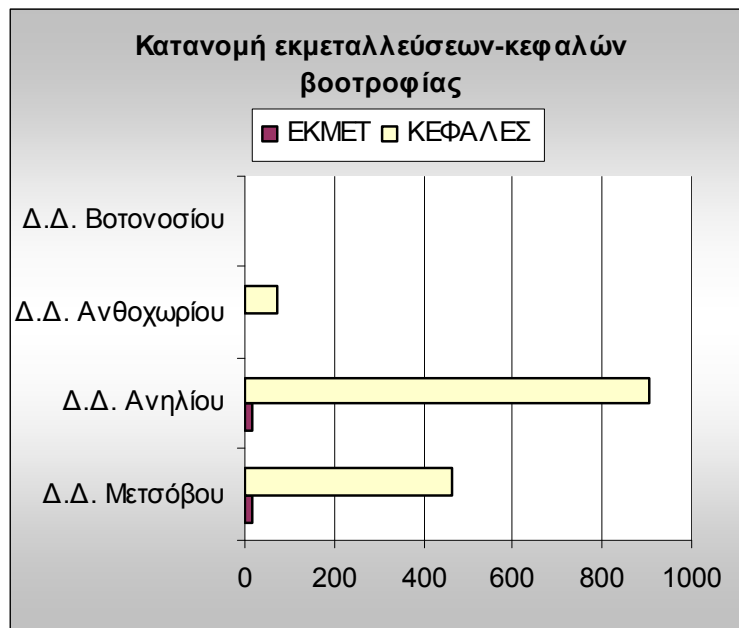

Σχήμα 31 Μεταβολή κυριότερων κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων τη περίοδο 1991-2001

Οργανωμένες εκμεταλλεύσεις πουλερικών υπάρχουν στο Βοτονόσι και σε μικρότερο αριθμό στο Ανθοχώρι. Πρόκειται για μονάδες κυρίως μεσαίου και μικρού μεγέθους και οι οποίες ασχολούνται επί τον πλείστον με τους τομείς παραγωγής της αυγοπαραγωγής και αναπαραγωγικής πτηνοτροφίας. Σε απόλυτους αριθμούς στο Δ.Δ. Βοτονοσίου λειτουργούν 33 πτηνοτροφικές μονάδες. Στο σύνολό τους οι μονάδες είναι συμβεβλημένες με τις δύο (2) μεγάλες και απόλυτα καθετοποιημένες επιχειρήσεις του Νομού (ΠΙΝΔΟΣ και Νιτσιάκος ΑΕ), οι οποίες παραλαμβάνουν τα προϊόντα τους, τα επεξεργάζονται, τα τυποποιούν και τα διαθέτουν στην αγορά οι ίδιες.

Η αιγο – προβατοτροφική δραστηριότητα ασκείται κυρίως στα Δ.Δ. Μετσόβου και Ανηλίου, εξασφαλίζοντας υψηλή ποιότητα προϊόντων (γάλα και κρέας) που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή προϊόντων τοπικής προέλευσης. Γενικότερα στο σύνολο των δημοτικών, το μεγαλύτερο μέρος των εκμεταλλεύσεων αριθμούν περισσότερα από 100 ζώα, γεγονός που καθιστά τις εκμεταλλεύσεις πλεονεκτικές ως προς την βιωσιμότητά τους. Επιπλέον πολλές από τις αιγο – προβατοτροφικές μονάδες, χρησιμοποιούν ιδιοπαραγόμενες ζωτροφές, καλύπτοντας ένα σημαντικό μέρος των αναγκών του ζωϊκού κεφαλαίου. Σημειώνεται, ότι μεγάλο πλεονέκτημα της περιοχής μελέτης είναι η ύπαρξη μεγάλου αριθμού βοσκοτόπων.

Η βοοτροφία, όπως προαναφέρθηκε παρουσίασε σημαντική άνοδο την τελευταία δεκαετία, ενώ ευνοείται σημαντικά από την γεωμορφολογία της περιοχής μελέτης. Οι περισσότερες εκμεταλλεύσεις εμφανίζονται στα Δ.Δ. Ανηλίου και Μετσόβου, ενώ λειτουργεί περιορισμένος αριθμός μονάδων εντατικής και ημι-εντατικής μορφής, ενώ φαίνεται ότι οργανωμένες εκμεταλλεύσεις υπάρχουν στο Δ.Δ. Ανηλίου.

Σχήμα 32 Κατανομή βοοτροφίας ανά δημοτικό διαμέρισμα

Δυναμικός επίσης παρουσιάστηκε, την τελευταία δεκαετία, ο κλάδος της μελισσοκομίας. Μελισσοκομικές εκμεταλλεύσεις δραστηριοποιούνται κυρίως στα Δ.Δ. Μετσόβου και Ανηλίου, ωστόσο ο μικρός αριθμός τους, τα καιρικά φαινόμενα και άλλοι απρόβλεπτοι παράγοντες δεν επιτρέπουν την εξαγωγή τους.

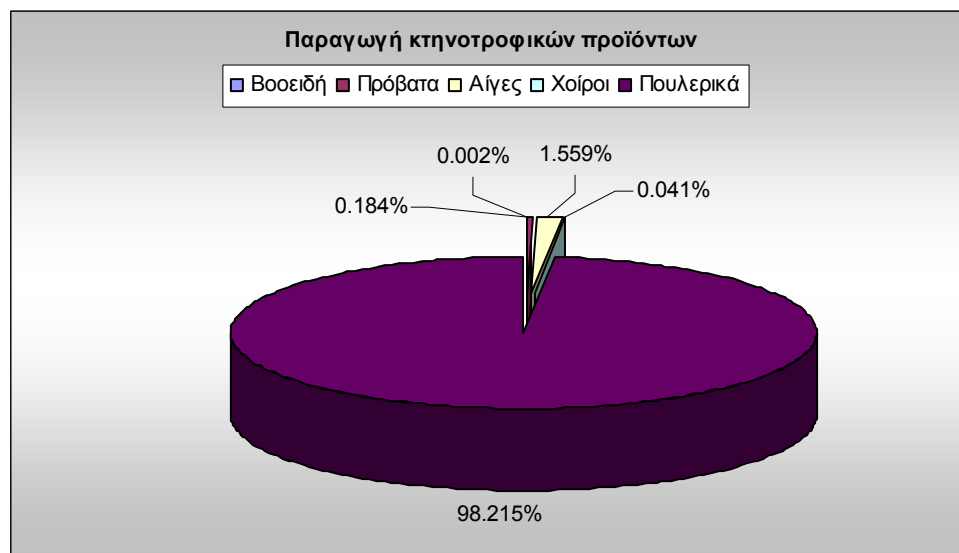
Τέλος η χοιροτροφία στην περιοχή μελέτης εμφανίζεται ιδιαίτερα αποδυναμωμένη. Η απογραφή της Ε.Σ.Υ.Ε. για το 2001, κατέγραψε μόλις μία χοιροτροφική εκμετάλλευση στο Δ.Δ. Ανηλίου και υπάρχει και μία μεγάλη μονάδα στο Περιστέρι.

Συμπερασματικά, πρέπει να τονιστεί ότι στην εξέλιξη των κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων συνέβαλλε η νέα αναμόρφωση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, προσανατολίζοντας το χαρακτήρα των αγροτικών δραστηριοτήτων κυρίως προς την ζωική παραγωγή η οποία έχει περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης όχι μόνο σε

περιφερειακό αλλά και σε εθνικό επίπεδο, κυρίως μέσα από την στήριξη της αιγοπροβατοτροφίας σε ορεινές και ημιορεινές περιοχές, δεδομένης της γεωμορφολογίας του εδάφους. Εν τούτοις φαίνεται ότι η αγροτική οικονομία τόσο σε επίπεδο Νομού αλλά και Δήμου λειτουργεί και ανεξάρτητα από την εφαρμοζόμενη Κοινοτική Πολιτική, λαμβάνοντας υπόψη την ανάπτυξη της πτηνοτροφίας.

Τα χαρακτηριστικά του εργατικού δυναμικού που απασχολείται στην κτηνοτροφία δεν διαφέρουν από τα αντίστοιχα των γεωργών ή απασχολούμενων στην γεωργία. Γενικότερα η δομή των περισσότερων κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων είναι αυτή της οικογενειακής επιχείρησης όπου κύριοι απασχολούμενοι και παραγωγοί είναι τα μέλη της οικογένειας.

Από τα διαθέσιμα στοιχεία που υπάρχουν (1998) για την παραγωγή κτηνοτροφικών προϊόντων σε επίπεδο Δήμου, προκύπτει ότι ένα σημαντικό μέρος της ζωικής παραγωγής προέρχεται από το κρέας των ζώων, ενώ ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό παρουσιάζει η παραγωγή λευκού κρέατος και συγκεκριμένα πουλερικών. Ακολουθεί η παραγωγή κρέατος που προέρχεται από πρόβατα και γαίες. Η παραγωγή σε κρέας των υπόλοιπων κτηνοτροφικών ομάδων είναι αμελητέα.

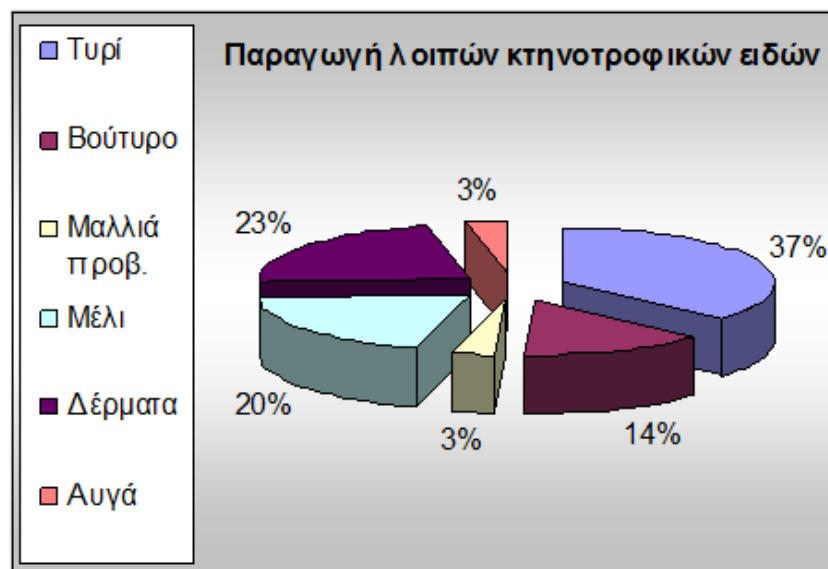
Σχήμα 33 Παραγωγή κτηνοτροφικών προϊόντων

Σημαντικός για την περιοχή είναι και ο κλάδος παραγωγής γάλακτος. Από το γάλα που παράγεται ετησίως το μεγαλύτερο μέρος είναι πρόβειο. Το συντριπτικά μεγαλύτερο ποσοστό της παραγωγής τους το διαθέτουν στην αγορά χωρίς κανενός

είδους επεξεργασία (Δωδώνη ΑΕ, Ίδρυμα Τοσίτσα, ιδιωτικές τυροκομικές και ζωικές μονάδες).

Τέλος όσον αφορά την παραγωγή των υπόλοιπων κτηνοτροφικών ειδών, μεγαλύτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η παραγωγή τυριού, δερμάτων και μελιού, χωρίς όμως να παράγονται ικανοποιητικές ποσότητες για εισαγωγή στην εγχώρια αγορά. Πρόκειται δηλαδή για μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην τοπική αγορά, ικανοποιώντας παράλληλα τις ανάγκες τους στα αναφερόμενα είδη.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί οι κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις της περιοχής δεν έχουν την δυνατότητα επεξεργασίας και παραγωγής των ονομαστικών τους προϊόντων. Έτσι τα περισσότερα κτηνοτροφικά είδη (κρέας, γάλα κλπ) μεταφέρονται ανεπεξέργαστα σε μεγάλες μεταποιητικές μονάδες στο λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων.

Σχήμα 34 Παραγωγή λοιπών κτηνοτροφικών ειδών

1.8.1.3 Δασοπονικός Τομέας

Ο Δήμος Μετσόβου, όπως έχει αναφερθεί καλύπτεται στο 38% περίπου της έκτασης του από δάση. Ο παραγόμενος όγκος ξύλου ανέρχεται σε 4,3 εκατομμύρια κυβικά μέτρα εμπορεύσιμου όγκου και 2,4 για πρίση. Το σύνολο των δασών σήμερα είναι χαμηλής και μέσης παραγωγικότητας.

Οι διαχειριστικές μελέτες που έχουν εκπονηθεί από το Δήμο Μετσόβου, έχουν οριοθετήσει τις περιοχές προς ξύλευση και η εκμετάλλευσή τους πραγματοποιείται από δασικούς συνεταιρισμούς, όπως τον δασικό συνεταιρισμό Αηγίου. Το καθεστώς

διαχείρισης των δασών είναι δημοτικό, ενώ τα προϊόντα που παράγονται είναι στρογγυλή ξυλεία από έλατο, πεύκο, οξιά και καυσόξυλα

Εν όψη της αυξημένης δραστηριοποίησης του κλάδου παραγωγής παραδοσιακών επίπλων στην περιοχή μελέτης, η δασοπονία αποτελεί σημαντική δραστηριότητα για την οικονομία του Δήμου.

1.8.1.4 Άλλα προϊόντα

Ωστόσο, στην περιοχή μελέτης και λόγω της ιδιομορφίας της (παραδοσιακός, ορεινός οικισμός), μπορούν να εντοπιστούν κάποιες περαιτέρω δραστηριότητες, που έχουν καθαρά τοπικό χαρακτήρα και αφορούν την παραγωγή και επεξεργασία με έναν ιδιαίτερο και μοναδικό τρόπο, υλικών που προέρχονται από την ίδια την περιοχή.

Τα κυριότερα προϊόντα που προωθούνται στην τοπική αγορά, με τον αναφερόμενο τρόπο, είναι τα αρωματικά φυτά και βότανα, κομπόστες και μαρμελάδες, τραχανάς, χυλόπιτες, παραδοσιακό τσίπουρο κλπ. Τα προϊόντα αυτά είναι απόλυτα βιολογικά εφόσον παράγονται από πρώτες βιολογικές ύλες συνήθως σε οικοτεχνική βάση, ενώ παράγονται από παραγωγούς και επί το πλείστον γυναίκες που ημιαπασχολούνται στον πρωτογενή τομέα, ως συμπληρωματική δραστηριότητα.

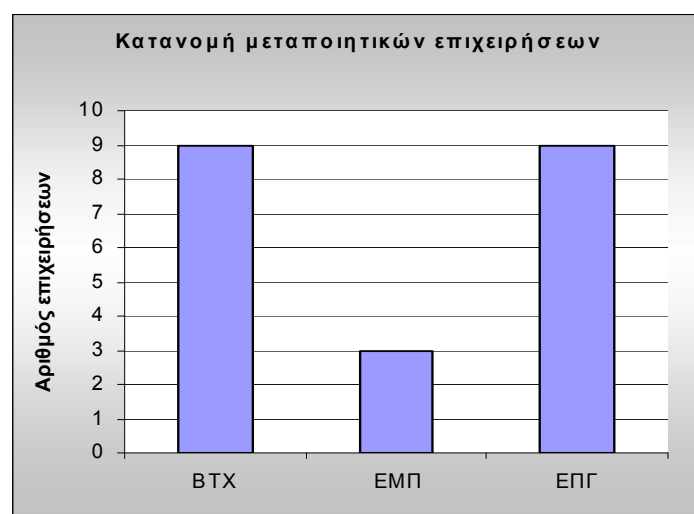
1.8.2 Ο δευτερογενής τομέας

Ο δευτερογενής τομέας είναι ο δεύτερος σε μέγεθος παραγωγικός τομέας σε επίπεδο Δήμου, έχοντας μια σημαντική διαφορά από τον τριτογενή. Ειδικότερα ο δευτερογενής τομέας συμμετέχει με ποσοστό 26% στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν σε επίπεδο Νομού και με ποσοστό 33% στην συνολική απασχόληση του Δήμου. Είναι άμεσα συνδεδεμένος με τον πρωτογενή τομέα, προσανατολισμένος στην μεταποίηση των προϊόντων του αγροτικού τομέα και της δασοκομίας. Συνεπώς φαίνεται ότι η εξέλιξη των μεταποιητικών μονάδων καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τα οικονομικά, κοινωνικά και γεωγραφικά χαρακτηριστικά της περιοχής, καθώς και από τις έντονες επιδράσεις της τουριστικής ανάπτυξης. Σήμερα κατά κύριο λόγω λειτουργούν μονάδες επεξεργασίας ξύλου και κατασκευής επίπλων, καθώς και παραγωγής και τυποποίησης τροφίμων (κυρίως τυροκομικών προϊόντων).

Οι κλάδοι αυτοί συμβάλλουν ουσιαστικά στη διαμόρφωση του εισοδήματος των κατοίκων της περιοχής μεταποιώντας κυρίως τα τοπικά προϊόντα. Πρόκειται για μεταποιητικές μονάδες μικρού μεγέθους, με χαμηλό επίπεδο οργάνωσης. Επεξεργάζονται, σε μεγάλο βαθμό, τοπικές πρώτες ύλες, παράγοντας κυρίως παραδοσιακά προϊόντα που απευθύνονται επί το πλείστον στην τοπική αγορά. Στις επόμενες παραγράφους γίνεται εκτενέστερη αναφορά στις κυριότερες συνιστώσες του δευτερογενούς τομέα και στον ρόλο που διαδραματίζουν στην οικονομική φυσιογνωμία του Δήμου Μετσόβου. Γενικότερα οι κυριότερες μορφές δραστηριοτήτων του δευτερογενούς τομέα, όσον αφορά την κλαδική τους διάρθρωση, περιλαμβάνουν την μεταποίηση, τις κατασκευές, την ενέργεια και τα ορυχεία.

1.8.2.1 Μεταποίηση

Ο κλάδος της μεταποίησης κατέχει το 28,8% του συνόλου των επιχειρήσεων στον Δήμο. Το μεγαλύτερο ποσοστό των μεταποιητικών δραστηριοτήτων καλύπτεται από την βιομηχανία τροφίμων και ποτών που αφορούν κυρίως την παραγωγή γαλακτομικών προϊόντων και ειδών ζαχαροπλαστικής. Επίσης σταθερή συμμετοχή παρουσιάζουν και υπηρεσίες που σχετίζονται με ηλεκτρολογικές και υδραυλικές εγκαταστάσεις καθώς και συντήρηση και επισκευή οχημάτων και μηχανημάτων. Κατανέμοντας τις δραστηριότητες στο σύνολο τους σε βιοτεχνικές (ΒΤΧ), εμπορικές (ΕΜΠ) και επαγγελματικές (ΕΠΓ), προκύπτει το παρακάτω σχήμα.

Σχήμα 35 Κατανομή μεταποιητικών επιχειρήσεων

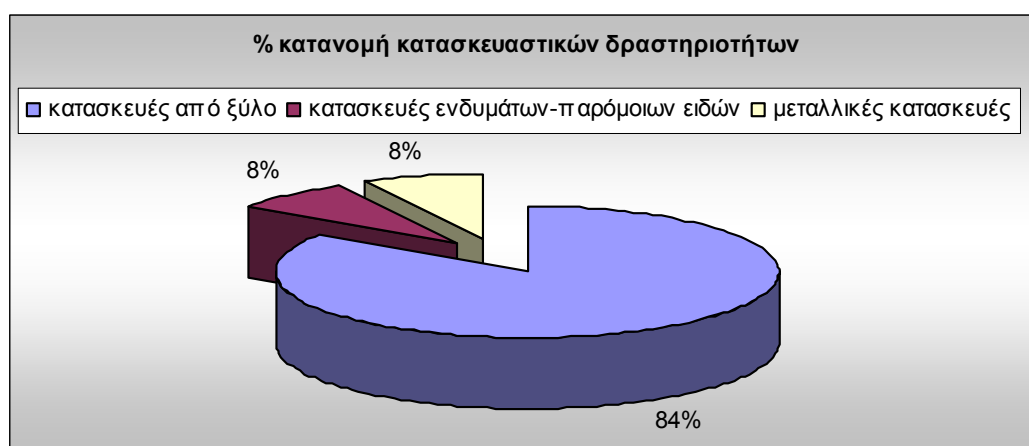
Όπως φαίνεται και από την παραπάνω ανάλυση στον κλάδο των μεταποιητικών δραστηριοτήτων κυριαρχούν οι βιοτεχνικές και επαγγελματικές επιχειρήσεις. Στο σύνολό τους, πρόκειται για μονάδες μικρού μεγέθους που χαρακτηρίζονται από έλλειψη καθετοποίησης.

Μοναδική εξαίρεση αποτελεί η επιχείρηση Κατώγι Οινοποιητική Α.Ε. Πρόκειται για οινοποιείο που απασχολεί 28 άτομα, ενώ εξαγεί σημαντική ποσότητα οίνου στις: Αυστρία, Γαλλία, Γερμανία, Ελβετία, ΗΠΑ, Ισραήλ, Ιταλία και Σουηδία. Από τον κλάδο των τυροκομείων έχει ξεχωρίσει σε εθνικό επίπεδο το Ίδρυμα Τοσίτσα, το οποίο επίσης εξαγεί σημαντικές ποσότητες τυριού.

Τέλος πρέπει να αναφερθεί ότι στην περιοχή λειτουργεί ένα σφαγείο στο Μετσόβο, β' κατηγορίας (διαθέτει και ψυκτικό χώρο) που πολλές φορές δεν καλύπτει τις ανάγκες της περιοχής, ενώ μέσω του αναπτυξιακού νόμου, ιδρύθηκε πρόσφατα μονάδα επεξεργασίας κρέατος, η μοναδική στην ευρύτερη περιοχή.

1.8.2.2 Κατασκευές

Συνολικά στον κλάδο των κατασκευών, σε επίπεδο Δήμου, υπάρχουν 51 επιχειρήσεις, από τις οποίες κυρίαρχες είναι αυτές των ξυλουργικών και μεταλλικών κατασκευών, περιλαμβάνοντας την κατασκευή πόρτων και παραθύρων. Ποσοτικά η συμμετοχή των επιχειρήσεων στον κλάδο των κατασκευών φαίνεται στο σχήμα που ακολουθεί.

Σχήμα 36 Κατανομή κατασκευαστικών δραστηριοτήτων

Όπως φαίνεται, το 84% των κατασκευαστικών μονάδων είναι μονάδες επεξεργασίας και παραγωγής ειδών ξυλείας.

Γενικότερα η παραγόμενη ξυλεία επεξεργάζεται τοπικά, ενώ πρόκειται για μονάδες μικρού μεγέθους, με περιορισμένη παραγωγική δυναμικότητα. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η ξυλογλυπτική και η βαρελοποιία, η οποία ασκείται παραδοσιακά.

Οι επιχειρήσεις του κλάδου των τροφίμων και ποτών αποκτούν σημαντικό πλεονέκτημα στην περιοχή. Οι επιχειρήσεις αφορούν κυρίως την παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων καθώς και παραγωγής κρασιού και πρόκειται για μικρές οικογενειακές μονάδες. Κύριο χαρακτηριστικό τους είναι η μεταποίηση των τοπικών αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων, δηλαδή ονομαστικών προϊόντων προέλευσης, καλύπτοντας έτσι μία όλο και περισσότερο αναδυόμενη ανάγκη των καταναλωτών για βιολογικά προϊόντα, υψηλής ποιότητας.

Ακόμα θετικότερη εξέλιξη παρουσίασε ο κλάδος της ξυλείας όπου οι περισσότερες προσανατολίζονται στην κατασκευή ξύλινων παραδοσιακών προϊόντων – επίπλων, μία κατεξοχήν σημαντική δραστηριότητα τόσο σε επίπεδο Δήμου, όσο και σε επίπεδο Περιφερειακής ενότητας. Σημαντικό πλεονέκτημα για την θετική εξέλιξη του κλάδου της ξυλείας είναι η δασοπονία, όπου μεγάλο μέρος της παραγόμενης ξυλείας χρησιμοποιείται από τις επιχειρήσεις της περιοχής.

1.8.3 Ο τριτογενής τομέας

Ο τριτογενής τομέας παραγωγής κατέχει πρωταρχική θέση στον Δήμο Μετσόβου. Συμμετέχει με το μεγαλύτερο ποσοστό τόσο στη συνολική απασχόληση όσο και στη διάρθρωση του ΑΕΠ της οικονομίας του Δήμου. Αναλυτικότερα ο Τριτογενής τομέας συμμετέχει με ποσοστό 54% στην διάρθρωση της απασχόλησης σε επίπεδο Δήμου, ποσοστό που κυμαίνεται σε χαμηλότερο επίπεδο συγκριτικά με το αντίστοιχο του Νομού.

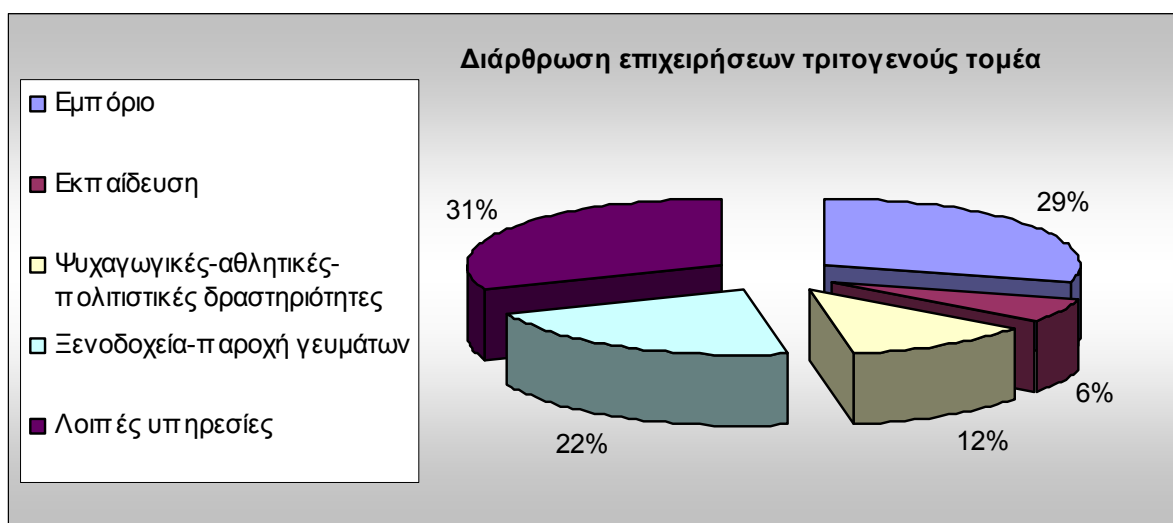
Διαχρονικά, ο τριτογενής τομέας ενισχύεται εντυπωσιακά, όπου παρατηρείται μία στροφή της οικονομίας του Δήμου προς τον τριτογενή τομέα, κυρίως σε βάρος του πρωτογενή τομέα, αλλά, σε λιγότερο βαθμό και του δευτερογενή τομέα.

Η ανοδική τάση του τριτογενή τομέα συνδέεται άμεσα με το γεγονός ότι ο Δήμος αποτελεί έδρα των υπηρεσιών της ευρύτερης επαρχίας Μετσόβου, στον τομέα της υγείας καθώς επίσης και στην λειτουργία ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας

εκπαίδευσης. Σήμερα, βασικό χωροταξικό χαρακτηριστικό του Δήμου είναι ότι αποτελεί ένα από τα δύο ημιαστικά κέντρα του Περιφερειακής ενότητας Ιωαννίνων, εκτός του λεκανοπεδίου Ιωαννίνων.

Ωστόσο τον σημαντικότερο κλάδο του τριτογενή τομέα, για την περιοχή μελέτης, αποτελεί ο Τουρισμός. Σήμερα ο Δήμος Μετσόβου αποτελεί κύριο τουριστικό πόλο, αποτελώντας χώρο ανάπτυξης ειδικών και ήπιων μορφών τουρισμού, ενώ αποτελεί σημαντική περιοχή, όχι μόνο σε επίπεδο Περιφέρειας, αλλά και Χώρας.

Οι σημαντικότεροι κλάδοι που συμπεριλαμβάνονται στον Τριτογενή τομέα αφορούν τις μεταφορές, το εμπόριο, τράπεζες / ασφάλειες, τον τουρισμό, την υγεία και την εκπαίδευση, την δημόσια διοίκηση κλπ. Η κλαδική του διάρθρωση, σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία του επιμελητηρίου Ιωαννίνων για τις επιχειρήσεις του Δήμου, παρουσιάζονται αναλυτικά στο σχήμα που ακολουθεί.

Σχήμα 37 Κατανομή επιχειρήσεων τριτογενούς τομέα

1.8.3.1 Εμπόριο

Ο κλάδος του εμπορίου αποτελεί σημαντικό τομέα της οικονομικής δραστηριότητας του Δήμου συμμετέχοντας στην διαμόρφωση του προϊόντος του με ποσοστό 29%.

Οι σημαντικότεροι υπό-κλάδοι για το λιανικό εμπόριο αφορούν προϊόντα διατροφής, όπως κρέατος, γαλακτοκομικών προϊόντων, φρούτων και λαχανικών, διαφόρων ειδών παντοπωλείου, προϊόντα ένδυσης, καύσιμα για αυτοκίνητα, κ.α. Το σύνολο των εμπορικών επιχειρήσεων συγκεντρώνεται στο Δ.Δ. Μετσόβου. Στους υπόλοιπους οικισμούς δεν παρουσιάζεται σημαντική εμπορική δραστηριότητα, με τις βασικές ανάγκες των κατοίκων να εξυπηρετούνται από το «μαγαζί» ή καφενείο του χωριού.

1.8.3.2 Ψυχαγωγικές, αθλητικές, πολιτιστικές δραστηριότητες

Οι σημαντικότεροι υπό-κλάδοι των προαναφερόμενων δραστηριοτήτων αφορούν το σύνολο των αθλητικών υποδομών (κλειστά και ανοιχτά γήπεδα), κέντρων ψυχαγωγίας, καθώς και την ύπαρξη πολιτιστικών κέντρων και συλλόγων. Αξιοσημείωτη είναι η ύπαρξη πολιτιστικών συλλόγων στα περισσότερα δημοτικά διαμερίσματα του Δήμου.

1.8.3.3 Ξενοδοχεία, παροχή γευμάτων, καφέ/ μπαρ

Ο κλάδος αυτός εμφανίζεται επίσης δυναμικός, συμμετέχοντας κατά 22% στο συνολικό προϊόν του τριτογενή τομέα. Το μεγαλύτερο μέρος των συγκεκριμένων υπηρεσιών καλύπτεται από υπηρεσίες παροχής γευμάτων και καφενεία, που λειτουργούν υποστηρικτικά ως προς την ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος, ενώ το 42% καταλαμβάνουν τα ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια.

1.8.3.4 Λοιπές Υπηρεσίες

Οι λοιπές υπηρεσίες αντιπροσωπεύουν ποσοστό 31% του συνολικού προϊόντος του Δήμου και αφορούν τον τομέα της δημόσιας διοίκησης και διοικητικών υπηρεσιών, μεταφορών και τηλεπικοινωνιών, τραπεζών, επαγγελματικές δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών κ.α. Το 90% των αναφερόμενων δραστηριοτήτων συγκεντρώνεται στην έδρα του Δήμου, ως διοικητικό και οικονομικό κέντρο της περιοχής μελέτης. Σημαντικό είναι να αναφέρουμε τις υπηρεσίες που είναι διαθέσιμες σε επίπεδο Δήμου. Έτσι στην περιοχή λειτουργούν τα ακόλουθα:

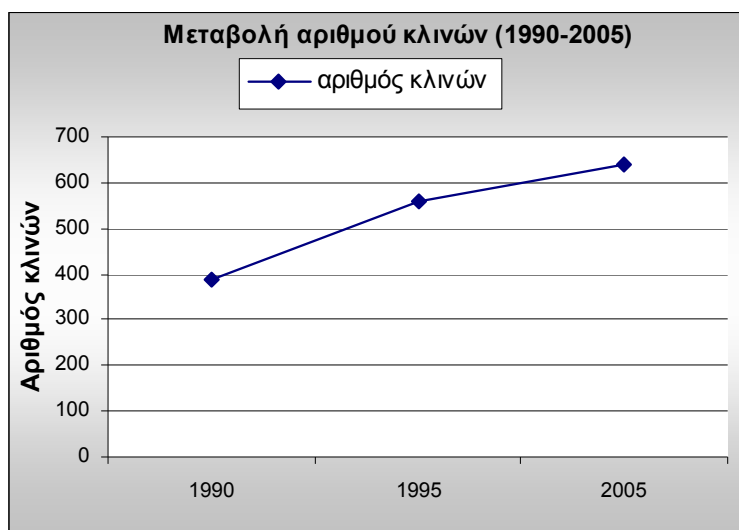
- ΟΤΕ (Δ.Δ. Μετσόβου, Δ.Δ Μικρού Περιστερίου)
- ΕΛΤΑ (Δ.Δ. Μετσόβου)

- Αστυνομικό τμήμα Μετσόβου
- Αστυνομικός σταθμός (Δ.Δ. Βοτονόσι)
- Ειρηνοδικείο (Δ.Δ. Μετσόβου)
- Τράπεζες (Αγροτική, Εθνική, Ευροπαγκ, Άλφα – Δ.Δ. Μετσόβου)
- Αγρονομείο (Δ.Δ. Μετσόβου)
- Γραφείο γεωργικής ανάπτυξης (Δ.Δ. Μετσόβου)
- Πυροσβεστική (Δ.Δ. Μετσόβου)
- Φυλάκιο εκχιονισμού (Δ.Δ. Μετσόβου)
- Κέντρο υγείας (Δ.Δ. Μετσόβου)

1.8.3.5 Τουρισμός

Ο Δήμος Μετσόβου παρουσιάζει ιδιαίτερη δυναμική στον τομέα του τουρισμού, που οφείλεται στην ύπαρξη τοπίων ιδιαίτερου κάλλους, στους παραδοσιακούς οικισμούς, στο χιονοδρομικό κέντρο κ.λπ. Από το 1990 μέχρι σήμερα, η εξέλιξη της τουριστικής κίνησης στον Δήμο, η οποία καλύπτει περίπου το 15% της κίνησης σε επίπεδο νομού, φαίνεται να ακολουθεί ανοδική πορεία, μετά την σχετική κάμψη που παρουσίασε το 1992.

Σύμφωνα με διαθέσιμα στοιχεία, τα λειτουργούντα ξενοδοχεία είναι 15 και είναι κυρίως Β και Γ κατηγορίας. Εντυπωσιακή είναι η άνοδο των κλινών από το 1990 έως και το 2005. Τα ενοικιαζόμενα δωμάτια είναι ανεξάρτητα διαμερίσματα, ενώ σύμφωνα με ανεπίσημα στοιχεία το σύνολο των κλινών (ξενοδοχεία-ενοικιαζόμενα δωμάτια-ξενώνες) είναι της τάξης των 800.

Σχήμα 39 Μεταβολή αριθμού κλινών τη περίοδο 1990-2005

Η τουριστική κίνηση στην περιοχή, για την περίοδο 1990-2000, επίσης, παρουσίασε σημαντική άνοδο. Εντυπωσιακό το ποσοστό των αφίξεων, όπου για την ίδια χρονική περίοδο αυξήθηκε κατά 70%, ενώ οι διανυκτερεύσεις κατά 28%. Η τουριστική κίνηση κορυφώνεται τον Αύγουστο (6.126 διανυκτερεύσεις) και τον Δεκέμβριο (4.495 διανυκτερεύσεις). Η μέση διάρκεια παραμονής των επισκεπτών στην περιοχή παρουσιάζει πτωτική τάση και ήταν 1,6 κατά το έτος 2001.

Επιπλέον, στην περιοχή μελέτης, υπάρχει ένα πλήθος υποστηρικτικών υποδομών και υπηρεσιών της τουριστικής ζήτησης, όπως τα χιονοδρομικά κέντρα στις θέσεις Καρακόλι και Προφήτης Ηλίας, ενώ άλλο ένα είναι υπό κατασκευή στο Ανήλιο, τουριστικό γραφείο (Kassaros Travel), το συνεδριακό κέντρο στο ξενοδοχείο Διάσελο Μετσόβου (200 σύνεδροι).

Ο τριτογενής τομέας, όπως προκύπτει και από την παραπάνω ανάλυση, αποτελεί το ουσιαστικό στήριγμα της κοινωνικής και οικονομικής ζωής του Δήμου. Πρωταγωνιστικό ρόλο κατέχει ο κλάδος του τουρισμού και υπηρεσιών. Ωστόσο ένας ανασταλτικός παράγοντας για την θετική εξέλιξη του τουριστικού προϊόντος, είναι η μικρή διάρκεια παραμονής των επισκεπτών.

Αυτό συμβαίνει κυρίως επειδή οι τουριστικές επιχειρήσεις λειτουργούν ως «bed and breakfast», δηλαδή περιορίζονται στην παροχή διαμονή και διατροφής, ενώ θα μπορούσαν να αναπτύξουν είδη τουριστικών δραστηριοτήτων, που θα προσέλκυαν το ενδιαφέρον του επισκέπτη. Τέτοιες δραστηριότητες αφορούν την ανάδειξη και

αξιοποίηση του ορεινού στοιχείου της περιοχής, την τοπική αρχιτεκτονική, τις παραδόσεις (ήθη και έθιμα), τα πολιτιστικά στοιχεία, αλλά και τα αγροτικά προϊόντα.

Επιπλέον λόγω της συσσώρευσης των τουριστικών και εμπορικών δραστηριοτήτων στην έδρα του Δήμου, παρατηρείται η σταδιακή εγκατάλειψη των ορεινότερων διαμερισμάτων, κυρίως από τους νέους ανθρώπους. Τέτοια φαινόμενα μπορούν να αντιμετωπιστούν μόνο αν οι νέες μορφές τουριστικών δραστηριοτήτων συνδυαστούν με τις υπόλοιπες οικονομικές δραστηριότητες του αγροτικού χώρου, οι οποίες στηρίζουν τις οικονομίες των πιο απομακρυσμένων οικισμών.

1.9 ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΔΗΜΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ

1.9.1 Υποδομές στις μεταφορές-μετακινήσεις

Ο δήμος Μετσόβου συνδέεται μέσω οδικών αξόνων με τις Περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας και Θεσσαλίας καθώς και με της περιοχές της υπόλοιπης περιφέρειας Ηπείρου. Πιο συγκεκριμένα, από το Δήμο Μετσόβου, διέρχεται η Εγνατία οδός που συνδέει όλη την βόρεια Ελλάδα και η κατασκευή της ενίσχυσε την ασφαλή, γρήγορη και οικονομική μετακίνηση ανθρώπων και αγαθών στην περιοχή.

1.9.1.1 Οδικό δίκτυο

α. Σύνδεση Περιοχής Μελέτης με λοιπή χώρα:

Η σύνδεση της περιοχής μελέτης με το ευρύτερο οδικό δίκτυο της χώρας κρίνεται ικανοποιητική με την ολοκλήρωση της Εγνατίας Οδού και συνδέεται ικανοποιητικά με τις υπόλοιπες περιοχές της χώρας και το διεθνές οδικό και μεταφορικό δίκτυο.

β. Σύνδεση Δημοτικών Διαμερισμάτων με έδρα Δήμου:

Η σύνδεση όλων των Δημοτικών Διαμερισμάτων και περιοχών του Δήμου με το Μέτσοβο (έδρα του Δήμου), αλλά και μεταξύ τους, γίνεται σχετικά ικανοποιητικά, μέσω του δικτύου της ευρύτερης περιοχής. Η σύνδεση παρουσιάζει προβλήματα που προκύπτουν από το έντονο ανάγλυφο του εδάφους και τα γεωμετρικά χαρακτηριστικά των οδών σύνδεσης (έντονες κλίσεις, πολλές οριζόντιες καμπύλες

μικρής ακτίνας, κλπ). Σε πολλά σημεία παρατηρείται μικρό πλάτος και είναι σε κρίσιμη συνεχή συντήρηση.

Τα κυριότερα προβλήματα του οδικού δικτύου της περιοχής μελέτης προκύπτουν από το ανάγλυφο της περιοχής. Δεν είναι εφικτό να αντιμετωπισθούν όλα τα προβλήματα που δημιουργούνται από το γεγονός αυτό. Κατά προτεραιότητα απαιτούνται να συντηρηθεί το δευτερεύον οδικό δίκτυο και ειδικότερα η σήμανσή του.

Όσον αφορά τη σιδηροδρομική εξυπηρέτηση, είναι υπό ωρίμανση μελέτη νέα σιδηροδρομική γραμμή Καλαμπάκας – Ιωαννίνων – Ηγουμενίτσας, η οποία προβλέπεται να διέλθει από την κοιλάδα μεταξύ Μετσόβου και Ανηλίου. Έχει ήδη συνταχθεί η μελέτη σκοπιμότητας, αναγνωριστική μελέτη χάραξης, ενημέρωση τοπογραφικών 1:5000, προμελέτη χάραξης (σιδηροδρομικής γραμμής και τοπικού οδικού δικτύου), αναγνωριστική γεωλογική μελέτη, προκαταρκτική μελέτη τεχνικών και σιδηροδρομικών, περιβαλλοντική μελέτη (Α' φάση), έχει δε εγκριθεί ήδη ο φάκελος του έργου και έχει δοθεί προέγκριση χωροθέτησης²⁰. Σε περίπτωση που υλοποιηθεί η κατασκευή πρέπει ο Δήμος να ενεργήσει ώστε α) η σιδηροδρομική γραμμή να μην αποκόπτεται τμήματα της περιοχής του διατηρώντας όλες τις υφιστάμενες οδικές συνδέσεις και β) ο σταθμός να χωροθετηθεί σε κατάλληλο σημείο που, αφενός, να μην δημιουργεί λειτουργικά προβλήματα στο οδικό δίκτυο και, αφετέρου, να είναι κοντά στο Μέτσοβο ώστε να ενθαρρύνεται η χρήση του μέσου.

1.9.1.2 Μέσα Μαζικής Μεταφοράς

Κ.Τ.Ε.Λ.: Η μετακίνηση του κοινού από και προς το Δήμο μέσω του ΚΤΕΛ κρίνεται προβληματική, δεδομένου του μικρού αριθμού υπεραστικών και τοπικών δρομολογίων που πραγματοποιούνται σε καθημερινή βάση.

Πρόσβαση με αεροπλάνο: Ο Δήμος Μετσόβου δεν διαθέτει αερολιμένα. Ο πλησιέστερος που υπάρχει είναι ο Κρατικός Αερολιμένας Ιωαννίνων.

²⁰ <http://www.ose.gr/ecportal.asp?id=211&nt=18&lang=1>

Ο.Σ.Ε.: Δεν διέρχεται από τον Δήμο ο Ο.Σ.Ε. Ωστόσο πολλοί κάτοικοι εξυπηρετούνται με την γραμμή της Καλαμπάκας.

Θαλάσσιες μεταφορές: Ο Δήμος Μετσόβου ως ορεινή περιοχή δεν διαθέτει λιμάνι. Το πλησιέστερο που υπάρχει είναι το λιμάνι της Ηγουμενίτσας.

1.9.2 Υδραυλικά έργα

1.9.2.1. Γενικά χαρακτηριστικά, εκτίμηση της διαθεσιμότητας και χρήση νερού

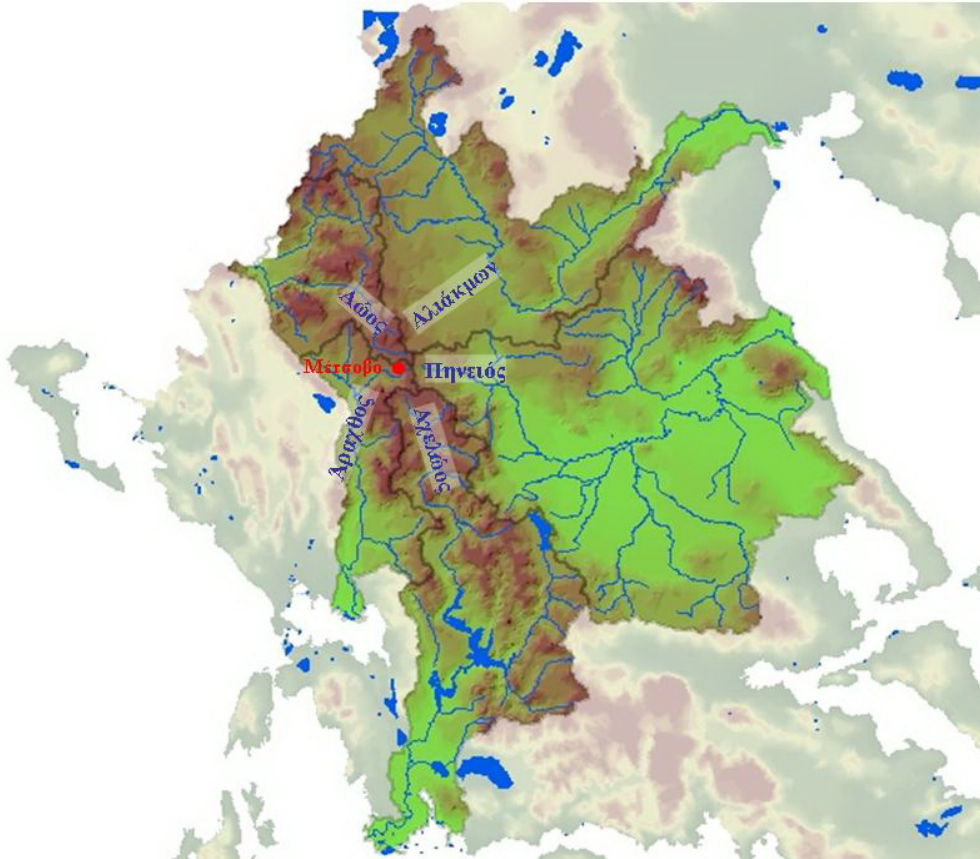
Η περιοχή μελέτης ανήκει στο Υδατικό Διαμέρισμα Ηπείρου και ειδικότερα σε μέρος της υδρολογικής λεκάνης απορροής του Μετσοβίτικου (214 km²) (παραπόταμος του Άραχθου, που αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα ποτάμια της Ηπείρου με μήκος 143 km και κατευθύνεται στον Αμβρακικό κόλπο), καθώς και τμήματος απορροής του ποταμού Αώου, ο οποίος μετά από μια απόσταση 68 km μπαίνει στο Αλβανικό έδαφος και χύνεται στην Αδριατική θάλασσα.

Τα δύο ποτάμια πηγάζουν από την περιοχή του Δήμου Μετσόβου αποδεικνύοντας τη σπουδαιότητα της περιοχής όσον αφορά θέματα διαχείρισης υδάτινων πόρων και διαθεσιμότητας των επιφανειακών υδάτων προς χρήση για την ευρύτερη περιοχή. Επίσης, στην ευρύτερη περιοχή πηγάζουν και ο Αχελώος και παραπόταμοι του Αλιάκμονα και του Πηνειού. Γενικότερα υπάρχει μεγάλο πλήθος από επιφανειακά ρέματα που αυλακώνουν την περιοχή.

Το μεγαλύτερο μήκος και η μεγαλύτερη πυκνότητα του υδρογραφικού δικτύου έχουν δημιουργηθεί και διαγράφονται έντονα στα αργιλικά στρώματα του φλύσχη.

Η περιοχή βόρεια, βορειοδυτικά και βορειοανατολικά του οικισμού Μετσόβου αποτελεί τον υδροκρίτη μεταξύ λεκάνης του Μετσοβίτικου ποταμού, του Μαλακασιώτικου ρέματος και της άνω λεκάνης του Αώου, που εκβάλλει στις αλβανικές ακτές. Στα νότια και νοτιοδυτικά το όρος Λάκμος αποτελεί τον υδροκρίτη μεταξύ της άνω λεκάνης του Αχελώου και του ποταμού Μετσοβίτικου. Έτσι, η ευρύτερη περιοχή του Μετσόβου μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί έναν από τους κυριότερους υδροκρίτες του ελληνικού χώρου. Μεταφορικά έχει ειπωθεί από την επιστημονική κοινότητα ότι το Μέτσοβο αποτελεί την "υδρολογική καρδιά" της Ελλάδας, καθώς είναι γεγονός ότι κατατάσσεται στις πλουσιότερες παγκοσμίως υδρολογικές λεκάνες

από πλευράς υδατικού δυναμικού ανά μονάδα επιφάνειας. Παρά ταύτα, διαπιστώνονται στατιστικά σημαντικές πτωτικές τάσεις στους όγκους απορροής για τα τελευταία 45 έτη.

Εικόνα 6 Ποτάμια τα οποία πηγάζουν από την ευρύτερη περιοχή του Μετσόβου.(ΠΗΓΗ Κουτσογιάννης, Μαμάσης Ν., (1995). Μετσόβου. Η υδρολογική καρδιά της Ελλάδας. «Πανεπιστημιακές εκδόσεις Ε.Μ.Π.»)

Η γεωλογία της περιοχής δεν ευνοεί το σχηματισμό υπόγειων υδροφορέων καθώς και υπόγειας απορροής, ενώ αντίθετα η επιφανειακή απορροή στην περιοχή γίνεται με εντονότατους ρυθμούς διαμορφώνοντας ένα πλουσιότατο υδάτινο δυναμικό. Σε αυτό συντελούν α) το μέγεθος των κατακρημνισμάτων (βροχή και χιόνι), β) οι αδιαπέρατοι γεωλογικοί σχηματισμοί και γ) το μεγάλο υψόμετρο της περιοχής που έχει ως συνέπεια τη μειωμένη θερμοκρασία και εξατμισιοδιαπνοή.

Η ποιοτική κατάσταση των επιφανειακών και υπόγειων νερών με βάση περιορισμένα στοιχεία είναι αρκετά ικανοποιητική.

Το χωμάτινο φράγμα του Αώου κατασκευάστηκε και λειτουργεί για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Μέσω του Αώου εκτρέπεται ποσότητα νερού στον Άραχθο. Η λίμνη που προκύπτει από το φράγμα Αώου βάσει της χωρητικότητας στην ανώτατη στάθμη πλημμύρας εκταμιεύει 260 x 106 m³.

Τα σημαντικότερα υδατορεύματα της περιοχής είναι τα εξής:

- Μετσοβίτικος,
- Αώος ποταμός.

Όλα τα ρέματα-χείμαρροι της περιοχής που διαπερνάνε από τον οικισμό του Μετσόβου, διοχετεύονται με κατάλληλα αντιπλημμυρικά έργα στο Μετσοβίτικο ποταμό.

Όσον αφορά την κάλυψη των μελλοντικών αναγκών χρήσης νερού του Δήμου, υπάρχει υπερεπάρκεια υδάτινων πόρων.

Οι υδρευτικές ανάγκες του Μετσόβου καλύπτονται από διάφορες υδρευτικές πηγές πόσιμου νερού βόρεια του Δήμου, όπως αυτές της Σιάφκας, Γούβες, Άσπρα Λιθάρια, Παπαγιώργη, Χάτος, Μαυροβουνίου κλπ. Προβλήματα στο δίκτυο παρουσιάζονται από μεγάλες απώλειες νερού και ανεπαρκή παροχετευτικότητα ιδιαίτερα κατά τους θερινούς μήνες.

Τόσο στην ευρύτερη περιοχή του Μετσόβου όσο και ειδικότερα μέσα στον οικισμό Μετσόβου υπάρχουν πολλές και αξιόλογες βρύσες. Το Μέτσοβο διαθέτει εσωτερικό δίκτυο ύδρευσης που καλύπτει πλήρως τις ανάγκες του συνόλου του Δήμου αλλά δεν υπάρχει χωρική καταγραφή του. Όσον αφορά τους μικρότερους οικισμούς του Δήμου, το Ανήλιο και το Βοτονόσι, παρουσιάζουν έντονα προβλήματα καθώς το δίκτυο είναι πεπαλαιωμένο. Οι ανάγκες νερού για άρδευση καλλιεργειών καθώς και των κτηνοτροφικών και άλλων μονάδων μεταποίησης είναι λιγοστές.

1.9.2.2. Δίκτυο ύδρευσης

Όσον αφορά το εξωτερικό δίκτυο ύδρευσης, το Μέτσοβο καλύπτει τις ανάγκες του από διάφορες υδρευτικές πηγές πόσιμου νερού βόρεια του Δήμου, όπως αυτές της Σιάφκας, Γούβες, Άσπρα Λιθάρια, Παπαγιώργη, Χάτος, Μαυροβουνίου, Φίλιου, Κουιτοκάλη, Τσερνίτση, Μπερμίτσου, Κίσσα, Φλόκα, Πλατείας, Βλάχας κ.α. οι οποίες

είναι συνεχούς ροής και έχουν αθροιστική παροχή περίπου 60-150m³/hr και συνδέονται με αγωγούς μεταφοράς, οι οποίοι καταλήγουν σε τρεις δεξαμενές συγκέντρωσης νερού, τη δεξαμενή Περιτώρας, Πολυτσώρα, Τσιμπίδι και την κεντρική δεξαμενή αποθήκευσης και τροφοδοσίας του εσωτερικού δικτύου του Μετσόβου.

Η παροχή προς την κεντρική δεξαμενή είναι περίπου 250m³/hr. Η παροχή αυτής (περίπου 100 m³/hr) διατίθεται για τις υδρευτικές ανάγκες του Μετσόβου και για την παροχή νερού στις 25 παραδοσιακές βρύσες του οικισμού. Προβλήματα στο εξωτερικό δίκτυο υδρεύσεως τα οποία αναμένονται να λυθούν με την κατασκευή των έργων αναβάθμισης του δικτύου, παρουσιάζονται από τις μικρές χωρητικότητες των δεξαμενών αρχικής αποθήκευσης, που έχουν ως αποτέλεσμα υπερχειλίσσεις και απώλειες νερού και ανεπαρκής παροχетеυτικότητα ιδιαίτερα κατά τους θερινούς μήνες λόγω μικρών παροχών και διατομών αγωγών.

Εικόνα 7 Άποψη βρύσης Μετσόβου.

(ΠΗΓΗ www.metsovonet.gr/Metsovo_Files/Scripts/fountains_gr.asp)

Για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα απωλειών και ανεπαρκούς παροχής κατά τους θερινούς μήνες, στο εξωτερικό δίκτυο υδρεύσεως της πόλης του Μετσόβου έχει ξεκινήσει η κατασκευή των έργων αναβάθμισης του υφιστάμενου εξωτερικού δικτύου που περιλαμβάνουν την κατασκευή νέας υδατοδεξαμενής και τοποθέτησης νέου πρόσθετου αγωγού πρασαγωγής πόσιμου νερού.

Το Μέτσοβο διαθέτει εσωτερικό δίκτυο ύδρευσης που καλύπτει πλήρως τις ανάγκες του συνόλου του Δήμου. Το εσωτερικό δίκτυο ύδρευσης είναι πολύ παλιό, κατασκευασμένο από μολυβδοσωλήνες με αρκετές απώλειες, ενώ δεν υπάρχει χωρική καταγραφή του.

Όσον αφορά τους μικρότερους οικισμούς του Δήμου, το Ανήλιο και το Βοτονόσι, παρουσιάζουν επίσης έντονα προβλήματα δικτύου ύδρευσης. Ειδικά σε αυτούς τους οικισμούς, το εσωτερικό και εξωτερικό δίκτυο ύδρευσης είναι πεπαλαιωμένο με αποτέλεσμα την χαμηλή αξιοπιστία λειτουργίας του δικτύου ύδρευσης και επάρκεια παροχής, για τα οποία έχουν ολοκληρωθεί κάποιες αντίστοιχες μελέτες βελτίωσης. Για το Δημοτικό Διαμέρισμα Ανηλίου έχει δημοπρατηθεί έργο βελτίωσης εσωτερικού δικτύου ύδρευσης και έχει ολοκληρωθεί μελέτη ενίσχυσης-επέκτασης της πηγής ύδρευσης λόγω προβλημάτων επάρκειας νερού. Σε ότι αφορά τα δημοτικά διαμερίσματα Χρυσοβίτσας, Μεγάλης Γότιστας και Σίτσαινας ολοκληρώθηκε πέρυσι το δίκτυο ύδρευσης τους.

Τέλος, στο Δημοτικό Διαμέρισμα Βοτονοσίου προγραμματίζεται η κατασκευή δεξαμενής ύδρευσης.

Όσον αφορά στην ποιότητα του νερού ύδρευσης δεν υπάρχει κάποιο σύστημα παρακολούθησης και ελέγχου, ούτε γίνονται κάποιες συστηματικές αναλύσεις ποιότητας νερού.

Οι ανάγκες νερού για άρδευση των καλλιεργειών καθώς και των κτηνοτροφικών και άλλων μονάδων μεταποίησης είναι λιγοστές. Για την καλύτερη άρδευση των λίγων καλλιεργειών έχουν κατασκευαστεί τσιμεντένιοι υδραύλακες στην περιοχή του Βοτονοσίου και Ανθοχωρίου.

1.9.2.3. Δίκτυο αποχέτευσης

Το δίκτυο αποχέτευσης του οικισμού Μετσόβου είναι παντοροϊκό, αποτελείται από πλακοσκεπής τσιμέντο, είναι διάτρητο με πολλές διαρροές-εισροές, αφού είναι 40 ετών, με συνεχείς ανακαινίσεις. Το δίκτυο αποτελείται από 7-8 παράλληλους κεντρικούς αγωγούς, που καταλήγουν σε μία συλλεκτήρια τάφρο, από όπου τα νερά αποχέτευσης οδηγούνται με φυσική ροή ή με βοήθεια αντλιοστασίου στην Εγκατάσταση Επεξεργασίας Λυμάτων (ΕΕΛ) του Μετσόβου.

Το δίκτυο αποχέτευσης πέρα από τα αστικά απόβλητα του οικισμού, συλλέγει επίσης τα νερά που προκύπτουν από την υπερχειλίση της κεντρικής δεξαμενής ύδρευσης μαζί με τις υψηλές απορροές από τις παραδοσιακές βρύσες. Η τελική

παροχή που οδηγείται στην ΕΕΛ του οικισμού είναι υπερβολικά υψηλή και πολλές φορές άνω της παροχής σχεδιασμού της ΕΕΛ. Είναι απαραίτητο να γίνει χωριστικό δίκτυο στο Δήμο Μετσόβου για να αντιμετωπιστούν οι υψηλές παροχές των πηγαίων υδάτων που οδηγούνται άσκοπα στην ΕΕΛ και προκαλούν υπερφόρτωση. Έχουν γίνει διορθωτικές κινήσεις από τις Υπηρεσίες του Δήμου αλλά και κάποιες σχετικές μελέτες βελτίωσης, με αποτέλεσμα 18 από τις 25 βρύσες να χύνονται στον Μετσοβίτικο αντί στην ΕΕΛ.

Η μελέτη διαχωρισμού ομβρίων και αποχετευτικού δικτύου στον οικισμό Μετσόβου έχει ολοκληρωθεί αλλά δεν έχει προχωρήσει η προκήρυξη κατασκευής του έργου ακόμα. Επίσης στα πλαίσια αντιμετώπισης των προβλημάτων μεγάλων απορροών, σχεδιάζεται από τις Τεχνικές Υπηρεσίες του Δήμου Μετσόβου η εγκατάσταση αντλιοστασίου, έτσι ώστε μέρος των πηγαίων υδάτων που προκύπτουν από την υπερχειλίση της κεντρικής δεξαμενής του Μετσόβου, να εκτρέπονται μέσω αγωγών στο Μετσοβίτικο ποταμό. Με αυτό το έργο, σε συνδυασμό με άλλα διορθωτικά έργα, υποστηρίζεται ότι το χωριστικό δίκτυο στον οικισμό Μετσόβου θα είναι ολοκληρωμένο κατά 80-90%.

Το δίκτυο αποχέτευσης του Τ.Δ. Ανηλίου είναι κυρίως χωριστικό και μερικώς παντοροϊκό. Σε εξέλιξη βρίσκονται εργασίες μετατροπής του σε χωριστικό. Το υπάρχον δίκτυο περιλαμβάνει παλιό και νέο δίκτυο σε αναλογία περίπου 60:40.²¹

1.9.2.4. Εγκατάσταση καθαρισμού αστικών λυμάτων του Δήμου Μετσόβου

Η ΕΕΛ του Μετσόβου έχει σχεδιαστεί ώστε να εξυπηρετεί αστικά λύματα ισοδύναμου πληθυσμού 8.000 ατόμων με τη μέθοδο του παρατεταμένου αερισμού (Extented Aeration). Το ημερήσιο ρυπαντικό φορτίο σχεδιασμού (σε όρους BOD₅) ανέρχεται σε 480 kgr/ημ. Με αντίστοιχη ημερήσια εισροή λυμάτων ίση με 1.200 m³/ημ. Η εγκατάσταση περιλαμβάνει μηχανική προεπεξεργασία των λυμάτων, βιολογική επεξεργασία με ταυτόχρονη απομάκρυνση θρεπτικών, απολύμανση και τριτοβάθμια επεξεργασία (διύλιση).

²¹ Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Δήμου Μετσόβου Α Στάδιο.

Η εγκατάσταση εκρέει στο Μετσοβίτικο ποταμό, ο οποίος παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον γιατί έχει χαρακτηριστεί ως ευαίσθητος αποδέκτης (μαζί και με τον Άραχθο), βάσει των διατάξεων της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ περί επεξεργασίας αστικών λυμάτων (ΚΥΑ 19652/1906/5-8-1998). Γενικότερα η ΕΕΛ του οικισμού Μετσόβου έχει υψηλή απόδοση (99% απομάκρυνση οργανικού φορτίου), όπως αποδεικνύεται από τα αποτελέσματα των δειγμάτων εκροής του Γενικού Χημείου του Κράτους και έτσι τα επεξεργασμένα λύματα βρίσκονται εντός των θεσμοθετημένων ορίων.

Όσον αφορά το Δ.Δ. Ανηλίου, το αποχετευτικό του δίκτυο σύντομα θα συνδεθεί με τη χρήση αντλιοστασίου με την ΕΕΛ του Μετσόβου.

Οι υπόλοιπες τοπικές κοινωνίες εξυπηρετούνται από απορροφητικούς βόθρους. Η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων της προτεινόμενης συμβατικής μονάδας ΕΕΛ για το Βοτονόσι και το Ανθοχώρι δεν εγκρίθηκε λόγω της υψηλής οικολογικής αξίας της περιοχής. Για τους οικισμούς αυτούς αποτελεί ενδεδειγμένη λύση η κατασκευή Φυσικών Συστημάτων Επεξεργασίας Υγρών Αποβλήτων (π.χ. δεξαμενών σταθεροποίησης), τα οποία ακολουθούν την τακτική των μικρών και διάσπαρτων αποκεντρωμένων συστημάτων επεξεργασίας με απλή σχεδίαση και κατασκευή, έχουν ελάχιστα λειτουργικά ετήσια έξοδα και είναι φιλικά προς το περιβάλλον και ειδικά σε μία προστατευόμενη περιοχή, όπως η περιοχή του Μετσόβου.

Η ευρύτερη περιοχή του Δήμου Μετσόβου έχει μικρή συγκέντρωση βιομηχανιών, όπως κρεατοβιομηχανία, βαρελοποιία, βιοτεχνίες επεξεργασίας ξύλου. Επίσης υπάρχει και ένα Τυροκομείο το οποίο παράγει νερά από τις πλύσεις των δεξαμενών τα οποία οδηγούνται στην ΕΕΛ. Τέτοιου είδους μονάδες παράγουν ισχυρά οργανικά απόβλητα τα οποία θα πρέπει να διαχειρίζονται σύμφωνα με την άδεια διάθεσης αποβλήτων της Δ/σης Περιβάλλοντος της οικείας Περιφέρειας.

Επίσης μεταξύ του Βοτονοσίου και Ανθοχωρίου λειτουργούν σφαγεία, τα νερά των οποίων προβλέπεται να οδηγούνται μετά από μία προεπεξεργασία στην ΕΕΛ του οικισμού Μετσόβου.

Με βάση το γεγονός ότι το σύνολο των μικρών αυτών μονάδων είναι συνδεδεμένα με την ΕΕΛ του Μετσόβου, θεωρείται πως η φόρτιση του επιφανειακών αποδεκτών, και ιδιαίτερα του Μετσοβίτικου, βρίσκεται σε ελεγχόμενα επίπεδα και

μόνο σε περιπτώσεις αστοχίας, σημειακά μπορούν να παρουσιαστούν φαινόμενα αυξημένης ρύπανσης.

Όλες οι επιχειρήσεις οφείλουν να διαθέτουν Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων και σύμφωνα με αυτή να διαχειρίζονται τα απόβλητά τους, επιδεικνύοντας κατάλληλα πιστοποιητικά ή/και βεβαιώσεις διάθεσης των βιομηχανικών αποβλήτων τους στις σχετικές δημόσιες υπηρεσίες περιβάλλοντος.

1.9.3 Έργα διαχείρισης απορριμμάτων

Ο Δήμος Μετσόβου ανέλαβε να κάνει την αποκομιδή παντού, με δικά του απορριμματοφόρα, ένα του παλιού ομώνυμου δήμου και ένα του πρώην δήμου Εγνατίας, εξυπηρετώντας και την πρώην κοινότητα Μηλιάς. Μέχρι το τέλος του 2010 και οι δυο δήμοι που συνενώθηκαν εξυπηρετούνταν, μέσω συμβάσεων με ιδιώτες και μάλιστα για το Μέτσοβο χρησιμοποιούνταν κοντέινερ για να μην είναι καθημερινά τα δρομολόγια προς τη χωματερή Δουρούτης, από τον ιδιώτη. Και στον πρώην δήμο Εγνατίας η αποκομιδή γίνονταν από ιδιώτη.

Ο νέος Δήμος με δυο μόνιμους οδηγούς που διαθέτει και τα δυο απορριμματοφόρα ανέλαβε να κάνει την αποκομιδή, ωστόσο το μόνιμο προσωπικό στην καθαριότητα είναι το πρόβλημα που πρέπει να λυθεί. Ο Δήμος Μετσόβου υπέγραψε σύμβαση με το Δήμο Ιωαννίνων για να εναποθέτει τα απορρίμματα στον ΧΥΤΑ Ελληνικού που λειτούργησε πρόσφατα. Ουσιαστικά είναι ο μοναδικός περιφερειακός δήμος που δεν χρησιμοποιεί, πλέον, ιδιώτες.

1.9.4 Υποδομές Υγείας

Στον τομέα υγείας, ο Δήμος Μετσόβου έχει σε όλα τα δημοτικά διαμερίσματα αγροτικά ιατρεία ή περιφερειακά που όμως δεν προσφέρουν καθημερινά υπηρεσίες και έτσι αναγκάζονται οι κάτοικοι να μεταβαίνουν στην έδρα του Δήμου όπου υπάρχει το κέντρο υγείας Μετσόβου.

1.9.5 Ενεργειακή υποδομή

Ο Υδροηλεκτρικός Σταθμός Πηγών Αώου κατασκευάστηκε μεταξύ των ετών 1981 - 1990 και λειτουργεί παράγοντας ενέργεια απ' τα τέλη του 1990. Είναι ο πλέον

σύγχρονος υδροηλεκτρικός σταθμός αυτή τη στιγμή με ευρεία χρήση μικροϋπολογιστών για τον έλεγχο των λειτουργιών του. Η ισχύς των μονάδων του είναι: 2Χ120 MW και έχει ειδική κατανάλωση:0,62m³

1.9.6 Τηλεπικοινωνίες

Όσον αφορά τις τηλεπικοινωνίες, το τηλεπικοινωνιακό δίκτυο ανήκει στον ΟΤΕ, σε όλη την έκταση του δήμου καθώς και το δίκτυο κινητής τηλεφωνίας είναι επίσης ανεπτυγμένο από όλες τις εταιρείες τηλεφωνίας χωρίς να παρουσιάζει κενά ή αστάθειες.

1.9.7 Υποδομές για τον αθλητισμό

Όσον αφορά το ποδόσφαιρο ο δήμος Μετσόβου είναι έδρα αρκετών αθλητικών σωματείων. Συγκεκριμένα έχει:

- 1.Αθλητικός όμιλος «Αμέρου» με έδρα την Μηλιά
2. Αθλητικός όμιλος «Ανηλίο»
3. Αθλητικός όμιλος «Βοτονόσι»
4. Αθλητικός όμιλος «Χρυσοβίτσα»
- 5.Ποσοσφαιρικό Ανώνυμο Σωματείο «ΠΑΣ Μέτσοβο»

Όσο αφορά τους χιονοδρομικούς συλλόγους ,ο δήμος Μετσόβου ως ορεινός δήμος έχει τον ΕΟΣ Μετσόβου όπου αποτελεί επίσημο μέλος της Ελληνικής Ομοσπονδίας Χιονοδρομίας (ΕΟΧ) και της Ελληνικής Ορειβατικής Ομοσπονδίας (ΕΟΟΑ)

Ο κύριος σκοπός των συλλόγων είναι η γενικότερη ανάπτυξη της χιονοδρομίας και του αθλητισμού στο δήμο Μετσόβου.

Στόχοι των αθλητικών συλλόγων:

Κοινωνικοί:

- Η ενασχόληση των νέων με τον αθλητισμό.
- Η γνωριμία των νέων με την πολιτιστική και φυσική κληρονομιά του τόπου μας.

Οικονομικοί-Διοικητικοί:

- Η οργάνωση αθλητικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων.
- Η δημιουργία ειδικευμένου ανθρωπίνου δυναμικού σε θέματα χιονοδρομίας και αθλητισμού.
- Η πανελλαδική διαφήμιση του Μετσόβου μέσω των αθλητών και εκδηλώσεων του που διοργανώνει.

Αθλητικοί:

- Η αύξηση του αριθμού των νέων αθλητών και χιονοδρόμων.
- Η βελτίωση του αγωνιστικού επιπέδου των αθλητών του που κάνουν πρωταθλητισμό.

1.9.7.1 Αθλητικές εγκαταστάσεις

Στις αθλητικές υποδομές συγκαταλέγονται οι παρακάτω εγκαταστάσεις:

- Το δημοτικό κλειστό γυμναστήριο Μετσόβου: περιλαμβάνει γήπεδο πολλαπλών χρήσεων εφάμιλλο των πιο σύγχρονων του είδους και αίθουσα γυμναστικής. Διαθέτει επίσης και δυο ανοιχτά γήπεδα καλαθοσφαίρισης. Χρησιμοποιείται από ομάδες καλαθοσφαίρισης(π.χ. Εθνική Ελλάδος, Άρη κ.τ.λ.) και ποδοσφαίρου (Πας Γιάννενα) την καλοκαιρινή περίοδο για προετοιμασία.
- Το γήπεδο ποδοσφαίρου έχει διαστάσεις 50 X 95 μ με χορτοτάπητα και σύγχρονα αποδυτήρια . Το γήπεδο βρίσκεται δίπλα στο κλειστό Γυμναστήριο.
- Το χιονοδρομικό κέντρο του Προφήτη Ηλία διαθέτει τρία συρόμενα λίφτ, πέντε πίστες μέτριας δυσκολίας μήκους 700 – 1000 μέτρων, 50 στρέμματα επιπέδου χώρου για χιονοδρομίες ανωμάλου δρόμου και snowmobile, εστιατόριο και καφετέρια, επιχειρήσεις ενοικίασης εξοπλισμού σκι και snowmobile. Βρίσκεται στο 6ο χλμ. της εθνικής οδού Ιωαννίνων – Τρικάλων σε απόσταση 5 χλμ. από το Μέτσοβο.

- Το χιονοδρομικό κέντρο Ιδρύματος Βαρώνου Μιχαήλ Τσοίτσα διαθέτει έναν εναέριο μεταφορέα 800 μ. και δυο πίστες 1000 και 1200 μ. Βρίσκεται στο 56ο χλμ. της εθνικής οδού Ιωαννίνων – Τρικάλων σε απόσταση 2 χλμ. από το Μέτσοβο.
- Το χιονοδρομικό κέντρο Ανηλίου είναι ένα νέο χιονοδρομικό κέντρο το οποίο βρίσκεται υπό κατασκευή στη θέση «Ζυγός» Ανηλίου Μετσόβου που ξεκινά από υψόμετρο 1630 μ. και φτάνει μέχρι τα 1900 μ. Προβλέπεται να λειτουργήσει δοκιμαστικά τον χειμώνα του 2011. Η λειτουργία ενός τέτοιου χιονοδρομικού θα αναβαθμίσει την χιονοδρομία και θα καλύψει ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα των υπάρχοντων χιονοδρομικών που είναι οι μειωμένες χιονοπτώσεις.
- Το παγοδρόμιο και κλειστό κολυμβητήριο Μετσόβου το οποίο βρίσκεται υπό κατασκευή περιλαμβάνει πίστα πάγου 20 X 40 μ. και κλειστό κολυμβητήριο 8 X 25 μ.

1.9.8 Υποδομές στην εκπαίδευση

1.9.8.1 Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Στο δήμο Μετσόβου λειτουργούν τα παρακάτω (8)νηπιαγωγεία και (8)δημοτικά σχολεία .Συγκεκριμένα:

Νηπιαγωγείο Ανηλίου(1/θ)

Δημοτικό Ανηλίου (3/θ)

Νηπιαγωγείο Ανθοχωρίου (1/θ)

Δημοτικό Ανθοχωρίου (1/θ)

Νηπιαγωγείο Βοτονοσίου (1/θ)

Δημοτικό Βοτονοσίου(1/θ)

1^ο Νηπιαγωγείο Μετσόβου (2/θ)

1^ο Δημοτικό Μετσόβου (12/θ)

2^ο Νηπιαγωγείο Μετσόβου (2/θ)

Δημοτικό Μηλέας (2/θ)
Νηπιαγωγείο Μηλέας (1/θ)
Δημοτικό Μεγάλης Γότιστας(1/θ)
1^οΝηπιαγωγείοΧρυσοβίτσας(1/θ)
Δημοτικό Μικρού Περιστερίου(2/θ)
2^ο Νηπιαγωγείο Χρυσοβίτσας (1/θ)
1^ο Δημοτικό Χρυσοβίτσας (3/θ)
2^ο Δημοτικό Χρυσοβίτσας(2/θ)

1.9.8.2 Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Σε ότι αφορά την δευτεροβάθμια εκπαίδευση ο Δήμος Μετσόβου έχει (2) Γυμνάσια και (3) Λύκεια. Συγκεκριμένα έχει γυμνάσιο στο Μέτσοβο και στην Χρυσοβίτσα και εξυπηρετούν και τους μαθητές από τα υπόλοιπα δημοτικά διαμερίσματα με μεταφορά των μαθητών με λεωφορεία. Αντίστοιχα γίνεται και στα λύκεια. Στο Μέτσοβο υπάρχει ένα ενιαίο Λύκειο «Γ.Αβέρωφ» και ένα Τ.Ε.Ε και στο δημοτικό διαμέρισμα Χρυσοβίτσας ένα ενιαίο Λύκειο ακόμη.

1.9.8.3 Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Στο Μέτσοβο ιδρύθηκε το 1993 από το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, με απόφαση της Συγκλήτου μετά από εισήγηση του τότε Πρύτανη Καθηγητή Ν.Μαρκάτου και συγκροτήθηκε, μετά από εισήγηση του Πρύτανη Καθηγητή Θ.Ξανθόπουλου, με την απόφαση της 22ας Συνεδρίασης της Συγκλήτου του Ε.Μ.Π. της 23ης.12.1998 για τη: "Συγκρότηση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες του Μετσόβιου Κέντρου Διεπιστημονικής Έρευνας (ΜΕ.Κ.Δ.Ε.) για την προστασία και ανάπτυξη του ορεινού περιβάλλοντος και των τοπικών ευρωπαϊκών πολιτισμών".

Για την επίτευξη του σκοπού του το ΜΕ.Κ.Δ.Ε. του Ε.Μ.Π. ανέπτυξε και αναπτύσσει σειρά δραστηριοτήτων όπως:

- η υποβοήθηση του Ε.Μ.Π. στην διεξαγωγή αρχιτεκτονικού διαγωνισμού προσχεδίων για την ανέγερση του κτιριακού συγκροτήματος του ΜΕ.Κ.Δ.Ε. του Ε.Μ.Π. στο Μέτσοβο στο οποίο και θα στεγάζεται το

κύριο παράρτημά του. Το κτιριακό συγκρότημα θα είναι κατάλληλο για τη διεξαγωγή διεπιστημονικής έρευνας για την προστασία και ανάπτυξη του περιβάλλοντος και των τοπικών ευρωπαϊκών πολιτισμών και θα αποτελεί ενότητα σχετικών εργαστηρίων, βιβλιοθηκών χώρων υποδοχής διαμονής και σίτισης μελών του Διδακτικού Προσωπικού του Ε.Μ.Π., ερευνητών του Ε.Μ.Π. και του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων αλλά και σπουδαστών οι οποίοι θα εκπονούν ερευνητικά έργα σχετικά με τον σκοπό και τους στόχους του ΜΕ.Κ.Δ.Ε. του Ε.Μ.Π., κ.λπ.,

- η υποβοήθηση του Ε.Μ.Π. στην προώθηση και έγκριση της μελέτης και της οικοδομικής άδειας, καθώς και στη δημοπράτηση και την κατασκευή του συγκροτήματος του ΜΕ.Κ.Δ.Ε. του Ε.Μ.Π.,
- η υποβοήθηση του Ε.Μ.Π., στην προμήθεια μηχανημάτων και γενικότερου εξοπλισμού για τις ανάγκες του παραρτήματος του ΜΕ.Κ.Δ.Ε. του Ε.Μ.Π. στο Μέτσοβο και στην ανάπτυξη της κατάλληλης εργαστηριακής υποδομής του, καθώς και η γενικότερη συμβολή του στη διατήρηση και ενίσχυση των παραδοσιακών παραγωγικών δραστηριοτήτων του Μετσόβου, αλλά και τη δημιουργική ενσωμάτωση σε αυτές των σύγχρονων τεχνολογικών δυνατοτήτων οι οποίες αναπτύσσονται στο Ε.Μ.Π.,
- η ανάληψη και εκπόνηση ερευνών και μελετών διεπιστημονικού χαρακτήρα στα πεδία ανάπτυξης και προστασίας του ορεινού περιβάλλοντος και των τοπικών ευρωπαϊκών πολιτισμών, είτε αποκλειστικά από το ΜΕ.Κ.Δ.Ε. του Ε.Μ.Π. ή σε συνεργασία με ερευνητικά εργαστήρια του Ε.Μ.Π. και/ή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, ή άλλων ελληνικών ή αλλοδαπών εκπαιδευτικών, ερευνητικών ή εν γένει επιστημονικών φορέων,
- η ίδρυση της σχετικής με το αντικείμενο των δραστηριοτήτων του βιβλιοθήκης, η οποία στο μέλλον θα αποκτήσει τη δυνατότητα αυτόνομης έκδοσης των τεχνικών εκθέσεων των ερευνών καθώς επίσης και μελετών και εργασιών που θα πραγματοποιούνται στο ΜΕ.Κ.Δ.Ε. του Ε.Μ.Π.,

- η δημιουργία σεμιναριακού κέντρου διεπιστημονικής συνεργασίας και επικοινωνίας ευρωπαϊών πανεπιστημιακών και ερευνητών στα σχετικά πεδία δραστηριοποίησης του ΜΕ.Κ.Δ.Ε. του Ε.Μ.Π. κ.λπ.²²

Εικόνα 8 Το ΜΕ.Κ.Δ.Ε. αποκτά στέγη το 2005

(Πηγή: <http://www.ntua.gr/MIRC/mekde/mekde>)

1.9.9 Υποδομές πρόνοιας

Η κύρια υποδομή πρόνοιας στο Δήμο Μετσόβου είναι η λειτουργία του Κ.Α.Π.Η με έδρα το Μετσόβο. Οι συνταξιούχοι έτσι έχουν την δυνατότητα να επικοινωνούν και να διασκεδάζουν μέσα από εκδηλώσεις και εκδρομές που διοργανώνουν.

²² www.ntua.gr/MIRC/mekde/mekde

Εικόνα 9 Ηλικιωμένοι χορεύουν στην πλατεία του Μετσόβου.

1.9.10 Υποδομές υποστήριξης κοινωνικά ευπαθών ομάδων

1.9.10.1 Πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι»

Με τη χρησιμοποίηση των χρηματοδοτήσεων του Γ΄ ΚΠΣ λειτουργεί το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι» για την εξυπηρέτηση των ηλικιωμένων του Δήμου και των Ατόμων με Ανάγκες (ΑμεΑ). Η μονάδα είναι στελεχωμένη με αξιόλογο επιστημονικό προσωπικό (Ανώτερης και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης) και προσφέρουν συνεχή φροντίδα και επίλυση καθημερινών προβλημάτων των ωφελουμένων με απώτερο σκοπό την βελτίωση της ποιότητας ζωής τους και την «απελευθέρωση» των γυναικών, που σε οικογενειακό επίπεδο έχουν επιφορτιστεί με την επιμέλεια και φροντίδα τους, προκειμένου να ενταχθούν στην αγορά εργασίας.

1.9.11 Υποδομές για την ενημέρωση του κοινού

Στο Δήμο Μετσόβου λειτουργεί ένα τηλεοπτικό κανάλι το Metsovo tv.

Επίσης, εξίσου σημαντικό είναι το γεγονός ότι λειτουργούν οι εξής τρεις (3) ραδιοφωνικοί σταθμοί:

- 1.Μελωδία fm 100,6,
- 2.Μουσικό Κανάλι,
- 3.Πίνδος fm 107,7.

Όσον αφορά τον τοπικό έντυπο τύπο, κυκλοφορεί η εφημερίδα:

1.Αμέρου στο δ.δ Μηλέας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

2.1.1 Γενικό Πλαίσιο

Το Ελληνικό Πλαίσιο Στήριξης Επενδύσεων στηρίζεται σε τρεις θεσμικούς άξονες: τον Επενδυτικό Νόμο, το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-13 και τις Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ).

2.1.2 Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ)

Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) ορίζει τις γενικές προτεραιότητες των Διαθρωτικών Ταμείων στην Ελλάδα και αποτελεί βασικό μοχλό ανάπτυξης της χώρας για το διάστημα 2007-2013. Το ΕΣΠΑ συμβαδίζει με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων με κύριους τομείς την καινοτομία, τα έργα υποδομής και την αναβάθμιση του ανθρώπινου κεφαλαίου.

Βασικός στόχος του ΕΣΠΑ είναι να επιτύχει μία ισορροπημένη ανάπτυξη της χώρας, αποδίδοντας το 82% των πόρων του Δ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης στην ανάπτυξη της Περιφέρειας.

Αποδέκτες του ΕΣΠΑ είναι μεμονωμένα άτομα, οργανισμοί ή εταιρείες, δημόσιες ή ιδιωτικές, με την υποχρέωση να ιδρύσουν και να λειτουργήσουν νέες ή υφιστάμενες επιχειρήσεις.

Ο στρατηγικός σχεδιασμός της Ελλάδας θα υλοποιηθεί μέσω *οκτώ (8) Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, πέντε (5) Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και δώδεκα (12) Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας*. Κατά την περίοδο 2007-2013, όλα τα έργα υποδομών προσβασιμότητας θα υλοποιούνται μέσω ενός Επιχειρησιακού Προγράμματος και δεν θα υπάρχουν ξεχωριστά Επιχειρησιακά Προγράμματα για τους τομείς της υγείας και του πολιτισμού, ενώ σχετικές δράσεις θα ληφθούν μέσω των Περιφερειακών και Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

- Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΤΕΠ)

Τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα επικεντρώνονται σε στοχευμένες θεματικές ενότητες για τη βελτίωση του ανθρώπινου δυναμικού και της ανταγωνιστικότητας.

- Ε.Π. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
- Ε.Π. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ
- Ε.Π. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
- Ε.Π. ΨΗΦΙΑΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ
- Ε.Π. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ
- Ε.Π. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
- Ε.Π. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
- Ε.Π. ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

- Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ)

Για την υλοποίηση των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, η Επικράτεια κατανέμεται σε πέντε περιφέρειες, που αντιστοιχούν στα πέντε Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα.

- 1) ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ – ΘΡΑΚΗ
- 2) ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ – ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ – ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ
- 3) ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗ – ΝΗΣΟΙ ΑΙΓΑΙΟΥ
- 4) ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ – ΗΠΕΙΡΟΣ
- 5) ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΤΤΙΚΗ

Τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα συμβάλλουν στην επίτευξη των εθνικών στρατηγικών στόχων, σε συνδυασμό με τα Τομεακά Προγράμματα, με έμφαση στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες της κάθε Περιφέρειας. Τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα καλύπτουν κοινές δράσεις στους ακόλουθους τομείς:

- Κοινωνικές υποδομές
- Υγεία και κοινωνική αλληλεγγύη (υποδομές νοσοκομείων και δομών κοινωνικής φροντίδας, ειδικών μονάδων, κέντρων υγείας και ανοιχτής φροντίδας, εξειδικευμένος εξοπλισμός, μέτρα ανάπτυξης και προστασίας της Δημόσιας Υγείας)
- Πολιτισμός (ενίσχυση των βασικών πολιτιστικών υποδομών, προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς)
- Έργα προσπελασιμότητας και περιβάλλοντος τοπικής κλίμακας
- Πολιτικές βιώσιμης αστικής ανάπτυξης
- Πολιτικές ενίσχυσης ορεινών, μειονεκτικών, νησιωτικών περιοχών

- Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας

Τα Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας προωθούν τη συνεργασία με άλλες χώρες. Γενικά, ο στόχος των προγραμμάτων αυτών είναι να αναπτυχθούν διασυνοριακές και διεθνικές συνεργασίες, και ο απώτερος στόχος είναι να βελτιωθούν οι σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών στο εμπόριο, σε έργα υποδομής, στον τομέα του πολιτισμού, σε θέματα απασχόλησης και σε κοινές πολιτικές.

2.1.3 Στρατηγικοί στόχοι του ΕΣΠΑ

Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) περιλαμβάνει μεγάλο αριθμό στρατηγικών στόχων, οι οποίοι περιλαμβάνουν:

- Αύξηση της εξωστρεφούς οικονομικής δραστηριότητας και των εισροών των ξένων άμεσων επενδύσεων
- Ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και αύξηση της παραγωγικότητας
- Διεύρυνση των τουριστικών προϊόντων της Ελλάδας
- Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός της φυσικής υποδομής και των υπηρεσιών μεταφορών
- Εξασφάλιση της παροχής βιώσιμης ενέργειας
- Εφαρμογή αποτελεσματικών περιβαλλοντικών πολιτικών

- Βελτίωση της ποιότητας και αύξηση του όγκου των επενδύσεων σε ανθρώπινο δυναμικό

- Ενίσχυση της έρευνας και τεχνολογίας και προώθηση της καινοτομίας
- Επίτευξη ψηφιακής σύγκλισης μέσω της συστηματικής χρήσης των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας

- Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων
- Δημιουργία ενός πιο αποτελεσματικού και οικονομικά εφικτού συστήματος υγείας και κοινωνικής φροντίδας

Αναμένεται ότι θα οδηγήσει σε αύξηση του ΑΕΠ έως 3,5% και θα δημιουργήσει έως 20.000 νέες θέσεις εργασίας μέχρι το 2013. Το ΕΣΠΑ πρόκειται να συνεισφέρει 3,3 δισεκατομμύρια Ευρώ σε επενδύσεις ανθρώπινου κεφαλαίου και άνω του 1 δισεκατομμυρίου Ευρώ σε Έρευνα & Ανάπτυξη. Στόχος είναι να αυξηθεί το ποσοστό της Έρευνας & Ανάπτυξης σε 1,5% του ΑΕΠ μετά το πέρας του προγράμματος. Προσφέρει 31,9 δισεκατομμύρια Ευρώ για δημόσια και ιδιωτικά έργα στην Ελλάδα. Η ιδιωτική συμμετοχή υπολογίζεται στα 7,5 δισεκατομμύρια Ευρώ, ανεβάζοντας τον συνολικό προϋπολογισμό του προγράμματος στα 39,4 δισεκατομμύρια Ευρώ.

2.1.4 Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ

- ❖ Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη (2,8 δις €)
- ❖ Βελτιώσεις Υποδομών (7,5 δις €)
- ❖ Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα (1,7 δις €)
- ❖ Ψηφιακή Σύγκλιση (1,2 δις €)
- ❖ Εκπαίδευση και Ανθρώπινο Δυναμικό (5,2 δις €)
- ❖ Δημόσια Διοίκηση (0,7 δις €)
- ❖ Επιπλέον Περιφερειακή χρηματοδότηση (12 δις €)

Σύνολο Κρατικών Επιχορηγήσεων: 31,9 δις €

2.1.2 Τοπικό Πλαίσιο

Ο Δήμος Μετσόβου υλοποιεί το έργο «Εξωτερικό δίκτυο ύδρευσης Δ.Δ. Ανηλίου» στον κωδικό θεματικής προτεραιότητας 45 «Διαχείριση και διανομή ύδατος (πόσιμο νερό)» του Άξονα Προτεραιότητας «Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Ηπείρου» του Ε.Π. «Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου 2007-2013». Το έργο βρίσκεται σε εξέλιξη και οδεύει στην ολοκλήρωσή του, συμβάλλοντας στην ουσιαστική επίλυση του προβλήματος υδροδότησης της Τοπικής Ενότητας Ανηλίου.

Παράλληλα γίνονται προσπάθειες να ενταχθεί το έργο «Αντικατάσταση Εσωτερικού δικτύου Ύδρευσης και Αποχέτευσης Τ.Κ. Μετσόβου» στον Άξονα προτεραιότητας 2 «Προστασία και διαχείριση Υδατικών Πόρων» του ΕΠΠΕΡΑΑ (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη).

Στο πλαίσιο του προγράμματος ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας ΕΛΛΑΔΑ-ΙΤΑΛΙΑ 2007-2013, ο Δήμος Μετσόβου συμμετέχει στην υλοποίηση των εξής προγραμμάτων:

- *Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΩΝ ΛΙΜΝΩΝ / THE LAKES ROUTE (LA ROUTE)*. Ως βασικό στόχο έχει την προστασία των υδάτινων οικοσυστημάτων και την ανάδειξη του φυσικού και του πολιτιστικού περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής των λιμνών των δυο περιοχών ως μέσο για την προστασία της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς της ευρύτερης περιοχής. Ειδικότερα, βασικός στόχος του Έργου αποτελεί η αύξηση της ελκυστικότητας της Περιοχής Παρέμβασης προκειμένου να αποτελέσει έναν επιπλέον πόλο έλξης επισκεπτών προσβλέποντας στην ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού και συνεπακόλουθα στην οικονομική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής.
- *ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΠΡΟΣΚΗΝΗΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΑ ΙΩΑΝΝΙΝΑ ΚΑΙ ΤΟ ΛΕΤΣΕ / PILGRIM TOURISM ROUTES IN IOANNINA AND LECCE (PILTOUR)*. Ως βασικό στόχο έχει την προστασία των υδάτινων οικοσυστημάτων και την ανάδειξη του φυσικού και του πολιτιστικού περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής των λιμνών των δυο περιοχών ως μέσο για την προστασία της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς της ευρύτερης περιοχής. Ειδικότερα, βασικός στόχος του Έργου αποτελεί η αύξηση της ελκυστικότητας της Περιοχής Παρέμβασης προκειμένου να αποτελέσει έναν επιπλέον πόλο έλξης

επισκεπτών προσβλέποντας στην ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού και συνεπακόλουθα στην οικονομική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής.

- *ΔΡΟΜΟΙ ΤΗΣ ΓΕΥΣΗΣ / TEMPTING STREETS (T.S.)*. Ως στόχους έχει: τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων στο χώρο των ειδών διατροφής, την ανάπτυξη του οινογαστρονομικού τουρισμού, την εφαρμογή συστήματος πιστοποίησης 'De.Co' προϊόντων Τοπικής Προέλευσης, την ανάπτυξη δικτύου επιχειρήσεων υποστηριζόμενων από νέες τεχνολογίες. Ειδικός στόχος του Έργου αποτελεί η υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου συστήματος στον τομέα του τουρισμού και των ειδών διατροφής, υποστηριζόμενα από τεχνολογικές καινοτομίες, ικανό να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και των παρεχόμενων από αυτές προϊόντων και υπηρεσιών

Τέλος βρίσκεται σε στάδιο ολοκλήρωσης η κατασκευή του Χιονοδρομικού Κέντρου Ανηλίου (Προϋπολογισμού 1.000.000 €) από εξασφαλισμένους εθνικούς πόρους, με σαφής πρόθεση της Δημοτικής Αρχής να δοθεί η χρήση του σε ιδιώτη, μέσω της διαδικασίας εκδήλωσης ενδιαφέροντος υποψήφιου επενδυτή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ – ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ – ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ – ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ

3.1 ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ

3.1.1.Ο Δήμος είναι πλούσιος σε πόρους πολιτιστικής κληρονομιάς

Οι πόροι αποτελούν πόλο τουριστικής έλξης, τόσο από μόνοι τους όσο και σε συνδυασμό με τους υπόλοιπους τουριστικούς πόρους της Περιφερειακής ενότητας Ιωαννίνων. Διαθέτει πλούσια πολιτιστική παράδοση και έχει να επιδείξει από μνημεία αρχαιότητας και βυζαντινά μνημεία, έως και νεώτερα μνημεία, αναπαλαιωμένα γεφύρια, μύλους κ.α. Τα μνημεία αυτά αποτελούν πόρους τοπικής σημασίας, καθώς

και οι πολιτιστικές εκδηλώσεις που διοργανώνονται στην περιοχή και αποτελούν στοιχεία προσέλκυσης επισκεπτών.

3.1.2 Τόνωση του δευτερογενούς τομέα

Η δυνατότητα ανάπτυξης της οικοτεχνίας είναι μια εν δυνάμει ευκαιρία για την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής και την παράλληλη ανάπτυξη των μικρών βιοτεχνιών μέσω της ενθάρρυνσης και της παροχής κατάλληλων επενδυτικών κινήτρων. Η σύνδεση του δευτερογενή, τόσο με την παραγωγή του πρωτογενή αλλά και με τον τριτογενή τομέα, θα έχει ως άμεσο αποτέλεσμα θετικές και πολλαπλασιαστικές επιδράσεις στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας.

3.1.3 Πρόκληση των νέων της περιοχής

Η επιστροφή μόνιμου πληθυσμού στα ορεινά χωριά και κυρίως νέων ανθρώπων, ικανών να εξασφαλίσουν ένα ζωντανό μέλλον, είναι ίσως η μεγαλύτερη προσπάθεια ανάπτυξης του Δήμου Μετσόβου.

3.1.4 Η περιοχή παράγει πολλά παραδοσιακά - τοπικά προϊόντα

Η φέτα, το κρασί, το τσίπουρο, τα παραδοσιακά γλυκά κουταλιού, η πατάτα είναι μερικά από τα προϊόντα που μπορούν να αναδείξουν ένα συγκριτικό πλεονέκτημα για την υποστήριξη μεταποιητικών δραστηριοτήτων, με έμφαση στην παραγωγή προϊόντων οικολογικής καλλιέργειας και 'ονομασίας προέλευσης' και την ανάπτυξη της τυποποίησης και της συσκευασίας αγροτικών προϊόντων για εξαγωγή.

3.1.5 Η επένδυση σε νέες τεχνολογίες (π.χ τηλεϊατρική)

Τέτοιου είδους τεχνολογίες θα βοηθήσουν στο σταδιακό περιορισμό των προβλημάτων σε θέματα υγείας των κατοίκων των ορεινών περιοχών της Ηπείρου. Θετικό παράδειγμα προς αυτήν την κατεύθυνση αποτελεί το δίκτυο EPIRUS-NET, το οποίο λειτουργεί από το 2000. Είναι ένα δίκτυο Τηλε-ιατρικής και Τηλε-εργασίας, το οποίο ανήκει στην Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Ηπείρου και αναπτύσσεται σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. με προοπτική επέκταση σε όλη την Ήπειρο.

3.1.6 Πρόσβαση των δημοτικών διαμερισμάτων σε υποδομές

Οι τοπικές κοινότητες του δήμου μέχρι πρότινος σημαντικά απομονωμένοι γίνονται πλέον εύκολα προσβάσιμοι. Η άμεση πρόσβαση σε κοινωνικά αγαθά (υπηρεσίες υγείας, εκπαίδευσης, ψυχαγωγίας, κ.λ.π.) διευκολύνει την ζωή των κατοίκων ενώ επηρεάζει τον τουρισμό, τη βιομηχανία, το εμπόριο, τις μεταφορές, τις υπηρεσίες της υγείας, της εκπαίδευσης, κ.α.

3.1.7 Το Μ.Ε.Κ.Δ.Ε ενισχύει τις ορεινές περιοχές της χώρας μας

Έχει αναβαθμίσει την συμβολή του στις ορεινές περιοχές με την λειτουργία του μεταπτυχιακού προγράμματος «Περιβάλλον και Ανάπτυξη Ορεινών Περιοχών». Καθοριστικής σημασίας είναι η δράση του για την ανάληψη και εκπόνηση ερευνών και μελετών διεπιστημονικού χαρακτήρα για τις ορεινές περιοχές και για τον ίδιο τον δήμο Μετσόβου.

3.1.8 Η προσβασιμότητα του Δήμου Μετσόβου

Η προσβασιμότητα του Δήμου Μετσόβου πάνω στον άξονα που συνδέει την Ήπειρο με την Θεσσαλία συντέλεσε ώστε να μην διακοπεί ποτέ η οικονομική και κοινωνική δραστηριότητα στην περιοχή. Το Μέτσοβο με την «Εγνατία Οδό» φέρνει την περιοχή κοντά στην Βόρεια Ελλάδα δημιουργώντας έτσι μία λεωφόρο ανάπτυξης.

3.1.9 Ισορροπη ανάπτυξη του Δήμου

Ενίσχυση του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα και όχι μόνο στην μονοκαλλιέργεια του τουρισμού. Δημιουργία μίας ισορροπης ανάπτυξης για όλο τον Δήμο με νέους πόλους και ποιοτικά χαρακτηριστικά.

3.1.10 Η αποκεντρωμένη παραγωγή ενέργειας με χρήση ΑΠΕ

Μικρές ενεργειακές μονάδες που συντείνουν στην ενεργειακή αυτονόμηση απομονωμένων περιοχών, υποδεικνύουν ένα διαφορετικό μοντέλο ανάπτυξης, που βασίζεται στην αξιοποίηση των τοπικών διαθεσίμων. Ιδιαίτερα σημαντικός αναδεικνύεται ο ρόλος της δασικής βιομάζας. Η ενεργειακή της αξιοποίηση στην περίπτωση του Μετσόβου μπορεί να καλύψει το σύνολο των θερμικών αναγκών και περίπου το 15% των αναγκών σε ηλεκτρική ενέργεια. Τα μικρά υδροηλεκτρικά, σε περιοχές με πλούσια νερά, όπως το Μέτσοβο, αποτελούν επίσης σημαντικό τροφοδότη ηλεκτρικής ενέργειας, με επίσης συνεχή στο μεγαλύτερο μέρος του έτους παροχή ισχύος.

3.1.11 Η ανάπτυξη ποιοτικών φυτικών προϊόντων

Η ύπαρξη κατάλληλων περιοχών για την ανάπτυξη ποιοτικών φυτικών προϊόντων αμπελουργίας και οργανικών δημητριακών και λαχανικών, καθώς και η ανάπτυξη καλλιεργειών μικρής κλίμακας διαφόρων ποικιλιών θεραπευτικών βοτάνων και ενδογενών φυτών με αρωματικές ή φαρμακευτικές ιδιότητες, αλλά και η καλλιέργεια νέων βιολογικών και οικολογικών προϊόντων μέσω της απεξάρτησης από τις παραδοσιακές αγροτικές δραστηριότητες.

3.2 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

3.2.1 Ανισσόροπη ανάπτυξη

Προβλήματα ανισσόροπης ανάπτυξης που ήδη υφίσταται μπορεί να βαθύνουν και να αποκρυσταλλωθούν σε μία μη αναστρέψιμη κατάσταση. Ο Καλλικράτης αλλά και η παρούσα οικονομική κατάσταση είναι παράγοντες που κάνουν τον κίνδυνο πιο ορατό.

3.2.2 Αλλοίωση παραδοσιακού χαρακτήρα

Στη δημοτική κοινότητα του Μετσόβου έχουν κατασκευαστεί σύγχρονα κτίρια τα οποία αποτελούν κακά αντίγραφα της ελληνικής αστικής αρχιτεκτονικής ενώ έχουν μεταφραστεί λαθεμένα παραδοσιακά στοιχεία με αποτέλεσμα να παρατηρείται μεγάλη αλλοίωση του παραδοσιακού οικισμού. Το φαινόμενο είναι έντονο γιατί το Μέτσοβο συγκράτησε σε σχέση με άλλες περιοχές τον πληθυσμό και είχε και σημαντική τουριστική δραστηριότητα. Επίσης σε πολλά σημεία της δημοτικής κοινότητας υπάρχει πλήθος πινακίδων ανόμοιες ως προς το μέγεθος ,το χρώμα κτλ. Με αποτέλεσμα να αλλοιώνουν την παραδοσιακή αρχιτεκτονική.

3.2.3 Γεωμορφολογικές ιδιομορφίες

Είναι περιοχή με έντονο ανάγλυφο, μεγάλο υψόμετρο και απότομες κλίσεις. Κύριο χαρακτηριστικό του είναι ότι είναι προσαρμοσμένο στις ανάγκες της εποχής όπου αναπτύχθηκαν. Οι τοπικοί δρόμοι σχεδιασμένοι σε άλλες εποχές και για διαφορετικές ανάγκες αποδεικνύουν την ανικανότητα τους να ανταπεξέλθουν στις

σημερινές κυκλοφοριακές ανάγκες με αποτέλεσμα να δημιουργείτε έντονο κυκλοφοριακό πρόβλημα.

3.2.4 Χαμηλή ποιότητα υπηρεσιών

Εξαιτίας των νέων τουριστικών αναγκών και απαιτήσεων των επισκεπτών, ο δήμος Μετσόβου θα πρέπει να φροντίσει για την ανανέωση και την ποιότητα του τουριστικού προϊόντος που προσφέρει και ιδιαίτερα στην πλατεία του Μετσόβου.

3.2.5 Εξορθολογισμός της πτηνοτροφίας

Ο κλάδος της πτηνοτροφίας που παρουσιάζεται κυρίως στο δημοτικό διαμέρισμα Βοτονοσίου θα πρέπει να διενεργηθούν απαραίτητες μελέτες για την αποφυγή προβλημάτων κορεσμού της δυναμικότητας / αντοχής των περιοχών που βρίσκονται εγκατεστημένες, καθώς και έντονων περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

3.2.6 Έλλειψη μέτρων προστασίας

Οι περιοχές με ιδιαίτερο φυσικό κάλλος όπως ο Δήμος Μετσόβου εντοπίζονται στις ελλείψεις στην εφαρμογή μέτρων προστασίας τους, στην λαθροθηρία, στην λαθροϋλοτομία και στην υπερβόσκηση.

3.2.7 Επίπεδο εκπαίδευσης

Το επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού δεν μπορεί να θεωρηθεί ικανοποιητικό, αφού το μεγαλύτερο μέρος είναι απόφοιτοι στοιχειώδους εκπαίδευσης. Οι κυριότερες αιτίες μπορούν να αναζητηθούν στην επάρκεια των εκπαιδευτικών υποδομών σε επίπεδο δημοτικού διαμερίσματος. Φυσικά η κατάσταση αυτή επιδεινώνεται στις αγροτικές περιοχές, όπου το μορφωτικό επίπεδο είναι χαμηλότερο από το αντίστοιχο της έδρας του Δήμου.

3.3 ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

3.3.1 Αλλαγή των προτύπων τουρισμού στις ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού με επίκεντρο το περιβάλλον.

Οι πλουσιότατοι φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι, που ευνοούν την ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων, ο μεγάλος πλούτος αρχαιοτήτων και μνημείων του νεώτερου πολιτιστικού παρελθόντος (μοναστήρια, εκκλησίες), το μεγάλης

αισθητικής και σημασίας δομημένο περιβάλλον (αρχιτεκτονική οικισμών, γεφύρια) και η ύπαρξη ισχυρής κοινωνικής ταυτότητας και πλούσιων ηθών και εθίμων. Ειδικότερα, ο αγροτουρισμός – οικοτουρισμός σε σχέση με τον φυσικό και πολιτιστικό πλούτο της περιοχής μπορεί να παρουσιάσει δυναμική τάση ανάπτυξης των ήπιων και εναλλακτικών μορφών τουρισμού που ενισχύεται από την ύπαρξη σημαντικού ιστορικού και αρχιτεκτονικού πλούτου, μοναδικής αξίας και αισθητικής και το φυσικό περιβάλλον της περιοχής. Η ύπαρξη πλούσιων φυσικών πόρων σε συνδυασμό με ένα πλήθος πολιτιστικών και πολιτισμικών στοιχείων, έχουν αποτελέσει τον κύριο μοχλό ανάπτυξης διαφόρων μορφών τουριστικών δραστηριοτήτων.

3.3.2 Ύπαρξη και διατήρηση των Εθνικών πάρκων και των φορέων διαχείρισης

Ο Δήμος είναι προνομιούχος από την άποψη του φυσικού περιβάλλοντος, εξαιτίας των σημαντικών και ποικίλων οικοσυστημάτων. Η περιοχή μελέτης αποτελεί για τα Ελληνικά δεδομένα ένα μοναδικό συνδυασμό ορεινού τοπίου, με πλούσιους υδάτινους πόρους, που συνθέτουν ένα περιβάλλον υψηλού φυσικού κάλλους. Η Βάλια Κάλντα, το φυσικό περιβάλλον των ποταμών, το Περιστέρι, η Λίμνη Πηγών Αώου και η ποικιλία της πανίδας και της χλωρίδας, δημιουργούν την βιοποικιλότητα που χαρακτηρίζει ένα τοπίο ως άρτιο, τόσο περιβαλλοντικά όσο και τουριστικά που χρειάζεται διατήρηση.

3.3.3 Συνεχή τάση βελτίωσης του μορφωτικού και εκπαιδευτικού επιπέδου των πολιτών

Στη σύγχρονη εποχή, η εκπαίδευση και κατάρτιση του ανθρωπίνου δυναμικού έχει μεγάλη σημασία για τη διαρκή προσαρμογή του στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες του περιβάλλοντος. Η δημιουργία και η συσσώρευση του ανθρωπίνου κεφαλαίου, με την απόκτηση γνώσεων και την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, πραγματοποιείται κυρίως στα πλαίσια ενός εκπαιδευτικού συστήματος. Με τα δεδομένα της σύγχρονης τεχνολογίας, υψηλότερο επίπεδο μόρφωσης σημαίνει καλύτερο επίπεδο ανθρωπίνου κεφαλαίου, καλύτερες προϋποθέσεις υποδοχής και απορρόφησης της τεχνολογίας, συνεπώς και μεγαλύτερες δυνατότητες αύξησης του παραγομένου προϊόντος και εξυπηρέτηση του στόχου της οικονομικής ανάπτυξης.

3.3.4 Η βελτίωση της προσβασιμότητας και η αύξηση μεταφορικού φόρτου δίνει ευκαιρίες ανάπτυξης σε σημαντικούς κλάδους της οικονομίας

Η περιοχή μελέτης αποτελεί τον συνθετικό κρίκο που ενώνει την Ήπειρο με την Θεσσαλία και την Μακεδονία παρέχοντας δυνατότητες πρόσβασης προς όλες τις κατευθύνσεις. Η εκμετάλλευση αυτού του πλεονεκτήματος συνδέεται με τη διαθεσιμότητα και ανάπτυξη των υποδομών, καθιστώντας τις μεταφορές και τις μεταφορικές υποδομές βασική προϋπόθεση ανάπτυξης της περιοχής.

3.4 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

3.4.1 Κυκλοφοριακό πρόβλημα στο Μέτσοβο

Το Μέτσοβο είναι γεγονός ότι αποτελεί έναν από τους πιο θελκτικούς προορισμούς για τουρισμό στην Ελλάδα, σε περιόδους έντονης τουριστικής δραστηριότητας, όμως αντιμετωπίζει πρόβλημα από την κυκλοφοριακή συμφόρηση των οχημάτων. Μεγάλες ουρές αυτοκινήτων από την είσοδο του χωριού που καταλήγουν στην πλατεία, ελάχιστος χώρος στάθμευσης, αρκετά τουριστικά λεωφορεία συνθέτουν ένα σκηνικό ταλαιπωρίας όχι για τους επισκέπτες, αλλά και για τους ίδιους τους κατοίκους του Μετσόβου, που βλέπουν παράλληλα να αλλοιώνεται η παραδοσιακή εικόνα του τόπου τους.

3.4.2 Αλλοίωση παραδοσιακού χαρακτήρα

Το Μέτσοβο είναι χαρακτηρισμένος παραδοσιακός οικισμός από το 1978. Κατά τη μετάβαση από το παρελθόν στο παρόν σημαντικό κομμάτι της τοπικής παραδοσιακής φυσιογνωμίας χάθηκε. Αν και η βασική δομή του οικισμού διατηρήθηκε σε μεγάλο βαθμό, πολλά αξιολογα παραδοσιακά κτίσματα γκρεμίστηκαν και αντικαταστάθηκαν από σύγχρονα, ενώ ο οικισμός επεκτάθηκε αρκετά προκειμένου να ικανοποιήσει τις αυξανόμενες ανάγκες στέγασης. Η πλειοψηφία των νέων κτισμάτων δεν βασίζεται στις αρχές της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Περισσότερο ακόμη, σε μια προσπάθεια μίμησης του παλιού, υιοθετήθηκε μια κακώς εννοούμενη νεο-παραδοσιακή αρχιτεκτονική, που σε καμία περίπτωση δεν ανταποκρίνεται στην πραγματική.

3.4.3 Κάτοικοι των χωρίων ηλικιωμένοι

Στα δημοτικά διαμερίσματα Μεγάλη Γότιστα, Μικρή Γότιστα, Μεγάλο Περιστέρι, οι κάτοικοι στην πλειοψηφία είναι οι ηλικιωμένοι και οικονομικά αδύναμοι, οι οποίοι δύσκολα εγκαταλείπουν τον τρόπο ζωής τους και τον τόπο τους. Το αποτέλεσμα είναι, σήμερα, στην πλειοψηφία τους τα ορεινά χωριά να είναι σχεδόν έρημα – λιγότερο η περισσότερο, με ελάχιστες μόνο εξαιρέσεις.

3.4.4 Εγκατάλειψη των ορεινών περιοχών

Σημαίνει την εγκατάλειψη του ορεινού πολιτισμού, με ότι αυτό συνεπάγεται. Εγκατάλειψη των παραδοσιακών τρόπων καλλιέργειας της γης, του παραδοσιακού τρόπου ζωής (έθιμα, ασχολίες, τέχνες, κ.λ.π.) και κατ' επέκταση των όσων έχει δημιουργήσει ο άνθρωπος στη μακρόχρονη διαβίωσή του στην ορεινή φύση. Ο σύγχρονος άνθρωπος επιστρέφει στον ορεινό χώρο, κυρίως ως τουρίστας (εποχιακή κατοίκηση).

3.4.5 Ελλιπής υγειονομική περίθαλψη

Ένας παράγοντας αρκετά σημαντικός για τον οποίο παρατηρείται μετακίνηση του πληθυσμού στα Ιωάννινα και σε άλλα αστικά κέντρα, τις περισσότερες φορές όταν συντρέχει συγκεκριμένος και μακροχρόνιος λόγος υγείας, είναι η ελλιπής, προβληματική ή ακόμα και η απουσία της υγειονομικής περίθαλψης.

Οι επιπτώσεις στην ποιότητα παροχής πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας στις απομακρυσμένες περιοχές της είναι αυτονόητες.

Πέραν όλων αυτών, τα προβλήματα οξύνονται ακόμη περισσότερο εξαιτίας ελλείψεως ασθενοφόρων. Ο Δήμος Μετσόβου διαθέτει μόλις ένα ασθενοφόρο για να καλύψει τις ανάγκες. Το θέμα στο οποίο θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση και αφορά στην υγεία είναι η διαθεσιμότητα ασθενοφόρων του ΕΚΑΒ (σύνολο για τον νομό Ιωαννίνων 14 ασθενοφόρα) στις ορεινές περιοχές.

3.4.6 Αναπτυξιακά προγράμματα

Σε όλα τα προγράμματα που έχουν κατά καιρούς εφαρμοστεί και εφαρμόζονται στην Ήπειρο (EQUAL, LEADER+, Ο.Π.Α.Α.Χ., INTERREG) τονίζεται ως τελικός στόχος και προϋπόθεση εξασφάλισης ικανοποιητικού επιπέδου ζωής, η οικονομική ανάπτυξη της περιοχής/περιφέρειας. Στο όνομα προγραμμάτων «Ολοκληρωμένης, Αειφόρου Ανάπτυξης της ορεινής- μειονεκτικής Ηπείρου» δίνεται

έμφαση σε θέματα άρσης της απομόνωσης της περιοχής, καταπολέμησης της ανεργίας, συγκράτησης του ντόπιου ενεργού πληθυσμού στην ύπαιθρο, διατήρησης και προστασίας των φυσικών και πολιτισμικών διαθεσίμων, ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας των γυναικών και των νέων, κ.α.. Δίνεται έμφαση με άλλα λόγια σε ζητήματα-προβλήματα της περιφέρειας Ηπείρου τα οποία είναι και υπαρκτά και κρίσιμα. Το πρόβλημα ξεκινάει από τη στιγμή που μόνος και κύριος προσανατολισμός των προγραμμάτων αυτών είναι η οικονομική ανάπτυξη και η εισοδηματική ενίσχυση των περιφερειών, γεγονός που δημιουργεί εξαρτήσεις. Η μονομέρεια αυτή αποτελεί πρόβλημα διότι, «η ανάπτυξη, είτε θα είναι ολοκληρωμένη, δηλαδή ταυτόχρονα οικονομική, κοινωνική, τεχνική/τεχνολογική, πολιτική και πολιτισμική, σε διαλεκτική αρμονία και με σεβασμό στο συγκεκριμένο φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον, του οποίου μέρος είναι ο άνθρωπος, ή δεν θα υπάρχει καθόλου (Ρόκος 1963, 1964, 1967, 1970, 1972, 1975, 1977, 1980, 1986, 1988,1993, 1994, 1995, 1998)

3.4.7 Προστασία άγριας πανίδας

Η προσέγγιση ειδών άγριας πανίδας (π.χ. Λύκος, Καφέ αρκούδα) σε κατοικημένες περιοχές, όταν από ανθρωπογενείς ή άλλες αιτίες αδυνατούν να βρουν τροφή στους φυσικούς τους οικοτόπους, πολλές φορές οδηγεί στην άμεση θανάτωση των ειδών από λαθροθήρες ή και από παραγωγούς, κτηνοτρόφους που έχουν υποστεί ζημιές και καταστροφές. Προκειμένου να αποφευχθεί το φαινόμενο αυτό υπάρχει ανάγκη για λήψη αγροπεριβαλλοντικών μέτρων. Η ενημέρωση έχει να κάνει με τον οικολογικό ρόλο της άγριας πανίδας και τις αρνητικές συνέπειες στο περιβάλλον από την ανεξέλεγκτη μείωση του πληθυσμού των ειδών.

3.4.8 Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου

Ελλιπής εμφανίζεται η λειτουργία του Φορέα Διαχείρισης του Εθνικού Πάρκου Β. Πίνδου (Συγκρότηση: ΚΥΑ 125184/357 ΦΕΚ 126/Β/7-2-03) καθώς και η ενεργοποίηση των κατοίκων γύρω από την περιβαλλοντική- και όχι μόνο- σημασία του εθνικού πάρκου και των προστατευόμενων περιοχών γενικότερα, παρόλο που στο παρελθόν οι κάτοικοι της Πίνδου, στην προσπάθεια επιβίωσης τους, υπήρξαν ικανοί διαχειριστές του φυσικού πλούτου της περιοχής. Πολύ ενθαρρυντική είναι η προσπάθεια ευαισθητοποίησης και έμπρακτης, βιωματικής δραστηριοποίησης που γίνεται από τις περιβαλλοντικές οργανώσεις που δρουν στην περιοχή (WWF,

Αρκτούρος, Καλλιστώ) έτσι ώστε οι νέοι -ιδιαίτερα οι μαθητές- φαίνεται πως έχουν κατανοήσει τη μεγάλη σημασία της περιοχής και δείχνουν πλέον ενεργά το ενδιαφέρον τους.

3.4.9 Κατολισθητικά φαινόμενα στο Μέτσοβο

Πρόβλημα παρουσιάζεται σε περιοχές όπου έχουμε βαθιές κατολισθήσεις, οι οποίες επηρεάζουν σημαντικά ορισμένους οικισμούς και απαιτούνται μέτρα για την προστασία των κατοίκων. Τέτοια φαινόμενα εμφανίζονται στη συνοικία Άγιος Δημήτριος του Δήμου Μετσόβου και στην κοινότητα Αηγίου. Σημαντικά είναι τα προβλήματα των κατολισθήσεων στο οδικό δίκτυο, τα οποία αυξάνουν τις δαπάνες συντήρησής του.

3.4.10 Υποβάθμιση περιβάλλοντος λόγω Εγνατίας Οδού

Σοβαρή υποβάθμιση έχει υποστεί το φυσικό περιβάλλον από τα έργα κατασκευής της Εγνατίας Οδού στην περιοχή, λόγω της διάνοιξης πολλών βοηθητικών δρόμων προς τα εργοτάξια και τα σημεία κατασκευής των έργων, ενώ σοβαρό πρόβλημα αποτελεί και η ρίψη σκουπιδιών από τους διερχόμενους ταξιδιώτες κατά όλο το μήκος του οδικού δικτύου, εθνικού και επαρχιακού.

3.4.11 Παράνομη υλοτομία

Παρατηρείται κατά τους καλοκαιρινούς μήνες και ιδιαίτερα τις βραδινές ώρες η μεταφορά παράνομης υλοτομίας. Τα τελευταία χρόνια λόγω της αύξησης της τιμής του πετρελαίου θέρμανσης και η ανάγκη των κατοίκων να καλύψουν τις απαιτήσεις τους για την περίοδο του χειμώνα που σε μία τέτοια ορεινή περιοχή είναι μεγάλης διάρκειας οδηγούν τους κατοίκους σε παράνομη υλοτόμηση. Θα πρέπει να ενταθούν τα μέτρα φύλαξης, να αυξηθεί το προσωπικό φύλαξης και να αναζητηθούν εναλλακτικές λύσεις για την αντιμετώπιση των προβλημάτων και των απαγορεύσεων π.χ η βελτίωση των ελευθέρων στην βοσκή λιβαδιών, η διάθεση με χαμηλό τίμημα ή δωρεάν ξυλεία ατομικών αναγκών κ.λ.π

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ

Στα πλαίσια της διπλωματικής μου εργασίας, δομήθηκαν τέσσερα εναλλακτικά σενάρια. Οι κύριοι άξονες γύρω από τους οποίους διαμορφώθηκαν τα σενάρια αφορούν, την ήπια τουριστική ανάπτυξη, την ανάπτυξη ήπιων μορφών ενέργειας, την ανάπτυξη του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα, την αναπτυξιακή πολιτική, τα αναπτυξιακά κίνητρα και τη στήριξη των νέων στην περιοχή.

Έμφαση δίνεται στην ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων, στην ποιότητα του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος, στην αναβάθμιση των υποδομών και στην καλύτερη οργάνωση των παραγωγικών τομέων που αναπτύσσονται στην περιοχή.

Τα τέσσερα εναλλακτικά σενάρια ανάπτυξης του ορεινού Δήμου Μετσόβου, παρουσιάζονται στη συνέχεια της ενότητας. Κάθε ένα από αυτά, εστιάζει σε διαφορετικές προτεραιότητες ανάπτυξης της περιοχή μελέτης.

4.1 ΠΡΩΤΟ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ:

ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΗΠΙΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ, ΜΙΚΡΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΑΠΕ

Άξονας 1: Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού

Η άμεση σύνδεση του αγροτικού τομέα (π.χ. αγροτικά προϊόντα) με τον τουρισμό, μπορούν να συμβάλουν στην επιμήκυνση της τουριστικής δράσης, τη διαφύλαξη και επέκταση της «ποιότητας» του δήμου, της ταυτότητας κάθε προϊόντος σε τοπικό και διεθνές επίπεδο, καθώς και στην ανάπτυξη της οικονομίας και του εμπορίου (π.χ. μικρές επιχειρήσεις). Ωστόσο, για την πραγματοποίηση των παραπάνω απαιτούνται κάποιες προϋποθέσεις. Προτείνεται η δημιουργία και ο εκσυγχρονισμός των τοπικών μονάδων μεταποίησης-τυποποίησης των παραγόμενων αγροτικών

προϊόντων (γεωργικών και κτηνοτροφικών, συμβατικών και βιολογικών), ώστε να διευκολυνθεί η διοχέτευσή τους στην αγορά και η αξιοποίησή τους από τις τουριστικές μονάδες της περιοχής.

Επίσης, απαιτείται η δημιουργία, ο εκσυγχρονισμός αγροκτημάτων (με μονάδες διανυκτέρευσης-ξενώνες) και η περαιτέρω ανάπτυξη εναλλακτικών τουριστικών δραστηριοτήτων.

Η ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων ορεινού και εναλλακτικού τουρισμού, η βελτίωση των τουριστικών καταλυμάτων (π.χ. ξενώνες), η ανάδειξη και εμπλουτισμός των τουριστικών πόρων, η ανάδειξη και προστασία της περιβαλλοντικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, η διαφύλαξη οικιστικών συνόλων με ενδιαφέρουσα αρχιτεκτονική, η προστασία και ανάδειξη μνημείων ιδιαίτερης αξίας, η υλοποίηση υποδομών σύγχρονης καλλιτεχνικής δημιουργίας και πολιτιστικών διαδρομών, η ανάδειξη των οικοσυστημάτων και του φυσικού περιβάλλοντος, καθώς και η άμεση βελτίωση των μεταφορικών υποδομών προς τις τουριστικές περιοχές, αποτελούν σημαντικές προοπτικές για την ανάπτυξη της περιοχής

Μέτρο 1.1 : Ανάδειξη πολιτισμικών στοιχείων του Δήμου

Έχοντας ως αφετηρία των πολλών πολιτισμικών στοιχείων που χαρακτηρίζουν το Δήμο Μετσόβου, προτείνεται μία συντονισμένη δράση αξιοποίηση τους. Οι εκδηλώσεις, τα μνημεία, είναι φορείς μακροχρόνιας παράδοσης, συνάντησης και αναβίωσης ηθών και εθίμων, προσφέροντας τη δυνατότητα στους επισκέπτες να πάρουν μία γεύση από τον τρόπο ζωής μίας άλλης κοινωνίας. Επιπλέον οι ενεργοί συμμετέχοντες, ανακτούν μνήμες από το παρελθόν διατηρώντας ζωντανή την τοπική κουλτούρα.

Δράσεις:

- Η διαφύλαξη οικιστικών συνόλων με ενδιαφέρουσα αρχιτεκτονική.

- Στήριξη κοινωνικών πρωτοβουλιών (σύλλογοι, φορείς) , εύρεση κονδυλίων για την ενίσχυση τους, προώθηση πανηγυριών, (π.χ. Αγίας Παρασκευής, Δεκαπενταύγουστο, Αντάμωμα Βλάχων κτλ).
- Έργα βελτίωσης προσβασιμότητας για την ευκολότερη προσέγγιση των μνημείων, χαρτογράφηση και προβολή τους.
- Δημιουργία μονοπατιών συνδέσεις των εκκλησιών και των μοναστηριών της περιοχής.
- Προβολή θρησκευτικών μνημείων.
- Ανάδειξη ιστορικών πέτρινων γεφυριών και υδροκίνητων έργων.
- Ίδρυση μουσείου Λαογραφικού Αρχοντικού Τσανάκα στη δημοτική κοινότητα Μετσόβου.
- Ανακατασκευή της ιστοσελίδας του Δήμου(ειδικό ένθετο για τους τουρίστες)

(πχ ένας κατάλληλα εξοπλισμένος τουρίστας με ένα κινητό να μπορεί να έχει ανά πάσα χρονική στιγμή πληροφορίες για θέσεις και ώρες λειτουργίας των μοναστηριών, των μουσείων ή και άλλων πληροφοριών για διαθεσιμότητα ξενοδοχείων κτλ.)

Μέτρο 1.2 : Ανάδειξη φυσικού περιβάλλοντος

Δράσεις:

- Ανάδειξη μονοπατιών μέσα από την μοναδική φύση της περιοχής.
- Δημιουργία ομάδας και εξειδίκευσης αυτής με έδρα στην τοπική κοινότητα Μηλιάς με ενοικιάσεις ποδηλάτων για τα μονοπάτια της Βάλιας Κάλντας.
- Συντήρηση, αποκατάσταση μονοπατιών, δημιουργία χαρτών, προβολή χαρτών
- Ανάπτυξη φυσιολατρικού τουρισμού με διαμονή των τουριστών στο καταφύγιο της Βάλιας Κάλντας και στις κατασκηνώσεις στον Προφήτη Ηλία.
- Ίδρυση Ορεινού Κέντρου Θεραπευτικού Τουρισμού εξαιτίας αφθονίας βοτάνων και φυτών)
- Δημιουργία Κέντρου Περίθαλψης Αγρίων Ζώων στην Μηλιά

Μέτρο 1.3 : Ανάδειξη αθλητικού τουρισμού στον Δήμο

Στα πλαίσια του αθλητικού τουρισμού οι μετακινήσεις των τουριστών μπορεί να έχουν στόχο: α) τη συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες, β) την παρακολούθηση αθλητικών γεγονότων, και γ) την επίσκεψη αθλητικών εγκαταστάσεων. Ο αθλητικός τουρισμός είναι μια παγκοσμίως κερδοφόρα επιχείρηση, η οποία προσφέρει πολλές ευκαιρίες ανάπτυξης και θέσεις εργασίας. Ένας άλλος σημαντικός λόγος είναι η βελτίωση των υποδομών που συχνά απαιτούνται για τη διοργάνωση αθλητικών γεγονότων. Επίσης ο αθλητικός τουρισμός εκτός από την οικονομική ανάπτυξη μπορεί να συνεισφέρει στην πολιτιστική κουλτούρα των ανθρώπων.

Δράσεις:

- Συντήρηση των ήδη υπάρχων οργανωμένων εγκαταστάσεων
- Ολοκλήρωση και λειτουργία παγοδρομίου και κολυμβητηρίου
- Ειδικευση προσωπικού που οργανώνει την εκπαίδευση των επισκεπτών κατά τη διάρκεια διεξαγωγής των αθλημάτων.
- Οργάνωση ορειβασίας, ιππασίας, ποδήλατο βουνού
- Προσιτές προσφορές για τις ομάδες καλαθοσφαίρισης και ποδοσφαίρου Α' Εθνικής που επιθυμούν για καλοκαιρινή προετοιμασία
- Δημιουργία σχολή χορού πάνω σε πάγο

Μέτρο 1.4 : Δημιουργία οργανωμένων αγροτουριστικών καταλυμάτων

Στα δημοτικά διαμερίσματα όπως η Μικρή και Μεγάλη Γότιστα, το Μικρό και Μεγάλο Περιστέρι και η Σίτσαينا που η μόνη ενασχόληση των κατοίκων τους, είναι η κτηνοτροφία και η γεωργία προτείνεται η δημιουργία μικρών αγροτουριστικών καταλυμάτων, στηρίζοντας την φιλοσοφία «το μικρό είναι όμορφο».

Δράσεις:

- Εξειδίκευση προσωπικού μέσω σεμιναρίων και επίσκεψης άλλων

αγροτουριστικών καταλυμάτων σε άλλες περιοχές.

- Δημιουργία αγροτουριστικών μονάδων με κάλυψη των ενεργειακών τους αναγκών με εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων.
- Διατήρηση και απασχόληση των κατοίκων της περιοχής με νέες θέσεις εργασίας.
- Παραγωγής τοπικών προϊόντων(γάλα, κρέας, τυρί, αυγά, χυλοπίτες, μαρμελάδες, κρασί, λαχανικά, μέλι κτλ) σε κάθε αγροτουριστικό κατάλυμα.
- Φιλοξενία επισκεπτών και γνωριμία από κοντά με τις καλλιεργητικές πρακτικές και παραγωγικές διαδικασίες.
- Διατροφή επισκεπτών από τα τοπικά προϊόντα και δυνατότητα αγοράς

Άξονας 2 : Αναδιάρθρωση στον πρωτογενή τομέα

Η κυρίαρχη παραγωγική και οικονομική δραστηριότητα στην Χρυσοβίτσα αποτελεί η Γεωργία και συγκεκριμένα η παραγωγή πατάτας. Οι σύγχρονες τάσεις και ανάγκες, η επιστημονική και τεχνολογική πρόοδος επιβάλλουν την αναδιάρθρωση και τον εκσυγχρονισμό του πρωτογενούς τομέα. Κρίνεται λοιπόν αναγκαία η βελτίωση των υποδομών, η αξιοποίηση της τεχνογνωσίας καθώς και η προβολή του τοπικού παραγόμενου προϊόντος.

Μέτρο 2.1 : Αναδιάρθρωση καλλιεργειών

Η ελληνική γεωργία διανύει μια περίοδο αναπροσαρμογής και συνεχών μεταρρυθμίσεων που είναι γεγονός ότι δημιουργούν κλίμα επιφύλαξης και αβεβαιότητας στον αγροτικό παραγωγικό κλάδο. Η απελευθέρωση του εμπορίου και η παγκοσμιοποίηση, καθώς και οι γενικότερες εξελίξεις που συντελούνται στον τομέα της εξέλιξης και της τεχνολογίας θέτουν υψηλά τον πήχη των απαιτήσεων όσον αφορά το μέλλον του γεωργικού τομέα.

Δράσεις

- Ενίσχυση των δράσεων για την έρευνα και την εφαρμογή δυναμικών υπαίθριων καλλιεργειών (κηπευτικά)

- Βιολογική γεωργία
- Συνεχή παρακολούθηση στην εξέλιξη της αγοράς και ταυτόχρονη προσαρμογή

Μέτρο 2.2 : Εγγειοβελτιωτικά έργα-Βελτίωση υποδομών

Η βελτίωση των υποδομών καθώς και η προσθήκη εγγειοβελτιωτικών έχει πλέον καταστεί ανάγκη και εντάσσεται σε πρώτο βαθμό προτεραιότητας για να επιτευχθεί μείωση του κόστους παραγωγής και παράλληλα προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Στόχος είναι η ισόρροπη ανάπτυξη και ολοκλήρωση των υποδομών του αγροτικού τομέα με ορθολογική αξιοποίηση των υδατικών πόρων.

Δράσεις

- Αρδευτικά έργα, λιμνοδεξαμενές
- Αποστραγγιστικά-αντιπλημμυρικά έργα
- Βελτίωση αγροτικής οδοποιίας

Μέτρο 2.3 : Δημιουργία κινήτρων για αξιοποίηση της κτηνοτροφίας

Εξαιτίας του δασικού και γεωργοκτηνοτροφικού χαρακτήρα που έχει ο Δήμος, διαθέτει σημαντικό ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα και στην κτηνοτροφία. Για το λόγο αυτό, οι κλάδοι της ζωικής παραγωγής πρέπει να ενισχυθούν.

Δράσεις

- Χωροθέτηση οργανωμένων βοσκοτόπων
- Σύνταξη ολοκληρωμένων διαχειριστικών προγραμμάτων
- Αξιοποίηση νέων βοσκοτόπων

Μέτρο 2.4: Αξιοποίηση τεχνογνωσίας

Η αξιοποίηση της τεχνογνωσίας και των νέων μεθόδων και μέσων αποτελεί πολύ σημαντική παράμετρο στην ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα παραγωγής. Προς αυτήν λοιπόν την κατεύθυνση θα πρέπει να αξιοποιηθούν όλα τα κέντρα επιστημονικής και τεχνολογικής γνώσης της περιοχής.

Δράσεις

- Αξιοποίηση-ενημέρωση για νέες και πιο καινοτόμες μεθόδους παραγωγής
- Συνεργασία των πανεπιστημιακών και ερευνητικών ιδρυμάτων(ΜΕΚΔΕ)
- Ίδρυση σχετικών επιμορφωτικών κέντρων (π.χ. γαλακτοκομική σχολή)

Μέτρο 2.5 : Στήριξη των τοπικών προϊόντων

Ο Δήμος διαθέτει μια μεγάλη ποικιλία τοπικών προϊόντων που στις περισσότερες των περιπτώσεων παραμένει ανεκμετάλλευτος πέρα από κάποια προϊόντα όπως το κρασί και το τυρί. Για το λόγο αυτό κρίνεται σκόπιμη ανάδειξη της αξίας των τοπικά παραγόμενων προϊόντων διατροφής, η προσαρμογή στις απαιτήσεις της ζήτησης, η ανάδειξη της ποιότητας τους και η διασύνδεση με την τοπική τουριστική δραστηριότητα. Με τον τρόπο αυτό δημιουργείται προστιθέμενη αξία στο τοπικό παραγωγικό σύστημα.

Δράσεις

- Κατοχύρωση ποιότητας στη διαδικασία παραγωγής
- Ενίσχυση προβολής και προώθησης προϊόντων, συμμετοχή σε εκθέσεις

Άξονας 3: Αναδιάρθρωση-ενίσχυση στον δευτερογενή τομέα

Η καθετοποίηση της παραγωγής και η πιστοποιημένη παραγωγή ποιοτικών προϊόντων υψηλής διατροφικής αξίας κρίνεται επιβεβλημένη.

Μέτρο 3.1: Καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό

Για την αναδιάρθρωση και ενίσχυση του δευτερογενή τομέα σημαντικό παράγοντα αποτελεί η αξιοποίηση και επιμόρφωση του ανθρώπινου δυναμικού.

Δράσεις

- Εξασφάλιση ειδικής τεχνογνωσίας, επαγγελματική στελέχωση
- Συνεργασία με πανεπιστημιακά ιδρύματα της περιοχής
- Οργάνωση επιμορφωτικών σεμιναρίων για την συνεχή επιμόρφωση και ενημέρωση του υπάρχοντος ανθρώπινου δυναμικού για τις νέες τάσεις στην αγορά

Μέτρο 3.2 : Καθετοποίηση παραγωγής

Η μικρής κλίμακας γεωργική δραστηριότητα, περιλαμβάνει κυρίως την καλλιέργεια και παραγωγή βιολογικών προϊόντων τα οποία ευδοκούν στις δεδομένες κλιματολογικές συνθήκες (μηλιές, καρυδιές κ.λπ.). Η αγροτική παραγωγή μπορεί και πρέπει να συνδέεται με την δευτερογενή παραγωγή. Για το λόγο αυτό η αξιοποίηση του τοπικού παραγομένου πλούτου πρέπει να ενισχυθεί μέσω της συστηματικής και ολοκληρωμένης προσέγγισης και παρουσίασης του παραγωγικού δυναμικού.

Δράσεις

- Ενθάρρυνση συνεταιρισμών, εργαστηρίων, οικοτεχνιών
- Ενίσχυση μεταποιητικού τομέα παραγωγής προϊόντων υψηλής διατροφικής αξίας
- Προώθηση καινοτομίας

Μέτρο 3.3: Αναδιοργάνωση των παραγωγικών και διοικητικών διαδικασιών

Η αναδιοργάνωση των παραγωγικών και διοικητικών διαδικασιών είναι απαραίτητο συστατικό για την βελτίωση και ενθάρρυνση του δευτερογενή τομέα.

Δράσεις

- Μηχανολογικός εκσυγχρονισμός, αναβάθμιση ποιότητας παραγωγής
- Ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών στην παραγωγή.
- Δημιουργία μικρής κλίμακας ΒΙ.ΠΕ στην Χρυσοβίτσα.

Μέτρο 3.4 : Ανάπτυξη στην δασοπονία

Στις τοπικές κοινότητες του Μετσόβου, του Ανηλίου και της Μηλιάς ιδιαίτερως ασχολούνται με την βαρελοποιία και την λαϊκή τέχνη ίδιοι προσδοκούν τη διατήρηση της παραγωγικής δραστηριότητας κόντρα στην οικονομική κρίση και τον οξυμένο ανταγωνισμό από προϊόντα που παράγονται στην Κίνα.

Δράσεις

- Η δημιουργία πρωτότυπων οικολογικών προϊόντων όπως μαγειρικά σκεύη,

παιχνίδια ξύλινα, μουσικά όργανα

- Δημιουργία βιοτεχνικού πάρκου ξύλου
- Συμμετοχή σε κλαδικές εκθέσεις για να γίνουν γνωστά τα ξυλουργικά προϊόντα
- Υιοθέτηση ποιοτικών προδιαγραφών και συστημάτων διασφάλισης ποιότητας

Άξονας 4 : Αξιοποίηση δυναμικού ΑΠΕ στο Δήμο

Κατά τη διερεύνηση και καταγραφή των δυνατοτήτων του Δήμου προέκυψαν σημαντικές πληροφορίες σε ότι αφορά το δυναμικό ΑΠΕ. Η χρήση φωτοβολταϊκών μονάδων, η εγκατάσταση και χρήση ανεμογεννητριών μικρού ή και μεγαλύτερου μεγέθους καθώς και η αξιοποίηση της ποσότητας βιομάζας που δύναται να παραχθεί θα αποφέρουν μόνο οφέλη μελλοντικά. Η έκταση εφαρμογής και το μέγεθος τέτοιων μονάδων και εγκαταστάσεων Α.Π.Ε., θα εξαρτηθεί άμεσα από τις δυνατότητες και τις ανάγκες των περιοχών . Η ενεργειακή αναδιάρθρωση της περιοχής με αξιοποίηση των ΑΠΕ θα αποτελέσει το εφελκυστικό για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη του Δήμου.

Μέτρο 4.1: Αξιοποίηση των υδροηλεκτρικών φραγμάτων

Η ύπαρξη δύο σημαντικών μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας όπως το υδροηλεκτρικό φράγμα της λίμνης Πηγών Αώου και το μικρότερο στο Ανθοχώρι δείχνει το πλούσιο δυναμικό για παραγωγή ενέργειας από το νερό που υπάρχει σε αυτόν.

Δράσεις

- Αξιοποίηση τουριστικά των παραπάνω εγκαταστάσεων με ξενάγηση επισκεπτών.
- Αξιοποίηση αιολικού και ηλιακού δυναμικού.
- Εγκατάσταση αιολικού πάρκου στα ορεινά (όπου το δυναμικό ενέργειας είναι μεγαλύτερο) και διασύνδεση της παραγόμενης ενέργειας .

Μέτρο 4.2 : Αξιοποίηση βιομάζας που υπάρχει

Η ποσότητα βιομάζας που μπορεί να παραχθεί στο δήμο εκτιμάται ότι βρίσκεται σε ικανοποιητικά επίπεδα και ο εντοπισμός της ποικίλει. Η παρουσία δασικών εκτάσεων στο δήμο δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την παραγωγή βιομάζας και από αυτή την πηγή, εφόσον γίνει σωστή και λογισμένη διαχείριση των δασών αυτών. Έτσι, αξιοποιώντας αυτές τις ποσότητες βιομάζας θα παράγεται ένα σημαντικό ποσοστό ενέργειας περιβαλλοντικά φιλικής.

Δράσεις

- Λεπτομερής και πλήρης καταγραφή του δυναμικού βιομάζας από όλες τις προερχόμενες δραστηριότητες.
- Δημιουργία δικτύου συλλογής, μεταφόρτωσης και επεξεργασίας της βιομάζας.
- Προώθηση μελετών οι οποίες αφορούν τη δημιουργία εγκαταστάσεων τηλεθέρμανσης, με καύσιμο τη βιομάζα.

Μέτρο 4.3 : Διαχείριση απορριμμάτων

Η ορθή διαχείριση των απορριμμάτων, φαίνεται αναγκαία κρίνοντας από τον τρόπο που αυτά αντιμετωπίζονται σήμερα, όπως αυτός καταγράφηκε στο κεφάλαιο που αναφέρεται στην υφιστάμενη κατάσταση. Συνεπώς, η λήψη των αναγκαίων μέτρων και η δημιουργία των κατάλληλων υποδομών για την εξυπηρέτηση της διαλογής στην πηγή, της ανακύκλωσης και της απόθεσης απορριμμάτων, θα μεγιστοποιήσει την τάση αυτή και θα ωφελήσει τα μέγιστα, στην πορεία του προς μια ολοκληρωμένη ανάπτυξη.

Δράσεις

- Εγκατάσταση μονάδας κομποστοποίησης σε για τη διάθεση του οργανικού υλικού.
- Κατάρτιση των ντόπιων αγροτών και κτηνοτρόφων για κομποστοποίηση στην πηγή.
- Τοποθέτηση κάδων ανακύκλωσης και ταυτόχρονη ενημέρωση-ευαισθητοποίηση των κατοίκων.

- Δημιουργία θέσεων απασχόλησης μέσω εγκαταστάσεων που θα γίνουν για τη διαχείριση των απορριμμάτων.

4.1.5 Αξιολόγηση του πρώτου εναλλακτικού αναπτυξιακού σεναρίου

4.1.5.1 Πλεονεκτήματα

- Ενίσχυση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού και προσέλκυση επισκεπτών.
- Παραγωγή πιστοποιημένων ποιοτικών προϊόντων.
- Ενίσχυση της τοπικής οικονομίας κυρίως από την ανάπτυξη ήπιων τουριστικών δραστηριοτήτων και συμπληρωματικά από τον πρωτογενή τομέα και τη μεταποίηση.
- Παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ.
- Επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.
- Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής μέσα από τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης και τη συγκράτηση του τοπικού πληθυσμού.
- Αξιοποίηση της παγκόσμιας στροφής προς ένα ποιοτικό τουριστικό πρότυπο.
- Αξιοποίηση της κομβικής γεωγραφικά θέσης του Δήμου.
- Η ανάδειξη του φυσικού, του πολιτιστικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος μπορεί να βελτιώσει ουσιαστικά την ποιότητα ζωής των κατοίκων τόσο από πλευράς αισθητικής και υγείας, όσο και οικονομικών εισροών.
- Άμβλυνση των χωρικών ανισοτήτων μεταξύ περιοχών του Δήμου.

4.1.5.2 Μειονεκτήματα

- Οι δράσεις που προτείνονται εξαρτώνται από εξωγενείς παρεμβάσεις, όπως κρατικές ενισχύσεις, χρηματοδοτήσεις και επενδύσεις που σε μία τέτοια οικονομική κρίση που ζει η χώρα μας είναι δύσκολο.
- Περιβαλλοντική και πολιτισμική υποβάθμιση σε περίπτωση που δεν τηρηθεί με ακρίβεια η σχετική νομοθεσία.
- Έλλειψη οδικών έργων υποδομής μεταξύ των τοπικών κοινοτήτων.

4.1.6 Συμπεράσματα

Το εν λόγω σενάριο βασίζεται στην αναπτυξιακή πολιτική όλων των τοπικών κοινοτήτων. Η δημιουργία ενός πλαισίου δράσης για τη σωστή διαχείριση των πόρων και την ανάπτυξη στους τομείς της γεωργίας, κτηνοτροφίας, οι οποίες θα συμπληρώνουν τις παραδοσιακές λειτουργίες με νέες δραστηριότητες, αποτελεί σημαντικό κομμάτι του σεναρίου. Η μέση κοινωνική συνείδηση ενδεχομένως διαδραματίζει το βαθύτερο και ουσιαστικότερο ρόλο στην υιοθέτηση ολοκληρωμένης αντίληψης για την ανάπτυξη. Η άμεση σύνδεση του αγροτικού τομέα με τον τουρισμό (π.χ. αγροτικά προϊόντα), μπορεί να συμβάλλει στην ανάπτυξη του εμπορίου (π.χ. μικρές επιχειρήσεις) και της οικονομίας, με τη διαφύλαξη της φυσιογνωμίας του Δήμου και της ταυτότητας των προϊόντων σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, καθώς και στη μείωση της πληθυσμιακής ερήμωσης των ορεινών κοινοτήτων με τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Προτείνεται λοιπόν ένα νέο μοντέλο τουρισμού, που θα βασίζεται στην υγιή και ισορροπημένη συνύπαρξη του με το περιβάλλον, σε βαθμό που το τελευταίο (περιβάλλον) να αποτελεί προϋπόθεση για το πρώτο (τουρισμό) και που δεν θα απειλεί τις ορεινές κοινότητες με πολιτισμική διάβρωση και περιβαλλοντική υποβάθμιση. Ένα σχέδιο όπου καμία οντότητα (κοινωνία, οικονομία, περιβάλλον, πολιτισμός) δε θα περιθωριοποιείται και θα αξιολογείται ισότιμα.

4.2 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ:

ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ, ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ, ΡΙΖΩΜΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΠΟ ΤΟΥΣ

Άξονας 1: Αναπτυξιακά κίνητρα

Με την αξιοποίηση των πολιτισμικών και περιβαλλοντικών στοιχείων που κληρονόμησαν από γενιά σε γενιά οι κάτοικοι της περιοχής του Μετσόβου και της παραγωγής προϊόντων ποιότητας, ο Δήμος έχει την δυνατότητα μίας Ολοκληρωμένης και Αξιοβίωτης Ανάπτυξης, διατηρώντας την ταυτότητα της περιοχής. Ο συνδυασμός των ντόπιων προϊόντων με τον τουρισμό, μπορούν να συμβάλλουν στη διαφύλαξη της ποιότητας, της ταυτότητας κάθε προϊόντος, καθώς και στην ανάπτυξη της οικονομίας και του εμπορίου με μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις. Οι επενδύσεις εναλλακτικού τουρισμού, η βελτίωση των τουριστικών καταλυμάτων, η προστασία και η διατήρηση της περιβαλλοντικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, η συντήρηση και ανάδειξη μνημείων με ιδιαίτερη αξία καθώς και η ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος αποτελούν σημαντικές προοπτικές για την ανάπτυξη της περιοχής.

Μέτρο 1.1: Ανάδειξη πολιτισμικών στοιχείων

Ο Δήμος Μετσόβου αποτελεί την καρδιά της πολιτισμικής κληρονομιάς για τις ορεινές περιοχές και τους Βλάχους. Οι εκδηλώσεις, τα μνημεία, είναι φορείς μακροχρόνιας παράδοσης, συνάντησης και αναβίωσης ηθών και εθίμων, προσφέροντας τη δυνατότητα στους επισκέπτες να πάρουν μία γεύση από τον τρόπο ζωής μίας άλλης κοινωνίας.

Δράσεις

- Έργα συντήρησης του οδικού άξονα για πρόσβαση στα θρησκευτικά μνημεία της περιοχής
- Δημιουργία ομάδων γυναικών ανά δημοτικό διαμέρισμα που θα φροντίζει για την καθαριότητα και την φύλαξη των θρησκευτικών μνημείων
- Χαρτογράφηση των εκκλησιών από επιστημονική ομάδα του ΜΕΚΔΕ
- Στήριξη των χορευτικών συλλόγων στις εκδηλώσεις τους για την διατήρηση της παράδοσης

- Καθιέρωση της αναπαράστασης του βλάχικου γάμου σε διαφορετικό διαμέρισμα κάθε χρόνο
- Χαρτογράφηση των νερόμυλων, νεροτριβών από ομάδα του ΜΕΚΔΕ και προβολή αυτών
- Δημιουργία εθελοντικής συντήρησης των ιστορικών μνημείων (γεφύρια, ντριστελέες) και χρηματοδότησης μέσω της εκμετάλλευσής τους
- Ίδρυση Λαογραφικού μουσείου στο Αρχοντικό Τσανάκα και μεταφορά του ιστορικού αρχείου του Μετσόβου
- Σύμβαση με την κρατική τηλεόραση για προβολή των εκδηλώσεων του δήμου
- Διατήρηση της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής των κτιρίων
- Επανασχεδιασμός των πινακίδων και θέσπιση κανόνων και αυστηρή οριοθέτηση σημείων

Μέτρο 1.2: Ανάπτυξη εμπορικών δραστηριοτήτων

Εξαιτίας της υπάρχουσας οικονομικής κρίσης διαπιστώνεται μια κάμψη των επιχειρήσεων. Απαιτείται λοιπόν η διερεύνηση λύσεων για τη στήριξη-ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας (μικρής κλίμακας επιχειρήσεις). Βασικοί άξονες παρέμβασης εστιάζονται τόσο σε δράσεις παραγωγής (πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα), όσο και σε δράσεις διαμόρφωσης πολιτικής και στρατηγικής οργάνωσης, συνεργασίας και παροχής τεχνικής στήριξης. Χρειάζεται σωστή οργάνωση για την βελτίωση της ποιότητας και την προώθηση των προϊόντων.

Δράσεις

- Συλλογική δράση για την προώθηση της πατάτας
- Στήριξη της παραγωγή κρασιού και τσίπουρου και προβολή του οινοποιείου
- Εκσυγχρονισμός και δημιουργία βιολογικών κτηνοτροφικών μονάδων και η δυνατότητα δημιουργίας συμπληρωματικών δραστηριοτήτων από τους κτηνοτρόφους
- Η ανάπτυξη του αγροτουρισμού με την προσέλκυση τουριστών

- Κατασκευή ξύλινων εγκαταστάσεων εντός του δάσους στον Προφήτη Ηλία και στη τοπική κοινότητα Μηλιάς, που θα λειτουργούν ως κέντρα ενημέρωσης, ξενάγησης και θα παρέχουν και δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού (ορειβασία, ποδηλασία βουνού, ιππασία)
- Ανάπτυξη επιχειρήσεων χειροτεχνίας (υφαντά, κεντήματα) μικρής κλίμακας, στηρίζοντας τη φιλοσοφία «Το μικρό είναι όμορφο».
- Η καλλιέργεια μανιταριών, βοτάνων, τρούφας, φασολάκια, βατόμουρα κτλ.
- Στήριξη τοπικών προϊόντων και απομάκρυνση προϊόντων άλλης προέλευσης(Κίνας)
- Διακανονισμό ενοικίων στα μαγαζιά της πλατείας του Μετσόβου, για βελτίωση της ποιότητας των παροχών
- Οι ιδιοκτήτες των μαγαζιών να φοράνε τοπικές ενδυμασίες για διατήρηση της παραδοσιακής ενδυμασίας
- Δημιουργία φορέα που θα προωθεί και θα πουλάει τα προϊόντα της περιοχής μέσω ιστοσελίδας
- Κάθε επιχείρηση να στηρίζει τα τοπικά προϊόντα για τις ανάγκες τις (πχ ξενοδοχείο να χρησιμοποιεί μέλι, γιαούρτι, τυρί, βούτυρο, τσάι, κτλ ντόπια)
- Εκσυγχρονισμός μονάδων μεταποίησης
- Στροφή των κατοίκων της Μηλιάς σε παραγωγή ξύλινων παιχνιδιών κτλ
- Τα τοπικά προϊόντα να έχουν ελκυστικές τιμές

Μέτρο 1.3: Προστασία φυσικού πλούτου.

Με τον όρο φυσικό πλούτο καταδεικνύεται τόσο το απόθεμα του Δήμου σε χλωρίδα όσο και σε πανίδα, ορεινούς όγκους και υδάτινους πόρους. Βασικό μέλημα, είναι η προστασία, η ανάδειξη και η ενθάρρυνση των δεσμών των κατοίκων με το πλούσιο φυσικό απόθεμα της περιοχής. Με την προστασία του φυσικού πλούτου αναδεικνύεται η προσπάθεια για αναγνώρισης της συνεισφοράς αυτού στη διαβίωση των κατοίκων της περιοχής αλλά και του συνόλου του πληθυσμού γενικότερα αφού ο φυσικός πλούτος είναι κληρονομιά όλων.

Δράσεις

- Ενίσχυση της ολοκληρωμένης υλοτομίας που θα παρέχει ξυλεία για διάφορες δραστηριότητες
- Καθιέρωση από τα σχολεία των τοπικών κοινοτήτων δεντροφύτευσης
- Εκσυγχρονισμός της υπάρχουσας βιοτεχνίας με σύγχρονες εγκαταστάσεις μεταποίησης-εμπορίας δασικών προϊόντων (π.χ. έπιπλα, κυψέλες, βαρέλια κ.α.)
- Μέτρα για προστασία βοσκότοπων , αντιμετώπιση της υπερβόσκησης και των διαβρώσεων.
- Παρεμβάσεις προστασίας των δασών και των οικοσυστημάτων τους από πυρκαγιές
- Την εκπαίδευση και ενημέρωση του κοινού σε θέματα πρόληψης των πυρκαγιών
- Την αραίωση των υφιστάμενων δασών, όπου απαιτείται και την συγκομιδή των υπολειμμάτων για εκμετάλλευση τους στην παραγωγή Α.Π.Ε.
- Προστασία των περιοχών Natura 2000 και προώθηση τούς, ως προορισμοί για επίσκεψη και παρακολούθηση, των ειδών χλωρίδας και πανίδας που ενδημούν

Άξονας 2: Αναπτυξιακή πολιτική του Δήμου

Σκοπός είναι να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο δράσης για την ανάπτυξη του δήμου στην διαχείριση των πόρων, στους τομείς της γεωργίας, της κτηνοτροφίας, της δασοκομίας, που θα συμπληρώνουν τις παραδοσιακές λειτουργίες, με νέες δραστηριότητες (προστασία της φύσης και των τοπίων, παραγωγή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, συμμετοχή στον αγροτουρισμό και δραστηριότητες αναψυχής, κ.τ.λ.).

Μέτρο 2.1: Βελτίωση υποδομών

Η καλύτερη πρόσβαση στα δημοτικά διαμερίσματα είναι προϋπόθεση για την ενδογενή ολοκληρωμένη ανάπτυξη. Είναι επιβεβλημένη η συντήρηση του δικτύου συγκοινωνιών και μεταφορών. Ιδιαίτερα για τους χειμερινούς μήνες χρήζει προσοχή

επειδή ο Δήμος είναι ορεινός και παρατηρούνται ακραία κλιματολογικά φαινόμενα και κατολισθήσεις.

Δράσεις

- Συντήρηση και βελτίωση των υπαρχόντων οδικών δικτύων (ιδιαίτερα στις Γότιστες και στην Σίτσαίνα)
- Βελτίωση αποχετευτικού δικτύου
- Ίδρυση προστασίας και περίθαλψης ηλικιωμένων στο μοναστήρι της Κόκκινης πέτρας στο Ανθοχώρι
- Λήψη μέτρων αντιστήριξης για αποφυγή κατολισθήσεων
- Διεύρυνση των δρομολογίων για καλύτερη επικοινωνία των κατοίκων
- Κυκλοφοριακή αποσυμφόρηση στο Μετσόβου
- Κατάρτιση Κτηματολογίου για καθορισμό χρήσεων γης
- Εγκατάσταση ανακύκλωσης σε όλες τις τοπικές κοινότητες

Μέτρο 2.2: Ενίσχυση περιβαλλοντικού-οικολογικού υποβάθρου των κατοίκων

Μια επίσης σημαντική παράμετρος στην αναπτυξιακή διαδικασία, είναι η εκπαιδευτική δραστηριότητα και η επιμόρφωση των πολιτών πάνω σε περιβαλλοντικά θέματα. Η ενίσχυση της γνώσης των κατοίκων της περιοχής θα συμβάλλει στην αποτελεσματική συμμετοχή αυτών στην διαδικασία λήψης αποφάσεων

Δράσεις

- Σωστή επαγγελματική καθοδήγηση των νέων με βάση τις ανάγκες του κάθε δημοτικού διαμερίσματος στο οποίο κατοικούν, έτσι ώστε να αποφευχθεί η μετανάστευση αυτών και επιστροφή υπόλοιπων.
- Δημιουργία φορέων, συλλόγων και ενώσεων για τόνωση της περιβαλλοντικής δράσης στις ορεινές περιοχές.
- Δημιουργία Μουσείου Φυσικής Ιστορίας στην Μηλιά

Μέτρο 2.3: Ενίσχυση κοινωνικής συμμετοχής στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σε ομάδες ατόμων που γνωρίζουν τα προβλήματα των ορεινών περιοχών

Είναι προφανές ότι για να προκύψουν τα οφέλη από την αναπτυξιακή πολιτική, απαιτείται να συμβάλλουν άτομα που γνωρίζουν ποια είναι τα προβλήματα των ορεινών περιοχών. Είναι αναγκαίο, να ενισχυθεί ο ρόλος των τοπικών κοινοτήτων στις διεργασίες λήψης αποφάσεων που θα οδηγήσει στην αντιμετώπιση των προβλημάτων εξαιτίας του συλλογικού συμφέρον και της κοινωνικής συνείδησης.

Δράσεις

- Να μειωθεί η τιμή του πετρελαίου θέρμανσης για τις ορεινές περιοχές εξαιτίας της μεγάλης διάρκειας και του βαρύ χειμώνα
- Η ενεργή συμμετοχή των απόδημων στα κοινά του Δήμου και η βοήθεια τους στην προώθηση των τοπικών προϊόντων

Άξονας 3: Ρίζωμα της νέας γενιάς στον τόπο τους

Οι νέοι αποτελούν το μοχλό αναγέννησης για τον Δήμο Μετσόβου. Η ιδιαίτερα ανησυχητική τάση φυγής των νέων από την ύπαιθρο εξαιτίας κάποιων παραγόντων τους ωθούν μακριά. Οι ελλείψεις που παρατηρούνται στην εκπαίδευση, στην διασκέδαση, στην επαγγελματική αποκατάσταση φαίνεται να βρίσκονται σε κρίσιμη ισορροπία με τις δυνάμεις που τους κρατούν στον τόπο τους. Η τοπική κοινωνία πρέπει να καλύψει τα απαραίτητα μέτρα και να προσελκύσει το ενδιαφέρον τους, προς όφελος του νέου πληθυσμού και του Δήμου Μετσόβου γενικότερα.

Μέτρο 3.1: Προσέλκυση νέων στις αθλητικές δραστηριότητες

Η καθημερινότητα ενός παιδιού στις μέρες μας ,στο σύγχρονο μοντέλο ζωής υιοθετεί το πρότυπο της καθιστικής ζωής πράγμα που δεν συνάδει με τη φύση των νέων και ιδιαίτερα σε ένα ορεινό Δήμο όπως το Μέτσοβο. Αποτέλεσμα η υποβάθμιση της ποιότητας ζωής με μειωμένο αίσθημα αυτοπεποίθησης που ψάχνει διαφυγή σε τρόπους διασκέδασης που απαιτεί το σύγχρονο καταναλωτικό πρότυπο ως μόδα .Με τον αθλητισμό , οι νέοι αρχίζουν να αντιλαμβάνονται και να κατακτούν την ζωή με υπομονή ,επιμονή, κόπο και ανταμοιβή. Ακόμα θέτουν στόχους και προσπαθούν να αποφύγουν με την κρίση τους ,τις κακές επιρροές.

Δράσεις

- Στήριξη των αθλητικών ομάδων και προσέλκυση νέων σε αυτές
- Καθιέρωση τουρνουά αθλητικών δραστηριοτήτων στο κλειστό γυμναστήριο
- Δημοπράτηση κλειστού κολυμβητηρίου και παγοδρομίου
- Λειτουργία χιονοδρομικού κέντρου Ανηλίου
- Στήριξη του ορειβατικού συλλόγου στις εκδηλώσεις του κατά την χειμερινή περίοδο
- Οργάνωση και καθιέρωση κατά τους καλοκαιρινούς μήνες με ποδήλατο τον κύκλο της λίμνης Πηγών-Αώου
- Στήριξη των τουριστικών μονάδων με ελκυστικές τιμές και ποιότητα στις παροχές στις ομάδες για προετοιμασία

Μέτρο 3.2: Ενίσχυση στην εκπαίδευση

Στις ορεινές περιοχές παρατηρείται έλλειψη των υπηρεσιών στην εκπαίδευση για πολλούς λόγους. Αποτέλεσμα οι νέοι της περιοχής πολλές φορές να μην έχουν τις ίδιες δυνατότητες με τους νέους στις αστικές περιοχές. Ο μικρός αριθμός των μαθητών στα δημοτικά διαμερίσματα, οι ελλείψεις στο εκπαιδευτικό προσωπικό, στις υποδομές και στα κίνητρα οδηγούν τους νέους να έχουν χαμηλό επίπεδο μόρφωσης.

Δράσεις

- Οργάνωση εκδηλώσεων για προσέλκυση νέων στην παιδική βιβλιοθήκη που λειτουργεί στο Μέτσοβο
- Ενεργή συμμετοχή των συλλόγων γονέων και κηδεμόνων στην εκπαίδευση των παιδιών τους
- Ενημέρωση νέων για επαγγελματική αποκατάσταση στον τόπο τους
- Στήριξη των φροντιστηρίων της περιοχής
- Συνέχιση της προσφοράς του ΜΕΚΔΕ

Μέτρο 3.3: Διασκέδαση των νέων

Οι ευκαιρίες των νέων για διασκέδαση είναι πλέον καθημερινές ενώ παλιότερα διασκέδαζαν με τα πανηγύρια και το δημοτικό τραγούδι στις γιορτές. Οι σύγχρονες ανάγκες των νέων έχουν αυξηθεί με το πέρασμα του χρόνου και

αναζητούν ποικιλία των επιλογών στην διασκέδαση. Η τοπική κοινωνία για την επίτευξη της συγκράτησης των νέων στον τόπο τους θα πρέπει να προσφέρει επιλογές έτσι ώστε να μην νοιώθουν περιορισμένοι και απομονωμένοι.

Δράσεις

- Ξαναζωντάνεμα του κινηματογράφου στο Μέτσοβο
- Διευκόλυνση των νέων να μετακινούνται τα σαββατοκύριακα και τις αργίες με συγκοινωνία του δήμου
- Στήριξη των παιδικών εργαστηρίων της Πινακοθήκης
- Συμμετοχή των νέων στους χορευτικούς συλλόγους και διοργανώσεις εκδηλώσεων.

4.2.4 Αξιολόγηση του δεύτερου αναπτυξιακού εναλλακτικού σεναρίου

4.2.4.1 Πλεονεκτήματα

- Δίνει έμφαση σε μέτρα που αμβλύνουν τις χωρικές ανισότητες στον δήμο
- Δυνατότητα ανάπτυξης εναλλακτικού τουρισμού
- Καταπολέμηση της ανεργίας με στήριξη των οικογενειακών επιχειρήσεων
- Προσφορά εργασίας σε όλους τους κατοίκους του Δήμου
- Στήριξη και προώθηση των ντόπιων προϊόντων
- Ενίσχυση των ιδιωτικών πρωτοβουλιών
- Στήριξη των ηλικιωμένων
- Διατήρηση της πολιτισμικής κληρονομιάς

4.2.4.2 Μειονεκτήματα

- Περιορισμένοι οι οικονομικοί πόροι για τον Δήμο εξαιτίας της οικονομικής κρίσης
- Δεν ενισχύονται οι υποδομές υγείας
- Δεν προτείνονται εργασίες αποκατάστασης της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής στο Μέτσοβο που έχουν αλλοιωθεί

4.2.5 Συμπεράσματα

Το συγκεκριμένο σενάριο δίνει έμφαση στα αναπτυξιακά κίνητρα που πρέπει να δοθούν στους κατοίκους του Δήμου μέσω από την αναπτυξιακή πολιτική που πρέπει να ακολουθήσει ο δήμος για την συγκράτηση των νέων στον τόπο καταγωγή τους.

Σκοπός είναι η ανάπτυξη η ισομερή για όλες τις τοπικές κοινωνίες για μία Ολοκληρωμένη και Αξιοβίωτη Ανάπτυξη του Δήμου Μετσόβου.

Η σωστή οργάνωση των επιχειρήσεων, η προσφορά υπηρεσιών ποιότητας και η προώθηση των παραδοσιακών και ντόπιων προϊόντων, αποτελεί σημαντικό κομμάτι του σεναρίου. Η στήριξη της ανάπτυξης στην πρωτοβουλία και τον εθελοντισμό των κατοίκων διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο. Η σύνδεση του τουρισμού με το εμπόριο και η διαφύλαξη της φυσιογνωμίας οδηγούν στην Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη του Δήμου.

4.3 ΤΡΙΤΟ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ:

Η ΕΞΟΜΑΛΥΝΣΗ ΤΩΝ ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ

Ο νέος Καλλικρατικός Δήμος Μετσόβου προέκυψε σε εφαρμογή του Νόμου 3852/2010 από την συνένωση των Δήμων Μετσόβου, Εγνατίας και κοινότητας Μηλιάς.

Αποτέλεσμα είναι να παρατηρούνται ανισότητες μεταξύ των δημοτικών διαμερισμάτων του νέου Δήμου και αυτό γιατί το Μέτσοβο είναι μία περιοχή που αποτέλεσε πόλο έλξης και ανάπτυξης λόγω της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής και την καταγωγή Εθνικών ευεργετών.

Σκοπός είναι η δημιουργία ενός πλαισίου δράσης για την ανάπτυξη των υπόλοιπων τοπικών κοινοτήτων σε αρμονία και ισορροπία με την διαχείριση του Μετσόβου και να υιοθετηθεί μία πολιτική διαχείρισης των πόρων σε όλους τους τομείς που θα συμπληρώνουν τις παραδοσιακές λειτουργίες με νέες δραστηριότητες.

Η κοινωνικο-πολιτισμική διαφορά μπορεί να μειωθεί καθώς ενθαρρύνεται η αύξηση σχέσεων μεταξύ των κατοίκων.

Άξονας 1: Στήριξη και στην ανάπτυξη στους τομείς της οικονομίας

Οι κάτοικοι των κοινοτήτων με εξαίρεση του Μετσόβου απασχολούνται με την βιοτεχνία ξύλου, την κτηνοτροφία και την γεωργία. Προτείνεται εκσυγχρονισμός των τοπικών μονάδων τυποποίησης των προϊόντων (γεωργικών, κτηνοτροφικών, βιολογικών) με σκοπό την διοχέτευση τους στην αγορά και η δημιουργία ταυτότητας του κάθε προϊόντος.

Μέτρο 3.1: Ανάπτυξη δραστηριοτήτων

Εξαιτίας της έλλειψης καινοτομίας χρήζει διερεύνηση λύσεων για την ανάπτυξη μικρών οικογενειακών επιχειρήσεων.

Δράσεις

- Δημιουργία ΒΙ.ΠΕ στην Χρυσοβίτσα για ευκολότερη πρόσβαση λόγω Εγνατίας Οδού
- Εκσυγχρονισμός κτηνοτροφικών μονάδων και παραγωγή προϊόντων ποιότητας(γάλα, τυρί, γιαούρτι) που θα προωθηθούν ή στο τυροκομείο Ιδρύματος το γάλα ή στα τυροπωλεία.
- Προώθηση των χοιροτροφικών προϊόντων(κρέας, λουκάνικα)
- Δημιουργία μικρών αγροτουριστικών μονάδων που τα προϊόντα που θα παράγουν και οι παροχές τους θα αποτελούν πόλο έλξης των τουριστών
- Δημιουργία γυναικείου συνεταιρισμού που θα παράγει παραδοσιακά προϊόντα όπως χειροποίητες πίτες, μαρμελάδες κτλ
- Καλλιέργεια ορεινών φρούτων (βατόμουρα κ.α)
- Παραγωγή και προώθηση προϊόντων με ονομασία προέλευσης όπως πατάτες Χρυσοβίτσας, μέλι, τυρί κτλ.

- Ίδρυση ξυλογλυπτικής σχολής με κίνητρα για τους νέους και καινοτομίες νέες για το ξύλο στην Μηλιά.
- Λειτουργία χιονοδρομικού κέντρου Ανηλίου

Μέτρο 3.2: Ανάδειξη πολιτισμικής κληρονομιάς

Οι εκδηλώσεις και τα μνημεία είναι φορείς παράδοσης και αναβίωσης εθίμων. Έτσι διατηρείται η πολιτισμική κληρονομιά από γενιά σε γενιά.

Δράσεις

- Στήριξη των συλλόγων στις εκδηλώσεις που διοργανώνουν (γιορτή πατάτας, γιορτή κοτόπουλου, γιορτή πίτας, γιορτή κτηνοτρόφου κτλ)
- Ενίσχυση θρησκευτικού τουρισμού (Ιερά μονής Παναγίας Χρυσοβίτσας, Ιερά μονή Κόκκινης Πέτρας στο Ανθοχώρι κτλ)
- Διοργάνωση εκδηλώσεων στο πολιτισμικό κέντρο Μηλιάς

Άξονας 2: Βελτίωση των υποδομών

Ένα πολύ σημαντικό στοιχείο για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη του δήμου είναι η βελτίωση του υπάρχοντος δικτύου υποδομών. Με τον τρόπο αυτό βελτιώνεται η ποιότητα ζωής των κατοίκων αλλά και των επισκεπτών. Έμφαση θα πρέπει να δοθεί και στην προστασία του περιβάλλοντος.

Μέτρο 3.1: Υποδομές για την εξυπηρέτηση των πολιτών

Για την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών είναι απαραίτητες μία σειρά παρεμβάσεων με στόχο τη βελτίωση των υποδομών.

Δράσεις

- Συντήρηση και επέκταση οδικού δικτύου
- Εξασφάλιση εργαστηριακού και τεχνολογικού εξοπλισμού σχολείων, κατασκευή-εκσυγχρονισμός βρεφονηπιακών-παιδικών σταθμών
- Κατασκευή και λειτουργία βιολογικών καθαρισμών

- Ενίσχυση υποδομών στην Υγεία και Πρόνοια
- Αντιμετώπιση κατολισθητικών φαινομένων

Μέτρο 3.2: Περιβαλλοντικές Υποδομές

Έμφαση θα πρέπει να δοθεί και σε υποδομές που είναι αναγκαίες να γίνουν χωρίς όμως να διαταράσσεται η ισορροπία στη φύση και η προστασία του περιβάλλοντος.

Δράσεις

- Λήψη μέτρων για την καταπολέμηση της παράνομης υλοτομίας
- Αξιοποίηση προστατευόμενων περιοχών με την ανάδειξη φυσικού πλούτου
- Δημιουργία ελεγχόμενης κυνηγητικής περιοχής
- Ενημέρωση και ευαισθητοποίησης των κατοίκων σε θέματα περιβάλλοντος
- Αποκατάσταση Χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων

Άξονας 3: Φιλική προς το περιβάλλον ενέργεια

Οι ΑΠΕ μπορούν και πρέπει να διαδραματίσουν καταλυτικό ρόλο στην περιβαλλοντική πολιτική, αφού τα οφέλη είναι πολλαπλά, συνεισφέροντας στην συνολική ενεργειακή κατανάλωση, βελτίωση των συνθηκών υγιεινής και διαβίωσης και οικονομικά οφέλη για ορεινές περιοχές όπως ο Δήμος Μετσόβου.

Μέτρο 3.1: Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ)

Η χρήση φωτοβολταϊκών συστημάτων είναι μία πολλά υποσχόμενη μεθοδολογία ΑΠΕ η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί. Η παραγωγή ηλιακής ενέργειας μπορεί να αφορά οικισμούς, εγκαταστάσεις επιχειρήσεων, δημόσια κτίρια και βεβαίως αγροτικές και κτηνοτροφικές μονάδες και προβλέπεται να έχει σημαντικά οικονομικά οφέλη μέσω πώλησης του παραγόμενου ρεύματος στη ΔΕΗ. Σημαντικό ρόλο μπορούν να διαδραματίσουν στις εγκαταστάσεις τις κτηνοτροφικές να για αντιμετωπίζουν προβλήματα με την ηλεκτροδότηση.

Παρόμοια είναι και τα οφέλη από τη χρήση αιολικού πάρκου. Αν και πολλές φωνές υπάρχουν αρνητικές απόψεις των αιολικών πάρκων όπως η αισθητική

υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Επίσης η βιομάζα που προέρχεται από γεωργικές και κτηνοτροφικές δραστηριότητες μπορεί να αξιοποιηθεί ποικιλοτρόπως και μπορεί να αποφέρει πολλά οικονομικά οφέλη για τους παραγωγούς και την κοινωνία. Ακόμη, η δημιουργία μονάδων βιοαερίου μπορεί να αξιοποιήσει τα φυτικά και ζωικά υπολείμματα για να παράγει λίπασμα αλλά και βιοαέριο το οποίο χρησιμοποιείται και ως καύσιμο.

Δράσεις

- Παρότρυνση για εγκαταστάσεις φωτοβολταϊκών συστημάτων
- Εγκατάσταση αιολικού πάρκου στο Καλιγωμένο Αλώνι στην Περιοχή Κατάρας
- Παραγωγή βιοαερίου προερχόμενη από γεωργικά και κτηνοτροφικά υπολείμματα
- Αξιοποίηση βιομάζας

Μέτρο 3.2 : Ολοκληρωμένη διαχείριση απορριμμάτων

Σκοπός είναι η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου μοντέλου διαχείρισης αποβλήτων, που θα βοηθήσει στην αντιμετώπιση περιβαλλοντικών προβλημάτων και θα έχει ως βασικούς στόχους την ευαισθητοποίηση των πολιτών, την ανταλλαγή εμπειριών και την ανάγκη για εξεύρεση λύσεων. Στα πλαίσια της περιβαλλοντικής αντίληψης, η διαχείριση απορριμμάτων προϋποθέτει ανακύκλωση -κομποστοποίηση. Αποτέλεσμα της ανάπτυξης υποδομών ανακύκλωσης-κομποστοποίησης στο δήμο, είναι η μείωση του όγκου των παραγόμενων απορριμμάτων και η μείωση του κόστους μεταφοράς τους, στο ΧΥΤΑ του Ελληνικού.

Δράσεις

- Μελέτη διαχείρισης απορριμμάτων (χωροθέτηση υποδομών)
- Εκσυγχρονισμός του ήδη υπάρχοντος τεχνολογικού εξοπλισμού
- Εναλλακτικές μέθοδοι διαχείρισης απορριμμάτων (ανακύκλωση, κομποστοποίηση)

4.3.4 Αξιολόγηση του τρίτου εναλλακτικού αναπτυξιακού σεναρίου

4.3.4.1 Πλεονεκτήματα

- Αξιοποίηση των πολιτιστικών και φυσικών πόρων της περιοχής
- Προοπτικές ανάπτυξης και στους τρεις τομείς της οικονομίας
- Ευκαιρία αξιοποίησης καινοτόμων τεχνολογιών
- Αξιοποίηση των νέων και αποφυγή της μετανάστευσης
- Παραγωγή ΑΠΕ
- Δημιουργία ενός ολοκληρωμένου μοντέλου διαχείρισης αποβλήτων

4.3.4.2 Μειονεκτήματα

- Έλλειψη χρηματοδοτήσεων και ενισχύσεων εξαιτίας της οικονομικής κρίσης
- Οι δράσεις που προτείνονται έχουν κυρίως τεχνοκρατικό χαρακτήρα

4.3.5 Συμπεράσματα

Το συγκεκριμένο σενάριο δίνει έμφαση στην άμβλυση των ανισοτήτων μεταξύ των τοπικών κοινοτήτων του Δήμου Μετσόβου. Βασική προϋπόθεση είναι η δημιουργία της κατάλληλης υποδομής. Επίσης δίνεται βαρύτητα στο περιβάλλον ως μοχλό ανάπτυξης, αφού προβλέπει δραστηριότητες και μέτρα που είναι φιλικά προς το Περιβάλλον.

4.4 Τέταρτο εναλλακτικό αναπτυξιακό σενάριο:

Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ «ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ» ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ

Άξονας 1: Εκσυγχρονισμός του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα με στόχο την προώθηση των δυνατοτήτων της τοπικής κοινωνίας

Ο πρωτογενής τομέας απασχολεί ένα σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού του Μετσόβου χωρίς όμως η παρούσα κατάσταση να είναι ελπιδοφόρα για το μέλλον, καθώς οι μέθοδοι που εφαρμόζονται χρήζουν εκσυγχρονισμού. Αν και ο

δευτερογενής τομέας παρουσιάζει μια πρόοδο στον κλάδο των τροφίμων και της ζαχαροπλαστικής, χαρακτηρίζεται ελλειμματικός και θα πρέπει να υπάρξει μια ισόρροπη ανάπτυξη σε όλους τους κλάδους του. Προκειμένου να γνωρίσει άνθιση ο Δήμος στον πρωτογενή και στον δευτερογενή τομέα θα πρέπει να συνδεθούν και να αλληλοσυμπληρωθούν αυτοί οι τομείς, αξιοποιώντας τα πλεονεκτήματα εκάστου εξ αυτών.

Μέτρο 1.1: Κατοχύρωση - Τυποποίηση προϊόντων και προώθηση σε νέες αγορές

Με αυτό το μέτρο προωθείται η κατοχύρωση των ονομασιών προέλευσης και η τυποποίηση επιπλέον τοπικών προϊόντων του πρωτογενούς τομέα. Στόχος είναι η διάδοση και η εξαγωγή των τοπικών προϊόντων έξω από τα σύνορα του Δήμου και της Περιφέρειας καθώς επίσης και η επιπλέον προβολή τους.

Δράσεις:

- Προβολή και διαφήμιση των τοπικών προϊόντων σε εκθέσεις σε διάφορα σημεία της Ελλάδας, αλλά και ειδικά διαμορφωμένους χώρους όπως τα Τουριστικά Περίπτερα των κοινοτήτων του Δήμου.
- Ενθάρρυνση των παραγωγών για τυποποίηση των προϊόντων τους στον τόπο παραγωγής τους.
- Προβολή των τυποποιημένων προϊόντων με όλα τα σύγχρονα διαφημιστικά μέσα.

Μέτρο 1.2: Καθετοποίηση πρωτογενούς παραγωγής

Οι παραγωγικοί φορείς θα πρέπει να συνεργαστούν και να ενισχυθούν κατάλληλα έτσι ώστε η παραγωγή και η τυποποίηση να γίνεται σε μεγάλες μονάδες, οι οποίες διαθέτουν όλα τα σύγχρονα μέσα. Με τον τρόπο αυτό μειώνεται παράλληλα και το κόστος παραγωγής.

Δράσεις:

- Δημιουργία μονάδων μεταποιητικής δραστηριότητας σε προϊόντα πρωτογενή τομέα.
- Στροφή προς την παραγωγή και τυποποίηση παραδοσιακών τοπικών προϊόντων όπως τα γλυκά, τα λουκάνικα κ.α.

Μέτρο 1.3: Καλλιέργεια κλίματος συνεργασίας - Συνεταιριστική δράση

Απαραίτητη προϋπόθεση για την οικονομική ευημερία του νέου Δήμου Μετσόβου είναι ο παραμερισμός των ανταγωνιστικών τάσεων των κατοίκων που δραστηριοποιούνται στον εμπορικό κλάδο. Συγκεκριμένα θα πρέπει να υπάρξουν δελεαστικά κίνητρα για τους νέους και για όσους εγκατέλειψαν τον τόπο καταγωγής τους προς αναζήτηση εργασίας, προκειμένου να συνεργαστούν και να αξιοποιήσουν τις δυνάμεις και τις γνώσεις τους.

Δράσεις:

- Ενθάρρυνση πρωτοβουλιών για την δημιουργία συνεταιρισμών, οικογενειακών επιχειρήσεων, ομάδων παραγωγών κλπ.
- Ενημέρωση και κατάρτιση των παραγωγών σε ότι αφορά τις νέες τεχνολογίες σε θέματα καλλιέργειών. Επίσης, θα πρέπει να πραγματοποιηθεί μια εκστρατεία ενημέρωσης των πολιτών για τα διαθέσιμα μέσα από τις αρμόδιες Υπηρεσίες, αλλά και για τα χρηματοδοτικά προγράμματα και για τις διάφορες επιδοτήσεις που μπορούν να λάβουν για να ξεκινήσουν μια νέα επιχείρηση ή να αναμορφώσουν την παρούσα.
- Ενθάρρυνση για ομαδικές και όχι πολλές, μικρής έκτασης και μη αποδοτικές καλλιέργειες. Αυτό μπορεί να γίνει μόνο με «ολοκληρωμένο αναδασμό» (Ρόκος), ο οποίος θα αλλάξει ριζικά τόσο το είδος των καλλιεργειών αλλά την απασχόληση στον τομέα της γεωργίας, αφού πολλοί ακτήμονες αγρότες θα εργάζονται καταβάλλοντας κάποιο αντίτιμο για τη γη.

Άξονας 2: Ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος

Στόχος του άξονα αυτού είναι η όσο το δυνατόν καλύτερη αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων που ταλανίζουν νέο Δήμο καθώς επίσης και η βέλτιστη ανάδειξη του πολιτισμικού πλούτου του Δήμου, των παραδοσιακών κτισμάτων, των εθίμων και των σημαντικών προσώπων Δήμου.

Μέτρο 2.1: Δημιουργία υποδομών ανάδειξης του πολιτισμικού πλούτου και παρεμβάσεις ανάπλασης των παραδοσιακών κτισμάτων και οικισμών

Είναι απαραίτητη η δημιουργία υποδομών ανάδειξης του πολιτισμικού πλούτου του Δήμου για την καλύτερη προβολή τους και τη διευκόλυνση των επισκεπτών αυτών. Ο εκσυγχρονισμός των μουσείων θα προσελκύσει πληθώρα τουριστών με αποτέλεσμα την τουριστική ανάπτυξη του Δήμου. Εκτός από τις οργανωμένες όμως υποδομές, είναι σημαντική και η διατήρηση των παραδοσιακών οικισμών και κτισμάτων που με τη σειρά τους θα αποτελέσουν πόλο έλξης επισκεπτών και θα μαρτυρούν την ιστορία του τόπου.

Δράσεις

- Δημιουργία μουσείου λαϊκής παράδοσης όπου θα υπάρχουν και οπτικοακουστικά μέσα για την πληροφόρηση των επισκεπτών για την ιστορία της περιοχής, τα ήθη, τα έθιμα κτλ.
- Εκσυγχρονισμός των ήδη υπάρχοντων ιστορικών στοιχείων.
- Καταγραφή και αναπλάσεις παραδοσιακών οικισμών και δημιουργία πληροφοριακού υλικού σχετικά με αυτούς.
- Αναστηλώσεις παραδοσιακών κτισμάτων.

Μέτρο 2.3: Τόνωση των πολιτιστικών δρώμενων

Εκτός από τα κτίσματα, πολιτισμική κληρονομιά αποτελούν και τα ήθη και τα έθιμα μιας περιοχής. Μεγάλο μέρος της κληρονομιάς που συνήθως λησμονείται επειδή δεν υπάρχει καταγεγραμμένο. Έτσι η καταγραφή αυτών είναι πολύ σημαντική.

Δράσεις

- Οικονομική ενίσχυση των πολιτιστικών συλλόγων.
- Θεσμοθέτηση ετήσιων εορτών ώστε να θυμούνται οι παλιοί και να μαθαίνουν οι νέοι.
- Ίδρυση κέντρων ενημέρωσης σχετικά με τα ήθη και τα έθιμα των εκάστοτε περιοχών

Άξονας 3: Τομεακή στρατηγική για μια ήπια τουριστική ανάπτυξη

Μέτρο 3.1: Διαμόρφωση στρατηγικής για την τουριστική προβολή του νέου Δήμου

Προτείνεται η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του Δήμου και να υποστηριχθεί με υποδομές η χωρική διάχυση και η ποιοτική αναβάθμιση της τουριστικής δραστηριότητας. Απαιτείται μια σειρά ενεργειών που αναφέρονται παρακάτω:

Δράσεις:

- Ενέργειες και έργα προβολής τουριστικών περιοχών του Δήμου Μετσόβου συμπληρωματικά με την ενιαία σε επίπεδο Περιφέρειας προβολή της Ηπείρου. Συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης σε εθνικές και διεθνείς τουριστικές εκθέσεις και δημιουργία κατάλληλων φυλλαδίων και οδηγών που θα τονίζουν τη μοναδικότητα και τη αξία των διακοπών στη Περιφερειακή ενότητα Ιωαννίνων.
- Ενσωμάτωση και αξιοποίηση νέων τρόπων προβολής και διάθεσης προϊόντων. Προώθηση και προβολή των τοπικών ποιοτικών προϊόντων μέσω της διαφήμισης και της δημιουργίας ιστοσελίδων και δικτυακών τόπων. Στα πλαίσια της ολοκληρωμένης ανάπτυξης θα πρέπει η παραγωγή αυτών των προϊόντων να τονωθεί και να υποστηριχθεί έμπρακτα από τους τοπικούς φορείς. Τα τελευταία χρόνια ως κυριότεροι φορείς παραγωγής και διαχείρισης τοπικών προϊόντων αναδείχθηκαν οι Γυναικείοι Συνεταιρισμοί αλλά και η ιδιωτική πρωτοβουλία με αξιοσημείωτα αποτελέσματα ως προς την ποιότητα και την προώθηση των προϊόντων τους.
- Ενθάρρυνση επιχειρηματικότητας στον τουριστικό τομέα. Ενθάρρυνση επιχειρηματικότητας στον τουριστικό τομέα σε συνδυασμό και με προώθηση δικτυώσεων. Η ανάπτυξη και κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού περιλαμβάνει επιχειρηματίες, αγρότες αλλά και εργαζόμενους στον τομέα του τουρισμού.

Μέτρο 3.2: Καθορισμός προδιαγραφών τουριστικών εγκαταστάσεων

Προτείνεται ο καθορισμός συγκεκριμένων προδιαγραφών στην κατασκευή τουριστικών μονάδων, στην κατεύθυνση της βελτίωσης της εικόνας και της ποιότητας

αυτών, αλλά και στον εκσυγχρονισμό και την ορθή λειτουργία των κτιριακών εγκαταστάσεων.

Δράσεις:

- Χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός-Ανάδειξη παραδοσιακών οικισμών και αναπλάσεις ιστορικών πυρήνων. Ρύθμιση χρήσεων γης και περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.
- Η καθιέρωση ενός συστήματος ιεράρχησης των περιβαλλοντικά ευαίσθητων περιοχών που μπορούν να αξιοποιηθούν τουριστικά με κατά περίπτωση κριτήρια που θα αφορούν στις επιτρεπόμενες δραστηριότητες σε κάθε περιοχή.
- Λήψη μέτρων για την έγκαιρη πρόληψη φαινομένων υποβάθμισης της ποιότητας των φυσικών και ανθρωπογενών πόρων και συνδυασμένη προβολή τους.
- Κατασκευή νέων, συμπλήρωση και αναβάθμιση τεχνικών, κοινωνικών (περίθαλψης και αθλητισμού), περιβαλλοντικών και πολιτιστικών υποδομών (μουσεία, τεχνολογικά-θεματικά πάρκα, κλπ.).
- Επαναχρησιμοποίηση αξιόλογων κτιρίων
- Δημιουργία τουριστικών καταλυμάτων και χώρων εστίασης με χρήση τοπικών υλικών, και διατήρηση της παραδοσιακής φυσιογνωμίας και αρχιτεκτονικής.
- Χρήση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών των τουριστικών καταλυμάτων, ώστε να αξιοποιηθεί στο έπακρο το ενεργειακό δυναμικό του Δήμου.

Μέτρο 3.3: Προώθηση εναλλακτικού τουρισμού

Στόχος του άξονα είναι η προσέλκυση επισκεπτών στην περιοχή όλο το έτος, ώστε να ευνοηθεί η τοπική οικονομία και η αξιοποίηση του φυσικού της κάλλους, με τρόπο όμως που δε θα το φθείρει μέσα στα χρόνια, ώστε να παραδοθεί μια μοναδική φυσική ομορφιά και στις επόμενες γενιές. Για τα δύο αυτά σκέλη του μέτρου προτείνονται δράσεις όπως :

Δράσεις:

- Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού: Το είδος της επιδιωκόμενης ανάπτυξης είναι ο ήπιος εναλλακτικού χαρακτήρα τουρισμός με επίκεντρο την ποιοτική αναβάθμιση του παρεχόμενου προϊόντος. Οι κύριες μορφές θεματικού τουρισμού που εκτιμάται ότι μπορούν να αναπτυχθούν στην περιοχή μελέτης βάσει των υφισταμένων πόρων και στα πλαίσια της ήπιας τουριστικής ανάπτυξης είναι οι ακόλουθοι: φυσιολατρικός, πολιτιστικός και θρησκευτικός τουρισμός, οικοτουρισμός, τουρισμός γευσιγνωσίας, τουρισμός περιήγησης και αθλητικός (ορειβασία, οδοιπορική χιονοδρομία, χιονοδρομία πίστας, ποδηλασία, ιππασία, μηχανοκίνητα δίκτροχα ανωμάλου δρόμου), τουρισμός περιπέτειας (αναρρίχηση) κ.ά.
- Ποιοτική βελτίωση παρεχομένων υπηρεσιών.
- Ανάδειξη/προστασία φυσικών πόρων: Η ανάδειξη περιοχών μεγάλης οικολογικής αξίας σε συνδυασμό και με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος αποτελούν σημαντικές ενέργειες στα πλαίσια της ανάπτυξης των ήπιων μορφών τουρισμού. Η αξιοποίηση και ανάδειξη δασών, πηγών, η κατασκευή παρατηρητηρίων θέας και η δημιουργία χώρων αναψυχής αποσκοπεί στην βελτίωση της οικολογικής και κοινωνικής αξίας περιοχών φυσικού κάλλους. Ανάδειξη και αξιοποίηση φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς: Ανάδειξη αρχαιολογικών ευρημάτων, βυζαντινών μνημείων κλπ.
- Ανάδειξη συντήρηση και αξιοποίηση μονοπατιών. Η ανάδειξη, συντήρηση και αξιοποίηση μονοπατιών αποσκοπεί στην βελτίωση της οικολογικής και κοινωνικής αξίας του δάσους και προωθεί την επισκεψιμότητα και συνεπώς την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής, ειδικότερα του φυσιολατρικού και περιπατητικού τουρισμού. Τα καλντερίμια αποτελούν σημαντικό στοιχείο της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής του οικισμού του Μετσόβου και η συντήρησή τους αποτελεί προϋπόθεση για την διατήρηση του παραδοσιακού στοιχείου και την τουριστική ανάπτυξη των περιοχών αυτών.

Άξονας 4: Τομεακή στρατηγική για την ενδυνάμωση της κοινωνικής συμμετοχής στη διαμόρφωση και λήψη αποφάσεων

Μέτρο 4.1: Ενίσχυση του ρόλου της παιδείας με σεβασμό στις ιδιαιτερότητες του Δήμου Μετσόβου

Η γνώση αποτελεί και αυτή με τη σειρά της σημαντικό αναπτυξιακό παράγοντα. Σε άμεση συσχέτιση με την αναπτυξιακή διαδικασία, αλλά και σε ένα ανταγωνιστικό πλαίσιο που συνεπάγεται αλλαγές και συχνές αναπροσαρμογές η γνώση αυτή συνδυάζει δύο συνιστώσες την ικανότητα ανάπτυξη δεξιοτήτων (πρακτική γνώση) και την ικανότητα προώθησης του προβληματισμού και αναπροσαρμογής σύμφωνα με τις μεταβαλλόμενες συνθήκες (βασική γνώση). Η γνώση διαμεσολαβείται ουσιαστικά από το εκπαιδευτικό σύστημα μπορεί, όμως, να εμπλουτίζεται στη συνέχεια μέσα από ειδικές εκπαιδευτικές διαδικασίες που επικεντρώνονται στη μία ή στην άλλη κατεύθυνση. Γίνεται αποδεκτό ότι και οι δύο τύποι γνώσης μπορούν να διασφαλίζονται και να βελτιώνονται μέσα από τους υφιστάμενους θεσμούς ενώ η εμπλοκή στις συγκεκριμένες διαδικασίες των συλλογικοτήτων διασφαλίζει την επικαιρότητα των στοιχείων της. Προβλέπεται η επέκταση και ενίσχυση των δομών δια βίου εκπαίδευσης ώστε να διευρυνθούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες και οι δυνατότητες πρόσβασης σε ενέργειες δια βίου εκπαίδευσης μέσα από ένα συνεκτικό δίκτυο φορέων και υπηρεσιών, με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στο πλαίσιο στοχευμένων μελετών και ερευνών. Σχεδιάζεται επίσης η δυνατότητα εναλλακτικών τρόπων χρηματοδότησης με κατάλληλες θεσμικές παρεμβάσεις, όπως, η παροχή άτοκων δανείων στους ενδιαφερόμενους, η χορήγηση εκπαιδευτικών κουπονιών (vouchers) ή εκπαιδευτικών αδειών, με πρωταρχικούς σκοπούς την αύξηση των επενδύσεων στη δια βίου εκπαίδευση και την προσέλκυση περισσότερων ατόμων σε ενέργειες δια βίου μάθησης, ιδιαίτερα των γυναικών, καθώς επίσης των ατόμων με αναπηρία και των ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, όπως οι μετανάστες, πρόσφυγες, άτομα εθνικών μειονοτήτων κλπ.

Δράσεις:

- Η βελτίωση των υποδομών εκπαίδευσης σε όλη την έκταση του Δήμου γεγονός που, συνδυαζόμενο με την συγκράτηση του πληθυσμού στις ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές, θα προσφέρει σε όλους ισότιμα την ευκαιρία

πρόσβασης σε κατάλληλες εγκαταστάσεις, οι οποίες θα λειτουργήσουν ως το γνωστικό υπόβαθρο για να αποτελέσουν ενεργούς, συνειδητούς πολίτες.

- Η συστηματική καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης μέσω της παιδείας, θα οδηγήσει, επίσης, σε επιτυχή αντιμετώπιση των σύνθετων σχετικών προβλημάτων που απαντώνται στην περιοχή. Αναμφισβήτητο είναι άλλωστε ότι οι αδυναμίες που εμφανίζονται στο Δήμο, αλλά και γενικότερα, σε θέματα περιβάλλοντος, δεν είναι δυνατόν να αρθούν δίχως την πλήρη και ουσιαστική συμμετοχή των κατοίκων της τοπικής κοινωνίας.
- Ουσιώδες είναι να διαδοθεί και να μελετηθεί ευρύτατα από τον τοπικό πληθυσμό, η πλούσια ιστορία του τόπου και η πολιτιστική παράδοση. Στο πλαίσιο αυτό θα εμπεδωθεί η τοπική πολιτιστική και ιστορική ταυτότητα του τόπου στη συνείδηση των κατοίκων, πέρα από στρεβλώσεις ή τοπικιστικές εξάρσεις.

Μέτρο 4.2: Διευκόλυνση της πρόσκτησης πληροφοριών

Η ικανότητα του πολίτη να πληροφορείται και να αναλύει κριτικά κάθε ερέθισμα παραμένει ανολοκλήρωτη και δίχως ουσιαστικό αποτέλεσμα, αν δεν του παρέχεται η πρόσβαση σε πληροφορίες, νέες γνώσεις και ερεθίσματα. Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να αξιοποιηθεί το δυναμικό της τοπικής κοινωνίας εάν το δίπολο παιδείας και πληροφόρησης δεν αναπτυχθεί κατάλληλα.

Δράσεις:

- Η συμβολή των τοπικών Μ.Μ.Ε (ραδιοφωνικοί σταθμοί, τηλεοπτικό κανάλι, τοπικές εφημερίδες, περιοδικά) κρίνεται καθοριστική στην επίτευξη του παρόντος άξονα και για το λόγο αυτό επιβάλλεται να αναβαθμίσουν τον ενημερωτικό τους χαρακτήρα.
- Η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει από το ρόλο της την υποχρέωση να παρέχει στους πολίτες δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο και τις υπηρεσίες του και μάλιστα κατά προτίμηση ευρυζωνικές.

- Ανεξάρτητα από τον τόπο διαμονής τους όλοι πρέπει να έχουν ίσες ευκαιρίες στην ενημέρωση, έτσι ώστε κάθε απόφαση να λαμβάνεται με τη μεγαλύτερη δυνατή συναίνεση. Η απομόνωση που αντιμετωπίζουν οι περιοχές του Δήμου δεν μπορεί να αποτελεί δικαιολογία για τον αποκλεισμό των κατοίκων τους από την πληροφόρηση. Στην κατεύθυνση αυτή, προτείνεται η μεγαλύτερη διείσδυση και εξοικείωση με το διαδίκτυο, με τις κατάλληλες επεκτάσεις του δικτύου, ώστε να αποτελέσει πηγή πληροφόρησης ακόμα και στον πιο απομακρυσμένο οικισμό, δεδομένου ότι θα αναπτυχθεί μια οργανωμένη προσπάθεια για την πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων του.

Μέτρο 4.3: Ενίσχυση κοινωνικής συμμετοχής

Οι τοπικοί εκλεγμένοι φορείς επιβάλλεται να επινοήσουν μηχανισμούς που θα αφουγκραστούν και θα αξιολογήσουν τις όποιες κατευθύνσεις προάγει η μέση κοινωνική συνείδηση, και θα διαβουλευτούν γύρω από τις δράσεις μέσω των οποίων αυτές θα επιτευχθούν. Σκοπός του μέτρου είναι η προώθηση της ευαισθητοποίησης αναφορικά με την κοινωνική συμμετοχή. Επιδιώκεται η σύνδεση της διαδικασίας του κοινωνικού διαλόγου με τη διαδικασία της λήψης αποφάσεων, καθώς και η δημιουργία μιας οργανωμένης δομής και των κατάλληλων εργαλείων για τον κοινωνικό διάλογο.

Δράσεις:

- Τη διοργάνωση Σεμιναρίων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης σχετικά με τον κοινωνικό διάλογο και την κοινωνική συμμετοχή ανά κοινότητα στο Δήμο.
- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των κατοίκων, ανάπτυξη διαλόγου για τη διαμόρφωση προτάσεων.
- Συνεργασία με τους τοπικούς φορείς για την ανάπτυξη κοινών δράσεων.
- Προώθηση δράσεων για την ενίσχυση και ενδυνάμωση της ενεργής συμμετοχής των πολιτών.
- Η ενίσχυση των υπάρχοντων συλλόγων στην περιοχή (αθλητικών, πολιτιστικών κλπ) αλλά και η δημιουργία νέων, μπορεί να οδηγήσει στη

δημιουργία νέων πόλων παρέμβασης σε θέματα γύρω από τα οποία αυτοί δραστηριοποιούνται.

Άξονας 5: Εκσυγχρονισμός υπαρχουσών και δημιουργία νέων υποδομών

Κρίνεται απαραίτητη η πραγματοποίηση μιας σειράς παρεμβάσεων που κύριο στόχο θα έχει τη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό των υπαρχουσών υποδομών του Δήμου, καθώς και τη δημιουργία νέων. Κύριος ρόλος των παρεμβάσεων αυτών θα είναι η διευκόλυνση των συγκοινωνιών και της μεταφοράς εμπορευμάτων, καθώς και η αξιοπιστία του ενεργειακού συστήματος, που θα οδηγήσουν στην άρση της απομόνωσης και αναπτυξιακής υστέρησης του Δήμου. Κάθε προσπάθεια ανάπτυξης του Δήμου Μετσόβου μπορεί να ενισχυθεί με καίριες λύσεις στις σοβαρές ελλείψεις που υπάρχουν στις υποδομές του Δήμου και για το λόγο αυτό εντάσσεται ο παρών άξονας στο σενάριο.

Επιπρόσθετα, οι βελτιώσεις στις υποδομές του Δήμου θα συμβάλουν στη βελτίωση των συνθηκών της καθημερινότητας των κατοίκων, αφού πολλοί από αυτούς πλήττονται στην επαγγελματική και κοινωνική τους δραστηριότητα από τα προβλήματα που υπάρχουν στις υποδομές.

Μέτρο 5.1:

Η σύνδεση του Δήμου με την Περιφερειακή Ενότητα Άρτας και την Θεσσαλία μπορεί να αποτελέσει σπουδαία παρέμβαση στο συγκοινωνιακό δίκτυο του Δήμου, διότι θα συμβάλει στη φυγή από την απομόνωση των ορεινών περιοχών, την ανάπτυξη σχέσεων εμπορικών και θα συντελέσει στη παραγωγική και βιώσιμη ανάπτυξή του. Παράλληλα θα μετατρέψει τον Δήμο τον συνδυαστικό κρίκο των ορεινών γειτονικών περιοχών.

Επίσης, θα αποτελέσει ο Δήμος Μετσόβου κέντρο μεταφοράς προϊόντων εξαιτίας της κομβικής-γεωγραφικής του, θέσης.

Δράσεις

- Συντήρηση οδικού άξονα Ανηλίου με τα χωριά του Ασπροποτάμου(Θεσσαλία)
- Βελτίωση του Δήμου Μετσόβου του οδικού δικτύου με τα Τζουμερκοχώρια

- Κατασκευή κόμβου Αράχθου με Πράμαντα
- Ανάπτυξη του χιονοδρομικού Ανηλίου με την σύνδεση Θεσσαλία και την Περιφερειακή ενότητα Άρτας,
- Δημιουργία σταθμών μεταφόρτωσης αγροτικών προϊόντων στην τοπική κοινότητα Χρυσοβίτσας,
- Δημιουργία φορέα που θα στηρίζει την προβολή και οργάνωση των ορεινών όγκων Μετσόβου, Τζουμέρκων, Ασπροποτάμου και Ζαγοροχωρίων.

4.4.4 Αξιολόγηση του τετάρτου εναλλακτικού αναπτυξιακού σεναρίου

4.4.4.1 Πλεονεκτήματα

- Τόνωση της απασχόλησης, καθώς οι δράσεις που προτείνονται προσανατολίζονται στην προώθηση των τριών τομέων της παραγωγής όσο και μέσω έργων υποδομής
- Δημιουργία έργων υποδομής συμβάλλοντας έτσι στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και στην προστασία της φύσης
- Αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της περιοχής σχετικά με τους τομείς παραγωγής συμβάλλοντας έτσι και στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης
- Εκσυγχρονισμός στους τομείς της οικονομίας και σύνδεση μεταξύ τους.

4.4.4.2 Μειονεκτήματα

- Οι δράσεις που προτείνονται εξαρτώνται από εξωγενείς παρεμβάσεις, όπως κρατικές ενισχύσεις, χρηματοδοτήσεις
- Δυσχέρεια εύρεσης οικονομικών πόρων για την υλοποίηση των παραπάνω αξόνων.

4.4.5 Συμπεράσματα

Βάση αυτού του εναλλακτικού σεναρίου, ανακαλύπτεται το «αναπτυξιακό» δυναμικό του Δήμου και επιχειρείται η «αξιοποίηση» του. Η δημιουργία ενός πλαισίου

δράσης για τη σωστή διαχείριση των πόρων και την ανάπτυξη του Δήμου Μετσόβου στους τομείς της οικονομίας οι οποίοι θα συμπληρώνουν τις παραδοσιακές λειτουργίες με νέες δραστηριότητες, αποτελεί σημαντικό κομμάτι του σεναρίου. Η μέση κοινωνική συνείδηση ενδεχομένως διαδραματίζει το ουσιαστικότερο ρόλο στην υιοθέτηση ολοκληρωμένης αντίληψης για την ανάπτυξη. Ενισχύεται ο ρόλος των τοπικών κοινοτήτων στις διεργασίες λήψης αποφάσεων, με αποτέλεσμα την ουσιαστικότερη αντιμετώπιση των προβλημάτων. Η αναβάθμιση βασικών υποδομών (εκπαίδευση, κοινωνικές γενικότερες υπηρεσίες) αποτελεί σημαντική δράση του σεναρίου. Η διοχέτευση των τοπικών τους προϊόντων στην αγορά, άμεσα εξαρτημένη από την ενίσχυση της προσβασιμότητας, αποτελεί ακρογωνιαία λίθο για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Η άμεση σύνδεση του αγροτικού τομέα με τον τουρισμό, μπορεί να συμβάλλει στην ανάπτυξη του εμπορίου (π.χ. μικρές επιχειρήσεις) και της οικονομίας, με τη διαφύλαξη της φυσιογνωμίας του Δήμου και της ταυτότητας των προϊόντων σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, καθώς και στη μείωση της πληθυσμιακής ερήμωσης των ορεινών κοινοτήτων με τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Ένα σχέδιο όπου καμία οντότητα (κοινωνία, οικονομία, περιβάλλον, πολιτισμός) δε θα περιθωριοποιείται και θα αξιολογείται ισότιμα, μπορεί να πείσει, παράλληλα όλους τους συμμετέχοντες, εθνική διοίκηση, τοπική αυτοδιοίκηση, φορείς, συλλογικότητες και πολίτες. Η καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης του, η εκμετάλλευση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της σημερινής φυσικής και κοινωνικοοικονομικής τους πραγματικότητας, καθώς και οι στόχοι αυτού του σεναρίου, οδηγούν στην Αξιοβίωτη Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη του Δήμου.

ΤΕΛΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ολοκληρώνοντας την εργασία μου, που είχε ως στόχο την Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη του Καλλικρατικού Δήμου Μετσόβου, μια ανάπτυξη ταυτόχρονα στο χώρο και στο χρόνο, οικονομική, κοινωνική, πολιτική, πολιτισμική, κατάλληλα τεχνική/τεχνολογική προκύπτει το συμπέρασμα αρχικά για τη δημιουργία μίας νέας αναπτυξιακής –Ολοκληρωμένης πολιτικής.

Η αποτίμηση της φυσικής και της κοινωνικοοικονομικής πραγματικότητας του Δήμου με βοήθησε στο να αναπτύξω μία κατάλληλη στρατηγική, λαμβάνοντας

υπόψη τις πολυδιάστατες σχέσεις του ανθρώπου τόσο με τη φύση όσο και με την κοινωνία του Δήμου Μετσόβου.

Η αξιοποίηση κυρίων δυνατοτήτων και προοπτικών που δημιουργούνται στο Δήμο όπως η γεωγραφική του θέση, το έντονο πολιτισμικό στοιχείο, ο πλούτος των φυσικών πόρων, η παραγωγή προϊόντων ποιότητας σε συνδυασμό με την αντιμετώπιση των αδύνατων σημείων και τον περιορισμό των απειλών που παρουσιάζονται, όπως η ενδοδημοτική ανισότητα, η αλλοίωση του παραδοσιακού χαρακτήρα, η μείωση του πληθυσμού, η αύξηση της ανεργίας, η οικονομική κρίση συγκροτούν το πλαίσιο εντός του οποίου διαμορφώνονται τα εναλλακτικά σενάρια.

Στην πράξη και τα τέσσερα σενάρια που δομούνται στην παρούσα εργασία στοχεύουν σε μία αξιόβιωτη ολοκληρωμένη ανάπτυξη και το μόνο που τα διαφοροποιεί είναι το γεγονός ότι το καθένα από αυτά εστιάζει σε διαφορετικό αναπτυξιακό παράγοντα.

Το πρώτο εναλλακτικό αναπτυξιακό σενάριο που προτείνουμε έχει σαφή προσανατολισμό προς την ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού, την ενίσχυση του αγροτικού τομέα και της μεταποίησης και την ανάπτυξη μικρής κλίμακας ΑΠΕ. Το δεύτερο εναλλακτικό αναπτυξιακό σενάριο δίνει έμφαση στην ανάδειξη πολιτισμικών στοιχείων, στην αναπτυξιακή πολιτική και στο ριζωμα των νέων στο Δήμο Μετσόβου. Το τρίτο εναλλακτικό αναπτυξιακό σενάριο βασίζεται στην αναπτυξιακή εξομάλυνση των αναπτυξιακών ανισοτήτων που υπάρχουν στον Δήμο και το τέταρτο στηρίζεται στην ανάπτυξη των τριών τομέων οικονομίας και στη διαχείριση του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος. Βάση αυτού του εναλλακτικού σεναρίου, ανακαλύπτεται το «αναπτυξιακό» δυναμικό του Δήμου Μετσόβου και επιχειρείται η «αξιοποίησή» του.

Το τελευταίο βήμα της εργασίας αποτέλεσε η αξιολόγηση των σεναρίων. Ως βέλτιστο αποφασίστηκε το τέταρτο σενάριο που βασίζεται στην αναπτυξιακή πολιτική που στηρίζεται στην ενίσχυση της κοινωνικής συνείδησης και αξιοποιεί το υπάρχον δυναμικό και στους τρεις τομείς της οικονομίας αλλά και τα τεχνολογικά και επιστημονικά μέσα, προτείνω ένα νέο πρότυπο ανάπτυξης του Δήμου προς όφελος του τόπου και των κατοίκων. Το εν λόγω σενάριο έχει πλουραλιστικό χαρακτήρα αφού εκλαμβάνει το σύνολο της φυσικής, οικονομικής, κοινωνικής, πολιτισμικής γεωγραφίας του Δήμου Μετσόβου. Ως εκ τούτου μπορεί να θεωρηθεί ότι θα

αμβλυνθούν οι πιέσεις για μονοδιάστατου τύπου ανάπτυξη από πλευράς των κατοίκων του Δήμου πετυχαίνοντας την ευρύτερη δυνατή κοινωνική συναίνεση στις αρχές της Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αλεξανδροπούλου Δ., Γιαννακίδου Χ., Κοτσεκίδου Α., Τζιρίτης Β. και Χαμακιώτη Ε., (2003). *Η Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη του Νομού Ιωαννίνων*, Εργασία στο πλαίσιο των απαιτήσεων του Δ.Π.Μ.Σ. «Περιβάλλον και Ανάπτυξη» του Ε.Μ.Π.
- ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ, (2001). *Προστατευόμενη Περιοχή Βόρειας Πίνδου*. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον
- Βασενχόφεν Λ., (2008). Εθνικός χωροταξικός σχεδιασμός: Περιεχόμενο, διαδικασία και προγράμματα. Ημερίδα Νόμος και Φύση,.
- Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Δήμου Μετσόβου
- Γεωργιοπούλου Τ., (2007). «Η γεωγραφία της ρύπανσης των υδάτων μας. Στην Ήπειρο τα πιο καθαρά επιφανειακά νερά». *Καθημερινή*: 22-09-2007
- Γιαννακοπούλου Σ., (2008): Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική και Ορεινή Ανάπτυξη. Σημειώσεις ΔΠΜΣ ΕΜΠ: «Περιβάλλον και Ανάπτυξη Ορεινών Περιοχών», Μέτσοβο
- Δημοπούλου Ε., (2009). *Κτηματολόγιο, Πολιτική και Χρήσεις Γης*, Σημειώσεις Μαθήματος, ΔΠΜΣ ΕΜΠ «Περιβάλλον και Ανάπτυξη Ορεινών Περιοχών», Μέτσοβο.
- Διαχειριστική Μελέτη Δάσους Ανηλίου(2006), Δασαρχείο Μετσόβου
- Διαχειριστική Μελέτη Δάσους Βωβούσας-Φλαμπουραρίου, Δασαρχείο Μετσόβου
- Διαχειριστική Μελέτη Δάσους Μετσόβου (2006), Δασαρχείο Μετσόβου
- Επιχειρησιακό Σχέδιο Καλλικρατικού Δήμου Μετσόβου, Α΄ Φάση
- Ζαμπέλης Χ., Γιαλύρη Θ., (2004). Ο χωροταξικός σχεδιασμός ως εργαλείο διαφοροποίησης και αναβάθμισης των ορεινών περιοχών του εθνικού χώρου και δημιουργίας νέας εταιρικής σχέσης πόλης – υπαίθρου, Η ολοκληρωμένη ανάπτυξη στις ορεινές περιοχές. Θεωρία και πράξη. Πρακτικά του 3^{ου} Διεπιστημονικού Διαπανεπιστημιακού Συνεδρίου του Ε.Μ.Π. για την προστασία και ανάπτυξη του ορεινού περιβάλλοντος και των τοπικών ευρωπαϊκών πολιτισμών, Συνεδριακό Κέντρο Μετσόβου
- Καλογήρου Χ., Σαγιά Α., (2010). Διερεύνηση των Βιοκλιματικών Χαρακτηριστικών της Παραδοσιακής Αρχιτεκτονικής του Μετσόβου- Δυνατότητες Προσαρμογής Σύγχρονων Τρόπων Δόμησης, ΜΕΚΔΕ ΕΜΠ
- Κατσουλάκος Ν., Καλιαμπάκος Δ., (2010). [Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και Ορεινές Περιοχές, \(ΜΕΚΔΕ\)/ΕΜΠ](#), 6ο Διεπιστημονικό Διαπανεπιστημιακό Συνέδριο του Ε.Μ.Π.
- Κουμαντάκης Ι., (2007). Η αξιοποίηση των υπόγειων νερών των ορεινών ζωνών του Δήμου Μετσόβου. *Η ολοκληρωμένη Ανάπτυξη της Ηπείρου*. Πρακτικά του 4^{ου} Διεπιστημονικού Διαπανεπιστημιακού

Συνεδρίου του Ε.Μ.Π. για την προστασία και ανάπτυξη του ορεινού περιβάλλοντος και των τοπικών ευρωπαϊκών πολιτισμών, Τόμος Β', Συνεδριακό Κέντρο Μετσόβου

Κουμαντάκης Ι. Ε., (2011). Τα κατολισθητικά φαινόμενα του Μετσόβου, Προτάσεις βελτίωσης συνθηκών.(ΜΕΚΔΕ) /ΕΜΠ Εκπαιδευτικό Σεμινάριο «Οι κατολισθήσεις του Μετσόβου»

Κουτσογιάννης, Μαμάσης Ν., (1995). Μετσόβου. Η υδρολογική καρδιά της Ελλάδας. «Πανεπιστημιακές εκδόσεις Ε.Μ.Π.»

Μπαλαμπέκος Σ., Καλιαμπάκος Δ.,(2010) Το ενεργειακό αποτύπωμα των ορεινών περιοχών: η περίπτωση του Μετσόβου, ΜΕΚΔΕ ΕΜΠ

Παπαδοπούλου Χ., Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη Ορεινού Όγκου του Νομού Τρικάλων, ΕΜΠ

Ρόκος Δ., (2007).Η Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη της Ηπείρου Προβλήματα, Δυνατότητες και Περιορισμοί. *Η ολοκληρωμένη Ανάπτυξη της Ηπείρου*. Πρακτικά του 4^{ου} Διεπιστημονικού Διαπανεπιστημιακού Συνεδρίου του Ε.Μ.Π. για την προστασία και ανάπτυξη του ορεινού περιβάλλοντος και των τοπικών ευρωπαϊκών πολιτισμών, Τόμος Α', Συνεδριακό Κέντρο Μετσόβου

Ρόκος Δ., (2001). Η Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη στις Ορεινές Περιοχές. Θεωρία και Πράξη. Πρακτικά του 3ου Διεπιστημονικού Διαπανεπιστημιακού Συνεδρίου του Ε.Μ.Π. *"Η ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΙΣ ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ. ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ"*. Συνεδριακό Κέντρο Μετσόβου

Σιαπλαούρα Π., (2005), Διερεύνηση των δυνατοτήτων ανάπτυξης των ορεινών περιοχών της χώρας: Η περίπτωση της περαιτέρω ενδογενούς ανάπτυξης της επαρχίας Μετσόβου, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας

Ταμπέκης Σ., (2009), Συμβατότητα Δασοτεχνικών Έργων για την ανάπτυξη της ορεινής περιοχής του Μετσόβου, ΑΠΘ

Τολίδης Κ., Γιαννακοπούλου Σ., (2010), Εκτίμηση της Προθυμίας Πληρωμής των Κατοίκων του Μετσόβου για τη Διατήρηση της Παραδοσιακής Αρχιτεκτονικής του Οικισμού, ΜΕΚΔΕ ΕΜΠ

Τσόγκας Μ., (2005). Προοπτικές προώθησης του κλάδου των αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών στην Ελλάδα. Πρόταση ενός ολοκληρωμένου μοντέλου εφαρμογής. Περιοδικό *Γεωργία Κτηνοτροφία*,

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, (2007). *Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013*, Ειδική Γραμματεία Γ' ΚΠΣ.

Υπουργείο Αγροτικής ανάπτυξης και Τροφίμων, (2006). Ελλάδα: Δεύτερη Έκθεση σχετικά με την κατάσταση των φυτογενετικών πόρων για τα τρόφιμα και τη γεωργία, Διεύθυνση Χωροταξίας & Προστασίας Περιβάλλοντος.

ΥΠΕΧΩΔΕ, Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό. Σχέδιο Κ.Υ.Α.

ΥΠΕΧΩΔΕ, Πλαίσιο Εθνικών Κατευθύνσεων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Εθνικής Ανάπτυξης

ΧΑΡΙΣΗΣ Β.(1995):Μετσοβο στη Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική. Θεσσαλία –Ηπειρος, Εκδόσεις: Μέλισσα, Αθήνα.

Διαδικτυακές Πηγές

Αιγίλοπας: www.aegilops.gr/index.php

Αγροτύπος Α.Ε :www.agrotypos.gr/news/news_Show.asp?AA=8460

Αρκτούρος :www.arcturos.gr/gr/action/B4.asp

Δήμος Εγνατίας :www.egnatia-ioanninon.gov.gr/

Δήμος Εγνατίας : www.dimosegnatias.com

Δήμος Μετσόβου : www.metsovo.gr

Διαρκής Κατάλογος των Κηρυγμένων Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδας:
listedmonuments.culture.gr/fek.php?ID_FEKYA=11504&v17=

Εγνατία Οδός Α.Ε : www.egnatia.eu

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας :www.statistics.gr

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Βάση δεδομένων σχετικά με τους τοπικούς πολιτισμούς των ορεινών περιοχών της Ελλάδας και την αλληλεπίδραση και αλληλεξάρτηση τους με το φυσικό ορεινό περιβάλλον

:www.ntua.gr/MIRC/db/epirus_db/PERIVALLON/ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ_ΣΤΟΙΧΕΙΑ_N_IpANNINpN.htm)

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Μ.Ε.Κ.Δ.Ε : www.ntua.gr/MIRC/mekde/mekde

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Συνοπτική Αναφορά στην Γεωλογία της Ηπείρου:
http://www.ntua.gr/MIRC/db/epirus_db/GEOLOGIA_HPEIROY/Geologia_Hpeirou.htm

Ελευθεροτυπία :www.enet.gr/online/online_text/c=112,id=90606560

Ενοικιαζόμενα δωμάτια Άρκα :www.arkametsovo.gr

Ίδρυμα Εγνατία Ηπείρου :www.metsovonet.gr

Καθημερινή: news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_ell_100055_02/12/2007_250868

Κοινότητα Μηλέας :www.milea.gr

Μικρό Περιστέρι :mikroperisteri.webnode.com

Νόμος και Φύση: www.nomosphysis.org.gr/articles.php?artid=107&lang=1&catid=6

Οδηγός Περιφέρειας Ηπείρου : cultureportalweb.uoi.gr/cultureportalweb/

Οργανισμός Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων: www.agrocert.gr

Περιφέρεια Ηπείρου: www.php.gov.gr

Σχολή Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών:
www.survey.ntua.gr/main/studies/environ/keimena.html

Τ.Ε.Δ.Κ. Ν.Ιωαννίνων : [/traditionalvillages.gr](http://traditionalvillages.gr)

Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας : www.tee.gr/online/afieromata/1999/2050/pg005.shtml

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων: www.agrotikianaptixi.gr

Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής : www.minenv.gr

Φίλοι των πέτρινων γεφυριών της Ελλάδας : www.petrinagefiria.gr